DE

DUPLICI STATU VITÆ HUMANÆ

SEU

De Adam ante, & post Prævaricationem

PHILOSOPHIA SACRA

Dissertationibus duabus comprehensa

AUTHORE

R. P. ANTONIO URSAYA

De Sancto Joanne ad Pyrum Policastren.
Ordinis Minimorum Provinciæ
S. Francisci Sacræ Theologiæ
Professore, & Lectore
jubilato.

COLONIÆ.

Apud Jo: Jacobum De Hertz. MDCCIIII.
Superiorum permissu.

REVERENDISSIMO PATRI
PATRONO COLENDISSIMO

P. ZACHARIÆ
ROSLET

Sacræ Theologiæ Lectori Iubilato ; in Gallia Concionatori incomparabili, Exprocuratori Generali in Romana Curia, & ad præſens totius Sacri Ordinis Minimorum Correctori Generali.

FELICITATEM.

Everendiſſime Pater , præfigere ſcriptorum more , huic operi magnum magni viri nomen ,ut ſi qua eſſet authoris obſcuritas, claritate Patroni fama accederet , non iſtud quippe fuit ſolummodò conſilium . Deſiderium ~~quidem utilitatis ,~~ puerulis nempè , quos invida natura de matris diro ergaſtulo excludendos prohibet, opus meum iſtud qualecumque ſit , ut conſcriberetur , me impulit fateor ; ſed hoc ipſo ſtudium veritatis anteceſſit . Docente ergo eodem veritatis amore , qui magiſter eſt optimus , dum in lucem publicam prodiret ſuum conquirendo Mecœna-

tem,ſuum expoſcendo tutelarem,mentèm evagari, pattonum quem deligerem, ſi voluiſſem, omni jure nequivi. Veritatis amor me docuit, tibi ut conſecraretur conſummatæ ſapientiæ viro,ejusdemque jura omnia certatim expoſtulabant. Illuſtrem, ſapientem meritis opulentum, reconditioribus litteris onuſtum querebam, nam hujusmodi authores conquirere ſatagunt; tibi ergo offerri opus erat, cui ſcientiæ certatim, & virtutes, litteræ, & mores, merita, & laudes felici connubio, fauſtiſſimoque fœdere inſunt; Quem, & diſciplinarum confluxus, & dexteritas mira in agendis, & morum ingenuitas, & vitæ candor, & generis ſplendor omnibus numeris abſolutum conſtituunt. Tibi, qui magnus in Gallia,major in Italia, conſecrādum fore veritatis amore dictante, oportebat. In Gallia magnus,ſi dum concionaris eloquenter,dum doctè ſcribis,dum ſuperna elocutione ſupera bona loqueris, neminem video qui ad audiendum à te Verbum Dei acceſſerit, & divinæ patriæ amore eſtuans non receſſerit: Vox tua altitonans in cordibus fidelium ſepulcrum circūferebatur criminum, & lavacrum præſeferebat mentium. In Italia major;ſiquidem virtus

tua

tuā magna,laudibus ſociata ſummis cōtrā commune illud ; plures meritis eſſe opulentos non laudibus, laudatus tu ab Inno. XII. de te innocenti elogio pronunciavit *Optimus Vir*: O vocem dignam Pontifice(quis eſt,qui non exultet) ſummo,tibi glorioſam. Religio noſtra, demum ut te ſemel,& iterum in Procuratorem Generalem elegerit non contenta,ad ſupremum Religionis faſtigium evexit. Hæc omnia,ut alia ſilentio præteream, docente veritatis amore,ut meos labores tibi,ut vero tutelari dicarem felici neceſſitate coegerunt. Suffragante itidem utilitatis deſiderio, ante hac tui clientis primos labores benignè excipiendos, fovendosque offerre congruum erat, nam primogenitum fœtū de utero mentis meæ excluſum,magna luce illuſtrādum nitenti ſub tuo patrocinio non dubito;eo vel magis, quia tuus eſt,quia ſic concepi, ſic abſolvi, ut te hortante conceperim, abſolverim demùm paraverim. Si autem pauper inlucem ſe prodit, *in paupere Deus* ut ait Chriſ.*abſconditur,manum extendit pauper, & accipit Deus*. Igitur tu qui morum probitate enites,qui humiles protegis,& ſuavitatem in protegendo fortitudini mirè copulas, has meas

exer-

exercitationes, & meipsum benignè excipiendo, atque suæ gratiæ potentioribus radiis fovendo, Deus accipiet, nam pauper manum extendit. Accipe igitur, Reverendissime Pater, Philosophiam Sacram meam duabus dissertationibus comprehensam, seù potiùs Philosophiæ sacræ specimina; & tandem, quia res, de qua agitur, magni momenti est, minorum tutelam respuit. Tu ergo meritò protege, & vive felix æternum, & Vale.

Reverendissimæ Paternitati Vestræ

E Conventu Bonatorum S. Mariæ Colemodiorum nuncupato hac die 7. Septembris 1703.

Obsequentissimus Addictissimus Servus, & Cliens
Frater Antonius Ursaya Minimus.

Congruum puto, Amantissime Lector, si aliqua te alloquens præfatione, Authoris consilium, & rationem tibi exposuero. Ut primùm Cathedram, quampluribus annis in Consentino Collegio suæ Provinciæ exercuerat semel, & iterum absoluto curriculo, dimisit; ad alia meditāda, labori haud parcens nec per vices conversus est: Alternandas, miscendasque solitudinem, & frequentiam, revocandam mētem ad jocos, nec æqualiter retinendam strenuo rigore quis crederet rarò ei contra Senecæ consilium de tranquillitate animæ datum experiri? Amicorum igitur consilio suffragante signanter A.R.P. Ioseph Maria Perrimezzi Lectoris Iubilati, de reconditionibus litteris benemeriti, & verbi Dei præconis in Italia celebris confestim cogitare cœperat novas cudendas quæstiones nonnisi ex legibus Maignani resolvendas, ab eodem non expositas. Manum admoverat exercitationi; & ecce ad humanæ naturæ in primo felici statu puritatem: Item ad ejusdem per salutare lavacrum in Christo reparationem declarandam occasione oblata se contulit. Nè tamen opus exiguæ molis suæ deperditioni temporum decursu ansam præberet, plurima de duplici statu humanæ naturæ contemplari coactus est. Quod verò præcipuè Authorem movit, accipe v. v. conciliare generalem impensam Dei bonam voluntatem salvandi omnes, & singulos homines cum necessitate baptismatis pro originali peccato ex institutione Christi delendo, etiam in parvulis communem aerem non accipientibus; & jamplura exacto examine meditans nullum non relinquens lapidem, demùm mari terraque superatis, felix fœdus, lætumque connubium, quo datis mutuo manibus invicem cohæreant, invenit. Eò libentius ad id conscribendum, & evulgandum induxerant amici tum domestici, tum exteri, quibus minimè displicebant ejus placita, quia aliquod noviter animadversum saltem doctrinæ usu, & dispositione litterariæ Republi-

ca

ea se allaturum sperabant, Seneca dicente epist.64. etsi omnia à veteribus inventa essent, hoc tamen semper novum erit usus, & inventorum ab aliis scientia, & dispositio. *Profectò qui dumtaxat veritati conquirendæ incumbunt, non autem philosophantur pro lucrando pane, non ignorant illud Sectani in suis satyris.*

At postquam didicit sollers industria linum
Frangere, & infusis macerare indusia limphis,
Inque leves abiit trita subucula chartas,
Quemlibet insanum scribendi urtica momordit
Mox stimulos animo, & fatuæ calcaria menti
Prestavere typi ......

Licet autem suam mentem Author litteratis viris, quam superioribus annis cognitam fecerat, evulgare voluisset, verebatur adhuc ne prima rei facie sua cogitata despicerentur, nam hunc esse morem apud vulgares probè noverat. Verum dum Cajetanum evolveret, eumque reperit in eadem fuisse sententia, cujus, ipse narrabat, obscura lumina quædam solùm debebat Iulio Syrenio: Tunc firmiter animum nostri Authoris, hæc omnia induxerunt, ut typis committeretur; & quum vix Cajetanus quæstionem tetigerit, fusè pertractare decrevit, atque ad exactum ratiocinium pro viribus solvere, eo vel magis, quia apud Maignanum hujus de parvulorũ baptismate in voto ad salutem cogitati, lumina contraria non esse deprehenderat. Ad maturitatem ducebatur festinanter ex animi sui flagranti voto, luce ut frueretur sua fœtus iste (sex mensium spatio absolutus); ex quo lucem æterni jubaris infantes matrum in utero obeuntes, sibi in votis alienis sperare possent. Et ecce adversis astris, ejus partus desperatus credebatur. Ad salutem vota aliena, quod exploraret, facinus fuit; At vota ad salutem cum illis, quæ sunt ad animarum perniciem non confundenda esse cuique nutu planè divino cum constiterit: nam quæ societas luci ad tenebras; quæ autem conventio Christi ad Belial, animum ad studia iterum revocavit, & in

divi-

divinæ benignitatis obsequium, opus hoc in Conventu Bonatorum typis de brevi demandandum digessit, atque omninò absolvit. Quod in publicam lucem prodiret expectabant amici, qui per epistolas Authorem suaserant; Hic autem adhùc remoram patiebatur cogitans optimum fore si majoribus temporum intervallis conscripta perpenderet, sciens quot nostræ menti mala inflixerat originale peccatum; nam opus omne quod elaboratur plurima eget lima, ideoque, ajebat, pro nunc supersedendum donec cadentibus temporibus major lux affulgeat. Cùm non displicuerit consilium suo germano Doctori D. Ioanni haud fieri poterat, ut opus typographi cuderent, etsi efflagitante Doctore D. Petro Marcellino de Luccia suavissimo amico, & de scientiis benemerito, qui patriam orbi exposuit suo opere Romæ edito. Deo demùm sic disponente, in manus meas cum devenerit exemplar unum ex integro, extemplò hos Authoris labores non contemnendos unus, vel alter litteratorum ingenuus, & liberalis fautor perire non est passus: nolens nonnisi piè de Deo sentire, deesse auxilia parvulis illis, qui ob naturæ invidæ perniciem, omnem vitam materna intra claustra absolvunt, sufferre nequibat, sciens optimè pro omnibus, & singulis mortuum esse Dominum nostrum. Hoc ergo volumen ad exacti judicii stateram conscriptum meis typis evulgare illicò decrevi, ubi tàm clarè scholastica methodo, adductis SS.PP. nec vel minimùm contradicentibus per altiora principia, divina voluntas, summaq; benignitas de omnium salute, omni sui semoto præjudicio, aliquorum infantium conciliatur cum perditione; & baptismi necessitas, quo sensu intelligenda explicatur. Relinquo tot alia, quæ purgato calamo distinctè, ambagibus depulsis exponuntur; consueta baptismi divisio manifestatur; contritionis efficacia, & facilitas declaratur; Baptismi in voto æquivoca acceptio pro infantibus, & pro adultis demonstratur, et similia aperiuntur. Meam operam, & amicorum consilium non damnabit Author, si animum intendit in id, quod scripsit S. Hieronymus in præ-

b *fa-*

fatione in Oseam: Dum vivimus, *ait*, & in vasę fragili continemur, videntur amicorum prodesse studia, & nocere æmulorum opprobria; postquam autem reversa fuerit terra in terram suam, & tam nos qui scribimus, quam eos qui de nobis judicant, pallida mors subtraxerit, & alia venerit generatio, primisque cadentibus foliis virens sylva succreverit, tunc sine nominum dignitate sola judicantur ingenia, nec considerat, qui lecturus est, cujus, sed quale sit, quod lecturus est. *Accipe igitur Lector amantissime, quæ Author cogitavit, et absque fictione conscripsit, quæque absque invidia ego communico. Si tibi arriserint, alia quæ meditatur, commentaria scilicet super libris Maignani de corpore animato, litteris divino favente Numine certè consignabit. Vale.*

APPROBATIONES ORDINIS

Fr. Josephus Gasch lector jubilatus supremæ Hispaniarum inquisitionis qualificator, ac totius Ordinis Minimorum Humilis Corrector Generalis.

Dilecto nobis in Christo R. A. P. Antonio Ursaja ejusdem nostri Ordinis S. Th. Lectori jubilato, & ad præsens in nostra S. Francisci de Paula Provincia Definitori salutem.

Tenore præsentium tibi R. A. P. licentiam impartimur typis mandandi, servatis de jure servandis opus à te editum, cujus titulus est *De duplici statu vitæ humanæ* : Assignantes pro ejusdem operis prævia revisione, & approbatione duos ejusdem Provinciæ S. The. Veteranos Lectores; nempè R.A.P. Joannem à Bellovidario S.T. jubilatum Lectorem, & studiorum moderatorem, & R. P. Petrum à Longobardis S.T. pariter jubilatum Lectorem. In quorum fidem, &c.

Datum in hoc nostro S. Francisci de Paula Pisauri Conventu die 14. mensis Junii anno 1700.

Fr. Josephus Gasch humilis Corrector Generalis

De mandato Reverendissimi P. nostri Generalis

Fr. Eugenius Rolla Collega Italus.

EX commissione Reverendissimi Patris nostri Generalis Joseph Gasch Sac. Theologiæ Lectoris ju bilati, ac supremæ Hispaniarum inquisitionis qualificator is ego infrascriptus omni, qua potui diligentia, cura, & attentione perlegi opus, quod inscribitur *De duplici statu vitæ humanæ, seu de Adamante, & post prævaricationem* compositum ab Ad. R. P. Antonio Ursaya à Sancto Joanne ad Pyrum Provinciæ Definitore Lectore jubilato, ac Concionatore eruditissimo S. Ordinis Minimorum S. Patris nostri Francisci de Paula; in quo quidem nihil bonis moribus, aut fidei Catholicæ repugnans, minusque Consentiens inveni, quinimò maximam redolere in eo pietatis studium, ac infinitam Dei miserentis benignitatẽ, qua voluit in se credentibus vera, & sufficientia remedia exhibere, ut salvi fiant. Quare dignissimum Censeo, ut opus hoc maximo labore elucubratum ad majorem Dei gloriam nostræ Religionis decus, maximumque profectum, & utilitatem litteratorũ typis mandetur, & luce publica gaudeat. Datum Consentiæ die 20. Augusti 1701.

Fr. Petrus à Longobardis S. T. Lector jubilatus.

CHARITAS.

Fr. Joseph Maria Perrimezzi Ordinis Minimorum S. Theologiæ Lector jubilatus studiorum Præfectus, nec non in primaria totius Ordinis Provincia S. P. Francisci de Paula Corrector Provincialis Apostolicus.

OPus, quod summa diligentia, accuratoque studio, prout tantæ rei dignitas exposcebat, cuique titulus: *De duplici statu vitæ humanæ, seu de Adam ante, et post Prævaricationem*: R.P. Antonius Ursaya à S. Joanne ad Pyrum S.T. Lector jubilatus, Concionator Veteranus composuit Potestate nobis facta à Reverendissimo Patre nostro Generali P.Zacharia Roslet, ut typis mandari possit,& valeat prævia tamen revisione,& approbatione RR. PP.Joannis Comite à Scalea S.T.Lectoris Iubilati,& Alberti Remida à Marathea S.T.Professoris, & Concionatoris,quantum in nobis est,ad majorem Dei gloriam, Religionis nostræ ornamentum, & suæ virtutis commendationem licentiam libentissimè in Domino facimus,& impertimur. Datum in Conventu Bonatorum die 12. Iulii anno 1703.

Fr. Ioseph Maria Perrimezzi Corrector Provincialis Apostolicus.

JUſſu R. A. P. noſtri Provincialis P. Joſeph Maria Perrimezzi, nos infraſcripti ad hoc ab eodem ſpecialiter deputati vidimus ac attentè examinavimus librum, cui titulus *De duplici ſtatu vitæ humanæ, ſivè de Adam ante, & poſt peccatum* à R. A. P. Antonio Urſaya à S. Joanne ad Pyrum S. Theologiæ Lectore jubilato, Concionatore Veterano ſubtiliter compoſitum, & ægregiè Concinnatum & in eo cum nihil à recta fide alienum, vel bonis moribus cõtrarium inveniri deprehenderimus, publicæ luci ad majorem, aliàs obſcuriſſimæ hujus materiæ dilucidationem, maximo inſuper Theologiæ candidatorum profectu, eorumque omnium, qui Sacrarum litterarum, & Sanctorum Patrum aſſiduæ lectioni vacant, dari poſſe exiſtimamus. In quorum fidem, &c. Datum ex hoc Belviderii Conventu die 20. Auguſti 1703.

Fr. Ioannes Comiti à Scalea S.T.L. Iubilatus

Fr. Albertus Remida à Marathea S.T. Profeſſor.

Index Capitum

PRIMÆ DISSERTATIONIS.

SECUNDÆ DISSERTATIONIS.

Cap.

DISSERTATIO PRIMA

De Prima Vitæ humanæ Conditione, ejusque discrimine à Secunda.

D explanandum hac prima parte occurrit, quod, etsi per omnium ora circumferatur, non sat animo comprehendi existimo. Quotidie statum illum Adæ felicem proclamamus, infeliciter eundem penetrantes: illius tranquillitatem, & beatæ vitæ quietem prædicamus; magna tamen animi nostri perturbatione, ipsam primæ vitæ conditionem vix concipimus. Cum autem apud Aristotelem 3. Politic. 6. Aliud enim alii: cuncti cuncta differunt, opus aggressus sum istud, quò clariùs, quod circumfertur, perspectum habeatur. Licet enim cum vulgo Theologorum in communi intelligentia olim tenuerim; tamen Senecæ doctrina fretus: *Multi ad culmen scientiæ pervenissent, nisi jam se pervenisse existimassent*. Quid clariùs, quidve ulterius dicendum super hoc suscepi. Id, vel maximè nunc instituti est mei, ut secundùm leges Philosophiæ Maignanisticæ, paulò altiùs tale mysterium revolvam explanaturus; cætera, quæ connectuntur, haud relinquens, dum hoc mysterium evolvam.

Caput Primum.

Primæ vitæ præstantia ex Augustino describitur.

1 VUlgò fertur, ex sacris litteris, Adamum, creatum innocentem, innocentiæ dono & justitiæ originalis vestitum: ut enim docemur Ecclesiastes 7. Deus creavit hominem rectum, scilicet, conversum ad se supernaturaliter, & naturaliter cum facilitate vivendi, & promptitudine in ordine ad moraliter operandum, quod nunc mea interest.

2. Quid verò intelligatur nomine Justitiæ originalis considerandum occurrit. Intelligendum esse ratum habeo pro dono, quo originaliter justus natus est Adam, puta rectus secundùm se absque ulla deordinatione, & principio deordinationis, seclusa voluntate,& libertate, quæ poterat deordinari, sicuti de facto deordinata est, puta, absque intrinseco fomento peccati, absque inordinato appetitu, sine concupiscentia carnis, oculorum, &c. Hoc enim modo dicimus Adamum justum originaliter, scilicet, justum in origine, & constitutione sua organica physica, quatenus de corpore non erat incentivum peccati.

3. Videamus quid scriptum reliquerit D. Augustinus lib. de Correct. & Gratia, cap. 10. loquens de Adam, qui non perseveravit, sed cecidit, sic ait: *Quapropter saluberrimè confitemur, quod rectissimè credimus Deum, Dominumque rerum omnium, qui creavit omnia bona valdè, & mala ex bonis exortura esse præscivit; & scivit magis ad suam omnipotentissimam Bonitatem pertinere, etiam de malis benefacere, quàm mala esse non sinere, sic ordinasse Angelorum, & hominum vitam, ut in ea priùs ostenderet, quid posset eorum liberum arbitrium, deindè quid posset suæ gratiæ beneficium.* Cap. 11. *Quid ergo,* inquit, *Adam non habuit Dei gratiam? Imò verè habuit*

habuit magnam, sed disparem, &c. Et infra, auxilii indigentiam exprimens, ait etiam de Angelis: *Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, quamprimùm facti sunt defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine Divino adjutorio posset permanere, si vellet, non utique sua culpa cecidissent; Adjutorium quippè defuisset, sine quo manere non possent.*

Exemplificat S. Doctor hunc primum ordinem vitæ: *Denique Angeli quidam, quorum Princeps est, qui dicitur diabolus, per liberum arbitrium à Domino Deo refuga facti sunt; cæteri autem per ipsum liberum arbitrium in veritate steterunt, eamque de suo casu, nunquam futuro certissimam scire meruerunt.* Et loquens de Adamo: *Sic hominem fecit cum libero arbitrio, &, quamvis sui casus ignarum, tamen ideò beatum, quia non mori, & non miserum fieri in sua potestate esse sentiebat: in quo statu recto, ac sine vitio, si per ipsum liberum arbitrium manere voluisset, profectò sine ullo mortis, & infelicitatis experimento acciperet illam meritò bujusmodi permansionis beatitudinis plenitudinem, qua & Sancti Angeli sunt beati, ut cadere non possint ulteriùs, & hoc certissimè sciret.* Cap. 11. *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, dederat & adjutorium, sine quo in ea non posset permanere, si vellet, quia non deerat adjutorium, per quod posset, & sine quo non posset perseveranter bonum tenere, quod vellet; sed quia noluit permanere, profectò ejus culpa est, cujus meritum fuisset, si permanere voluisset, sicut fecerunt Angeli Sancti, qui, cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi.*

4. Sed ulteriùs magis appositè explicans D. Augustinus illum felicem gratiæ sanitatis statum, recurrit ad statum justitiæ originalis, ratione cujus gratia dicebatur sanitatis. Explicans ergo expressiùs, quæ fuerit vitæ prima conditio, libertatis præstantia in primo hominis statu, sic inquit eodem Cap. 11. *Quid ergo Adam non habuit Dei gratiam? Imò verò habuit magnam, sed disparem; ille in bonis*

erat, quæ bonitate sui Conditoris acceperat, &c. Ille non opus habebat eo adjutorio, quod implorant isti, cum dicunt: Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum; spiritus autem adversus carnem: atque in tali certamine laborantes, & periclitantes, dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt. Ille verò nulla tali rixa à seipso, adversus seipsum tentatus, atque turbatus, in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur. Proindè, etsi non interim latiore nunc, potentiore gratia indigent isti. Cap. 13. de Correct. & Gratia: *Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, idest, in bono perseverantiam primus homo, sed perseverare, vel non perseverare in ejus relinqueretur arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipsa concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & bene vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium.*

5. Recurrit igitur Augustinus, statum illum felicem extollens, ad compositionem primi hominis vi justitiæ originalis doni suaviori Divina Providentia Adæ concessam, & Evæ, pariter descendentibus ab ipso, si permansisset, concedendam Divinæ promissionis pacto inito, &c. Nec enim meliùs, clariùsque insinuari potest, quàm ab Augustino dictum sit: *Ille verò nulla tali rixa à seipso, adversus seipsum tentatus, atque turbatus in illo beatitudinis loco sua secum pace fruebatur.* Si quis autem ex his Augustini locis alibi velit, gratiam Electorum post lapsum esse prædeterminantem, aut necessitantem cum Jansenio (quod jam damnatum est ab Innocentio X. & Alexandro VII.) aut efficacem præscitam, aut prædeterminantem moraliter, ut videtur velle Pater Filoramo, perperàm sic concludi ex Augustino, videatur apud Patrem Maignanum phil. sac. cap. 35. prop. 12. 13. & sequen-

quentibus, præterquamquod forsitàn infra.

6. Ex his constat quid intelligi per justitiam originalem, adæquatè acceptam, quam quidem adæquatè sumptam, per baptismum nos non comparamus; relictus est enim ad agonem, ad victoriam concupiscentiæ fomes: erat nimirùm justitia illa, ut cum Augustino est inconfesso, sedans, imò simpliciter dirimens in prima hominis conditione omnem concupiscentiam carnis, omnem inordinationem, omnem perversitatem: quam, cum perdidimus in Adam peccante, obnoxii sumus tot animi passionibus, tot inordinatis ad peccatum inclinationibus, fomentis, stimulis, illecebris, &c.

7. Quid autem justitia originalis nobis commodi attulisset, perspiciendum est ex eo, quod post peccatum Adæ nobis acciderit, & fortasse habuisset homo, etiam in statu puræ naturæ conditus. Post lapsum mortem corporalem, ærumnas, & in morbos offendimus. Cum enim ex quatuor elementis compactus sit homo, & aptus in sua principia resolvi à justitia originali immortalitatem habuisset, sed ad nostrum institutum pergo. Homo, cum sit animal rationale, habeatque mentem, & sensum, quasi constitutus in medio, sensusque suo proprio fine delectabili gaudeat. Et, licet rationi obediat pars sensitiva; ad summum obsequio politico, sicut Civis suo Principi, in cujus arbitrio est velle illi obtemperare. Ex hac subjectione pugna illa oritur spiritualis, de qua Paulus ad Galat.5. *Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem*. Hæc siquidem pugna est à natura, & à partis sensitivæ, appetitivæ conatu, & ista est profectò illa concupiscentia, qua homines (ablata justitia originali per peccatum Adæ) mirificè cruciantur. Si ratio philosophica quæratur, eam in promptu accipe. Cum enim appetitus ad sensibilia feratur, extra rationis limites hominem impellit; nam, si consideretur secundùm partem concupiscibilem, verbi gratia, delectabilia,

lia, sensulque amica appetit, quæque nocent, fugit, & ex hoc fundat partem irascibilem, qua adversantibus resistimus. Quapropter sensus, & appetitus sensitivus aut præcipitem rationem ducit, aut à fine retrahere conatur, ut finem non consequatur. Tunc verò in illo felici innocentiæ statu, finis voluntatis (quidquid dixerint scelestè Pelagius, & cælestius sparsim apud D. Augustinum) fuisset secundùm rectam rationem bonum, & honestum operari, minimè impeditæ; verùm propter hominis Deo inobedientiam, pars sensitiva inobediens fuit menti, undè tot mala, quot in nobis ipsis experimur. Audi D. Augustinum lib. 2. de nuptiis, & concupiscentia ad Valerium Comitem cap. 5. loquentem de libidine pudenda: *De hac erubuerunt etiam, qui primi pudenda texerunt, quæ priùs pudenda non fuerunt, sed tanquam Dei opera prædicanda, atque glorianda; tunc ergo texerunt, quando erubuerunt; tunc autem erubuerunt, quando post inobedientiam suam, inobedientia membra senserunt.* Patet ergo ex D. Augustino quantùm nobis profecisset supernaturale justitiæ originalis donum, ex appetitu sensitivo, qui hìc, & nunc, supposito primi Parentis inobedientiæ peccato, ponit in nobis pugnam spiritualem, & difficultatem ad agendum secundùm rectitudinem Rationis.

8. In prima ergo conditione, seù in illo beato statu, cùm Deus hominem fecerit, ut ipsum amaret, sibique serviret; ut id posset commodè, & suaviter præstare, ut subditas sibi teneret vires inferiores, Deoque junctus semper, justitiam originalem illi in creatione contulit, & contulisset filiis, si Adam perseverasset. Hujus justitiæ, ut supra dictum est, munus erat voluntatem, rationemque Deo, voluntati sensitivum appetitum, & animæ corpus subdere, ut alacriter, & promptè, quæ Deus præceperat, posset homo præstare; sic voluntas ab appetitu sensitivo, ad agendum secundùm rectam rationem non impedita, corpusque labore non gravabatur, ad quod anima imperaret; quamobrem justitiæ

ori-

originalis effectum, animæ tranquillitatem fuisse, satis colligitur. Defectus quippè omnes naturales tollebat, vel moderabatur, Adæque status erat beatus, tranquillus, pacificus, sua secum pace fruebatur, nihil molestiæ patiebatur, carnis incendia omninò non sentiebat; undè, inquit Augustinus de pecc. orig. contra Pelag. & Cælest. lib.2. cap. 38. *Si autem peccato non fuisset dehonestata natura, absit, ut opinemur, tales futuras fuisse nuptias in Paradiso, ut in eis ad prolem seminandam non natura voluntatis, sicut pès ad ambulandum, manus ad operandum, lingua ad loquendum; sed æstu libidinis membra genitalia moverentur; nec, sicut nunc fit, virginitatis integritas ad concipiendos fœtus vi turbidi vitiaretur ardoris, sed obsequeretur imperio tranquillissimæ charitatis*. Et post pauca arguent eos, qui non possunt fortassè capere, ait: *Hæc ideo non creduntur, quia in ista mortalitatis conditione inexperta sunt; in deterius quippè vitio mutata natura non invenit primæ illius puritatis exemplum; sed fidelibus loquimur, qui noverunt credere Divinis eloquiis, etiam, nullis adhibitis ex parte veritatis exemplis.*

9. Hactenus justitiæ originalis effectus descripsimus; Illius primæ vitæ præstantiam, suavitatem, ad benè operandum promptitudinem, bonitatem, & facilitatem, ut loquitur D. Augustinus, generaliori verborum significatione declaravimus: ast superest magis in particulari inquirendus modus physicus, quo omnia dicta evenerint, aut evenissent eo tunc; quæque perdidimus, postquam in Adam peccante spoliati fuimus dono originalis justitiæ. Aliter non incongruè dici potest, non minus hoc facto nos confundi, quàm confusi sunt Parentes nostri confestim post lapsum de corporum nuditate, ut ex scriptura D. Augustinus 13. de Civ. Dei.

10. Interim, ut verba faciam de ista nuditate, Mersennus noster in Genesim cap. 2. vers. 25. quest. 33. art. 1. de hac ex nuditate confusione, dicit, Adam statim erubuisse, postquam suam nuditatem vidit, ut habetur Gen. cap. 3. scilicet,

inquit:

inquit: ubi Justitiæ originalis vestimentū ablatum est, quod totius corporis, & animæ amplissimum ornamentum simul & omnium perturbationum frænum potentissimum erat, quod passiones rationi subijciebat; non secus ac effrænis equus ad illicita fertur appetitus sensitivus, cuius motus, cum homo percipit (nam idem de Adam, & suis descendentibus, quo ad ex nuditate confusionem) & ab alio deprehendi videt, erubescit, quod motus illos concitatos cohibere nequeat, & eo volente, nolente rationi velut imperent, ejusque jussa detrectent, ut major minori servire cogatur. Potissima tamen pudoris causa fuit experiri pudenda, quæ prius pudenda non erant, sed opera Dei laudanda, ut inquit D. Augustinus; cum enim statim expertus fuerit rebellionem suarum virium inferiorum, & commotionem partium, generationi destinatarum experiri, & persentiscere incipiebat, de hac novitate in sui corporis motu indecenti, turpi, atque deformi erubescebat; timebat eò, quod nudus esset, de quarum partium nuditate omnes homines, sive casti, sive improbi confunduntur, & verecundiam concipiunt, cuius in facie erubescenti testimonium exibent.

11. Verumtamen difficultas suboritur, cur de aliarum partium nostri corporis nuditate, non tantum concipiamus pudorem, quantum partium genitalium, quapropter dictarum pudendarum. Ratio difficultandi est cōspicua, quia non minus in cæteris rebellionem experimur, puta, iræ choleræ &c. quarum adhuc in facie relucent indicia; cur ergo quam maximè nos ipsi cum Adam de partium, generationi servientium, nuditate erubescimus. D. Augustinus 14. de Civ. Dei, cap. 17. Libidinis æstui, tanquàm ferventiori, aut magis naturæ inspersæ perturbationi, causam reponere videtur; nam sicut scriptum est, nudi erant, & non confundebantur, non quod eis sua nuditas esset incognita, sed turpis nuditas nondum erat, quia nondum libido membra illa, præter arbitrium, commovebat. Major causa pudoris ergo est motus

in

in illis partibus, quia, aut concitatior est, aut magis inspersus,& promptus ex spirituum, & humorum affluxu, aut quia in aliis passionibus non adest aliquod organum, quod promineat; undè fit, ut non statim appareant, aut ab aliis cognoscantur, imò nec à nobis; quia statum internum animi proprij cognoscere nequimus, aut vix sine exteriori signo. Mersennus tamen locis citatis(quod desumptum videtur ex Augustino, ut infra) putat à vero non aberrare, qui dixerit, maximam verecundiam ex illarum partium nuditate oriri potiùs, quàm ex alijs perturbationibus, quia Deus voluit, nos, præsertim originalis peccati, meminisse, dum illud in posteros regenerandos in Christo traducimus,ut semper felicem illum statum ante oculos habeamus. Rationem assignat congruentialem,& optimam: decuit enim ultricem justitiam,ut in his maximè puniretur homo,per quæ suam iniquitatem,& peccati pœnas ad alios transfert,ut ea ratione pœna,veluti continua,evaderet. Assignat aliam rationem; cum generandi potentia;ejusque organa terrestria sint,& infima, quippè quæ gradum corporeum sequitur juxta quosdam,qui est omnium graduum entis infimus,vel, saltem vegetativum,& plantis congruit; indè fit, ut majori afficiamur pudore, cum huic infimæ potentiæ nos subijci ita deprehendimus. Quod, si dicas: etiam nutritivæ potentiæ subijci videamur,Mersennus respondet,non ita,sicuti potentia generandi renuit rationis Imperium; faciliùs inordinatos gulæ motus,quàm venereos, compescimus. De hac re infra redibit sermo.

Caput Secundum.

Quomodo in Adam erat illa decantata Potentiarum Concordia, & ordinata tranquillitas.

1. PLurima sunt, quorum existentiam, etsi exploratam habeamus, ipsum verò quid, saltem physicè, adhùc nescimus: & si equidem sciamus, nec aliter opinari liceat, justitiam originalem, Adæ Collatam, respicere obedientiam animæ, ut dictum est supra, dubitari tamen potest primò, quomodò potuerit Heva esum ligni, quod erat in medio Paradisi concupiscere concupiscentia ligata. Si aliqui dicunt, nullo pacto ligatam fuisse concupiscentiam, sed in proprium objectum ferri potuisse, tamen justitia originali primi Parentes poterant refrænare motus, falsum dicunt. Primò hoc explicandum est, quomodo poterant motus compescere, seù quo pacto id fiebat. Secundò, si in Adam erat concupiscentia contra rationem, cur dicimus concupiscentiæ fomitem esse effectum peccati originalis. Tertiò, si Adem sentiebat concupiscentiæ motus, & virium inferiorum, ubi erat animæ tranquillitas, potentiarumque omnimoda concordia, ita ut frueretur summa beatitudine? Ut docet D. Augustinus pluriès, relatus præsertim num. 5. capitis præcedentis.

2. Dubitatio tamen clarè solvitur, si dicamus, nostros primos Parentes, dum eos tentavit Sathan, voluisse magis condelectari objecto sensus, quàm rationis, non quia impetum sustinuerunt à viribus inferioribus, sed quia voluerunt. Creata procul dubio fuit voluntas Adæ, sicut Hevæ à Deo sine obliquitate, seù recta, tamen se obliquari poterat vitio libertatis, non quidem conditoris. Concupiscentiam ergo in Adam nullatenus fuisse, ex Augustino jam liquet, nam, licèt concupiscentia sumatur pro propensione contra dicta-

men

men rationis; tamen multoties pro carnis incendio ad libidinem sumi solet; si ergo Augustinus clarè, & expresse docet, tale incendium non passum fuisse Adam ante peccatum, nec indè in illo statu motus membrorum ad seminandam prolem sequebatur, sed imperio tranquillissimæ charitatis; judicium profectò, imò à fortiori, faciendum est simile de aliis passionibus animæ, de aliis æstibus, &c. Imò universaliter in suis operibus loquitur Augustinus de illa Beatitudine, qua fruebatur Adam, nullam rixam in se sustinens. Considerando igitur quomodo fomenta non habuerit primus Parens ad consentiendum, sed pro sua pura libertate consenserit, inquirendum est. Eò siquidem difficultas crescit, quò ex ratione mutui commercii animæ, & corporis oportet, ut de corpore aliquam referat luctam spiritus: cum enim naturalis sit nexus, sicut inter corpus, & animam, inter vim intellectivam, & sensitivam, hoc ipso, quod sensus communis aliquam exercet motionem sentiendi, imaginandi, &c. in consortium trahit intellectum; ut ipse quoque idem intelligat objectum; & quia spiritus animales occupati circa sensibilia habent conquiescere in sensibili, & de eo condelectari; impetum quoque faciunt appetitui rationali, ut similiter condelectationem capiat, præsertim circa motus antevolantes primò primos, quorum non est potestas frænandi, aut non eliciendi. Hinc quæritur quomodò physicè factum sit, ut Adam, cum fuerit constitutus iisdem, quibus nos ipsi constamus, talem deordinationem per modum pugnæ, & conflictus non sit passus ante peccatum, seù quomodò id præstabat, id, quod vulgò dicitur Justitia originalis, quam in ipso peccante perdidimus.

3. Putant aliqui, cum quibus videtur sentire Pater Filoramo, effectum Justitiæ originalis fuisse, concupiscentias sedare, quæ post peccatum insurrexerunt; &, ut ejus verba referam, exscribo ex eis, quæ pluribus in locis in suo opere, quod inscribitur Lapislydius habet de Prædestinatione Ele-

ctorum §.20. pag. 369. 1. col. *Homo in statu integræ naturæ per donum justitiæ originalis, quod præcisè soporabat concupiscentias, & cupiditates naturæ, quibus trahitur ad se*; & similibus verbis soporandi, sopiendi, &c. utitur quasi semper, ubicumque occurrit de justitia originali verba facere.

5. Hic autem loquendi modus, licèt oratoriè sustineatur, philosophicè tamen videtur importare in Adam fuisse concupiscentias; sed, veluti sopitas, & ligatas; hoc autem substineri nequit. Primò, licèt dicatur ligata, delitescens, non tamen per hoc non est; sicuti de facto, etsi benè operantes, atque electi assueti per gratiam Christi concupiscentias vincere, fomitem dejiciant; non tamen ideò fomite carent; ergo, etsi dicatur in Adam ligata, & soporata, tamen hoc ipso erat contra Augustinum. Quod, si dicas, fuisse ligatam non per imperium, sed per soporationem, quasi dormiens, &, ut dixi, delitescens, nec contra insurgens, dicam Ego, ubi est illa rectitudo organica, ubi illa naturalis potentiarum obedientia in Adam, in qua rectitudine fuit extra omnem quæstionem creatus primus Parens speciali, & suaviori Providentia, ut ex Augustino pluries advertit noster Maignanus. Jam enim ita actus concupiscentiales, etsi, ut dici posset, non sentiebat primus Parens ratione soporis, &c. tamen undè sentiret habuisset contra id, quod dicitur ab Augustino cap. 13. de Correct. & Grat. *Tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipsa concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & benè vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium*. Notentur verba illa causalia, *ut dignè tantæ bonitati, &c.* Ex quo colligitur, illam rectitudinem in sacris litteris expressam, seù, ut dicit Augustinus, bonitatem, & benè vivendi facilitatem importare totalem interitum fomitis in Adam, non solùm soporationem, aliter non fuisset tanta bonitas, dignitas, & perfectio in creatione Adæ, quatenus adhuc in ipso esset principium deordinationis, & fuisset

ejus

ejus voluntas instituta cum principio, seù fomento peccati. Item ubi esset illa tranquillitas, & potentiarum ab origine concordia, si naturaliter esset fomes peccati, sed Divina gratia sopitus delitescens? Ubi illa pax, illa beatitudo ab Augustino decantata cap. 11. de Correct. & Gratia: *In illo Beatitudinis loco sua secum pace fruebatur*; non enim dici potest sua secum pace frui, ubi adest talis ordo potentiarum, ut subjectionem ad invicem, nonnisi per soporationem dicant, minimè verò ex rei natura, sed pugnam habeant. Adam certè fuit titulo creationis rectus; ergo fuit creatus cum potentiarum tranquillitate. Ergo hæc fuit in Adam per constitutionem Adæ, non per soporationem virium inferiorum.

5. Ulteriùs adhuc id explicandum foret, quomodò physicè hæc soporatio habebatur, quantumvis dicas vi, & efficacia Justitiæ originalis. Si Justitiæ donum originalis, qualitas erat indebita, ut putat peripatetica Theologorum schola, peto, ista erat ne infusa voluntati, aut parti sensitivæ, aut appetitivæ? Non dicent adversarii hoc secundum, quia qualitas supernaturalis non recipitur in spiritibus animalibus, & in parte corporea; & etiamsi reciperetur ad nil inserviret; nam non per hoc spiritus animales suam non haberent rebellionem ex proprio excursu, & ex propria temperie, quia si spiritus v.g. essent ex propria natura ignei, ad iracundiam prompti, & mobiles, correspondente pariter vasorum capacitate ad iracundiæ effectum; quomodò per illam qualitatem impediretur, ne sint ignei, ne sint motionis celeris capaces, & sic discurrendo per singula.

6. Tandem ergo, ut supra dicebam, explicandum superest, quomodò talis soporatio facta fuerit, quam quidem, relicta oratoria phrasi, puto intelligendam esse pro exclusione simpliciter fomitis ad peccatum, fuit enim conditus Adam tali pacto, ut, nisi eo modo fuisset conditus, peccati fomitem habuisset, & ideò dicitur fuisse soporatas concupi-

scen-

scentias, si hac, aut simili loquendi formula uti velimus, in quantum istæ, quæ fuissent, ut conditio,& veluti proprietas naturæ,nisi speciale Dei beneficium accessisset; accedente hoc Dei dono, dicuntur soporatæ, quod idem sonat, ac extinctæ omninò, & dicuntur sopitæ comparativè ad aliam hypothesim conditionis Adæ, non ad illam eandem,in qua fuit creatus rectus, pacificus cum pace, & concordia suarum virium. Si autem dicatur recipi justitia originalis in voluntate, nec habetur intentum; nam eo casu voluntas vim haberet retundendi motus concupiscentiales, non quidem simpliciter eos auferendi, ne sint. Ratio est clara, quia adhuc voluntas posset præveniri non applicata per rationem, sed per motum animalem, & consequenter impetum pati, licet esset in voluntate virtus resistendi, frænandi, & cohibendi. Nunc enim quærimus perfectam pacem, & concordiam partis sensitivæ cum rationali, & perfectam subjectionem virium, & facultatum inferiorum. Per hoc, quod voluntati inesset habitus ille, non certè perderent facultatem tumultuandi spiritus animales, & sensitivi.

7. Dices contra id,quod à me dictum est supra, scilicet, quod nunc, dum per Gratiam Christi vincimus motus concupiscentiæ, nonnisi reluctando, negando eis consensum ad illud,ad quod nos provocant; tunc verò ad deliberandum, ad consentiendum non urgebant, & contendebant motus concupiscentiæ, sed ligabantur, & soporabantur à justitia originali.Sed contra est,quia,dum per habitum inhærentem voluntati,voluntas pro libito eos ligabat, ad summum ligabat,ne nocerent;scilicet,ne, dum operaretur pugnam, & luctam haberet; sed ligando negari non potest, eo tunc non cum omnimoda pace operari,quatenùs ligaret,idest,coerceret tumultum insurgentem; ergo non esset perfecta concordia, & perfectum dominium; ergo hic modus inutilis est ad explicandum statum illum felicem innocentiæ.

8. Item in sententia eorum,qui statuunt prædestinatio-

nem

nem Electorum ad Gloriam efficacem ante prævisa merita, absolutè futura, & volunt pro electis, & benè operantibus gratiam majorem, de quorum numero est P. Filoramo; Gratia, quæ datur electis talis est, ut pœna peccati originalis, puta concupiscentia, pro eo tunc, pro quo operatur physicè, & moraliter remittatur, quatenus homo cum ea gratia superat, vincit; nam liberum arbitrium tanta suavitate, & dulcedine à gratia afficitur, ut nullum à concupiscentia persentiscat contrarium impetum, seù contrarium motum ad contrariam partem. Non ideò tamen intelligitur etiam pro eo signo in Electis esse justitiam illam originalem, rectitudinem primi hominis, negationem fomitis, in nobis relicti ex unius hominis peccato; ergo non benè explicatur illa primorum hominum rectitudo, innocentia, &c. per hoc, quod eis fuerit donum concessum soporans, &, veluti ligans omnem carnis inordinationem. Vt dictum mox est, posita gratia efficaci sensu, supra tradito, in Electis talis est operatio, ut, nisi talis gratia esset, insurgeret sensibiliter concupiscentia, & reluctaret; ergo pro tali statu, quo ponitur gratia efficax juxta placitum supradicti Doctoris Filoramo, scilicet post scientiam mediam, non est ulla carnis concupiscentia in homine illo, quoad illud opus, cò tunc faciendum; esset autem, si gratia sufficiens ei collata esset, quatenus tunc urgeret animam, & ad desideria carnis propelleret, & sineret se vinci, imò per ipsum Filoramo semper sineret se vinci, non quia, ut inquit pluribus locis, non posset physicè dissentire, sed quia sineret vinci propter fortiores motus concupiscentiæ. Subsumo nunc Ego; sed, posita gratia efficaci in Anima, motus in sensu, qui essent fortiores, & impellentes antecedenter ad gratiæ efficacis exhibitionem, in ipsius, ut positæ, vi ligantur, soporantur, & delitescunt; Ergo, etiàm dum insurgunt, præfocantur à gratia; sed hoc faciebat justitia originalis, si habitus in voluntate positus esset ad soporandum tumultum insurgentem; ergo &c. Hac ergo doctrina supposita, ut mox dicebam,

justi-

justitia originalis à Deo conditore primo homini concessa; non benè explicatur per habitus sedantes, conciliantes,&c. sed inveniendus est modus physicus, quo divinitùs factum fuerit, ut ab Adam penitùs abfuerit omnis inordinata naturæ cupiditas,nec sufficit, quò fuerit sedata, quasi dicam placata;quis enim non videt, sic fuisse cum fomento peccati institutam, licet in contrarium subitò fuerit in voluntatem injectus à Deo habitus sedans;undè non esset naturam innocentem condere,qualem describit Augustinus,ut constat ex iis,quæ cap.1.duximus altè in cordibus fidelium insinuanda ex eodem.

9. Dices: latum est discrimen illius status ab eo, in quo reperitur Electus operans,imbutus gratia illa efficaci supra descripta, nam in primo habitus justitiæ originalis tumultum,qui insurgeret,sedabat:in secundo tumultum,jam in facto insurgentem,& qui surrexit,extinguit, subjicit, collidit, sedat,placat,seù tandem vincit.

10. Sed primò in natura Adæ non erat undè insurgeret motus rationi contrarius, nisi obsisteret habitus justitiæ in voluntate,seù voluntas per habitum justitiæ, nam fuit instituta absque ullo peccati inquinamento, absque ulla ex vi suæ constitutionis deordinatione. Secundò. Esse in natura vim insurgendi contra rationem, licet à voluntate per illum habitum præfocetur anticipato, arguit, non esse absolutè tranquillitatem,& concordiam potentiarum in illo statu felici. Tertiò. Adhuc in electo,habente descriptam gratiam, habetur hoc ipso habitus collidens, ut ita dicam, concupiscentiam insurgentem, quæ licet insurrexerit, materialiter se habet ad illud tempus, pro quo insurgere cessat, seù, pro quo sua insurgentia non continuatur ob gratiæ divinæ præpotentiam,in quo solùm tempore similitudinem facio.

QVÆSITVM.

11. HOmo, cum sit compositus ex ratione, & sensu, ex mente,& corpore; cur ergo illi non dicitur natu-

rale

rale agere contra rationem, quod ad sensitivam partem spectat; & munus naturale dicimus agere secundùm rationem.

Huic dubitationi occurrunt Logici, denominationem sumendam esse à parte principaliori, & nobiliori; sicque non dicimus naturale operari, nisi secundùm rationem, quæ principem tenet locum in composito humano: si homo per rationem discriminatur ab equo, naturalis operatio hominis non erit ea, quæ rationi repugnat; huic enim, quamquam in materia immersæ, concessum est uti sensu, non vinci. Hinc D. Paulus de operationibus, non secundùm rationem factis, ad Rom. 7. sic loquitur: *si autem, quod nolo illud facio, jàm non ego operor, sed quod habitat in me peccatum*; Ergo operatio hæc non secundùm rationem, sicuti meretur, dici potest malum naturæ.

12. Ista autem Apostolica propositio duplicem ingerere potest sensum, primò, quod concupiscentiæ motus fortiores vincunt, adhùc nolentem, juxta illud Poetæ: video meliora proboque, deteriora sequor. Trahit sua quemque voluptas; sicque, dum dicitur ab Apostolo: *jàm non ego operor, sed, quod habitat in me, peccatum*, non ego secundùm rationem operor, sed turpiter operor, quatenus consentio, & succumbo tentationi ad id faciendum, quod mihi facere displicet, & scio non benè facere, tamen allectus suavitate concupiscentiæ trahor, seù meliùs, trahi me sino, carnis voluptate. Vel intelligitur secundò pro eo, quod facio absque ullo propriæ voluntatis actu, aut imperio, & sic sumitur peccatum, quod dicitur habitare in nobis, pro fomite, v.g. dum Adam expertus est post suum inobedientiæ peccatum libidinem pudendam, jam tunc, quod nolebat faciebat, quia non imperio voluntatis, sed deordinatione naturæ faciebat: In deterius quippè vitio mutata, non poterat motus illos cohibere, sicque, ipso nolente, aut non imperante, membrorum motus persentiebat: Quamobrem optimè dicitur, non ego operor; nam, ut operationes dicantur propriè

meæ, debent esse sub potestate arbitrii, &, ut dicantur, & sint nostræ actiones, debent esse in nostra potestate, ut sint, scilicet, aut non sint; & catenus vulgò dicitur, operationes naturales, & necessarias non dici humanas, quia ex arbitrio non fiunt. Unde ly *Ego* importat suppositum liberum; non enim dici potest de cane, cum sit particula denotans principium intellectivum liberum, &c. Igitur non Ego operor, dum, quod nolo in secundo sensu, facio, sed, quod habitat in me, peccatum.

COROLLARIA.

13. EX dictis colligitur, appetitum sensitivum ponere in nobis ob peccatum primi hominis pugnã, & difficultatem ad agendum secundùm rectitudinem, quatenus concupiscentia exorta est causa difficultatis ad bonum benè agenduũ. Hinc dicitur opus virtutis est arduum; & non solùm quia Anima est Corpori, sic vitiato, juncta, idest, sibi impedimentum, ne juxta rectam rationem operari possit sine Dei auxilio per Christum Reparatorem; sed, ut dicam infra, etiam ratione propriæ cupiditatis, in anima quoque expergefactæ. Ex hoc verò patet cuique quantùm nobis profecisset supernaturale, & mirabile Justitiæ originalis donum, quo omnia similia impedimenta ab Adamo removebantur. Verumtamen est, fateor, quod semper Deo gratias agere debeamus, qui, etsi mirabiliter condidit naturam, mirabiliùs tamen reformavit per Christum Redemptorem.

14. Colligitur secundò, justitiam in primo homine respicere obedientiam, atque subjectionem, & potentiaruũ tranquillitatem, ut inter alios sæpissimè docet Augustinus; gratiam autem essentiam, & substantiam animæ, idque, ut fertur præstabat, quo meritorias, dignasque æterna vita, operationes elicere potuisset: Eò magis quia, ut capite sequenti

quenti parebit, illa rectitudo explicabitur per principia physica, ideft, respicientia esse entitativum Adæ; & , licet donum illud mirabile, primò homini concessum, dicatur supernaturale, non per hoc adimitur libertas explicandi statum illum felicem primæ conditionis per principia physica quæ, ut dictum mox est, idem intelligo, ac principia entitativa constituentia ipsum Adam. Secundò sufficeret, ad omnem removendum scrupulum, docere corporis Adæ felicem, beatamque structuram consequi voluntatem Divinam de exhibendo quodam dono supernaturali, quod desideratur in anima.

15. Colligitur tertiò, posse simul esse in eodem homine actum volendi indeliberatum, & actum oppositum deliberatum; nam, dum gratia voluntatem nostram allicit, excitat quemdam indeliberatum actum volendi, cui peccator per deliberatum actum oppositum repugnat, aut è contra, dum tentatio aliquem excitat ardorem, aut actum in voluntate ad opus illicitum, & homo, gratia adjutus resistit, tunc simul est volitio, & nolitio circa idem; volitio quidem est indeliberata, & nolitio est deliberata, & hoc nemo inficias ibit. Ad hæc sciendum est, id esse post lapsum, nam forsitan, ut inferiùs constabit in primo ordine vitæ, cum homo erat rectus, non indigebat actu indeliberato volendi, ut prosequeretur bonum. Item adde posse in eodem subjecto divinitùs esse efficacem volitionem, & efficacem nolitionem, unam tamen necessariam, aliam liberam circa idem eodem tempore: Dubium magnum est, si possunt esse ambæ liberæ; Ego certè inclinarem in partem negativam.

Caput Tertium.

Proponitur verisimilior Sententia circa fomitis avulsionem in Adam, & Heva ex parte Corporis.

1. UT hoc Caput feliciùs ad finem nostri instituti perducatur, plurima existimo præponenda esse, quæ philosophiam sapiunt; propterea plures subnectam articulos, quò clariùs deducatur. Consequentia circa fomitis avulsionem ab Adam intelligendam.

ARTICVLVS PRIMVS

De Elementis Corporis Adæ in primo illo statu.

2. EAdem principia physica, & subjectiva hominis primi Protoparentis ante peccatum fuisse, ac post peccatum ex eo est evidens, quod idem homo fuerit ante, & post prævaricationem; solummodo ergo quassatus, & in naturalibus vulneratus; sic ipse, sic totum genus humanum; Eadem igitur est totius humani generis principiatio physica, consequenter quærere elementa Corporis Adæ est inquirere physica principia Corporum naturalium.

3. Ad hæc investiganda profectò opus est animum intendere circa physicorum placita principaliora. Aristotelici extemplò occurrunt, illius materiæ primæ decantaræ expositione, quam receptaculum à natura astruunt formarum omnium naturalium. Democritei cum eorum Principe Democrito, Abderita philosopho, atq; Leucippo, Epicuro, & ante singulos Mocho, Phænicio Sydonio, athomos, sive corpuscula prima ingenita, conformandis rebus omnibus apta

pro-

propugnant. Empedoclei, Maignanistæ vulgata elementa in medium adducentes, ex his, invicem commixtis, omnia hujus Mundi corpora physica concrescere, gignive, putant. Quorum una vox fuit, unumque primum principium ex nihilo nihil fit.

4. Adnoto igitur primò, hoc effatum esse cunctis gentibus notissimum, atque conscribendum esse in numero propositionum naturalium; quod, ut pateat, advertendum, nullum philosophum Ethnicum potuisse suspicari de possibilitate creationis, quod mihi indè sufficienter probatur, omnes, nempè, suam respectivè materiam, ex qua admisisse sempiternam, necessariam, improductam, ut constat ex Aristotele 1. phy. tex. 82. eodem libro textu 75. ait: esse impossibile ex simpliciter non ente aliquod fieri deindè.

5. Adnoto secundò, quæstionem de principiis esse per accidens apud physicos. Cum enim homines viderent v. g. post pluviam terram germinare, herbas emergere, animalia, quæ non erant, postea fœtantibus matribus nasci, illicò adverterunt, cum ex nihilo nihil fieri, ad experientiam ratum erat, concedenda esse principia, ex quibus res fierent. Hinc factum est, ut divisi alii ad atomos, alii ad elementa, alii ad materiam purè passivam confugerunt, omnes tamen pro explorato habentes, ex nihilo nihil fieri quapropter ad salvandum hoc primum physicum principium excogitarunt principia prima; si ergo alia via salvari posset, principiorum communium non adesset necessitas; ergo quæstio de principiis primis est non per se, sed per accidens objectum Philosophiæ. Per se quippè tùm sui prima comparatione, tùm incremento, quod ad præsens nacta est, respicit illud principium ex nihilo nihil fit; & quodcumque ex aliquo fieri; secundariò autem cogitarunt Philosophi de principiis permanentibus in genito, alii permanentia componente, ut Recentiores, Aristotelici permanentia inexistentiæ, substentationis, eductionis, &c. juxta eorum dicendi formulas. Alter non

defuit

defuit vir omnigenæ eruditionis, qui omnem permanentiam, & consequenter principia prima haud necessaria existimabat, salva propositione, & illibata, omnibus mentibus notissima, ex nihilo nihil fieri. Herbas ergo ex terra, aquis decisis, germinare, nil aliud importat per se directè, quàm herbas ex aliquo fieri, non autem, quod dentur prima principia, seù detur aliqua materia, ex qua fiant herbæ, aliaque entia. An autem salvari possit aliquod non fieri ex nihilo, nullis admissis principiis physicis primis, non pertinet ad philosophiam directam generationis rerum; sed ad Philosophiam secundariam, & reductivè, nam reducitur ad salvandum ex nihilo nihil fit.

6. Adnoto tertiò, philosophiam jàm à tot sæculis magnum nactam incrementum, pro comperto habere, principia prima permanentia essentialiter requiri ad conceptum generationis; & consequenter non posse aliquod ex aliquo fieri, illis non concessis. Magna tamen dissentione dissident inter se Authores, ut breviter visum est.

7. Mihi certè, præjudiciis omnibus seclusis, non probatur materia prima, qualem tota describit peripatetica schola innumeris capitibus, quorum aliqua hic enarrabo. Primò inepta videtur generationibus, & corruptionibus hujusmodi rerum salvandis; quod argumentum fusè tractat Maignanus, ego autem addo pauca: Forma generabilis, quæ fit ex subjecto, quale intelligit Peripateticorum turma, non fit ex subjecto, considerato secundùm se, sed ex proximo, & cum ordine immediato ad formam; quapropter fit ex subjecto suo, non, qua præcisè subjecto, sed qua suo: sed in sententia Peripateticorum fit forma ex nihilo sui; ergo fit ex nihilo subjecti, qua sui; sed forma non fit ex subjecto, qua alterius, & qua alieni: hoc enim modo indifferenter, & promiscuè ad omnes genere, & specie formas concurrit; ergo, qua sui; sed per Peripateticos fit forma v. g. ligni ex nihilo sui; ergo hoc ipso ex nihilo subjecti sui fit: ergo inepta videtur

tur materia prima, &c. Et præclusa statuitur via distinctioni illi consuetæ Peripateticorum: ex nihilo sui, concedo: ex nihilo subjecti, nego. Secundò: Materia prima, qualem Peripateticismus adstruit, vel est essentialiter informis, vel non; si non est essentialiter informis: ergo essentialiter est identicè formæ entitas; si est essentialiter informis: ergo non potest exigere formas, nec aliquid appetere, quod suæ essentiæ immediatè opponitur; ergo est identicè entitativè forma. Tertiò frustra dicunt, formam esse in potentia materiæ antequam fiat: non enim per hoc forma fit ex subjecto, nam esse in potentia formam; est esse in potentia objectiva; & scholasticè idem significat, scilicet, adest potentia in Deo faciendi alterum Mundum, dum dico: Alter Mundus *est possibilis*; non quod alter Mundus sit, sed est Deus potens facere alium Mundum. Sic, formam esse in potentia materiæ, non est aliud, quàm esse potentiam recipiendi formam, seù esse potentiam passivam materiæ ad formam, sive esse in Mundo materiam potentem recipere: ex hoc verò minimè sequitur, formam generari, nam per hoc, quod alter Mundus est in potentia Divina, non sequitur, quod alter Mundus non fiat ex nihilo, licèt sit in potentia Dei, sic, non ideò, quod sit forma in potentia materiæ, non sequitur non fieri ex nihilo, sicut fit ex nihilo alter Mundus: esse enim in potentia materiæ nil est aliud, quàm præcedere potentiam materiæ; sed etiam præcedit potentia Divina alium Mundum, & formam præfuisse in potentia nil aliud est, quàm præfuisse potentiam potentem facere formam, non quod forma sit aliquid, aut quod formæ sit aliquid secundùm entitatem. Nec aliqua disparitas juvat de causa efficiente, & materiali; nam, sicuti fit ex nihilò activè, licèt præfuit in potentiâ activa, eo quia esse in potentia Dei activa nil aliud est, qoàm esse potentiam Dei faciendi alterum Mundum, formam, &c. sic à pari non sequitur, non fieri ex nihilo subjectivè per hoc, quod sit in potentia passiva subje-

cti,

cti, quia esse in potentia subjecti nil est, nisi esse potentiam passivam materiæ potentem recipere formam. Salvis ergo discriminibus potentiæ activæ,& passivæ, difficultas consistit in hoc, quod esse in potentia non est formam esse,& præexistere; sed præesse potentiam, seù activam, seù passivam potentem facere, aut recipere formam. Hæc ergo non fit ex materia, quia est in potentia materiæ. Quartò, forma vel dependet quoad esse, vel quoad recipi: si secundum; ergo forma quoad entitatem est facta ex nihilo subjecti, quod dici nequit. Item, si secundùm parùm refert, nam eo ipso sequitur, formam materialem, jam creatam, substentari, quia ipsa in ratione substentabilis dependet à materia, non in ratione entitatis specificativè substentabilis: hoc modo anima rationalis substentatur, cum non producatur, nisi in materiæ visceribus ex ejus exigentia, ut forma humana est; ergo hæc, vel est genita, vel illa creata. Dices forsan, hanc non exigere substentationem, sed illam materialem; ergo, dicam, illa non exigit fieri ex subjecto, sed substentari; ergo quia anima rationalis, neque exigit, neque fit ex subjecto, vel est genita, vel illa materialis creata.

Exigere enim, ut substentetur, non est exigere, ut fiat, & fit in se, nam esse secundùm quid præsupponit esse simpliciter. Hæc ratio innotescit consideranti accidentia creata exigere, ut substententur à subjecto in sententia communi Peripateticorum. Aut quoad entitatem dicitur facta ex subjecto, itaut hoc sit quid illius, vel non; si secundùm prætextu, quod substentetur; ergo entitas reduplicativè ipsius formæ non est facta ex subjecto, quod ego intendo in præsenti contra Aristotelicos inferre. Si primùm habeo intentum, nam eo ipso conceditur id, quod fit, non distingui à subjecto, ex quo fit materiali. Quintò phenomena naturæ ostendunt, nil posse simpliciter produci, omniaque fieri motu locali, quem in omnibus mutationibus reperiri, experientia demonstrat. Sextò, negata materia prima, dilucidiùs

cidiùs

cidiùs explicantur plura naturalia phenomena, contra quod olim audivi ex Peripatetico arguente, nihil dari!, nisi daretur materia prima. In tantam cæcitatem abjerunt Aristotelici, ut sibi persuadeant omnia negata in eorum materieĩ negatione: Quænam connexio est rerum harum cum materia illa, quæ nec est quid, nec quantum, nec quale, nec aliquid eorum, quibus determinatur ens? Nulla profectò, nisi credulitatis, & præjudiciorum, quibus putant naturæ phenomena inexplicabilia esse, ea refutata. Quinimmo è contra, nonnisi ipsa è mundo exclusa, innumeros effectus physicos declarari posse, fatentur plurimi, qui admirantur philosophiam recentiorem esse speculativo-experimentalem. Quomodo diaphana, opaca, soni generationem, lucis genesim, colorum, &c. explicabunt Aristotelici, cum id Recentioribus sit facillimum. Quare lux propagetur per lineam rectam, & non etiam per obliquam, si accidens est; si species sunt qualitates, cur ego nequeam videre objectum, retrò existens, cur lumen dependeat à Sole in esse, & conservari, sicuti species ab objectis, à quibus immittuntur; certè dura causa est apud Peripateticismum. Septimò quot difficultates emergunt quoad accidentia physica, posita materia prima aristotelica cum ordine ad formas cujusque generis: Nam, vel accidens; ut comprehendit omnia sua inferiora, constituitur per inaleitatem, & esse in alio, aut per hoc, quod à natura intendatur propter aliud, adæquatè distinctum, quæ ultima verba apponunt ad evitanda offendicula; si primum; arguo sic: Ergo substantia est accidens entitativè loquendo; nam forma, seu anima equi est in materia prima, tanquam in alio, & exigit esse in materia; ergo anima equi est accidens: Hoc enim ita definitur ab Aristot: in Cathegoriis cap. 2. *Atque id in subjecto esse dico, quod in aliquo quidem est, & non uti pars, ut sit autem scorsim ab eo, in quo inest fieri nequit*, qua definitione concessa, anima equi est in alio, & non, ut pars ejus, in quo est, & recipitur: ab eo, in

 quo

quo est separari nequit naturaliter, idest, separata existere non potest. Item hoc ipso est in materia, ut in subjecto (quo præcluditur illa distinctio, quod sit in materia, tanquam in comparte, & non tanquam in subjecto) nam id ex Aristotile est in subjecto, quod in aliquo quidem est, non, ut pars, & ut sit seorsim, fieri nequit; ergo tota definitio accidentis competit substantiæ, nempè, animæ equi. Si dicatur secundum, contra, nam eadem equi v.g. anima intenditur propter perficiendam materiam, à qua adæquatè distinguitur, sicuti albedo intenditur propter parietem, à quo adæquatè distinguitur.

8. Memini aliquos respondisse; animam equi intendi propter equum constituendum; à quo inadæquatè distinguitur, at albedinem intendi ad dealbandum v.g. parietem, à quo adæquatè distinguitur. Contra evidenter, nam, sicuti anima intenditnr propter equum, sic albedo intenditur propter album; & sicuti albedo intenditur ad perficiendum parietem, sic anima intenditur ad perficiendam materiam, cujus est actus. Potentia, & actus siquidem naturaliter invicem se respiciunt, & mutuò se advocant: Ergo, sicuti actus physicus de genere suo ordinatur ad complendam potentiã, sic talis forma puta, anima ordinatur ad complementũ materiæ, cujus ipsa est actus, est perfectivum, completivum, &c. ergo vel anima est accidens, vel albedo est substantia. Sicuti nimirum ad corruptionem albedinis corrumpitur album, nõ paries; sic ad corruptionem formæ substantialis parietis, corrumpitur paries, non materia prima, seù sic, ut persistam in exemplo, ad corruptionem animæ corrumpitur equus v.g. non autem desinit materia prima; Igitur quocumque se vertunt, angustiis præmuntur aristotelici. Accedit alia communissima definitio accidentis, quod illud sit, quod potest adesse, & abesse præter subjecti corruptionem; at rationalis nostra anima adesse, & abesse potest præter subjecti corruptionem; ergo est accidens. Neque refert dicere corrum-

pi

pi hominem, nisi desinat materia, quæ est subjectum animæ susceptivum: Absente albedine desinit album, licèt non desinat nix v.g. sic desinente, aut absente anima, desinit vivens non tamen materia prima viventis; ergo, aut albedo est substantia, aut anima est accidens.

9. Ex his colligitur nullum accidens in rerum natura admitti posse, nam definitio est principium universale respectu suorum definitorum. Definitio autem accidentis non concludit de omni suo definito; suspicio ergo magna oritur de nullo, quod verificetur. Ratio à priori est, cur nequeat concludi ex vi definitionum, quia res à philosophis non definiuntur, nisi, secundum quod ab eisdem concipiuntur, ut patet, quia, si est definitio vocalis, aut scripta, ea est signum expressivum definitionis mentalis; hæc verò est conceptus, jungens partem differentialem cum parte generica: Non jungit autem, nisi tales, quales exprimit. At certum est, conceptum, quem de re aliqua formamus, non semper, aut vix usquam esse ipsi rei adæquatum; itaut ei respondeat adamussim; ergo neque ex conceptu nostro præcisè, neque etiam præcisè ex definitione inferre licet, talem, ac tali modo esse in se, qualem, aut quali modo concipimus esse. Quod autem hìc colligi peropto est, materiæ primæ existentiam per consequentia innumeris scatere inextricabilius difficultatibus; non ergo tanto scrupulo præmantur Peripatetici, ut velint esse necessariam in orbe materiam primam, qualem ipsi docent.

10. Demùm divisio entis in substantiam, & accidens non est divisio entis in ens creabile, & generabile; Id esset, si formam generari, esset fieri dependenter à subjecto substentante, recipiente; Igitur probatur evidenter minor: Essentia quippe accidentis, explicatur per exigentiam essendi in alio cum dependentia naturali in fieri, esse, conservari, & operari; sed eodem prorsus modo essentia generationis exprimitur; ergo confunditur essentia generationis cum es-

sentia accidentis. Item ex opposito essentia substantiæ, est non esse in alio, nec esse, aut fieri, aut conservari cum dependentia à receptivo subjecto, nam substantiæ est esse in se per se;ergo,&c.Item sequeretur,accidens non posse creari, nisi violenter, & connaturaliter non esse,nisi generabile, atque etiam sequitur, quod quælibet creatio accidentis est miraculosa, in quo est contradictio, nam accidens ex suo conceptu producitur in subjecto, cujus est: Aliundè, ut per creationem produceretur, deberet fieri extra subjectum,ex sua notione, & conceptu formali, in quo est violentia, & contradictio contra jus naturale accidentis in sensu Peripateticorum.

11. Democriteæ atomi neque certè mihi sufficienter probantur ad rerum physicam principiationem. Sola quippè figurarum varietas, & diversitas inutilis est ad tot discrimina physica corporũ hujus Mundi visibilis; sicut neque ad innumeras dictiones effingendas, multitudo sola unius litteræ v.g.A.Sicuti ergo ex sola littera A. innumeris vicibus multiplicata, dictionum nequit conformari varietas; Ita ex atomis unius naturæ, quanquam diversarum figurarum, nec plures naturæ consurgere de novo possunt sint igitur atomi primordia continui, non corporum naturalium; componentia continuam quantitatem, non naturam rernm generabilium.

Statuitur prima materia,ex qua corporum naturalium.

12. QVæ docuit Maignanus mihi mirè arrident: statuit iste profundioris sapientiæ Doctor, materiam physicam,ex qua, in elementis vulgatis; quæ item asseruit multiformis essentiæ,nec sola appellata elementa (eis enim adjunxit Cœlorum effluvia) desideravit pro conformandis rebus, & concrescendis corporibus naturalibus. Ex varia profectò elementorum, & cælestium substantialium influ-

xnum

xuum dispensatione; imò ex variorum elementorum varia dosi, & concursu, tot varia composita progigni, nemo dubitabit. Docet quidem Doctor iste, ut colligitur in decursu suæ philosophiæ, non solùm intervenire variam elementorum dosim, distributionemque, sed varia principia præexistentia in coagmentatione, in generatione mixtorum inexistentia. Quamobrem, unum ab alio discriminari non solùm ratione miscelæ, sed miscibilium quoque; sicque aliquid est in uno, quod alteri in suo esse non inest. Licèt sola miscelæ diversitate non negem aliqua pauca physica discrimina emergere posse: at tanta quanta videtur multitudo naturarum, præsertim viventium, non nisi per varia principia, ex quibus, statuenda est dubio procul, si commodè disputare velimus.

13. Hac cõcessa doctrina, cõstat, corpora viventia ex elementis esse compacta, veluti principiis primis: addidi, veluti principiis primis, nam solet quandoque inter loquendum distinctio haberi elementorũ, & principiorum: concedunt enim homines omnes, & philosophi, omnia conflata ex elementis appellatis, videlicet igne, aqua, aere, terra; id namque sensuum experientia convincitur, undè suborta est quæstio, quomodo elementa contineantur in mixto; at negant Peripatetici esse principia mixtorum prima, cum eadem elementa vulgata asserant componi ex materia, & forma, tanquam *physicis principiis*. Ego autem cum Maignano, qui censeo prima principia esse elementa, cum dico, viventia componi ex elementis, idem est, ac ex ipsis, ut principiis rerum physicis primis, ita ut elementorum quærere principia, est velle assignare primum ante primum.

14. Ignis v.g. Canis, &c. dicet aliquis, est tale ens, non simpliciter ens; ergo ibi est forma, quia taleitas entis desumitur à forma, non ab illa parte alia simplici, & consequenter sola non sufficere elementa. At dico primò, materia prima secundùm se est tale ens, talis existens essentia; ergo constituitur talis per formam; ergo in

pura

pura potentia physica, qualis est peripatetica materia, considératur actus physicus, ut sit tale ens, in quo est contradictio. Secundò taleitas entis desumitur à formato, nam physicè formæ nihil sunt; nihil profectò physicè inhærens illi, cujus, & dicitur forma, & ex quo facta est, tanquam ex præsupposito subjecto, & præexistenti materia: positivè, siquidem, & realiter idem sunt, nec considerantur duæ partiales entitates positivæ per modum potentiæ, & actus physicorum, totum essentiale completum componentium; at solummodò verificantur ex modo adsignificandi, concipiendi, loquendi, abstrahendi, &c. Ens igitur, & tale ens non sunt duo, sed unum; & cum dicitur in argumento, talitas entis sumitur à forma, non ab illa alia parte simplici, negatur suppositum, dari materiam primam, quæ sit una pars simplex; sed corpus illud elementare, quod materiam dicimus est simplex adæquatum, non partiale, & complebile in se; nam partem potentialem hujusmodi omninò fictitiam censeo.

15. Dices: ergo, posito ente, ponitur physicè tale ens. Si loquamur de igne, & primis cæteris principijs ultrò concedo totum; etenim dictum est, ipsa elementa esse corpora physica adæquatè simplicia; si loquamur de mixtis, respondeo, posita ratione entis cum dispositionibus, ex quibus actu faciendum est aliquid, ponitur tale ens concedo; non positis dispositionibus, nego. Quis est profectò, qui nesciat, totum physicum compositum mixtum fieri ex elementis unitis, & alteratis; positis ergo atomis elementaribus in statu conjunctionis, per motum acquisito localem; illicò habetur effectus ex eis, qui erat gignendus: undè scire oportet, tunc constitutum poni, positis constitutivis, quando hæc sumuntur formaliter reduplicativè, & in actualitate constituendi physicè, haud verò entitativè, & specificativè, ea scilicet, quæ sunt, & dicuntur constituentia: ista quidem tunc componunt, dum uniuntur; ergo tunc ponitur forma generanda, seù verè abstracta mutando in concreta, formatum, ac totum, quando præ-

præexistentia subjecta, elementa, nempè, in actum constitutionis concurrunt, ut corpora adæquatè simplicia.

16. *Istis* autem elementis, prout conjunctis, & coagmentatis, non advenit aliquod physicum completivum per modum formæ actus physici, ut putant Aristotelici, sed seipsis sunt materia, & forma, corpora completa, &c. nam unum perficit aliud perfectione conjunctionis, miscelæ, & sic sibi ipsis mutuò vices materiæ, & formæ præstant. Aut dicendum, rationem formæ esse combinationem elementorum, quatenus hæc, prout combinata, & coagmentata tali, vel tali nexus, & colligationis mensura, sunt hoc ipso forma, seù verè in concreto sunt formata. Aut rationem formæ adscribendam esse elemento actuosiori, & vividiori. Secundus verò modus intelligendi formam accipiendus est, dum consideratur cum ordine ad subjectum, ex quo, generationis. e.g. in homine, & quovis animali adest corpus, & anima. Hæc appellatur forma, illud materia, quatenus hæc perficitur, illa actuat, ornat, illustrat, perficit, tandem complet, &c. Anima sensitiva est compars in animali actuosior, & ideò forma, at sic sumitur per ordinem ad subjectum, in quo, scilicet, corpus organicum, quod informatur, completurque ratione totius v.g. equi; at in ordine ad subjectum ex quo non datur hæc forma hujus generis, sed sunt ipsamet elementa, ex quibus forma. Anima enim, quæ sita est in sanguine, non distinguitur à tota materia, ex qua fit sanguis purissimus; deindè materia, ex qua fit anima, & consequenter identicè ipsa anima, nam non distincta est hæc ab illa, dum fit ex illa, actuat corpus organicum, tanquam vehiculum animæ. Exemplo igitur viventium dignoscitur ratio formæ, & materiæ in cæteris compositis. Corpora propterea, quæ corrumpuntur, aut separatione partis actuosioris à rudiori v.g. spiritus vitalis à corpore, aut disgregatione, & deperditione naturalis coagmentationis contingere potest. Quamobrem totum cadit in ea, ex quibus factum fuit, etsi

non

non pura; nam resolutio, si esset ad materiam primam usque deberent propriis, purisque simulacris apparere elementa, ignem, aquam, &c.

17. An autem substineri possit hæc propositio: Totum adæquatè cadit in totum, dicam ita esse per Anaxagoram admittentem Panspermiam: hoc verò modò negatur subjectum, ex quo commune; & etiam rejicitur vera physica generatio, & corruptio; in nostra autem philosophia de principiis rerum admitti nequit, quod cadat totum adæquatè in totum, sed inadæquatè ratione formati totius, seù, dicerent Aristotelici, ratione formæ; Unam siquidem formati rationem in aliam cadere concedimus, haud verò rationem entis in aliam rationem entis simpliciter. Item concedi nequit prædicta locutio, quia aliquod quod præfuit in corrupto, permanet in genito; ergo totum non cadit in aliud totum; si enim eadem elementa, ex quibus fit hic effectus, illa eadem in specie sunt, ex quibus alius effectus producitur; ergo totum non cadit in totum. Ulterius totum, sumptum pro partibus dispersis, non dicit totum, & genitum; ergo neque potest intelligi pro casu totius formalis in totum entitativum. Præterea adhuc totum unitum, & unum unitate unionis sumi potest entitativè, nempè pro partibus illis, simul acceptis, secundùm se, & entitatem; neque totum formale cadit adæquatè in aliud totum formale, nam ly adæquatè, comprehendit formale, & entitativum totius.

18. In philosophia ergo, quam sequor, aut Democriti, aut Aristotelis, locum non habet propositio illa; dum enim per nos producitur aliquid de novo, sive per alterationem, sive per rigorosam actionem physicam generativam, non rigorosè de potentia subjecti productivam (ex subjecto quidem fieri in rigore, & rigorosè produci, est in terminis colluctantia philosophis recentioribus, & sanè philosophantibus) habetur elementorum concursu, particularumque conjunctione pro modo, & exigentia, effectus gignendi; non

autem

autem, quod una res adæquata cadat in aliam adæquatam rem gignendam. Anaxagoras equidem, Panspermiam propugnans, optimè docere poterat, unam rem cadere in aliam adæquatè, nam disparentibus particulis omnibus v.g. sanguinis, prominebant particulæ carnis, & caro gignebatur, nihilo existente in carne eorum, quæ componebant sanguinem. Scio aliquem è nostris, virum profundioris philosophiæ, senem venerandum, aliter intellexisse hanc propositionem: totum adæquatè cadit in totum; sed, senio, & studio confectus, non potuit rem, ut credo, perficere; nisi dicam, fortasse pauca, ipsum scriptis consignasse Paulæ, quo in loco obijt, cujusque scripta, apud quem reperiantur, me omninò non latet: ejus autem intellectum mihi nunquam seriò potuisse satisfacere, nam esse nequiret, quod etiam sentit Scotus in 2. senten. dist. 12. quæst.1. nisi transubstantiatio. Memini, dictum senem, gravem theologum vocasse transentitationem, aut transessentiationem ad discrimen vocis: transubstantiatio, quam vocem, ut communi modo loquendi adhæreret, solùm concedebat conversioni panis in Corpus Christi, & vini in sanguinem vi verborum; sed, quidquid sit de hoc.

19. Elementa nostra non esse entia physicè indivisibiliter completa, non sufficienter probat illa ratio, quæ communiter, cum risu excipienda, auditur, scilicet, quod advenit enti in actu est accidens; tollitur ergo omnis mutatio substantialis; materia ergo prima non potest statui ens in actu. Argumentum istud, ad varias conclusiones probandas, à Peripateticis assumitur, videturque non esse locum, in quo hæc objectio suas non habeat partes; aliqui ad negandum actum entitativum materiæ; alii ad negandum actum existentiæ; alii ad negandum actum physicum formalem: at quis non videt istorum philosophorum cæcitatem? Nam per plures eorum materia cum forma corporeitatis est verè totum substantiale, & in ordine ad formam animæ est dispositio

tio prævia; & ipsa anima cum materia, substantiali forma corporeitatis actuata, constituit unum per se substantiale. Per Scotistas materia cum formis substantialibus, partialibus unitur cum anima ad constituendum unum per se totum essentiale. Aristoteles ergo, licèt arguerit antiquos, ut Scotus ait in 2. dist.12.quæst.1. quia ponebant pro subjecto generationis aliquod corpus in actu, proindèque advertit Scotus, faciebant omnem generationem alterationem, quatenus idem corpus varias in se patiebatur alterationes: attamen redarguendus ipse, qui putaverit perindè omnem generationem esse, & fieri ab antiquis alterationem, non admittendo suam fictitiam materiam primam. Dico igitur posse aliquod substantiale gigni ex entibus in actu, sicuti per adversarios anima constituit unum per se, etsi adveniat enti in actu, puta, materiei, informatæ forma corporeitatis, & formis partialibus. Secundò, quod advenit enti in actu primario completo, constitutivo, est accidens suo modo, concedo; quod advenit enti in actu incompleto, complebili, est accidens, nego.

20. Exemplo res illustratur, Canis e. g. componitur ex elementis, entibus in actu elementari, qui actus elementaris est completus primarius in esse elementi, &, quidquid advenit ipsis est accidens respectu ipsorum; at respectu Canis elementa non sunt in actu, sed in potentia; quatenus sunt in actu complebili, & incompleto in ordine ad totum; nam opus est ignem compleri ab aqua, & vicissim aquam ab igne ad constituendum mixtum equum, canem, &c. Quidquid ergo advenit elementis, seorsim sumptis, est accidens respectu ipsorum, seorsim sumptorum, sed non est accidens respectu mixtorum, seù elementorum, simul sumptorum; nam accidit ipsis uniri, sed elementa mixto non accidunt; accidit unum alteri, sed omnia simul non accidunt composito; sic quoque, quod advenit mixto, cum supponat ipsum in suo esse constitutum completè est accidens ejus. Abeat, adveniat

niat color albus equo, semper equus permanet, quia intelligitur constitutus independenter ab albedine; & ideò albedo est accidens; non quia præcisè advenit enti in actu, sed quia advenit enti in actu completo in esse physico. Elementa ergo, licèt entia sint in actu elementari, nempè ignis in suo esse specifico, aqua, &c. Ex his attamen fieri potest unum per se mixtum, nam quodlibet elementum non est mixtum, & consequenter non est in actu mixti. Adde, non posse fieri aliquod unum in actu generatione, nisi materia sit ens in actu; etenim materia illa rudis, iners sine actu est omninò fictitia; ergo subjectum generationis esse debet corpus in actu.

21. Ut autem pateat discrimen alterationis à generatione, & indè motivum, cur dicatur, quod, si materia est corpus in actu, omnis generatio sit alteratio: advertendum est, alterationem esse etiam generationem, licèt accidentalem, quam proprio vocabulo vocant philosophi alterationem: generationem verò dicunt terminari ad substantiam, & naturam rei. Tunc enim dicitur res generari, cum producitur secundùm se, & suam substantiam; cum autem aliquid ejus producitur, mutatur, dicitur alterari v. g. rosam nasci cernimus, dicimus rosam generatam, quando rosæ color mutatur, rosa alteratur, nam rosæ affectio mutatur, rosa ipsa permanente in suo statu intimo naturali; quapropter color generetur, corrumpatur, quia tamen ejus generatio, aut corruptio non est terminata ad rem, sed ad aliquid rei, ideò dicimus rosam passam esse alterationem non corruptionem. Hinc fit, ut cogitent Peripatetici cum Aristotele, materiam, si sit corpus in actu, varias suscipere posse alterationes, dum res fiunt, indè deducunt omnem generationem statui alterationem.

22. At quomodò colligatur, omnem generationem confundi à nobis cum alteratione, nescio: si profectò generatio terminatur ad rei substantiam, & naturam, etiam posi-

tis corporibus in actu pro principiis physicis, jam eorum coagmentatione habetur rei natura, & substantia, qua pereunte, perit res, & qua non pereunte, quamvis cætera pereant, res non perit. Dum fit rosa, nova consurgit natura; ergo fit generatione non alteratione; hæc cum illa ergo non confunditur. Si autem velint pro nova natura novam substantiam, simpliciter productam, ultrà progrediuntur, quam ipsi advertant, nam pro generatione quærunt creationem; sufficit ergo ad generationem poni novum compositum substantiale per substantialem coagmentationem elementorum, quæ sit fundamentum, cui adveniunt qualitates, erga quas exercetur alteratio; dum sanguis generatur, actio sanguinis generativa non est alterativa, quia sanguis non præsupponitur in suo esse ante actionem; ergo hæc actio verè est generatio, & condistincta ab alteratione: ex una parte non præsupponitur hoc ens, ex alia est radix suarum proprietatum, & affectionum; ergo est terminus generationis non alterationis; ergo generatio non confunditur cum alteratione.

23. Dices: Sanguinem generari in nostra sententia, est fieri ex præexistentibus principiis sola eorum coagmentatione; ergo terminus generationis est corporum præexistentium alteratio; ergo confunditur alteratio cum generatione, & consequenter in hac sententia omnia, quæ fiunt, fieri dicendum est alteratione. Respondeo, non alium terminum quærendum esse in generatione, præter elementorum conjunctionem; omnis alius esset terminus creationis ex hactenus dictis. Quo posito, ille terminus esset veræ actionis generativæ, seù rigorosæ, quæ esse potest in mundo generationis, vel ex hoc ad hominem, quod habeatur nova natura, hoc est novum principium motus, & quietis: si autem non consideretur illud mixtum in recto substantiale, seù illa, simul sumpta, in sensu copulato, elementa, sed seorsim, & sigillatim, ultrò concedo esse terminum alterationis, nam

mixtum

mixtum fit ex elementis alteratis, & unitis; eapropter verum est, elementa alterari, & ex ipsis, ut alteratis, & debitè unitis, novam mixti naturam fieri, v.g. vinum, &c. At natura genita non dicitur de quolibet elemento alterato, sed de omnibus, simul sumptis in recto; de quolibet autem, alterationem dici, & esse non est negandum; ergo ad summum dici potest, totam præviam alterationem non distingui à generatione, quod quidem oportet esse; nam id, quod fit, & gignitur, non distinguitur ab eo, ex quo fit, ne in creationem incidamus.

24. Verùm totam præviam alterationem non distingui à generatione, non est idem, ac generationem esse alterationem formaliter: Etenim non desunt Peripatetici, qui asserunt, generationem non distingui à tota prævia alteratione, & propugnant cæterum terminum generationis esse formam substantialem, distinctam à materia cum omnibus ejus dispositionibus; ergo, licèt postquam materia fuerit alterata totaliter, & ultimò disposita, non sit introducenda nova entitas; attamen nova habetur natura, consistens in ipsis elementis sic, vel sic ultimò combinatis, & dispositis; ergo, prout est generatio non est alteratio; siquidem, prout alteratio respicit elemēta secundùm se, quæ altera sunt à seipsis in statu unionis; prout generatio, respicit ipsum aliud esse ab elementis, seorsim sumptis, quatenus novarum operationum novum principium. Attenditur igitur substantia unius elementi, prout cojuncta cum substantia aliorum, & omnes substantiæ simul in recto sunt terminus generationis, cum sint alia natura alterius juris. Si consideratur actio, ut alteratio, respicit solummodò accidentariam mutationem cujusque elementi; ergo clarum est, generationem non esse secundùm se formaliter alterationem. Fateor esse alterationem, si nomine generationis venit actio productiva novæ substantiæ secundùm esse simpliciter: At dictum est supra nomine generationis hujusmodi intelligi creationem, & pro-

& productionem ex nihilo.

25. Certè miror, philosophos adversarios super hoc difficultatem pati; quando quidem per ipsos, saltem quamplurimos anima advenit materiæ informatæ forma corporeitatis, aut formis partialibus; & non ideò generatio animæ equinæ est alteratio, quia, etsi adveniat composito ex materia, & forma corporeitatis, constituit tamen unum essentiale unitate viventis; ergo à simili, licèt elementa entia sint in actu, attamen eorum conjunctione constituitur essentia una mixti, v.g. olei, vini, canis, &c. Solum discrimen est istud, videlicet, in adversariorum sententia producitur forma distincta à tota materia, ex qua; in nostra autem, nequaquam, cum id, quod generatur, nequit distingui à tota, & adæquata materia, ex qua generatur. Quò autem ad hoc discrimen valdè notandum est, ex hoc nil aliud sequi, quàm generationem ipsorum fieri in rei veritate creationem, dum ipsi nos arguunt, generationem facere alterationem.

26. Difficultas fortassè ex eo oriri posset, generationem aliquid novum secundùm esse intelligi debere; quia animam nequit consistere in elementis unitis, nam vegetare, sentire, videre, gustare, tangere, cum non competant elementis, nequeunt convenire mixto ex iisdem: Animam autem brutorum gigni, experientia constat.

27. Non nego pluribus incredibile videri, formam tàm perfectam, quæ est principium operationum vitalium cognoscendi, sentiendi, &c. oriri ex sola principiorum coagmentatione præexistentium; ita ut nulla entitas nova secundùm se intelligatur, generatione producta in materia. Omnis verò, meo judicio, difficultas removebitur, si cogitemus actionem omnem corporum motu locali peragi; consequenter sensationes corporeas, motus locales quoque esse; cum igitur, principiis præexistentibus vis motiva localis non desit; optimè sequitur ex iis contemperatis, contemperationem talem nasci posse, ut constituant intrinsecè principium aptum sentiendi, puta, se movendi activè ab intrinseco ad

instar

instar impressionum, quas causant objecta externa: In hoc equidem situm est totum animæ sensitivæ mysterium.

28. Neque dicas, aliud esse sensationes consistere in motu, aliud esse non produci sine motu, nam aliud hominem comburi, aliud percipere combustionem; aliud titillare, aliud percipere titillationem. Nam respondeo,& valde notandum est, combustionem, titillationem, etsi non esse sensationem constet;non indè eatenus sequitur,sensationem non esse motum, nam combustio est motus activè ex parte comburentis, in passivo est motus ex parte combusti: Non autem intelligendum est hunc eumdem motum passivè sumptum ex parte combusti esse sensationem, sed motus, activè elicitus à combusto per passionem, ad illum faciendum determinato, est sensatio, consistens in hoc,quod Spiritus animales, nervorum ductibus contenti, se moveant ad instar excepti motus à specie impressa, idest, meliùs ab agente externo. Motus,de quo loquitur objectio,est exceptio,non perceptio, passio, non actio; ergo sensatio, quæ est actio, & perceptio, omnibus fatentibus, distincta est ab exceptione, tanquam motus à motu: Combustio, titillatio motus est,sed non ille, qui fit sensatio: Sensatio motus est, sed non ille, qui sufficit solùm ad titillationem, combustionem, &c. Ille autem ex intrinsecis suis sensatio est, qui activè à Spiritibus sanguinis efficitur, postquam determinationem acceperint ab objectis exterioribus, quorum determinatio communissimè vocatur species impressa.

29. Sanguinis autem efficacia, & vis tanta quippè est; ut antiqui Philosophi Empedocles, & alii in ipso totam animæ substantiam collocaverint: id etiam Levitici docemur, ubi insinuatur, animam esse in sanguine,&, omnibus peripateticorum interpretationibus relictis, si certè omnia munia vitæ ad sanguinem referri possunt, anima in sanguine sita est: sanguis autem mixtum quoddam est, pluribus elementis in unum coadunatis; igitur anima sensitiva corporea mix-

tum

tum est, quæ ob sui perfectionem dicitur actus in mixto totali, videlicet, equo: corpus enim equi organicum mixtum est quoque, cujus forma est, & ornatus, actus, pulchritudo, &c. ipsum mixtum sanguineum, seù sanguis ipse, seù, quod idem est in re anima vegetativa, & sensitiva; hanc verò non statui, nisi in sanguinis portione actuosiori, non est, ut verba faciam; nam cruoris pars crassior est potius animæ fomes, aut focus.

30. Ex hactenus disputatis concludendum est, actionem generativam esse alterationem identicè, cum non distinguatur à tota prævia alteratione, quod à pluribus apud Patrem Lallemandet asseritur. Item, quia non distinguitur ejus terminus à tota materia ex qua alterata, & præviè disposita; attamen, prout generatio, respicit novum esse, verè factum, scilicet, quod antea non erat, secundùm quod genitum dicitur, cui philosophandi modo non consentit Anaxagoras: prout alteratio, respicit elementa secundùm se seorsim, quia quodlibet fit alterum, sed non aliud, nam ignis non perit secundùm se in mixtione, ideoque non fit aliud ab eo, quod erat; sed certè alterum fit ob mixtionem, ob quam eamdem mixtionem fit aliud ab unoquoque, sed non ab omnibus, simul acceptis, quia mixtum genitum, e. c. vinum non est distinctum substantialiter ab omnibus substantiis elementorum, simul junctis, & copulatis, quæ substantiales elementorum, prout conjunctorum, entitates sunt entitas genita, seù permixtionem facta; nam nova, quæ non erat, natura consurgit, novumque operationum principium emergit; Eædem ergo entitates sunt subjectum ex quo mixtionis, & generationis, cum jam dictum sit, terminum generationis non distingui ab adæquata materia alterata. Item eædem entitates elementorum sunt terminus alterationis, & subjectum: subjectum ex quo, quia unumquodque participat qualitatem, seù vim alterius per unionem, & combinationem, sed meliùs dicerem subjectum in quo conjunctionis: terminus alterationis,

tionis, prout de unoquoque prædicatur aliqua vis alterius, non quidem intrinsecè, sed denominativè ob mixtionem, cujus efficacia in propria vi temperatur.

31. Anaxagoricam Panspermiam propugnans, certè omnem generationem alterationem facit; Anaxagoras enim docuit partes similares principia, itaut, sicut Mundus ex Chaos factus fuit, sic quoque quodlibet corpus naturale, quævis res ex Chao fit, nam, dum fit caro, id quod latebat, aperitur, & à reliquis partibus secernitur, quo judicio res non fit, sed manifestatur, non generatur, sed solummodò subjectum alteratur: Atomi nimirùm carnis segregantur ab atomis sanguinis, dum hic fit, similaresque invicem coeunt, & à dissimilaribus secernuntur; in quo certè, nil aliud intervenire, intelligitur, quàm alteratio. Sanguis ergo per Anaxagoram est Chaos particulare, cui inest caro, nervus cartilago, os, vena, arteria, & quodcumque de sanguine fit; omnia ergo putabat mixta, adhuc post illud primum, & magnum Mundi Chaos: solam mentem, intelligendo Deum, docuit immixtam, segregantem, distinguentem omnia.

32. Maignanus igitur cum Empedocle assertor elementorum, docet jam, carnem fieri, quæ antea non erat caro, & sic de cæteris; ergo generationem alterationem facere non est dicendus. Quod verò Anaxogoras de rebus omnibus generabilibus docebat, Maignanus de solis elementis asserit; nec mirùm, quia cum prima principia sint ex alio fieri nequeunt, sed ex ipsis fiunt omnia, consequenter, dum ignis accenditur, verè neque per generationem fit, sed solùm è subjecto, in quo latebat excluditur.

33. Forsitàn instabit adversarius peripateticus, elementa esse corruptibilia, & consequenter esse non posse ex hoc capite prima principia. At, quo experimento constat, elementa appellata gigni, & corrumpi secundùm partes (nam Aristotelici fatentur esse ingenerabilia secundùm totum) ex aere forsitan gignitur aqua? At, si aqua non gignitur ex

 aqua,

aqua, neque ex aere putandum est aquam proficisci. Certè ex aere humido,seù tenuissima aqua referto,aqua generatur ad sensum; sed id non est ex aere aquam fieri, at ex aere secerni tenuissimam aquam, & in unum coire, qua coitione posita, visibilis est aqua; cujus rei gratia advertendum, triplicem formam induere posse aquam glaciei, vaporis, & liquoris; vaporis ob sui tenuitatem, & raritatem; glaciei ob duritiem, frigore, & nitro adductam; & liquoris,cujus extima forma connaturalis est, ut putatur, ob particularum facillimam dissociabilitatem: forma autem intima semper eadem est. Sic proportionaliter, dum ignis de novo fit ad sensum, verè non generatur, neque generatione secundùm intellectum expositum in superioribus. Præcisè excutitur de aliis partibus materiei, quibus implicabatur. Dum verò extinguitur, intercidit particularum fluxus,& intercipitur aliquo contrario opprimente. Aer, si non est elementum seorsim ab aliis, à Deo creatum, dici poterit genitus; at neque id dici nequit; quia non est aliqnod naturale ad speciales actiones efficiendas in esse naturæ; sed est solùm flos corporum, ut inserviat ad respirationem; ad generationem subministrando materiam, & ad alios fines, & alium usum; nec est aliud hoc sensu, quam aqua attenuata; ignis attenuatus; terra attenuata; est ergo potiùs chaos plurium naturarum, quàm natura una physica.

34. Cœlos esse etiam incorruptibiles, contrarii fatentur. At etiam, si cœlestia obnoxia essent corruptioni; adhuc esse posse prima principia, non dubito quoad materiam cœlestem ex qua, differentem à materia elementari; cum superiores cœlestes orbes, differant ab inferioribus sublunaribus,elementaribus.

35. Demùm objicies inimicitiam elementorum appellatorum; sed Empedocles litem, & concordiam elementorum voluit, ut res concordia fierent elementornm; eorumdem verò lite, & inimicitia corrumperentur. Maignanus,litem

tem elementarem non esse ad necem, sed ad firmiorem copulam, & miscelam, statuit. Dum quidem postea res corrumpuntur, non corrumpi ex discordia, & lite, docuit, nisi per accidens; quapropter asserit, ignem de se neque gravitare, neque levitare; sed indifferenter, & promiscuè ad omnem locum inclinari.

36. Possem ulteriùs demùm sententiam de principiis istam, quam sequor confirmare ab innumeris difficultatibus, quibus Peripateticorum sententia scatet; cum agitur de anima quoad sui primam generationem, quæ omnes in nostra evanescunt. Si de corpore animato, ut sum in votis conscribendi opportunitas non deerit, ibi omnes absurditates recensebo: raptim hìc aliqua attingam. Primò assignari nequit causa creata producens animam in embrione, nam semen non est per ipsos animatum; cur ergo producit vivens decisum in utero à seminantibus absentibus, imò destructis, ut supponi potest post seminationem (loquor de maribus). Secundò, si semen est forma accidentalis, quod vocant instrumentum animæ separatum; quomodò poterit producere animam prolis. Tertiò, si semel affertur in exemplum à Peripateticis, ut ostendant accidentia posse instrumentaliter producere substantiam; ergo forma seminis est forma qualitativa accidentalis; ergo materia existit sine forma substantiali. Quartò quomodò intelligi potest anima homogenea, educta de corpore organico eterogeneo. Quintò, qui fieri potest, ut intelligatur productio animæ, si hæc est entitas penetrativè existens in materia, & distincta à materia tota, ex qua facta dicitur. Etenim anima ex sui essentiali conditione est actus corporis physici organici; ergo produci nequit, nisi præintelligatur in materia ratio corporis physici organici; at quomodò in eodem instanti intelligi potest ratio corporis physici organici, nisi simul, & semel habeantur caput, cor, pulmo, jecur, &c. nam si solum cor consideratur, non habetur corpus animalis aptum anima actuari, quæ est actus corporis

organici : cor enim non est corpus neque canis, neque columbæ, neque piscis, neque formicæ, licèt in ea quantitate data cordis possit describi corpus alicujus animalis; attamen cor præcisè secundùm se, cujuslibet quantitatis asseratur, non est corpus animalis aptum informari anima constitutiva alicujus animantis; ergo, dum producitur anima de novo, præsupponi debet materia corporis organici; itaut materia sit ultimò disposita quoad omnes sui partes, quibus constituitur corpus physicum organicum, æquè simul; sed quomodò generans potest simul esse præsens toti corpori organizato; ut anima, quæ respicit omnes simul partes, producatur secundùm se totam indivisibiliter. Etsi agens est simul præsens, fortasse ob sui divisibilitatem toti materiei organicæ; undè hæc necessitas, inquam, ut omnia simul disponantur ultimò, & non possit una pars ultimò disponi ante aliam; cum una pars ex se sit aptior disponi, quam alia velociùs, imò communi sensu dantur primigeniæ partes in fœtu absolvendo : fœtus quidem non subitò absolvitur, nec omnes partes æquè absolvi censent Medici.

37. Quod, si dicatur, animam produci in partibus principalibus, postquam hæ fuerunt ultimò præparatæ, & dispositæ; ergo anima essentialiter non est actus corporis physici organici, quatenus ipsa ponitur, & nõ actuat materiam organicam: Sic enim produceretur pars animæ, nõ anima; sed nequit produci pars animæ, quin simul producatur alia pars animæ in alia parte subjecti, quousque cum veritate dicatur produci anima, quæ est actus corporis physici organici, non autem unius organi; licèt pro quolibet organo sua animæ portio respondeat. At id, quod nunc dico, est, omnes animæ portiones indivisim, & indivisibiliter esse producendas, dum producitur anima; nam anima, ut dicebam, est actus corporis organici, non actus cerebri, cordis, aut pulmonis, nec posito pede solo, intelligitur corpus physicum organicum animabile; ergo neque benè intelligitur, posse unam partem

tem animæ produci sine productione alterius. Hæ difficultates vacant in sententia Carthesii, nolentis, brutis animam verè inesse: De homine apud ipsum nulla difficultas est, cum sit tota in toto divinitus de fide infusa; nec essentialiter est actus corporis. In Maignani autem philosophia etiam evanescunt, cum brutorum anima sita sit in sanguine, & dum omnia organa conformantur, eorumque fit absolutio; Sanguis quoque simul incipit per ea vagari suis halitibus, sive spiritibus; ac tandem, dum fœtus absolutus intelligitur; cum sanguine simul intelligitur. Demum in Maignani principiis brutum, tùm quoad corpus, tùm quoad animam est machina, & omnia principiis peraguntur mechanicis, gradu substantiali vitæ illibato, quidquid dicant Carthesiani: At in Peripatetica schola anima est nova producta entitas simpliciter secundùm suum esse in machina corporis. Reliquum est, ut aliquas objectiones dissolvamus pro Maignanistica philosophia.

Proponuntur objectiones, & refelluntur.

38. Objectio prima: Ex nihilo nihil fit: ergo ex aliquo aliquid fit; ergo datur id, ex quo fit, & id quod fit; ergo dantur aliqua noviter producta. Respondeo totum concedendo, ultima excepta consequentia, quin immò nihil novum secundùm esse producitur, & nihil verè producitur, quia quidquid fit ex aliquo fit. Hinc est, ut supra dixerim, num. 17. productionem rigorosam non esse genus ad creationem, & generationem, sed esse ipsammet creationem speciem actionis. Actio quippè generativa non est productiva, nam producere est aliquid secundùm esse ponere; generare autem in rei veritate est miscere combinare, in quo nulla nova entitas intelligitur poni in esse, sed solùm entitates miscibilium uniri. Aliquod ergo noviter generari, seù generatione fieri, non est noviter produci, nam

pro-

produci idem est, ac creari, sed est solùm esse de novo compositum, minimè esse aliquam partem de novo simplicem, sed simplicium corporum præexistentium conjunctionem, quæ conjunctio non distinguitur à conjunctis, nec totum distinguitur à partibus, simul sumptis. Accipe, Lector, exemplum: Dum dico: Alter Mundus est possibilis, certè per ly possibilis diminuitur prædicatum existentiæ, & transfertur ad negationem existentiæ de præsenti cum sola intrinseca non repugnantia, sicque in propositione logica alter Mundus non supponit existentiam, sed ostendit possibilem esse hanc suppositionem. Ita à simili: Aliquod fieri ex subjecto, importat ob additionem, ex subjecto, non propriè simpliciter fieri, & consequenter non produci; sed fieri per compositionem, seù fieri entitatem compositam, qua compositam, non simplicem, ut esset forma peripatetica substantialis. Dum ergo dicitur: Aliquod substantiale fit, attendatur, quod fit ex subjecto, nam hoc ipso, quod fit, non fit simpliciter de novo, nam nulla intercedit nova entitas; nulla quippè, quæ non præfuerit, non præcesserit; neganda ergo ultima consequentia.

39. Objectio secunda: Noster P. Palanco, qui vocat Maignanum virum stupentis ingenii tom. *1.* suæ phil. natur. putat, se demonstrare pro peripatetica philosophia ab agentibus in hoc orbe aliquid fieri ex nihilo sui. Demonstratio hæc est: Ideò per generationem non produceretur forma, realiter distincta à tota materia præsupposita, quia sequeretur, illam produci ex nihilo sui, & hoc repugnat; sed hoc non repugnat, sed est necessariò admittendum: ergo, & primùm. Minorem probat primò, quia generatio non est productio entis ex toto ipsius entis, sed ex aliquo tantùm, tùm quia sic communiter definitur, etiam ab ipso Maignan; tùm quia implicat in terminis, aliquid realiter fieri ex toto sui ipsius; sed implicat ens fieri ex aliquo tantùm, & non ex toto sui, quin aliquid ejus fiat ex nihilo sui; ergo nedum non

repu-

repugnat, sed omninò est necessarium aliquid fieri ex nihilo sui. Minorem probat, quia equum v. g. fieri ex aliquo tantùm, & non ex toto sui, est formalissimè, nec totum equum adæquatè fieri, nec totum præsupponi; sed ex parte præsupponi, & ex parte de novo fieri, unam ejus intrinsecam partem præsupponi factam, & aliam, ultra illam fieri de novo; sed hoc implicat, nisi hæc pars, & hoc aliquid, quod fit ultra aliquid, & ultra illam partem præsuppositam fiat ex nihilo sui: ergo.

40. Ego autem dicam, in hoc maximè apparere quantam nostræ menti vim ingerant præjudicia, & præjudicatæ opiniones, aut cum lacte susceptæ, aut ex amore præcipiti, aut communi sequela inductæ, ut demonstrationes appareant, quæ unico verbo dissolvuntur argumenta. Cogitavit, hoc argumento pessum ire Maignani fundamentum P. Palanco libris de physico auditu addictus: At peripateticam philosophiam argumentis, quibus mirè premitur, nunquam se posse extricare, patet huic demonstrationi dissolvendæ paucis verbis occurrens: Ex nihilo sui aliquid fit, scilicet, quod non erat heri id, quod modò v. g. est, & quod non erat nudius tertius modò fit, puta, non erat sanguis (aliter Panspermiam Anaxagoræ in medium adduceremus) & fit, concedo; ex nihilo sui entitativo aliquid fit, nego. Aliud est profectò aliquid fieri ex nihilo sui; Aliud est fieri, prout nunc in temporum mensuris, videlicet, quod prius non erat antequam fieret, aliter fieri opus non esset; & in hac distinctionis incogitantia totus vertitur Peripateticorum error. Explicat suam demonstrationem Author: Tota entitas geniti non supponitur ante generationem; aliter genitum fieret ex tota sua entitate, & consequenter ex toto sui contra definitionem generationis, & evidentiam; Deindè nec tota ejus entitas adæquatè fit generationem, alias fieret ex nihilo sui; ergo aliqua ejus entitas supponitur, & aliqua, præter illam, fit; sed hæc, quæ fit, præter illam, quæ supponitur, fit

ex

ex nihilo sui; ergo necessariò aliqua entitas geniti fit ex nihilo sui. Minorem probat primò, quia, si hæc fit præter illam, quæ supponitur, hæc est adæquatè distincta ab entitate, quæ supponitur, siquidem est præter illam; sed, si adæquatè distinguitur ab entitate, quæ supponitur, nihil ejus supponitur; si enim aliquid ejus supponitur, jam non distinguitur adæquatè ab eo, quod supponitur; ergo entitas, quæ fit præter illam, quæ supponitur, nihil sui præsupponit; ergo fit ex nihilo sui. Secundò, si illa entitas, quæ fit, præter eam, quæ supponitur, etiam fieret ex aliquo sui, in illo etiam distinguendum foret id, quod fieret, & id, ex quo fieret, id, quod supponitur ipsius, & id, quod non supponeretur, sed fieret. De hoc igitur rursus interrogat, an fiat etiam ex aliquo sui præsupposito. Si negatur; ergo fit ex nihilo sui. Si affirmatur, rursus erit distinguendum in illo aliquo, & id, quod supponitur, & id, quod non supponitur, sed fit, & erit processus in infinitum.

41. At physicam Aristotelicorum logicam sapere ex tanto verborum circuitu in exponendis naturæ effectis eorum more liquidò constat vel ex hac præsenti objectione. Certè dicere possumus illud Senecæ epist. 72. sic scribentis: *Relinque istum ludum litterarium philosophorum, qui id agunt, ut philosophia potiùs difficilis, quam magna videatur.* Quid enim agit noster P. Franciscus Palanco, vir cæterùm perdoctissimus, atque variis disciplinis exercitatissimus toto isto discursu, nisi rem verbis abstractis obscurare potiùs, quàm enucleare. Quod, ut cuique innotescat, dico sic: Dum ex argento phiala, cratera, salinum, polubrum, simulacrum, statua, &c. fiunt, aliquid distinguendum est, quod præsupponatur, scilicet argentum, & id, quod fit, nempè phiala, cratera, &c. ergo statua fit ex nihilo sui; quæ consequentia falsa est, cum statua non importet novam entitatem, distinctam ab argento, Peripateticis ipsis concedentibus. Loquamur ergo in concreto, ac dicamus sic: Ex elementis fit caro,

caro, sanguis, vinum, &c. vinum caro non erant, dum fiunt; & ideò non erant, antequàm fierent, quia elementa non erant combinata. Hoc posito, caro ne fit ex nihilo sui? Minimè. En quomodo argumentum tanto verborum apparatu, & vocum circuitu constructum, unico verbo evanuit. Dico igitur, dum arguens quærit: Entitas illa, quæ fit nihil sui præsupponit, nego suppositum, generatione fieri entitatem simplicem; id enim est probandum, nam, si fieret entitas aliqua simplex, ut est forma per ipsum, nihil sui præsupponeret pro certo; at, quod fit est entitas, composita, qua composita, cujus nihil præsupponi est contradictio in terminis. Ab agentibus ergo naturalibus nihil fieri posse ex nihilo sui, indubitatum, & inconcussum fundamentum est philosophiæ recentioris. Quod si, Lector mi, abstractam responsionem quæris, dic sic: Quod fit ex aliquo fit, & consequenter ex nihilo sui fit entitativo, itaut entitas sui non præsupponatur, nego; Ex nihilo sui, idest, quod non erat, fit, concedo: Certè rosa, quæ fit hodie, non erat heri; ergo fit ex nihilo sui, idest, non existens heri, hodie est; non autem ex nihilo sui entitativo, quia heri erat tota illa entitas, & adæquata, quæ pertinet ad constituendam rosam. Vel ex nihilo privativè, concedo; entitativè, nego.

42. Objectio tertia: In omni mutatione datur terminus, à quo, terminus, ad quem, & id, quod transit, aliàs non non esset mutatio, quia mutari est conditio entis; sed id, quod transit à termino, à quo, scilicet forma ligni, ad terminum, ad quem, v.g. formam ignis, non potest esse, nisi sola materia prima; ergo. Respondeo distinguendo majorem, in omni mutatione physica (de qua solùm ago) datur terminus à quo modificativus, terminus ad quem modificationis, & id, quod transit ad istam modificationem, concedo majorem: datur à quo, & ad quem entitativi; & subjectum transiens ab entitate ad entitatem, itaut ipsa duo contraria faciant realem numerum cum eis, quæ subjiciuntur, nego ma-

jorem. Item distinguo minorem, sed id, quod transit, &c. Primo transitu in primo membro distinctionis, non potest esse, nisi materia prima aristotelica, nego minorem; transitu secundi modi, & generis, non potest esse, nisi sola materia prima, primum subjectum receptivum omnium formarum, concedo minorem; at nego suppositum, materiam hujus generis dari in rerum natura.

43. Patet quidem esse purum figmentum in physicis argumento Parmenidis, & Melissi, quod noverunt Professores: si fit aliquid, vel fit ex ente, vel fit ex non ente. Ex ente fieri non potest, quia jam esset ens antequam factum esset; nec ex non ente, quia non ens, nihil est, ex nihilo autem nihil fit. Semper enim aliquid est præsupponendum; ergo nullæ dantur rerum de novo veræ productiones; ergo neque materia mutationum entitativarum. Hoc argumentum est certè insolutum ab Aristotele, nec ejus Commentatores hactenùs solverunt. Aristoteles quippè tex.65. sic respondet: Ex non ente nihil fieri simpliciter, idest, per se, concedit, ex non ente, aliquod non fieri per accidens, negat. Toletus istam distinctionem explicat hìc cap.8. pag.39. Fieri aliquid per se ex non ente, est, quod non ens, ut non ens faciat aliquod, & hoc fieri non potest: fieri verò ex non ente per accidens, est, quod non ens faciat aliquid, sed non, ut non ens est, sed secundùm aliam rationem, & istud est materia, quæ est non ens per accidens ratione privationis; non est per se non ens, & ex tali materia fit res; undè ex non ente fit ens per accidens, nam materia est non ens ratione privationis, hæc tamen est per se non ens, nec ex ea fit res per se. Idem Aristoteles distinguit etiam alteram propositionem, nempè, ex ente fit aliquid, dicitque, ex ente per se non fieri aliquid, idest, quatenus ens, sed per accidens, idest ex illo, quod est ens, fit aliquid, sed non, ut ens est. In hujus declarationem advertit Toletus, dicitque, quod semper illud, quod fit, negatio præcedit, ut fiat; undè, si ens fieret, ut ens, opor-

tebat

tebat nullum præcedere ens,& ita ex nihilo fieret,quod esse nequit. At, cum non fiat ens, ut ens, sed hoc, vel illud ens, satis est, quod præcedat aliquod non ens, putà, non ens illud, quod debet fieri, licèt hoc non ens sit aliud ens:& hoc est, quod Aristoteles docere intendit, ait dictus Toletus, quod, ut fiat hoc ens, non oportet ex nihilo fieri, sed ex aliquo ente, quod non sit illud, quod debet fieri.

44. Hæc tamen Aristotelicorum responsio satis dilucidè ostendit argumentum antiquorum subsistere. Ostendo quippè prætactæ responsionis vanitatem, nisi pro materia rerum statuantur miscibilia,ex quorum sola coalitione fiant ea, quæ fiunt. In primis concedit Aristoteles, quod ex non ente nihil fit simpliciter, & per se; negat tamen ex non ente aliquid non fieri per accidens; sed materia prima est non ens per se respectu ejus, quod fit, & fieri dicitur ex ea; ergo nihil fit. Probatur minor: Forma, quæ fit, per se est extra ens, ex quo fit; ergo materia respectu ejus, quod fit, est non ens per se; nam, quod materia sit ens secundùm se, parùm refert, si relativè ad ens, quod fit, non est ens; ergo nullum est ens, quod fit. Explicatio Toleti futilis nimirùm est, nam, quod materia sit non ens per accidens ratione privationis, quatenus supponitur non esse, quod fit, minimè infert, quod aliquod novum fiat; nec impedit, quod ex non ente per se, non fiat. Primum patebit infra,secundum probatur; nam, quod materia careat eo, quod faciendum est, ac proindè dicatur non ens ratione privationis, scilicet,non ens illud, quod faciendum est; semper verificatur, quod etiam sit non ens per se, & forma fiat ex non ente per se, si esse subjecti, ex quo est aliud esse ab esse formæ, & ens subjectum est adæquatè aliud ab ente forma, quia forma producitur secundùm totam rationem entis; ergo fit ex non ente per se: etenim ens illud, quod dicit præcedere, nullum intrinsecum influxum habet in formam, ut id, ex quo, nam ens aliquod præcedere impertinenter se habet, ut aliquod

ex eo fieri dicatur, nisi asseratur quod id, ex quo fit, sit ens, ac ideò ex ente fieri ens, seù ex aliquo fieri aliquid. Neque dicat Toletus, quod aliquod fit ex aliquo, eo quia illud, ex quo fit, sit potentia id, quod fieri debet; nam hæc ipsa continentia formarum potestativa, futilior censenda est.

45. Probatur nunc primum membrum nostræ responsionis ad explicationem Toleti, scilicet, non quia materia est non ens ratione privationis, juvat, quod fiat aliquid de novo; nam elementa miscibilia supponuntur carere miscela, dum autem postea miscentur, & invicem combinantur, fit aliquid, scilicet mixtum, nil tamen de novo fit secundùm esse; ergo non sequitur, ex eo, quod præcedit negatio ejus, seù dicas privatio, carentia, quod dicimus nasci fieri hæc illatio; ergo fit aliquid, quod non erat simpliciter, seù fit aliud ens, & aliqua entitas recens. Item, neque ex eo, quod id, ex quo fit potentia id, quod faciendum est, sequitur aliquod recens fieri secundùm esse; nam miscibilia dicuntur potestate mixtum, cum sint in potentia admisceri, coagmentari, combinari, coalescere, disponi, invicem componi, &c. Materia igitur est non ens per se respectu ejus, quod fit, quia non est ens producendum, seù non confert ad esse per seipsam, ad esse, inquam producendi effectus; ergo, si aliquid fieret novum, & recens, fieret ex non ente per se. Neque dicas, esse ens per se potentia, non actu, nam si hæc potentia non influit materialiter, ut id, ex quo in producendum ens; nec erit potentia, nec actu ens per se respectu producendi effectus, seù verè loquendo respectu effectus generandi: verificabitur verò esse ens per se, si dicatur concurrere intrinsecè, ut ex quo ad entitatem illam, quæ fit ex ente; liquidò igitur constat nil novum fieri posse secundùm esse, & entitatem, argumentumq; antiquorum enervatum non esse.

46. Objectio quarta. Materia in physicis est communis; ergo cuique composito inest sua ratio physica differentialis, quæ forma appellatur. Respondeo, me non agere

ato-

atomistam, sed potius cum Maignano Empedocleum; concedo igitur cuilibet mixto perfecto, aliquid esse entitativũ, quo ab aliis, specie perfecta mixtis differat; id autem, ne cogites esse formam, productam de novo ab agente, sed esse miscibile præsuppositum in hac orbis, à Deo conditi, constitutione, aut ob varium concursum elementorum, quæ suppono multiplicis essentiæ per singula, aut æthereorum effluxuum substantialium; quod non respuerit, qui Maignanum legerit. Aliquid ergo est in carne, quod non inest auro, sed aggregatione positum, non ex nihilo sui entitativo productum, qualiter Peripateticorum schola docet.

47. Objectio quinta ex Suarez: Nulla est repugnantia dandi formas substantiales; ergo non sunt rejiciendæ. Repugnantia tùm ex parte sui est, quia implicat gigni, & informare id, ex quo gignitur, & implicat, esse formam partis; tum ex parte materiæ, quia est impotens ad causandum in suo genere, ut superius fusè probatum est; tùm ex parte agentis naturalis, nequeuntis aliquid ex nihilo facere. Demùm non sunt necessariæ in rerum natura, quia omnia salvanda salvantur, positis miscibilibus.

48. Objectio sexta: Motus est actus entis in potentia, prout in potentia, seù moventis, prout mobilis, quia non supponitur mobile esse in termino, ad quem tendit; sed materia movetur motu generationis, quatenus subjectatur omnibus substantialibus mutationibus; ergo debet esse in potentia physica, & consequenter incompleta in genere physico. Unico verbo solvitur objectio, dicendo, materiam esse in se physicè completam, incompletam respectivè in ordine ad effectum generandum in specie physica. Hinc distinguendum foret primum consequens, debet esse in potentia physica in ordine ad tale, vel tale compositum, concedo, in se, secundùm se considerata, nego consequentiam. Indè clarè patet, nonnisi esse voces abstractas, potentia physica, complebilis, &c.

49. Obje-

49. Objectio septima. Nisi darentur formæ distinctæ, sequeretur, materiam generari, & corrumpi: nam quæ sunt idem realiter, quod uni competit, competit & alteri, sed formæ convenit corrumpi, quæ est identicè quid unum cum materia; ergo hæc est obnoxia generationi, & corruptioni. Retorquetur argumentum contra negantes unionem distinctam ab extremis: unio est indistincta à materia, & forma; illa generatur, idest, unitum; ergo unibilia; falsa consequentia, saltem in homine, cujus partes creantur. Secundò notandum est; effectum generationis, non esse materiam entitativè acceptam, sed modificativè, nec caro v. g. identificatur igni, sed elementis omnibus, simul sumptis in sensu copulato. Quapropter, dum desinit, elementorum copulatio cessat; dum gignitur, elementa concrescunt.

50. Objectio octava: constat homo forma substantiali; ergo & res omnes naturales; probat consequentiam Suarez; hominis compositio ex materia, & forma substantiali ostendit esse in rebus naturalibus quoddam subjectum substantiale natura sua aptum, ut informetur actu aliquo substantiali; ergo tale subjectum imperfectum, & incompletum est in genere substantiæ; petit ergo semper esse sub aliquo actu substantiali. Hoc autem subjectum non est proprium hominis, sed in aliis etiam rebus reperitur, ut notum est; ergo omnes res naturales, quæ illo subjecto constant, constant etiam substantiali forma actuante, & perficiente subjectum illud.

51. Primò nego, animam rationalem esse formam corporis eo modo, quo peripateticus vulgus credit, scilicet, esse formam per intrinsecam receptionem in materia, quo sensu merè passivè se haberet, & grammaticaliter sumeretur, sed est forma corporis, prout est actus primus internus operativus, itaut non sit actus informativus, nisi in quantum actuativus, nec actuativus, nisi quatenus operativus cum organis corporeis. Hoc intendit Concilium Lateranense, dum definivit, animam rationalem esse formam informantem,

idest

idest non assistentem; dicitur ergo anima forma corporis, quia est pars nobilior, actuosior, & respectu ejus corpus dicitur materia.

52. Secundò, concedendo primam consequentiam; sed notandum est in rebus, quæ generatione fiunt, partem materiæ nobiliorem esse, atque dici formam respectu alterius partis materiei, ut dictum est num. 14. itaut unum miscibile ob suæ virtutis motricis excellentiam dici possit formosior, eaque ratione in miscela dicitur forma respectu alterius miscibilis. Vel tertiò dicam, negandam esse consequentiam, & ratio disparitatis petitur, quod forma rationalis, cum non sit de genere corruptibilium, & generabilium, non mirùm quod realiter distinguatur à toto subjecto; sed animæ materiales, & aliæ rerum formæ cum fiant ex subjecto, nequeunt habere aliud esse, præter esse subjecti, sicque non habetur informatio partis; aut, si habetur, est respectu subjecti, in quo, respectu cujus concedo dari formam in omnibus rebus, etiam inanimatis: ex qua doctrina corruit tota Suarez argumentatio, nam subjectum, quod est sub aliquo actu, est subjectum, in quo, non autem subjectum ex quo: in hoc autem nil aliud relucet, nisi in mixto esse plures portiones; quarum, quæ est actuosior vocatur forma, quæ minus actuosa vocatur materia. Attamen nunquam probatur dari materiam purè passivam, inertem, omni actu spoliatam, &c.

53. Cum ergo ex disputatis habeamus, corpora, tanquam ex primis principiis conflata esse ex elementis appellatis, hæcque esse rerum corporearum primordia, atque prima initia, optimè sequitur, primum hominem Adamum, quoad corpus ex elementis fuisse genitum; quod Genesis cap. 2. insinuatur: formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ; super quod scripsit Basilius: condidit hominem ex quatuor partibus terræ, quas ex partibus quatuor sumpserat Mundi. Limi nomine terræ omnia elementa designantur; tùm quia

omnia

omnia continet, aquam, aerem, ignem; tùm quia nominatur terra propter consistentiam, quam mixto confert, sicuti, dum fiunt pisces, nominatur aqua ob ejus prædominium, & quia naturalis locus inhabitationis piscium est; non ideò tamen cætera quoque elementa concursum non habuere; tùm quia sola terra elementaris limus non est; tùm quia accipitur terra humano loquendi more, quo comprehenditur aqua, ignis, aer, &c. sicuti, dum dicimus terram germinare herbas, quam tamen non germinare sine aquis, imbribus, calore, &c. experientia demonstrat.

54. Corporis Adæ autem generatio, an fuerit facta in instanti, dubium est. Ego negativè respondeo, nam Agens infinitum, licet possit simul producere materiam ex qua, & substantiale compositum efficere; tamen, supposita præexistenti materia, ut erat limus, de quo, & ex quo formavit Dominus Deus Adam; opus fuit motu locali, qui nequit esse instantaneus ad conformanda membra primi hominis Adam. Nisi velimus dicere creatum limum simul, & semel, atque ex limo corpus Adæ, quod esset figmentum mentis nostræ; nam de limo terræ, qui jam præerat formavit Dominus Deus Adam, dicitur Gen. cap. 2. celerrimè igitur, non autem instantaneè formatum fuit corpus Adæ à Deo; cum enim voluerit generare, oportuit per motum localem materiæ operari, nam generatio, ut est effatum, fit per motum, creatio sola sine motu. Concedo equidem, Deum posse generare sine motu, sed id nequit contingere, nisi simul eadem actione creet; quod eveniret, si eodem tunc, eadem actione crearet miscibilia, eademque uniret. Id verò non habet locum in casu nostro, cum corpus Adæ fuerit formatum de limo terræ, jàm præexistentis, & præsuppositæ.

55. Advertendum autem est, non ideò generationem existere, quia subjectum ex quo præsupponitur duratione; sufficit quippè præsuppositio naturæ, ut loquuntur philosophi, nam compositum, prout tale nequit non esse, nisi ex

par-

partibus inexistentibus componentibus; ergo nonnisi ex subjecto, & per generationem. Quod simul in eodem instanti fiat compositum, & partes fiant componentes;id solùm indicat generanti vim in unum simul conjungi creativam, scilicet ex nihilo productivam, nam, prout partium est dicitur creatio, prout compositi ex partibus generatio.

56. Status vero ille felix primus, in quo conditus fuit primus homo non arguit alia fuisse principia corporis Adæ; idem enim homo ante peccatum,& post peccatum,sed alium fuisse statum compositionis: Profectò sicuti compositus erat ex corpore organico, & anima intellectiva, sic quoque eadem principia corporis organici Adæ, ac omnium hominum, sic ante, ac post prævaricationem. Licèt ergo iisdem principiis ex parte corporis constituti fuerint nostri primi Parentes,quam nos, putà, elementis, atque Cœlorum influxibus, concurrentibus, ut subjectum ex quo, alia tamen lege, aliaque suaviori manu oportet eorum structuram fuisse. Absque dubio suos, sicuti nos, habebat sensus Adam, & isti sensus, nonnisi, ut eorum conditio fert, sensibili, & jucundo delectabantur; non inde tamen inferre licet: ergo ad talia objecta cæco modo animum urgebant: dixi: cæco modo, nam,cum sit jucundum,& honestum, aut è contra,molestum, & honestum, & è contra, & sensus inclinent in jucundum sive sit honestum, sive non, & fugiant molestum sive honestum, sive non, sequitur sensus cæco modo respicere jucundum, legem nescientes: Non licet, inquam, inferre. Sic quidem, nisi felix ille status opponeretur, nam talis erat spirituum animalium conditio, harmonica temperies, ut nonnisi absque reluctantia rationis imperio subderentur: Hoc autem, quod explicandum suscepi hoc capite, ut feliciùs prosequar, sunt quædam alia præmittenda ex vera philosophia; idcircò secundum adnecto articulum.

APPENDIX.

57. Elementa appellata dixi hoc articulo esse rerum primordia. At hic dubitabit aliquis qui fiat, ut iisdem elementis componantur tot innumerabilia mixta solo eorum concursu; opus est ergo aliquo principio peculiari, quo mixta substantialiter constituantur, & eatenus differant ab invicem, quod erit forma juxta aristotelica placita. Mihi quandoque id dubietatem quoque ingessit: at reminiscendo eorum, quæ dicam cap. 4. secundæ disser. num. 3. 4. 5., & 28. 29. non mirum mentem nostram per vices nunc firmiter adherere, nunc circa eadem nutare. Tribuendum ergo solummodo est originali peccato, non autem inconcussæ veritati de rerum initiis corporibus in actu.

58. Quod autem hæc sint elementaria dicta, tum ab experimento resolutionis mixtorum, tum quia eorum ulterior resolutio non probatur, patet. Dato autem, ut in objectione dicitur, dari oportere peculiaria principia, non sequitur; ergo forma genita de novo peripatetico more; nam Maignanus recurrit ad varietatem elementorum præexistentium ad generationem, seù mixtionem, &c. Ultra appellata elementa, pro materia rerum generabilium adæquata ex qua astruit cœlorum, planetarum, siderum influxus. Item eadem elementa inferiores sub se continere species; quamobrem elementa sunt quatuor genera logica, scilicet prædicabilia de pluribus sub se contentis speciebus. Id quippe ad divitias doctrinæ passim in sua philos. nat., & philos. sac. ut prop. 4. in appendice num. 36. & cap. 21. prop. 17. num. 15.

59. Ego verò puto absq; hac doctrina sufficienter salvari posse quid quid in difficultate indicatur; nam solo posito concursu elementorum, & concursus varietate, varietas mixtorum emergit. Sicuti enim sola variatione positionis,

& com-

& compositionis litterarum, quæ sunt elementa grammaticæ, linguæ, &c. varietas exsurgit dictionum, vocum iisdem literarum elementis positis; ita positis licet iisdem rerum elementis, puta igne, aqua, terra, aere, sola compositionis varietate, seu mixtionis, temperamenti, consurgere potest mixtorum differentia. Nam similitudo in hoc consistit, & analogia, quod sicut iisdem literis variè dispositis fit varietas dictionum, vocabulorum; sic iisdem elementis rebus, variè tamen mixtis, & coagmentatis, collocatis, attemperatis, conjunctis, &c. varia genera rerum gignuntur. Si autem in similitudine, aliqua occurrere videtur disparitas, quia literæ sunt 24. elementa 4. ne moreris in hoc, nam concursus varius elementorum quoad latitudinem gradualem concursus non superari videtur à numero vocabulorum, quæ oriuntur ex varia dispositione 24. literarum.

60. Nec magis præmit, eadem cum sint elementa in mixto quovis, sequi ea differre secundum magis, & minus; nam plura vocabula secundum magis, & minus literarum differunt. 2. solum sequitur principium unum differre secundum magis, & minus, prout consideratur seorsim in duobus mixtis; at si consideratur, prout cum reliquis elementis conjunctum, differt specie à seipso essentialiter sumpto, prout cum aliis elementis coagmentato; nam v.g. calidum ut duo, licet differat secundum magis, & minus à calido ut tria. attamen calidum sanguinis differt specie à calido olerum v.g. herbarum, &c. quod patet, nam plures herbæ, quas calidas vulgò dicimus aliquas obeunt operationes, motiones, quas aliæ pariter calidæ non exercent, nec sunt aptæ exercere. Igitur non provenit à calore, nisi mixto, prout mixto ea mixtionis mensura, quam in genesi accepit; ergo calidum à calido licet differat secundùm perfectionem individualem, nempe intra eamdem speciem calidi, seù calorifici ignis, calidum ut duo mixtum differt specie à calido ut tria mixto. Non sequitur igitur mixta differre secundum magis; & minus.

 61. Ne-

61. Neque huic Maignanus contradicit: Iste Doctor profectò, non ideò ultra elementa, alia alterius generis corpora docet, quia illa non sufficiunt. Sed primò, ut abundè sufficiant. Secundò, quia aliundè multùm constat non deesse alterius generis principia prima compositionis, & ultima resolutionis præter elementa vulgata; nam quis negabit Cœlorum influentias, quas in nostra philosophia substantiales esse, & substantiales defluxus, sicuti substantialis corporeus defluxus est lux, in dubium non vertitur. Nec ego nego hujusmodi principia elementis adjuncta, ut constat num. 12. sed solummodò dictum volo adhuc sufficere posse ad physicam rerum principiationem quatuor elementa appellata: si autem hæc insufficientia viderentur, adsunt & specificæ aquæ, & specifici ignes, & specificæ terræ; & præterea cœlorum, planetarum, siderum effluvia. Abacta procul ergo est tota difficultas, præsertim si aliorum placitorum insufficientia attendatur.

62. Hic autem adnoto, atomos Gassendi ex Epicuro neque sufficere ad constituendum corpus continuum v. g. aquam palmarem; etsi num. 11. dicebam reliquendas esse atomos pro quantitate continua, non assignandas pro primordiis rerum naturalium. Hoc loco loquebar sumendo atomos, seù in hac, seù in illa sententia præcisivè. Nunc verò considerans atomos Epicureas, quibus conceduntur partes ad discrimen atomorum Maignani, quibus nullæ permittuntur, extensarum attamen; dico quod etsi atomi Gassendi sint principia rerum generabilium; nequeunt certè esse principia quantitatis; nam eadem atomus cum sit quanta extensa, suas habens dimensiones, suamque figuram: est enim corpus minutulum, seù corpusculum, molecula; sequitur, si est composita ex partibus, has partes esse principia componentia quantitatem. Rursus hæ partes, ex quibus constat atomus de se plena solida, ut asseritur, vel sunt compositæ, vel non; si primum; ergo non vitatur divisibilitas in-

finita;

finita; si secundum; ergo sunt puncta inextensa, ex quibus fieri nequit extensum; ergo neque atomus extensa figurata, &c. Neque dicas atomum esse indivisibilem, nam non ais esse indivisibilem defectu partium, sed defectu vacui interni; at ego peto quælibet pars atomi est nè composita, aut simplex per negationem partium? si simplex; ergo ex inextensis fit atomus extensa; si composita; ergo datur divisibilitas in infinitum, seù datur compositio compositionis in infinitum, & numerus sine fine molecularum in una molecula; ergo atomi Gassendi ex Epicuro neque sunt principia extensionis; cum ipsæmet atomi constent ex partibus, de quibus petii an quælibet pars atomi sit extensa; nam si extensa, non vitatur divisibilitas infinita, seù compositio absque fine. Si inextensa; ergo ex inextensis fit extensum; ergo, quod dicebam, neque atomi Epicureæ esse possunt principia quantitatis, cum ipsæ constent partibus. Aliundè duo intensa non faciunt extensum; ergo neque tria, decem, centum, & neque infinita; ergo non vitatur divisibilitas absque fine, si moleculæ sunt compositæ; ergo aut puncta inextensa, aut partes divisibiles in infinitum sunt primordia quantitatis.

63. Dicendum est igitur atomos esse extensas, & simplices, scilicet indivisibiles per negationem partium; de quo vide Maignanum in sua philos. nat. & in appendice 2. ad philosophiam sacram.

64. Si alicui id mirum videbitur, cur non in admirationem rapitur advertendo formas animalium perfectorum indivisibiles corpori coextensas in opinione Thomistarum? Cur adnotando rarefactionem, & condensationem rigorosam peripateticam? Cur adnotando spirituales substantias simplices extensas? nam earum à corpore discrimen situm est in penetrabilitate dimensionum. Item in virtualibus dimensionibus; atomi verò Maignani sunt formaliter extensæ, & formaliter secundum spatium divisibiles. Adnoto autem

ego

ergo Maignani atomos descriptas posse variare figuram retentis iisdem dimensionibus. Et ulterius ad ipsas recurri posse explicaturi philosophi corporum mollitudinem, & duritiem; scilicet ea corpora, quæ mollia dicimus; introrsum in propriis atomis flecti; circumvolui. Ea verò, quæ dura sunt, non tam facilè atomos variare in seipsis figuram, & intorqueri, inflecti; &c. Demùm Cartesiani constituunt corpus in extensione; sed hoc si rectè credi potest, intelligi debet de corporibus initiis, non de corporibus compositis; ergo initia debent esse simplicia, & extensa; extensa, ut concedunt; initia, aliter daretur initium initii, principium principii; & consequenter divisibilitas infinita, quam non concedent, credo, Cartesiani. Non ergo admirentur Aristotelici circa atomos simplices extensas, sed circa divisibilitatem partium in infinitum.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Sensu, & Vita animali.

1. Animam sensitivam quoad munia præcisè vitæ animalis æquè in cane, ac in homine (in isto ulteriùs est divinitùs infusa rationalis, & intellectiva) non aliundè duci, quàm à sanguine, cujus præstantiam antiqui philosophi Empedocles, & alii cognoverunt, Levitici clarè docemur. Hinc ex physicis habeo, animam sensitivam in alio non esse sitam, quàm in certis tenuissimis substantiis ex variorum elementorum coalitu conformatis, genitisque; & in particulari loquens, collocandam puto in illis, qui vulgò circumferuntur spiritibus vitalibus, atque animalibus. Istos, in quovis animali reperiri, est certo certius, quibus vigentibus, ut experientia docet, vigent vitæ munia, quibus intercidentibus, intercidunt.

2. Sunt autem risu excipiendi, qui animam dicunt distingui

stingui à corpore, & consequenter non posse consistere in dictis spiritibus: nam, vel nomine corporis intelligunt corpus organicum, quod constare videmus capite, brachiis, ossibus, nervis, carne, &c. vel intelligunt id, quod est materiale, prout opponitur spirituali. Si dicant hoc secundum, anima canis, & quævis brutorum non distinguetur à corpore; si verò primum, nisi velint desipere clarè vident, spiritus animales distingui à corpore organico; imò ipsi totum corpus organicum vivificant, vita perfundunt, &c. & pereuntibus ipsis sanguinis halitibus, remanet corpus sine vigore, & vita.

3. Nec minus vitio laborant, qui volunt, animam sensitivam distingui adæquatè à corpore organico, eo modo, quo anima intellectiva. Dispar enim ratio est, quia, cum anima rationalis sit spiritualis, immortalis, creata de nihilo sui adæquato, nequit locum habere quoad sui esse in corpore humano secundùm se, etiam adæquatè sumpto; ergo suum esse est distinctum à toto corpore; Anima verò sensitiva, cum sit ex genere suo generabilis, mortalis, corporea, suum esse reperire potest in eadem materia totius corporis adæquatè sumpti; putà, pars nobilior, seù melior, & formosior sanguinis portio, de tota sanguinis massa secreta, est in eodem organico corpore pro vita, & anima sensitiva, sive animali. Aliundè Peripatetici nunquam probabunt, animam sensitivam debere esse eductam de corpore, & adæquatè distinctam à toto corpore, adhùc, prout includente spiritus vitales, & animales.

4. Fortassè ex eo quod isti spiritus non sint capaces sentiendi, & operandi vitaliter. Hoc tamen falsum est, si attendatur quid sit sentire, ut art. 1. num. 27. breviter à me dictum est circa sensitivi principii physicam quidditatem: hic autem assero, immeritò vocari spiritus animales si capaces non sunt sensationis. Quòd, si dicas, esse instrumentum sensationis, quare non dicis musculum sensitivum, nervum

sen-

sensitivum; cum hæc quoque sint instrumenta sentiendi. Secundò nos experimur motum progressivum, qui dicitur animalis, nonnisi spirituum vi peragi, per ductus nervorum; itaut, si deficiant, aut remittantur, deficit etiam, aut remittitur motus, quem nonnisi effectivè, putà, per impulsum retractionem, contractionem efficit; ergo, sicuti efficienter influit in motum progressivum, cur dubitas in motum sensationum?

5. Dices: motus progressivus latio est, seù motus de loco in locum; at sensatio non est motus localis: sed de hoc infra, dicam enim, sensationem motum localem esse in spiritibus; nec aliud est discrimen, quod sensatio est commotio interna, interiùs facta in substantia tenuissima; motus verò progressivus est motus exterior membrorum, oris, brachiorum, pedum, linguæ. Motus pedum, &c. est actio transiens; sensatio est actio immanens. Item dico, motum progressivum esse motum animalem, cognitione directum, atque imperatum; ergo iidem spiritus, qui musculos trahunt, qui nervos implent, qui organa membra depellunt, movent, &c. sentiunt, cognoscunt, & ex sensatione objecti viam arripiunt conformem, & respondentem consecutioni objecti, vel fugæ ab ipso.

6. Quæret aliquis: si sensatio est motio localis, quomodò erit actio immanens? At majorem difficultatem, quinimmò absolutè habet, qui sic à me petit; nam per ipsum Peripateticum, si immanentia, quæ vitam definit, explicatur per hoc, quòd actus in eodem recipiatur, à quo producitur, quomodò non erit principium vitale ignis, producens calorem in seipso, imò corpora omnia, dum moventur producunt motum, & ubicationem, quæ pariter recipiunt. Ego autem secundum voces retinens eamdem definitionem immanentiæ, alio intellecto significato, difficultatem non sentio: cum enim actio immanens sit manens in eodem principio, à quo est, cumque omnis actio corporea sit motus localis;

calis; ille motus localis dicitur immanens, cujus terminus à quo, & terminus ad quem, est intra ipsum operans; ergo, quia operans in præsenti est animal, canis, &c. sit v. g. manus, oculus, auris, &c. optimè dicimus, oculum operari immanenter, dum videt, aurem, dum audit, manum, dum tangit, eo quia tota operatio incipit in oculo, manu, &c. & intra oculum, &c. finit; est ergo sensatio localis commotio, de qua inferiùs, & immanens operatio.

7. Dubitatio quædam suboriri potest, hoc posito philosophandi modo, scilicet, si ita explicanda foret sensuum natura, & vis physica, spiritibus animalibus, extra corpus positis, & invariatis secundùm se, atque secundùm vim operativam, petitur, an sentirent, an perciperent objecta sua? At, si per animam, veluti per formam substantialem, noviter productam ex corpore organico, exprimenda foret vis, & natura sensitivi principii, & consequenter ejus operationes essent actus producti ab eadem anima, & in ipsa recepti more peripatetico; peto, si divinitùs anima equi separabitur à corpore (quod fieri posse minimè negabunt aristotelici) ipsa sentiet, vitaliter operabitur? Quomodo respondebunt ipsi, putent quoque, à me responderi posse, imò à fortiori; cum enim tota vita, & sensus œconomia per mechanica principia explicata sit à recentioribus; præsertim ab Illustri viro P. Maignano, qui mirum in modum cum substantiali gradu vitæ felici cõnubio viventis machinã copulavit; & ita spiritus in machina constituerit, ut ab iisdem minimè veram vim, & verũ gradum vitæ corporalis relegarit, quod non fecit Carthesius; quam materiam, si Deo placuerit vitam producere fuso commentario pertractare conabor; mirum non est, spiritus visivos, ab oculo separatos visuros non fore; deficit enim organum necessarium ad videndum, sicuti manus non scribit sine calamo, aquam è puteo non trahit sine vase. Quod, si velis adhùc aliquam facere sensationem spiritus, etsi à corpore avulsos, non negabo; nam etiam spiri-

tus magnetis aliquam habent sensationem, quam D. Maignanus rudimentariam vocat, dum ferrum trahit, quam tractionem dicimus simpathicam, simpathia intellecta, prout à Maignan defenditur, longè aliter ac peripatetica schola docet. Sicuti ergo facilè concipitur, non posse formaliter spiritum animalem sine lingua loqui, sine pedibus progredi, sine musculis quosdam facere motus; sic quoque judicare licet absque ulla mentis difficultate, nonnisi per organa fusum esse aptum in exercitio sentire, putà, videre, audire, &c.

8. Non est igitur, quod huic sententiæ de anima sensitiva quoad substantiam refragetur: id enim, quod, veluti absurdum inferunt quidam pro schola Peripatetica Apologistæ, sequi duas esse in homine animas, putà animalem sensitivam, & animam rationalem intellectivam, divinæ visionis capacem; id equidem, non adhùc absurdum esse probarunt, nec probabunt. Absurdum quippè non est cum apto corpore animam rationalem conjungi, nam ex parte animæ, ut informet, utque operetur, certa quædam requiritur in corpore dispositio, nam constituit hominem cum corpore, scilicet, animal rationale; ergo supponitur corpus organicum, debitè organis, & spiritibus instructum; ergo hoc ipso duæ sunt animæ in homine, una intellectiva desursum creata, alia animalis, seù sensitiva genita; probatur consequentia, animæ rationali corpus informatum respondens, constat inter alia spiritibus, & sanguine; at in hoc sitam dicimus vitam animalem: ergo, qui corpus non negat, animam sensitivam, distinctam ab anima rationali negare non poterit, nisi priùs probaverit falsam esse minorem, quod durum puto.

9. Vel forsitan absurdum colligent, quod in Christo fuisset duplex anima, sensitiva, & rationalis; & per abscessum animæ rationalis in triduo remansisset corpus vivum contra Sacram Scripturam, qua habetur, corpus fuisse verè mor-

tuum,

tuum, vel, si anima sensitiva destructa fuit, falsum est dictum theologicum: quod semel assumpsit, nunquam dimisit, nam anima sensitiva fuisset dimissa, quia jam destructa supponitur. At nolens ego tempus terere in assignanda responsione in quavis philosophiæ suppositione, dicam juxtà fundamenta Maignanisticæ physicæ, argumentum peccare in concludendo; concludit enim, quod, si corpus fuisset verè mortuum, & destructa anima sensitiva, dimisisset, quod assumpserat; sed debuisset prius probare, animam sensitivam distingui à corpore organico, adæquatè sumpto; si ergo corpus non fuit dimissum à Verbo, nihil est, quod priùs assumptum in triduo fuerit dimissum; & ut clariùs dicam, sanguis, & cum eo spiritus, licèt à corpore Christi fuerit separatus, sicque hoc mortuum fuerit, tamen non fuit à Verbo dimissus: Sanguis verò alia potiebatur dispositione extra corpus, ac intra, & consequenter habemus animam sensitivam corruptam.

10. Ex occasione hic dicam, quod pluribus amicis communicare quandoque mihi licuit, etsi adversantibus, sed non benè eorum pace, stantibus philosophiæ prædictæ principiis, quæ in commune sectabamur. Suppositione facta duarũ animarum modo prædicto in homine; non solùm absurdum haud est, sed necessariò dicendum, quod, nempè, si anima rationalis separaretur à corpore divinitùs, adhuc homo remaneret vivus, etsi non homo, omniaque facere valeret, seclusis operationibus, quas gerere animæ rationalis est, quæ priùs faciebat: Etsi profectò ordinario naturæ cursu, dum corpus humanum vita potitur sensitiva, anima etiam informatur intellectiva; & dum intellectiva abscedit, perit, imò in signo naturæ periit vita sensitiva, tamen divina potestate cursui præsentaneo non subdita, fieri potest, ut anima rationalis à corpore humano separetur, imò annihiletur, cæteris omninò salvis, & illibatis. Hoc posito, in quo nulla nec vel minimum est repugnantia, corpus potiretur vita sensitiva

eo prorsus modo, quo v.g. canis progredi posset, ambulare, bibere, comedere, vocem proferre, dormire, videre, tangere, imaginare, uno verbo, cuncta, quæ conveniunt bruto salvo aliquo discrimine pendente à constitutione organica corporis humani, ex quo differret à cæteris animalibus, & belluis.

11. Fuit aliquis, qui à me peteret, quomodo vocaretur illud brutum in tali casu; sed memini, me respondisse non esse sollicitum de vocabulo conferendo, nec enim v.g. quia non possem ultimam differentiam cognoscere, ideò de veritate dubitare, aut suspicari liceret; Plurima sunt in mundo, quæ etsi pro certo teneamus, adhùc differentias metaphysicas non possumus assequi. Et, ut aliquid dicam circa hoc, sicuti canis ob latratum dicimus differre ab equo hinniente, sic homo ille aliquas ederet operationes, ob peculiaria organa, quibus differret à reliquis animalibus: Itaque anima illa esset specie diversa, sicut diversum animal; licèt ista diversitas non attendatur, nec nobis est conspicua, dum anima rationali corpus illud actuatur.

12. Supradictam autem separationem non repugnare clarè constat: Duorum, quorum unum non est aliud, adde nec essentialiter conjunctorum, potest sine alio esse, nam existentia, & essentia duorum non spectat ad existentiam, & essentiam unius, seù alterutrius; sed anima rationalis longè distinguitur, & distat à toto corpore, nec quod anima sit alligata corpori, necesse est, nam, dum corpus fuit benè dispositum, atque absolutum, ut anima rationali informetur, liberum fuit Deo ipsam producere libertate antecedente, quia non necessitate produxit; ergo clarum est, Deum posse avellere, imò, si vult, destruere animam illæso corpore, & salvis omnibus ex parte corporis, adæquatè accepti; ergo clarum est, posse adhuc vivere corpus, etsi abscedat anima rationalis.

13. Et, ut à fortiori contra aristotelicos concludam: Si mo-

modi, quorum essentia per ipsos est modificare subjectum, possunt separari, saltem per destructionem à subjecto, cur non poterit anima à corpore, cujus non est modus? Quis enim audebit dicere, animam esse entitatem diminutam, modalem: Si ergo, salvo subjecto, destruuntur modi, cur non poterit salvo corpore secundum omne id, quo corpus humanum cum brutis communicat, separari, seù separata existere, aut etiam destrui anima rationalis. Negari ergo non potest, facta suppositione duarum animarum in homine, posse unam, puta, rationalem, separari ab alia, nempè sensitiva remanente, vi cujus viveret, sicut vivunt animalia cætera.

ARTICULUS TERTIUS.

De Sensu quid sit, quo modo, & progressu fiat; & quo pacto exercetur appetitio, & corporis motus progressivus.

1. IN quovis animali ex parte corporis administri, supponendum est ex anatome plurima esse organa, ipsumque corpus innumeris instructum esse à natura machinulis, instrumentisve, ad viventis in specie operationes obeundas, & ad exercenda vitæ munera; esse nempè nervos, fibras, musculos, tendones, ligamenta, ossa, ossiumque artus, aliosque multiplicis generis, & structuræ tubulos, thecas, valvulas, reseramenta, occludentia, &c. quæ omnia consensum habent cum cerebro, & coordinationem, quod profectò nil aliud est, quàm congeries filamentorum mollium flexilium, atque subtilium. Paucis, omnes nervos, & omnia filamenta nervorum communionem habere, cum prima nervorum origine, scilicet cerebro, & cerebri parte illa, dicta conarium, seù glandula pinealis, cujus nobilissimum usum; ex usu enim, partium nostri corporis nobilitas, medicorum schola, & anathomicorum fatetur. Mu-

sculi, à natura ob motum destinati, componuntur ex carne fibrosa facili dilatatu, atque compressu, & ex nervi ramulis, atque filamentis, certa dispositione in carne intricatis, atque insertis.

2. Isthæc instrumenta, & organa pro anima aptata, spiritibus esse instructa animalibus, qui locum animæ sensitivæ tenent, etiam in homine, & confertim à cerebro effluentibus, ex dictis notum est: sic nimirùm excurrentes, & cum cerebro communicantes, vitam animalis tensam constituunt.

3. His præmissis, non aliter putandum est fieri sensationem, quàm motu spirituum; licèt sine dubio sentire sit quoddam agere; hoc tamen agere est localiter moveri substantiæ spirituosæ in nervulis contentæ; cum ergo ignis v. g. applicatur manui, spiritus animales in nervo contentos agitat, & percellit; indè pari motu, & consimili numero oportet eosdem spiritus moveri, & in hoc consistit sensus caloris. Quo autem progressu id fiat, ut illicò ad cerebrum omnes sensationes externæ commeent, & propagentur; mirum non est, si attendamus continuitatem, aut contiguitatem spiritus animalis, per totum nervum diffusi: hoc enim posito non potest una pars nervi commoveri, & consequenter spiritus in eo inclusi, quin per consensum in contiguitate ex affluxu fundatum, momento ad cerebrum illa commotio deferatur per nervum, & spiritus animales in toto nervo extensos, & invicem contiguos. Si ad motum cordis eodem momento, saltem sensibili, pulsant arteriæ in omne corpus, cur alicui erit difficile, spiritum animalem in toto capillamento nervi moveri ad cerebrum usque, dum in aliqua parte ab objecto agitari contingit.

4. Aliqui moderni cogitarunt, id totum explicari per hoc, quod, dum movetur aliqua pars nervi, illicò totus movetur nervus, & consequenter prima origo nervorum afficitur, & eorum initia concutiuntur simul. Et ad hoc insinuan-

nuandum recurrunt ad continuam filamentorum nostrorum nervorum inflationem, medio spiritu influente, qui ea tensa teneat. Sed hoc mihi ineptum videtur, si consideremus, partes *illas* corporis, ad quas filamenta protenduntur, esse innumeris modis inflexas, varios subire situs, & dispositiones, ratione quorum omnium, tensio tanta, quanta prætenditur in nervis, substineri non potest. Secundò non semper tanta est copia spirituum, ut efficiant optatam tensionem. Tertiò non semper est aptitudo talis, qua spiritibus permittatur ly tendere per inflationem, &c. Quartò accomodatior est modus, à nobis assignatus.

5. Monitum tamen Lectorem volo, non sufficere ad sensum excitandum caloris v. g. quod spiritus moveantur à particulis calorificis merè passivè; sed oportet moveri simpaticè activè, quasi avida ex genio motionis susceptione, seù expressiùs, sensatio in hoc sita est, quod spiritus animales ex intrinsecis suis conferendo suscipere habent, & in facto suscipiunt objecti sensibilis motum; nam vivere certè est quoddã agere, supponens pati ab objecto; sentire est quoddam vivere; igitur debet esse quoddam agere. Relinquo hanc materiam videndam apud P. Maignanum, qui mira methodo exemplo organi musici pneumatici totam corporis sensitivi æconomiam explicat fusè.

6. Solùm dico, appetitum sensitivum esse quamdam spirituum animalium agitationem in principali organorum origine, qua corporis nervi ad apertionem, vel clausionem sollicitantur; & quidem vel ad aliquid prosequendum, vel declinandum. Siquidem, dum excitatur notitia in sensu interno de aliquo objecto sensibili; tunc vel spiritus ægrèferunt objectum illud, vel, tanquam jucundum, & blandum percipiunt. Quovis modo dicas, statim feruntur ad illud, vel prosequendum, vel fugiendum, facta illa nervorum, & tubulorum commotione correspondente prosecutioni, vel fugæ. Si enim percipit aliquid venereum, oblectans, & jucun-

cun-

cundum, statim spiritus animales per nervorum tubulos, & thecas eam partem aggrediuntur, quæ ad id prosequendum est à natura aptata: undè jam constat, non solùm beneficio organorum, sed etiam spirituum ob peculiarem conditionem haberi, quod nunc ad iram, nunc ad melancholiam, nunc ad libidinem excitemur ex parte corporis, & appetitus sensitivi.

7. Ratio hujus à priori est, quia duplex munus est speciei impressæ, putà repræsentare per seipsam, virtualiter in sensu interno objectum, & allicere ad ipsum amplexandum: indè adamussim duplex debet respondere munus ex parte sensus interni, putà, exprimere, percipere, seù cognoscere objectum. Item simul inclinari in ipsum, determinatione inducta subjecto per affectivam vitalem propensionem; seù per inclinativum affectum; quo stante illi spiritus fortiùs, & vividiùs moventur, & ad aperitionem tubulorum sollicitantur, qui sunt conformes objecto, aut amplexando, aut fugiendo; & pariter illæ tubulorum valvulæ adaperiuntur, quæ ad fugiendum v.g. sunt accommodatæ, & hujus membri, & non illius: influente profectò spiritu ex directione interna animalis, inflantur musculi, & attolluntur e.g. tendones, sicque ossa, quibus tendones sunt inserti, & alligati, concurrentibus etiam ossium artubus, & commissuris, hac, vel illa lege efformatis; & hinc constat motus progressivus.

Pro qualitate, & diversitate passionum animæ varii sollicitantur spiritus, & per varia organa, ad diversas corporis partes pertinentes: alia enim organa, aliaque membra movet ira, alia tristitia, &c. Quid verò sint passiones animæ, seù affectus, dicam articulo sequenti.

AR-

ARTICULUS QUARTUS.

Breviter describuntur passiones Animi.

1. ANimi passiones, seù animi affectus plures recensentur à Philosophis, ac Theologis, & in specie, Amor, desiderium, spes, desperatio, audacia, gaudium, metus, odium, fuga, tristitia, ira; & D.Thomas 1. 2. qu.23. art.4. quinque facit conjugationes passionum; in concupiscibili tres, in irascibili duas; in primo amorem, & odium, desiderium, & fugam; gaudium, & tristitiam: In secundo spem, & desperationem, timorem, & audaciam, pariterque iram, quæ sola est, cum non habeat animæ motum contrarium: sed solam cessationem motus, & putat esse effectum tristitiæ cum appetitu vindictæ.

2. Et, ut aliquid dicere incipiam ab ira, quæ est appetitus vindictæ propter malum, quod patitur, quærens repellere in authorem, dico meritò esse effectum tristitiæ, præsertim à constitutione viventis ortæ. Qui enim mentis ægritudine laborant, facillimè iræ experiuntur obnoxii; & ratio naturalis ducitur eo quia, qui spiritu tristi torquentur, similique passione laborant, sunt ob idipsum dispositi, ut species imaginativæ facilè suscitentur, evolvanturque propter spiritus animales, tali morbo infectos; hinc est, ut, quasi reflectentes evolvendis cogitationibus operam dare videntur, huicque occupationi torpido motu incumbunt: dum autem à tali occupatione impediuntur ab illis cogitationibus diversi, malum sentiunt, tristanturque, quærentes repellere, quod eis diversionem causaverit. In contrarium verò videtur, quod, cum tristes homines multiloqui non sint, sed potiùs silentia ament, graves caperatæ frontis, cur statim exardescant, contra quod expectabatur, mirum est? Id autem dicimus esse effectum tristitiæ congeneæ, cum sit

quandoque actualis, undecunque provenientis; ergo à fortiori habitualis, quæ est deplorandus hominis cruciatus, Melancholia ergo affecti, spiritibus sunt instructi animalibus, ex tali sanguinis genesi promanantibus, quorum conditio est, veluti surdo motu nervos excurrere, cerebrumque ita inficere, ut sensationes internæ eorum ope, quasi perpetuò de objectis obvolvantur, in eisque imaginandis torpescant, & talem laxationem musculorum efficiant, ut tristis speciem exhibeant: quia ergo, occupatione impediti, quasi à statu naturali dimoventur, sicque spiritus animales commotionem patiuntur disconvenientem, ad quam fugandam, ejusque authorem, irascuntur, pro varietate impetus spirituum, aut vasorum promptitudinis ad eorum excursum.

3. Hinc eodem prorsus modo, scilicet, vasorum contractione, retractione, laxatione, compressione explicantur dispositiones corporis, nempè, irati, sævi, gravis, difficilis, amari, &c. Aristoteles putavit, melancholia laborantes, ingenio pollere, quod legens Cicero, dicebat, tardiore ingenio esse malle, & ab hoc humoris genere longiùs abesse: certè est tanta passionum vis ægritudinis præsertim, quæ nisi valida ratione moderetur, plures exindè consequuntur effectus, vigiliæ, laxitudo, morbi, &c. quis ergo, qui nolit opinioni Ciceronis se subscribere. Absque dubio peccati originalis pœnas maximè deplorant in proprio animo juxtà illud Poetæ, istorum statum exprimentis.

Anxius, & niger est, timet omnia tristia, dormit
Et violentus atro manat ab ore furor
Insomnesque agitat violento examine curas.
Mole sua bilis, quem nimis atra premit.

4. Quod autem ingenio polleant, si rationem quæras, hac mihi dictum Aristotelis suasum videtur, scilicet istius generis homines, dum objectum aliquod difficile sibi repræsentant, statim sociatur admiratio, quatenus, quod durum, & difficile occurrit, aptum est in admirationem rapere; hinc

est

est,ut tristitia admirationi conjuncta animum evellat,atque spiritibus animalibus reflexionem, & vim adaugeat, ut malum illud repellat, ut objectum illud, ut supposui, perscrutetur, &c. nemo enim negabit, plurium spirituum animalium copiam pro efformanda imagine objecti difficilis, utilem esse ad majus, intensiusque studium.

5. Si autem quæras, cur, dum prædicta passio insurgit, illicò vires corporis languescunt, frontis serenitas perit, pluraque indicia in vultu manifestantur. Scias corpori mæstitia insurgente affecto, parcam spirituum generationem contingere, ventriculorum cordis constrictionem; sanguinis motum cohiberi, & consequenter quodammodo refrigescere; sed specialioribus verbis, magisque concretis scire oportet ex anatome, dum in phantasia ægritudinis notio excitatur, diffundi per nervum, ad cor protensum, quem vocant coronarium, spiritus quosdam, quorum ope perstringens cor ipsum, ejusque cavitates occludens, impedimento est copiosioris sanguinis introitui; hinc est, quod prætacti effectus sequantur; & sat sit ex occasione pro tristitia, quæ definitur: *dolor de aliquo malo præsenti.*

6. Ira itaque est appetitus vindictæ, quærens repellere malum in authorem, quod, si non possit, supra iram additur indignatio. Audacia est boni ardui, sed possibilis obtentu. Metus est boni amissibilis. Desperatio est boni impossibilis obtentu. Spes est boni obtinendi, ut quodammodo ardui. Tristitia, ut dictum est, est dolor de aliquo malo præsenti; gaudium est boni præsentis. Fuga est odium mali absentis. Desiderium est boni absentis. Odium est aversio à malo secundùm se. Amor est boni secundùm se. An possit dari amor sine desiderio, certum est; amor enim præscindit à desiderio, spe, & desperatione, quia esse potest amor cum spe, & sine spe, cum desiderio, & absque desiderio: non tamen esse potest desiderium sine amore; hic quippè est origo omnium passionum, & sumptus specificè, est una passio primaria, &

principium cæterarum; sumptus verò genericè, contrahitur ad desiderium, spem, desperationem,&c. quatenus omnes isti actus sunt quidam amores, sumpto amore generaliter, & in suppositione latissima secundùm suam prædicationem; prout verò dicimus,atque numeramus pro una passione amorem, pro alia desiderium; tunc sumitur amor,specificè retento hoc vocabulo amoris, nam, ut dictum est mox, potest aliquod objectum amari secundùm se, ut bonum, ut gratum,& non desiderari, idest non ordinari ad fruitionem, sive ad possessionem,ac consecutionem per gaudium,hicque amor non est cupidus. Istam cupiditatem separari ab amore, specificè usurpato, tunc constat, dum amamus aliquem propter bonum, quod nobis indè resultat, & tunc dicitur amor, cupiditati commixtus; si verò bonum nobis indè derivare cessaret, adhuc amantes, tunc est amor specificè acceptus.

7. Dubitabis: dictum est, quod nequit esse desiderium sine amore, licèt possit esse amor sine desiderio; sed dicitur, quod Amor est una passio distincta ab aliis; ergo potest esse desiderium sine amore. Sed solvitur dubitatio, desiderium non posse esse sine amore, generaliter sumpto, posse autem sine amore specificè sumpto, & subdistinguo, absque contractione ejus, itaut non sit desiderium, constitutum per contractionem amoris, specificè accepti, concedo;sic quippè una species contraheretur per aliam,quod est absurdum; absque præsuppositione amoris, specificè sumpti, nego,nam ad amorem sequitur desiderium, nec nos sumus cupidi alicujus nisi amati, atque nobis desiderantibus grati.

8. Omnes, & singulæ recensitæ passiones suos habent motus, & effectus peculiares, qui exercentur, aut à peculiaribus spiritibus, aut à peculiaribus nervorum tubulis, & fistulis, aut ab utrisque simul. Qui ex amore cupidus fit alicujus objecti, statim ex hac cupiditatis passione spiritus vitales animales ea membra, easque corporis partes aggrediun-

diuntur, quarum vis,constitutio, & conformatio habilis est ad hujus passionis vim exequendam. Cum irascitur eò diriguntur spiritus, ubi opus est dirigi, ut hostem v. g. terreat, comminetur, insequatur,&c. dum impudica cupiditate torquetur, tunc quidem spiritus,rationi rebelles, eam suffocant, nisi sit ista maximè vigil, & assiduas teneat excubias; aliter eas excurrunt thecas pro iis movendis membris, quæ sunt veneri deputata. Utinam perdurasset felix innocentiæ status, ratione cujus D. Augustinus de pecc. orig. contra Pelag. & Cælest. lib. 2. cap. 35. sic scriptum reliquit: *si autem peccato non fuisset dehonestata natura, absit, ut opinemur, tales futuras fuisse nuptias in Paradiso, ut in eis ad prolem seminandam non natura voluntatis, sicut pes ad ambulandum, lingua ad loquendum.... Sed æstu libidinis membra genitalia moverentur:* his positis, quæ raptim dixi.

Explicatur discursu quomodo fomes peccati non fuerit in Adam, nec inordinatæ passiones.

9. MIrum videbitur alicui, quod eo tunc, ut inquit S. Augustinus, non æstu libidinis, sed natura voluntatis generationis membra, quæ, ut alibi docet, pudenda non erant, sed opera Dei laudanda, ad prolem seminandam movebantur, sicuti nunc movetur pes ad ambulandum, manus ad scribendum, lingua ad loquendum, & idem dico de aliis similibus.

10. Ad omnem autem difficultatem removendam, in memoriam opus est revocare, quæ sunt à nobis præmissa, & interim adnotare nunc, non obstante carnis concupiscentia plurimos in nobis esse motus, qui non renuunt rationis imperium, v. g. non ita subiicimur nutritivæ potentiæ, ut inordinatos gulæ motus compescere non possimus; sicuti ergo nunc non ita gula premimur, ut rationis imperium, & dominium renuat; non mirum in illo beato statu motus veneris

ris rationis, & voluntatis dominio subiici. Item habemus nunc vim applicandi intellectum ad cogitandum hoc, aut illud, & eum ab hac, aut illa cogitatione removendi; igitur quid mirum, si nobis volentibus ex imperio tranquillæ charitatis illo felici tempore potentia generandi applicabatur; & ne à D. Augustini exemplo discedamus, manus ad scribendum, lingua ad loquendum, rationis nutui subditur, etiam nunc post originale. (Etsi quandoque repentino casu quodam possint citra voluntatem, & libertatem moveri) mirum ergo non esse debet eo tunc, dum vigebat potentiarum concordia, generationis organum non moveri sine voluntate movendi; quippè, si nunc pes ordinariè nobis volentibus movetur, quandoque, vel leviter citra nostram omnem voluntatem, nemini difficultas esse debet ad credendum, tunc membra generationis semper prævia libertate movenda fore, sicuti è contra nunc sine voluntatis imperio ex peccato originali.

11. In hoc autem puto recurrendum esse ad organorum vitium, humorum, & spirituum, atque istis, deperdito illo gratuito dono, attribuendum esse majorem æstum, ac ex propria conditione ferventiorem perturbationem: Cum igitur hic æstus concitatior ex spirituum, & humorum affluxu pendeat, colligi potest generationi servientium organorum, inordinatum motum minimè rationi subditum, ejusque jussa detrectantem, ab affluentia humorum pendere, cujus retardandæ, aut imminuendæ potestas nobis non inest post originale peccatum vitio, ut dixi, nedum humorum, sed etiam adde organorum, quæ dicto affluxui consentiunt, ejusque directioni. Pro exemplo suscipere non displiceat, Lector, quod evenit in ludicris fontibus, in quibus aquarum fluentia jacula per artem beneficio tubulorum, & clavium ordinatim distribuuntur; si verò claves infringuntur, aut fistulæ, & tubuli interiori aquarum pressione vitiantur, statim speciosus ille aquarum jactus desinit, &

tumul-

tumultuariò profluit. Veneris organa ergo infracta fuerunt per peccatum originale; nam justitiæ dono deperdito originalis, humores, & spiritus venerei sine lege, & mensura in suis conceptaculis affluxerunt, ideoque remansit humor ille ultra modum effervescens. Vel tandem, quia potentia generandi, ejusque organa omnium graduum entis sit infima, quippe quæ gradum vegetativum, qui plantis convenit, sequitur; indè fit, ut non sit tam obsequens appetitui rationis, sed veluti sit opus naturæ non sensus, seù sequens naturalem directionem non voluntariam appetitivam, arbitrariam, sicuti motus pulmonum, qui est partim voluntarius, partim naturalis. In statu cæterùm beatitudinis naturalis per donum mirabilis justitiæ sic erat homo constitutus, ut etiam motus organorum potentiæ generarivæ subderentur voluntariæ directioni, &, quod nunc est opus solius naturæ, & ut minimum, rationis, & arbitrii, tunc erat opus solius voluntatis, seù arbitrariæ directionis, ut loquitur D. Augustinus.

12. His obiter dictis, si præmissa in memoriam firmiter subeunt, omnis removebitur, tùm in dicto Augustini, tùm universaliter circa fomitis avulsionem in Adam ante peccatum, difficultas; quod, ut clarè explicem, quæ conveniunt naturæ, præscindendo ab integra, & lapsa videnda sunt.

13. Homo, cum sit sensu, & ratione præditus, operatur, & modo brutorum, & modo suo peculiari intelligentiarum, scilicet, prout sensus habet ferri in objectum sensibile, & prout ratio in objectum intelligiblle; nec potest imaginatio aliquid percipere, quin redundet species in intellectum, nec intellectus concipere, quin moveantur spiritus animales in imaginativa; dum autem ex sensu in intellectum redundat species sensibilis, patitur voluntas, quia motu objecti sensibilis prævenitur, hæcque præventio secum affert corporis commotionem aliquam. Ratio est in promptu, quia, motis

spi-

spiritibus animalibus in phantasia vi speciei impressæ, statim implentur nervi, & musculi eorum effusione, ex impetu inclinationis, etiamque commoventur humores; undè est, quod videamus plures passionis effectus, pallorem, ruborem, &c. secundum quod est aut varia passio, aut varia ex passione commotio, nam humorum, & sanguinis insolita suffusione, cutis, parsque corporis exterior alium induit particularum situm, aliamque texturam; indè varia reflexio lucis, variusque color. Id est commune homini abstrahendo à suis statibus, seù convenit homini, quatenus prædito sensu, & ratione: Nunc autem videndum est quid habuerit in statu Innocentiæ. Status innocentiæ talis est, quo non habet homo nec sibi, nec aliis nocere; ad id autem explicãdum ad Maignanum confugio, cum quo puto, duo requiri. Primum est fuisse ita comparatam organicam facultatem appetitivam corpoream secundum sua intrinseca, ut ex parte ejus nullus fuerit insultus, nullus tumultus, nulla rebellio; secundum est Adæ intellectum fuisse semper vigilem, & continuis excubiis, à Deo subministratis fraetum.

14. Quoad primum supponendum est, spiritus animales, ex quibus compacta est anima sensitiva, componi, & coalescere ex plurium generum spiritibus. Secundò de facto non inesse idem temperamentum humorum, & spirituum in diversis hominibus; alii enim sunt iracundi; alii mites; alii voraces; alii lascivi; alii casti, & sobrii; pro quo hic confundo temperamentum cum complexione, nam etiam plures philosophi, docent hæc duo vocabula non distingui, sed idem importare, etsi usus obtinuerit majorum complexionem sumi per ordinem ad animantes, & quatuor humores corporis, præsertim humani; eo magis quia, seù temperamentum, & complexio sint idem, seù distinguantur parùm refert: Tertiò iracundos esse, quia in eo dominantur spiritus calidi v.g. alios esse tristes, quia dominantur spiritus melancholici. Imò diversis temporibus diversa est

passio

passio, prout ex cibariis, poculentis, aut aliter regnant, & vigent hi, aut illi spiritus, & humores: ergo ad auferenda penitus incentiva passionum, requiritur, quod omne prædominium tollatur; hoc enim ablato, æquè omnes rationis imperio subditi erunt, cum non sit major ratio, cur isti potiùs, quàm alii moveantur, secluso rationis imperio.

15. Sic certè factum fuit in Adam pro statu innocentiæ, nempè, suum corpus, tùm quoad organa, tùm quoad spiritus animales fuit harmonicè temperatum, itaut nullum fuerit prædominium, nullus excessus, nullus defectus, quo posito voluntas non urgebatur à dictis spiritibus inclinatione in bonum sensibile, sed ipsi spiritus movebantur secundùm rationis dominium. Objectum siquidem, licèt se offerebat sensui, & eo medio imprimebat sui speciem imaginationi, seù facultati imaginatrici, istamque sua bonitate alliciebat, Imaginatio, ejusve spiritus exprimebant objectum simul cum anima spirituali, quæ ulteriùs suum actum intelligendi eliciebat; at spiritus illi ex delibatione objecti non inclinabant corpus, aut voluntatem in objectum propositum, secluso voluntatis imperio, & appetitus rationalis, quia, cum fuerint tunc harmonicè temperati, seù ad æquilibrium, non habebant tumultuari, & præcipitem motionem facere. Habemus tamen ex adnotatis, fuisse pariter tunc temporis rationem semper vigilem; si enim hæc pars non esset, evenire potuisset motus ex objecti specie impressa, rationis renuens imperium; ergo benè dicitur duo requiri, unum ex parte sensus, & appetitus; alterum ex parte rationis vigilis.

16. Si ergo dices æquilibrium sufficienter auferri poterat à specie vehementi objecti, putà formosæ mulieris. Respondetur hoc verum esse, nisi aliundè vigilaret ratio, quæ continuò æquilibrium firmaret, quod evertere tentaret objectum, sui speciem imprimens. Nunc verò, quia complexio humorum, & spirituum data est, & permissa cursui natu-

rali, sicuti, & conformatio vasorum, atque organorum; illam ex parte corporis perdidimus fortitudinem, qua fruebatur, ut semper, inquit Augustinus, Adam ante peccatum, dum vocat eum fortissimum.

17. Instabis: vel ex specie formosæ mulieris v.g. capiebat Adam delectationem, vel non. Si capiebat delectationem; ergo ex vi talis titillationis inclinabatur, etiam secluso rationis dominio. Si non delectationem percipiebat; ergo non remanet intacta, & salva ratio sensitivi, & dum hominem decoratum prædicamus, ejus naturam, & sensus destruimus.

18. Respondeo, nostros primos parentes ex delectatione per visum gustasse vetitum pomum; ergo quis negare audebit, objecta jucunda, visui, & sensibus hominum in statu innocentiæ esse grata, & delectabilia. At in hoc est discrimen utriusque status naturæ innocentis, & naturæ lapsæ; nam in illo delectabatur per sensus externos internus, at non inclinabat contra rationis imperium. In isto verò de objectis externis delectamur, & simul, non expectato voluntatis consensu rapimur, & inclinamur cum quodam animæ rationalis impetu. Tunc ergo ad præsentiam venustissimæ mulieris, licèt delectationem caperet homo in sensu, non tamen ideò inclinaretur ex vi talis delectationis; nisi condelectaretur voluntas, ad cujus nutum spiritus animales excurrerent nervos, implerent musculos, attollerent membra:

19. Sed, si curiosiùs quæras, cur non inclinaretur homo ille, stante tali delectatione, seù, cur non pateretur insultus ex parte concupiscibili, proposita præsertim vehementi boni jucundi impressione. Jam patet responsio ex dictis ejus humores, & spiritus animales esse harmonicè temperatos; nec de se esse magis proclives, aut reddentes hominem proclivem ad iram, luxuriam, &c. quasi in aliquo horum æstuantes: igitur, stante tali harmonica complexione, est penes

ratio-

rationem, quàm aliundè suppono vigilem, spiritus sensitivos dirigi potiùs ad actum venereum, quàm ad actum contrarium; ad iram, quàm ad mansuetudinem exercendam. Aliundè etiam suppono, ex parte organorum, esse ita aptata vasa, ut non facilem potiùs præbeant ductum istis, quàm illis spiritibus. Organa conferre ad statum innocentiæ, indè manifestum est, quod homines vitio aliquo dediti, & habitualiter peccantes, facillimi sunt ad id genus peccati; & in eodem genere facillimos insultus, ac frequentes ad quāvis, vel minimam occasionem suscipiunt. Ratio est, nam ductus spiritus continuo spirituum motu, & excursu evadit promptior, & habilior ad eosdem similiter suscipiendos; via enim continuo cursu fit magis plana, & expedita, & alveus per aquam, continuò decurrentem, fit magis politus, & aptatus; ad ordinandam ergo eo tunc in statu beato concupiscentiam in homine, fuit quoque necessaria debita vasorum conformatio.

20. Si autem ratio non supponeretur vigil, ut supra supposui; certè ex vehementi impressione objectorum externorum everteretur æquilibrium, & sic pateretur voluntas. Ratio autem quare æquilibrium everteretur, est, ut puto, quia tunc objectum simul cum spiritibus animalibus agerent per modum unius; duo agentia sunt quid fortiùs, quàm unum solum; ergo tunc spiritus ratione objecti agentis præponderarent, & hæc duo, simul conjuncta, æquivalerent spiritibus, cum prædominio genitis. Hinc est, quod dixerim à principio in statu innocentiæ Deum, & fecisse spiritus harmonicè temperatos, & rationem supernaturalibus præsidiis vigilem, ex quo utroque capite omnis concupiscentia esset ordinata; si enim sumantur solùm spiritus temperati, aut ratio vigil dumtaxat; non habetur, quod desideratur.

21. Objiciunt forsitan aliqui, ex hac sententia sequi, statum illum fuisse naturalem, quia explicatur per causas naturales, sed respondeo, non esse naturalem statum illum, si

fuisset ad exigentiam doni supernaturalis; ego quidem non nego, concupiscentiam fuisse ordinatam modo dicto ad exigentiam justitiæ originalis, aliundè præsuppositæ, aut, saltem ex divina ordinatione. Ad hæc, ad illum felicem statum, alia conducere, ut infra; & interim dico, justitiam originalem hic importare subjectionem, & obedientiam potentiarũ; hæc autem subjectio explicata fuit effectus alicujus doni supernaturalis, exigentis, saltem divina institutione, illam subjectionem, & temperiem ex parte spirituum animalium, & organorum.

22. Verùm, ut aliquid ultra dicam, & quæ difficultatem in principiis philosophiæ Maignanisticæ, quod mea interest, videntur sapere, dissolvam: Notandum est, spiritus animales esse inter se diversos; nam, ut clarè constat legenti cursum Maignani, alii sunt spiritus visivi, alii auscultatorii, & alii imaginatricis: Uno verbo: Est eorum in corpore etherogeneitas: Sed, si in statu innocentiæ omnes essent reducti ad æquilibrium, quomodo salvaretur ista diversitas, & consequenter constitutio animalis, & hominis in parte sensitiva: Videtur enim sequi evidenter, aliam esse temperiem spirituum visivorum, aliam auditus, si est eorum spirituum diversitas in vi, & efficacia; aliundè, supposito omnium æquilibrio, ruit ista diversa temperies; ergo, &c.

23. Dubitatio ista cessabit, si attendamus compositionem spirituum, imò eorum fontium, & universaliter rerum corporearum genitarum, videlicet, diversitatem temperamenti, non solùm oriri ex varia dosi miscibilium, sed ex varietate eorumdem miscibilium. Hoc posito, stare potest æquilibrium temperamenti omnium spirituum cum eorum diversitate in vi, & efficacia: Id clarè constat nunc in hoc statu naturæ; non enim nunc est idem prædominium in hominibus omnibus, est tamen in omnibus quoad partem sensitivam compar, & similis natura vis, & efficacia spirituum; ergo diversitas spirituum in vi sensitiva præscindit à prædominio, & æquilibrio.

24. Dices:

24. Dices: si stat æquilibrium, non subsistit diversitas naturæ spirituum, quia non stat diversitas temperamenti; Igitur neque diversitas naturæ. Respondeo, si stat æquilibrium non subsistit prædominium; hoc enim video sequi, & inferri: Undè respondeo secundò non stat diversitas temperamenti, desumpta ex varia dosi miscelæ, transeat, ex varia dosi miscibilium, nego. Patet quid velim dicere, principia quippè componentia humores v. g. sunt diversorum generum, puta ignis, aquæ, aeris, terræ, Solis, Lunæ, Martis, Jovis; sic nasci possunt varii humores, varii spiritus in corpore, licèt quilibet in sua conditione prædominium non habeat: Diversitas profectò, de qua agitur, esset penes vim sensitivam, non penes diversum prædominium, nam, licet unus non sit calore prædominans, alius frigore vigens; tamen unius natura, seù nativa conditio est diversa à conditione alterius cum similitudine in temperamento æquilibris. Imò, ut puto, ni fallor, etiam supposita eadem ratione miscibilium, potest subsistere diversitas temperiei cum æquilibrio, v.g. si conjungantur duæ partes ignis, duæ aquæ, duæ aeris, duæ terræ, habetur unum mixtum unius temperamenti: Si autem jungantur quatuor ignis, quatuor aquæ, quatuor terræ, & quatuor aeris, habetur aliud temperamentum. Adde, quod idem dici posset de diversis, secundum substantiam mixtis, seù de temperamentis diversarum, & dissimilium rerum.

25. Neque dicas, non esse eo tunc diversa mixta, sed differre secundum magis, & minus; aliter non darentur diversa diversarum rerum temperamenta: Siquidem in sententia Peripateticorum omnes formæ substantiales, etsi diversissimæ non supponunt diversam temperiem in subjecto, nisi secundum magis, & minus; neque dicere poteris, quod intelligatur secundum magis, & minus prædominio; nam, si stat diversitas mixtorum penes magis, & minus cum prædominio, cur non poterit secundum magis, & minus in

equi-

æquilibrio, videlicet, si unum mixtum differre potest ab alio per hoc, quod in uno prævaleat major calor; in alio minor calor adsit, etiam in prædominio, licet non tantum; cur non poterit unum differre ab alio per majorem elementorum dosim in uno cum æquilibrio, & per minorem in alio cum æquilibrio.

26. Æquilibrium ergo, cum sit ad tollendum prædominium, non importat negationem diversarum complexionum, nam, omni secluso prædominio, stat temperamentorum diversitas; ergo cum hac stat æquilibrium. Antecedens patet, nam secludi prædominium, est, quod in mixtione nullum miscibile præ aliis dominetur; sed cum hoc, quod est, nullum miscibile præ aliis dominari, stat, quod diversa sint miscibilia in uno, quàm in alio; ergo stat diversitas temperamentorum cum exclusione prædominii.

27. Vel ad tollendam omnem loquendi ambiguitatem in præsenti, dicam sic. Dum dicitur, diversitatem temperamentorum esse fomenta ad suscitandas diversas passiones, tunc sumitur diversitas, prædominiorum, v.g. alii sunt ex complexione iracundi, alii mites, alii alacres, alii pigri; hæc enim diversitas idem sonat, ac diversum prædominium, & certum est cum diversitate prædominii non subsistere æquilibrium, quia cum diversitate prædominii stat, & præintelligitur prædominium, sicuti species supponunt genus; Istas ergo diversitates, quæ sunt incendia diversarum animæ passionum, excludit optatum æquilibrium, non autem excludit diversitates, simpliciter dictas, sine prædominio; ergo, vel loquimur de diversis temperamentis, quæ sunt incentiva passionum, & sic præsupponitur prædominium, seù intelligitur de diversis prædominiis; vel loquimur de diversis temperamentis in vi agendi, & sentiendi, sicque non præsupponitur prædominium, nec intelligitur de diversis prædominiis. Concludendum est igitur, quod æquilibrium esset in omnibus spiritibus, & humoribus; sed non

ideò

ideò non essent, aut esse non possent diversi spiritus, & diversi humores in temperamento, non solùm in eodem homine, verùm in pluribus, idest, non solùm spectata diversitate spirituum ad invicem, sed etiam spectata diversitate quoad plures homines; nam æquilibrium esset unum, & idem in omnibus, sed æquilibratum non esset idem, quia esset aut alia, aut aliorum miscibilium dosis. Id totum clarè probatur: Æquilibrium sine dubio nil aliud importat, quàm nullum miscibile dominari, vigere, regnare, &c. Sed esset hoc totum cum diversitate temperamenti, nam esse tot in uno, quot in alio, non est idem, tot esse unius, quàm alterius elementi; ad æquilibrium requiritur unum non dominari, sed æquè vigeant in mixtione, & consequenter sumantur miscibilia in eodem gradu; sed sumi miscibilia in eodem gradu, non est idem, ac sumi tot in uno homine, quot in alio homine: Etenim in uno, eodemque numero homine stare potest, quod elementa sint in eodem gradu, non catenus intelligitur esse in eodem, & tanto, ut sic dicam, gradu, quo sunt in alio individuo; ergo, &c.

28. Ex dictis nunc colligitur non mirùm, quod in statu innocentiæ non æstu libidinis, sed natura voluntatis generationis organa ad seminandam prolem movebantur, ut inquit Augustinus; spiritus enim illi, destinati ad veneris organa cienda ita temperati erant, ut non possent moveri sine voluntatis imperio, auferente æquilibrium.

29. Objicies contra id, quod dictum est supra de æquilibrio, supposita miscibilium similitudine. Æquilibrium videtur sonare temperamentum ad pondus; sed, si in uno essent duæ partes ignis, duæ aquæ, &c. in alio tres partes ignis, tres aquæ, &c. in istis non esset temperamentum ad pondus; ergo, &c.

30. Respondeo, æquilibrium directè excludere prædominium; cum exclusione prædominii benè stat duo diversa temperamenta, & non ad pondus esse, nam ad pondus non

esse,

esse, non est idem, ac unum prædominans; cum quodlibet temperamentum esset sine prædominio: sicuti enim unus gradus caloris temperatur per gradum frigoris; sic duo caloris temperarentur per duos gradus frigoris; ergo non intelligitur prædominium; ergo, licet non intelligantur esse ad pondus, tamen intelliguntur sine prædominio; ergo cum æquilibrio. Ex vi status innocentiæ non fuisset, ut puto, necessarium, quod idem omninò temperamentum in duobus hominibus fuerit, secundum adnotationem tamen, factam num. 27. sed sufficeret, quod in ambobus fuerit cum æquilibrio; & consequenter in eodem homine non est necesse, quod cum simili omninò temperamento spiritus animales fuerint, sed sufficit cum solo æquilibrio, nempè cum exclusione prædominii. Concedo ergo, temperamentum non esse ad pondus, si intelligatur similis, & eadem quantitas elementorum, nego autem, si intelligitur prædominium exclusum. Undè non mirum, in corpore etherogeneitatem esse spirituum animalium.

31. Dices: saltem unum mixtum, seù meliùs unum temperamentum prædominaretur alteri, & una complexio, præ aliis, nempè, præponderaret; ubi autem est præponderantia non est temperamentum ad pondus; ergo, &c.

32. Respondeo, prædominium attendi debere penes prævalentiam unius miscibilis; ut suppono, nullum ex miscibilibus in corpore prævaleret; ergo unum non prædominaretur. Quòd, si dicas, mixtum secundum se, & ratione omnium simul sumptorum miscibilium in sua quantitate prædominaretur alteri secundum omnia sua simul sumpta miscibilia in minori quantitate, v.g. & sic facta ad invicem comparatione, daretur prædominium. Respondeo, hoc modo sumptum prædominium non esse illud, quod removetur ob removendas passiones inordinatas, incentiva peccati, fomitem, &c. Adde impropriè sic dici, nam nullum ens dominatur ubi non est; cum ergo temperamentum Petri, non

sit

sit in Paulo, non dicitur prædominari in Paulo, licet temperamentum Petri sit ex hypothesi majus illo Pauli.

33. Et, ut id à simili clarè constet, quod dictum est de temperamento vario ex varietate dosis cum firmitate æquilibrii, notandum est in statu innocentiæ potuisse esse nunc majorem, nunc minorem copiam spirituum; patet de Christo, qui defatigationes passus est, quæ intelligi nequeunt sine spirituum minori copia, & parco affluxu; & ne disparitatem aliquam assignes, idem dico potuisse accidere Adamo: sicuti ergo idem homo pro statu innocentiæ intelligi potest nunc affluentibus spiritibus, nunc parcè effusis; sic quoque cum supradicta etherogeneitate spirituum, nam memorata diversitas esset penes majus, aut minùs simile temperamentum, dico simile ratione miscibilium, non ratione dosis, & quantitatis, quod majus temperamentum ratione quantitatis comparari potest majori copiæ, & affluxui spirituum; ergo, sicuti, sive cum majori, sive cum minori copia spirituum semper subsistit status innocentiæ: ita similiter subsistit æquilibrium, pro eo statu requisitum, cum dicta spirituum diversitate.

34. Monitum verò volo hic Lectorem, me non agere de membris corporis, & partibus, nam tunc erant etiam ossa, nervi, carnes, ligamenta, cor, pulmo, lyen, cerebrum, pedes, manus, fæmora, tibiæ, & similia, de quibus omnibus constat, esse diversa temperamenta substantialia, sicuti erant diversæ res, & diversæ substantiæ, & sunt nunc etiam pro viventis fabrica construenda. Verum tamen est, quod tunc cor non alterabat cerebrum, aut jecur, nec erat ad invicem contraria dispositio partium organicarum diversarum, cerebrumque erat debitè temperatum, & harmonicè, itaut necesset in prædominio calidum, nec frigidum, nec siccum, nec humidum; neque cordis complexio esset in prædominio, neque hepatis, aliorumque organorum, & partium officiosarum.

 35. Tan-

35. Tandem superest explicare modum, quo ratio semper vigil imperaret potentiis inferioribus, nec pateretur à præsentia objecti jucundi tumultum, insultum, &c. hic autem modus in eo consistit, quod simul, & semel excitabatur notitia jucundi, & notitia honesti, cum enim intellectus Adæ supponatur instructus principiis ad honestatem requisitis, & quidem ex vi illius felicis status; statim ac objectum sensibile mediis sensibus alliciebat intellectum, excitabatur notitia honesti pro data occasione convenienti, nam Adam omni casu, & omni circumstantia erat vigil, & optimè, ut decebat instructus. Posita verò tali honesti excitatione, non poterat appetitus sensitivus inclinari antequam inclinaretur voluntas; sicque solius erat voluntatis inclinari, aut non inclinari ad objectum consequendum, ut de facto voluntatis fuit inclinari ad esum pomi vetiti, & libertatis fuit vitium non conditionis status; quia illo felicissimo innocentiæ tempore nil sibi inerat, quo sibi Adam noceret, aut nocere posset, secluso libertatis dominio, seù voluntatis imperio.

36. Sed, ut totam hanc disputationem in epilogum colligamus, omnia placet retexere, & sub unum aspectum ostendere. Primò corporis æconomia regitur per spiritus animales, eorumque vasa, quod attinet ad sentiendum, & appetendum; & nunc non alius est fons passionum; quàm prædominium spirituum, nam, quia hi, aut illi spiritus vigent in homine, ideò hæc, aut illa viget passio. Secundò ad auferenda passionum incentiva ex parte corporis, seù ad constituendam illam felicem æconomiam, hoc requiritur, nempè, quod humores, & spiritus corporis fuerint ad æquilibrium temperati, & ad talem mensuram redacti, ut non dominentur potiùs hi, quàm illi: Deus quoque speciali Providentia illos custodire habebat, ne adventitiis causis vitiaretur temperamentum. Tertiò non obstante hoc harmonico temperamento, subsistebat spirituum animalium di-

diversitas in vi sentiendi non solùm ob diversa miscibilia, verùm etiam diversitate dosis. Organa erant disposita ita perfectè, ut nullam insultandi occasionem præberent spiritibus, & vasa ita concinna, & temperata, ut non magis ad iram, quàm ad mansuetudinem conferrent. Cerebrum, licet complexionis diversæ ab organo cordis, erat debitè, in debita mensura attemperatum, ut fuerit aptum fovendis, retinendis, excoquendis, depurandis spiritus; nec nimia siccitate præmebatur, nec nimio calore, nec nimia humiditate, ut nunc accidit, dum dicimus, illius esse calidam cerebri complexionem, alterius siccam, alterius frigidam, alterius in excessu humidam: Et licet dicatur substantia cerebri humida, & frigida, intelligitur in debita mensura, idest non calida, neque sicca ex sua natura propter suum, à natura destinatum, usum, etsi de facto aliqui eam habeant calidam in complexione, idest minus frigidam. Tunc ergo in statu innocentiæ non aderat ista complexionis cerebri diversitas aliter, sicuti nunc, sic tunc iidem provenirent effectus. Erat ergo tunc æquilibrata alio sensu, scilicet, per negationem indebiti excessus, & indebiti defectus, quatenus tota varietas, quæ nunc est, tunc non erat. Demùm ratio vigil erat, ne æquilibrium ab objectis everteretur, sicque in potestate erat hominis æquilibrium auferre, adjectis momentis rationis, & arbitrii. Undè duo capita advertimus pro ordinanda concupiscentia ex parte corporis; unum ex parte intellectus: Ex parte hujus vigilantiæ statum explicatæ; ex parte corporis temperiem humorum, & spirituum talem, quæ faciat æquilibrium. Ultimò hic solùm vides consideranda ea, quæ faciunt ad benè operandum moraliter in illo statu.

37. Supra dicebam num. 21. ad beatum statum innocentiæ alia conducere, & quidem confert ordinata voluntatis concupiscentia. Suum, ut sic dicam, quodammodò sensum habet voluntas, putà, inclinatio ad se amandum; quapropter etiam Angeli dici possunt habuisse concupi-

scentiam ad se amandum;ad tollendam ergo istam,& in ordinem reducendam, quonam modo usus fuit Deus, dicam, postquam dixero, undè hæc voluntatis concupiscentia.

Caput Quartum.

Proponitur Sententia verisimilior circa fomitis avulsionem in Adam, & Heva ex parte animæ rationalis.

1. Voluntatis ardor ad se amandum, indeque ad amandum bona externa, cuique notus est, hujusque ardoris radix est necessitas amandi se. Objecta, extra se posita, licet profectò amet liberè (excepto Deo summo bono, clarè proposito) tamen amor sui est necessarius, quod probatur: Objectum equidem amoris est bonum conveniens, & nisi sit conveniens, non movebit voluntatem; sed non potest dari magis conveniens voluntati, quam seipsa; nec potest haberi pro convenienti non necessario, & indifferenti; ergo non poterit esse amor suipsius liber; ergo necessarius. Item voluntas est sibi ipsi bonum summum post Deum; ergo necessariò amat seipsam; nam amor necessarius boni est cognitio boni præsentis non indifferentis; ergo si cognitio boni est boni necessarii puri,& summi præsentis, amor erit necessarius; sed voluntas est sibi purum bonum non indifferens, necessarium; ergo, &c.

2. Dices. Voluntas potest cessare ab amore sui; ergo sui amor non est necessarius, saltem in exercitio. Respondeo, posse cessare à sui amore directè, & expressè; non autem indirectè, & virtualiter; dum enim amat cætera bona externa, amat, ut convenientia sibi; ergo amat ea in se; ergo aliquo modo semper amat seipsam; ergo non potest cessare à sui amore, & consequenter sui amor necessarius est. Licet

autem

autem amor iste sit necessarius; ut tamen fiat cum laude, & non sit vitio imputandus, debet ordinari in Deum, nam voluntas ipsa est bonum summum sibi post Deum; ergo cum laude, ut amet seipsam, debet non sibi ultimatè amare, sed ipsi Deo, quod est simpliciter bonum summum.

3. Redices: sui amor est necessarius etiam in exercitio; ergo non potest fieri cum laude, aut cum vitio, nam non imputatur ad vitium laudem, ubi non est libertas. Respondetur, amorem sui esse necessarium, sed amorem sui ultimatè esse liberum; quod enim sibi amet cætera, etiam Deum abstractivè cognitum, & per fidem, est libertate voluntatis, nam liberum est voluntati defectibili, posse se amare in Deo, aut è contra Deum amare in seipsa; ergo liberum est ei amare seipsam aut cum laude, aut vituperio, etsi simpliciter necessarium sit seipsam amare.

4. Obijcies: Voluntas potest nedum non amare in exercitio seipsam, sed etiam neque in specie, scilicet potest odio habere se, ut patet, cum ob commissa peccata contra Deum, se odit, aversatur, respuit, &c.

5. At jam dixi, voluntatem necessariò amare seipsam, quia est bonum purum; in casu dicto non est bonum purum; ergo non mirum, &c. nam, cessante ratione boni puri, cessat necessitas amoris. Secundò dico, in casu proposito voluntatem adhuc amare seipsam necessariò, nam, odio habens peccata, tanquam sibi, & suæ naturæ disconvenientia, est indirectè amare seipsam, secundum quod est bonum sibi, necessariò conveniens, & propter conservationem suæ vitæ, & naturalis conditionis, quæ est capacitas ad beatitudinem, & quæ per peccata veluti maculatur, & impeditur. Demùm dicam, argumentum nihil aliud probare, quàm non amare seipsam ultimatè, si velit cum laude amare.

6. Obijcies secundò: Anima potest se odio habere, etiam secundum physica, scilicet, propriam suæ naturæ destructionem appetere, si sic Deo placuerit, vel ne peccet con-

contra Deum; ergo. Respondeo voluntatem, sic appetentem appetere ex rectorationis ordine, & juxtà naturalem ordinem amandi; cum enim creatum sit juris divini, & non sui, ejus amor non est secundum naturalem ordinem, si præjudicat divinæ voluntati, & bonitati; ergo potest odio habere se, dum est sibi malum; sed est sibi malum, cum nocet sibi; nocet sibi, cum offendit Deum, à quo accepit esse, & continuò indesinenter accipit per conservationem: Undè sequitur dicendum esse, voluntatem amare se necessariò, sed non ultimatè neque quoad exercitium, neque quoad speciem.

7. Obiicies tertiò: Deus, quia summum bonum, dum clarè proponitur, necessitat voluntatem ad amandum; ergo voluntas, cum non sit summum bonum, non poterit necessitare seipsam ad amorem.

8. Respondeo, post Deum voluntatem esse bonum purum, bonum summum, bonum necessarium; ergo non poterit voluntas se odisse, nec cessare quit à sui amore, seù directè, seù indirectè. Antecedens patet, quia voluntas sibi ipsi est bonum conveniens, non indifferens; ergo necessarium; nullo malo admixtum; ergo bonum purum; respectu cæterorum creatorum, maximè, & summè sibi conveniens; ergo post Deum bonum summum.

9. Supradictum voluntatis humanæ ardorem, item alia ratione evinci posse ex hoc constat, quod substantia rationalis creata per prius, & fortiùs trahitur ad se, quàm extra se; nam, sicuti prius est in se, & ad se, quam ad alia, ita prius est ad sui complementum, perfectionem, commodum, utilitatem, &c. ergo naturà rationalis creata, v. g. homo, licet possit ferri extra se, non tamen extra sui commodum; ergo ad bonum morale, quod non est bonum naturale concupiscentiale, sed bonum in se, non potest ferri homo; & huc facit, quod docet D. Aug. lib. 4. cont. Julian. cap. 3. *Absit autem, ut veræ virtutes cuiquam serviant, nisi illi, vel propter*

pter illum, cui dicimus: Deus virtutum converte nos, proindè virtutes, quæ carnalibus delectationibus, vel quibuscumque commodis, & emolumentis temporalibus serviunt, veræ prorsus esse non possunt; veræ quippè virtutes Deo serviunt in hominibus, à quo donantur hominibus; Deo serviunt in Angelis, à quo donantur, & Angelis; quidquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere, vera sapientia præcipit; etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine, peccatum est.

10. Cum ergo natura ipsa rationalis ardeat amore erga seipsam, & erga ea, quæ concernunt suum commodum; opus fuit, istum ardorem reduci in debitum ordinem. Item alio præsidio opus erat, Adæ voluntatem strenuam fieri, nam, cum stupor sit in ea universaliter ad amandum bonum, nisi delectet; ideoque dixit Augustinus in expositione capitis quinti epistolæ ad Sal. *Quod ampliùs nos delectat secundum id operemur, necesse est*. Et in expositione capitis sexti: *Manifestum est certè secundum id nos vivere, quod sectati fuerimus, sectabimur autem, quod dilexerimus.* Quæ certè verba Augustini occasionem præbuerunt Doctoribus se distrahendi in varias partes; opus siquidem fuit alio præsidio voluntatem Adæ muniri.

11. Doctor autem Maignan reducit necessitatem delectationis ad voluntatis stuporem, veluti causam, & originem; fontem verò hujus stuporis, dicit conjunctionem esse intellectus cum corpore, & sensu. Rationem assignat à priori, quia intellectus secundum naturæ institutum operans, dum est conjunctus sensui, operatur dependenter à sensibus, & per species ad modum sensatarum accomodatas juxta commune effatum: Nihil est in intellectu, quod priùs non fuerit in sensu, sed appetitus corporeus non movetur ad fugam, aut prosecutionem, nisi bonum sit jucundum, & delectet; & è contra, malum sit molestum; ergo appetitus rationalis neque movebitur ad bonum honestum, nisi præ-

ce-

cedente aliqua delectatione; minor constat ex natura speciei impressæ, cujus est non solùm repræsentare objectum, sed etiam mulcere potentiam, & allicere; & dum imaginatio cognoscit, appetitus, qui non distinguitur ab imaginatione, ex vi talis cognitionis delectationem percipit, ob quam inclinatur, & fertur ad objecti prosecutionem; si verò molestiam capit, & delibat, illicò appetitus inclinatur ad fugam; ergo, &c.

12. Quod, si velis, posse intellectum proponere voluntati amandum bonum, adhùc pro statu viæ ex vi rationis, & sic amando præscindit à suavitatis prælibamento, delectatione, illecebris, aliter non amaret rationis ductu, & dictamine; ergo, &c. Respondeo ex iis, quæ habet Doctor Maignanus prima par. suæ phil. sac. delectationem esse conditionem, sine qua non pro statu hujus viæ, & unionis cum corpore, amat bonum voluntas; Vndè ratio amandi rectè est propter honestatem, sed non nisi præcedente delectatione; pro quo intelligendo optimum exemplum affert Maignanus, acus pro suendo panno, quæ nihil aliud agit, quam viam filo ingressuro aperire, quo facto, ipsa abit; sic delectatio requiritur, ut amet voluntas, sed ipsa abit, & solùm propter honestatem amat, dum ritè rectè amat.

13. Obiici potest attamen: Bonum utile non delectat, & amatur; ergo nō præit delibatio suavitatis boni ad ipsum amandum. Respondeo, bonum utile esse delectabile ratione finis, sicuti est amabile ratione finis. Equidem medicina, licet non sit jucunda ratione sui, est tamen ratione salutis, quæ optatur, nam non amatur ratione sui, sed ob bonum salutis.

COROLLARIVM.

14. EX dictis ergo colligendum est, ad avulsionem adæquatam fomitis, non solùm requiri spirituum animalium temperiem, rationem vigilem; sed etiam or-

ordinationem ardoris voluntatis ad se amandum, atque privilegium tale, quo possit voluntas sine delectatione moveri. Indè constat, donum innocentiæ fuisse supernaturale, non solum quia temperamentum spirituum fuisset ex vi justitiæ originalis in voluntate, aliundè præsuppositæ; sed etiam ob dictum privilegium, quo voluntas Adæ non indigebat delectationis proritatione, ut amaret; neque vigebat inordinatus ille ardor amandi se.

15. Id autem quomodo in Adam factum fuerit, aut cogitandum est, specierum castarum suggestione, puriorum vim habentium absque ullo sensu delectationis movendi solo rectæ rationis intuitu, & solo amore recti; aut, si fortè opus fuit aliqua delectatione, cælestem Deus pro terrena commutavit, ut homo inhæreret non sibi, sed Deo, tanquam fini ultimo supernaturali affectu casto, id est, delectationem, etsi puram, non attendente, sed solam rectitudinem.

16. Obiicies contra dicta: Nunc etiam homo, cujus intellectus ex conjunctione cum sensu inducit torporem, & stuporem in voluntate ad amandum bonum, nisi delectet, potest amare absque intuitu delectationis, sed solùm amore rectitudinis; aliter non amaret honestè, & propter honestatem, seù motivo rationis; ergo, quod dictum est modo non confert ad explicandam justitiam originalem.

17. Respondeo, etsi homo nunc pro hoc statu amans motivo rationabili, amat propter honestatem; tamen non taliter amat, ut in ipso eodem affectu non includat delectationem, tanquam rationem amandi non objectivam, aliter non amaret ratione rectitudinis, sed more pecudis, sed inclinativam, ut conditio, sine qua non, spectato ordinario naturæ cursu, & instituto, modo, quo dictum est supra num. 11. Tunc verò Adam ante casum solo motivo rectitudinis, solo motivo honestatis independenter ab omni delectatione, & omni suavitatis gustu, amabat, sicut poterat; etiamsi species delectationis habuisset, divinitùs suggestas, nam iis

N non

non utebatur, quasi, ut sic dicam, vehiculis amandi, quibus voluntas pro hoc statu utitur. Nimirum hæc est ratio; Adam, cum esset creatus rectus, non nisi rectè operabatur ob solum finem rectitudinis.

18. Non est, ut hic repetam ultra spirituum harmoniam, vasorum conformationem, rationis vigilantiam, atque torporis exclusionem, necessaria fuisse pro illo felici statu explicando, & ad totalem fomitis avulsionem, sed dico, hæc omnia esse præsidia illa, quibus in phrasi S. Aug. creavit Deus Adamum fortissimum.

Caput Quintum.

De præstantia libertatis in prima conditione vitæ ex parte Adam secundum se.

1. TOta ratio petenda est, quia omnia erant in pace, & cum summa tranquillitate, nec erat ad opus virtutis arduitas, ad bonum difficultas, & pugna ex adverso juxta illud Apostoli: Aliam legem sentio in membris meis, repugnantem legi mentis meæ; & jam ex Aug. descripsi cap. 1. discrimen illius status à præsenti, quoad usum liberi arbitrii; undè non est, ut hìc immorer. Quomodò autem hæc omnia erant ante lapsum in Adam, jam ex dictis cap. 3. art. 4. à num. 9. ubi constat per consequentiam legitimam, non potuisse non esse eo tunc libertatis nimium vigorem, eo quia minimè gerebat, undè certamina tolleraret; ex sola ergo descriptione status innocentiæ, scilicet, justitiæ originalis, quam usque adhuc explicuimus, est accersenda notio præstantiæ libertatis in Adam ante casum.

Ca-

Caput Sextum.

Quomodo intelligenda sit libertatis præstantia eo tunc ex parte gratiæ auxiliatricis.

1. MAignanus in sua phil.sac.cap.35.prop. 12. & 13.fusè id explicat. Ego autem paucis dicam, ex Augustino non difficulter intelligi, si legatur liber de correct & grat. cap.11. ubi sic habet: *Quid ergo Adam non habuit gratiam Dei? Imò verò habuit magnam, sed disparem: Ille in bonis erat, quæ bonitate sui Conditoris acceperat, &c. Ille non opus habebat eo adiutorio, quod implorant isti, cum dicunt: Aliam legem video in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Iesum Christum, Dominum nostrum, quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem; atque in tali certamine laborantes, ac periclitantes dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt; ille verò nulla tali rixa à seipso adversus seipsum tentatus, atque turbatus in illo beatitudinis loco sua secum pacem fruebatur: Proindè, etsi non interim lætiore nunc, potentiore gratia indigent isti.*

2. Hinc colligitur ex D.Augustino, gratiam auxiliatricem in prima vitæ conditione differre à gratia pro isto statu; quatenus cum Adam sua secum pace frueretur, à seipso minimè tentatus, atque turbatus, in sua potestate erat dissentire, atque consentire potiori titulo, potiorique jure fundato in hoc, quod est non habere concupiscentias, inducentes ad malum. Post lapsum verò ratione concupiscentiarum ineundum est certamen, atque, dum bonum peragere volumus, maximè colluctandum. Gratia ergo,

quæ datur hic, & nunc est magna, seu major quam, quæ data fuerit Angelis, & Adamo; debet enim nunc esse potentior, quia ad pugnandum est necessaria, quomodo non erat gratia Adæ collata, licet alio sensu magna fuerit, alioque titulo, ut dicit Augustinus.

3. Ad justitiam ergo originalem confugimus, dum libertatis præstantiam ex parte gratiæ auxiliatricis in primo vitæ ordine extollimus; nam indè gratia eo tunc in modo auxiliandi ab ista differebat, quæ modo post lapsum confertur. Tunc quippè, ait Maignan, illustrabat intellectum, nec opus erat, ut voluntatem stimularet, quasi exuens illum stuporem, quem de facto habet voluntas ad amandum bonum benè. Adami innocentis voluntas, ut ad bonum se moveret, minimè indigebat delectatione, quia ratione justitiæ originalis erat benè affecta, nec seipsam amabat, aut, quod suum est, quærebat; sicuti enim rationi subijciebatur appetitus, sic ratio Deo. In hoc autem statu voluntas hominis lapsi, & propterea subditi suis concupiscentiis, ad bonum non se movet, nisi delectet: item gratia nunc voluntatem languidam suscitat, stimulat, &c. ulteriùs gratia nunc est major non solùm in ratione auxilii, sed etiam in ratione beneficii; quia si beneficium est, quod gratis tribuitur negativè non digno; multo magis est, cum tribuitur gratis idem positivè indigno, & merenti oppositum; atqui post peccatum homo pœnam meretur, estque adeò indignus gratia, quam ei Deus largitur; ergo, &c.

4. Dum tamen dicitur: *Gratia potentior nunc*, ita intelligendum est, inquit Maignan, ut cæteris paribus ex parte boni operis ardui faciendi, aut vincendæ gravis tentationis, gratia vi sua compenset id, quod viribus arbitrii, nunc infirmi, deest. Si nempè e. g. tentatione ingruente, ut sex, vires tunc fuerint secundum se pariter, ut sex, necessaria fuit gratia, ut unum, ad hoc, ut vis tota, hinc ex gratia, hinc ex arbitrio constans, esset, ut septem, & sic tentatio-

nem,

nem, quæ esset, ut sex, posset superare, nisi enim esset major, aut superior non superaret. Hactenùs Maignan.

5. Ne ambagibus quis hìc laboret quoad Maignani verba hæc recensita, non est putandum liberum arbitrium superare præcisè quia superior, & major est vis; sed superare liberè ex intrinseco dominio in suum actum, aliter esset libra non libera potestas: ut autem habeat dominium in suum actum, vis ipsius arbitrii non debet esse minor, aut æqualis tentationi vincendæ, sed major, ut libertas ex dominio vincere possit. Hoc ex Augustino manifestum esse debet, nam, dum docet, nos gratia potentiore indigere, quia aliam legem sentimus in membris nostris, repugnantem legi mentis, sequitur, quod, si tunc ad faciendum opus aliquod requirebatur gratia, ut duo; nunc ad idem opus, & servata paritate ex parte operis, requiritur gratia, ut quatuor, nempè, si supponamus, ut duo à primo statu lapsum esse hominem de primæva fortitudine. Duo ergo includuntur in hoc exemplo Maignani, numero præcedenti allato; unum est, quod facta collatione status cum statu, intelligitur modò, gratiam per Christum esse potentiorem. Alterum, quod gratia cum libero arbitrio, seù facultas voluntatis, ex integro in ratione operandi accepta, sit superior sive in uno, sive in alio statu; itaut, dum voluntas producit suum actum, jam contentum in sua vi non solùm effectrice, quod est omnium causarum, sed etiam in sua vi dominatrice, & arbitra, debeat esse major in ordine ad vincendum contrarium, videlicet, ut dixi, tentationem gravem, seù opus arduum bonum faciendum; nam, dum dicitur à Maignan: *Cæteris paribus, ex parte operis ardui faciendi, aut gravis tentationis vincendæ*, idem dicit in significato, quod importatur, & quæritur in præsenti, etsi duplici dicendi formula; ergo, cum majoritas sit in ordine ad vincendum; sic quoque, & pro tentatione vincenda, & pro opere arduo faciendo, quæ sunt duo, in exemplo posita, intelligitur: Acquè

què enim intelligimus, dum gravis tentatio est vincenda, ac cum opus arduum bonum est faciendum, nam, dum tentatio est vincenda, superat voluntas difficultatem, quam etiam superat dum opus arduum bonum facit: equidem, sicuti à tentatione, quam supponimus vinci, voluntas non retrahitur ab opere, quod jam facit, sic etiam ab opere virtuoso, & bono arduo faciendo non retrahitur, idest, non desistit, quasi metu perculsa.

6. Neque obstet tibi, Lector optime, innocentiæ status, in quo non videtur, potuisse esse opus arduum, quod sonat difficile. Nam, si tibi, nec umbram affert difficultatis, tentationem eo tunc potuisse ingruere, ut in exemplo; cur opus arduum faciendum, quod etiam ponitur in exemplo?

7. Dices forsitan opus virtutis, seù bonum nunc est arduum ob peccatum originale; nam difficultas, & ignorantia ex Augustino contra Pelagium sunt naturæ supplicia, non naturæ primordia; ergo. Sed, si tentatio potuit tunc esse, ut de facto fuit; cur non potuit esse opus arduum ex tentatione? Per peccatum originale igitur difficultas est ad bonum generaliter ex intrinsecis, tamen ab extrinseco ob dæmonis suggestionem, aut ob gravem objecti speciem, quæ quædam est tentatio, tunc etiam esse poterat opus virtutis, seù opus bonum arduum. Opus quippè in propositione, seù à mente voluntati propositum, aut præcepto, aut aliter; ut faciat, pati potest difficultatem, aut tentatione, aut signanter objecti specie impressa, in contrarium alliciente, aut operis boni quantitate, seù ex intensione, seù ex genere, quod tamen sit factibile; aliter non arduum, sed impossibile diceretur, & sic extra quæstionem. Pro hoc opere faciendo, licet sit potestas faciendi, non tamen facilis, & prompta, idest impedita; hæc autem negatio facilitatis, & promptitudinis, quæ oriri potest ex causis dictis, ut etiam se opponentibus dictæ operis quantitati, est superanda, & vincenda ab arbitrio cum Gratia Dei; ita, ut hoc complexum

xum ex arbitrio, & gratia vincat, & vincere possit tentationem ingruentem, operisque arduitatem, undecumque hæc arduitas proveniat. Ut tamen vincat, & vincere possit, opus est, arbitrium esse superius, & majus; nam, sicuti gratia in arbitrio, & cum arbitrio retrahit à malo, & dirigit ad bonum, sic tentatio dirigit ad malum, & retrahit à bono faciendo; ergo tentatio non debet esse æqualis, aut major, sed infra; aliter non vinceret arbitrium ipsam.

8. Et ne quis hallucinetur in his, quæ diversum possunt sensum ingerere, præsertim Theologis, qui in materia de Gratia in tot abiere sententias; non infertur ex hoc, quod duo homines cum eadem gratia, si unus non operatur, neque alius; neque, quod gratia ideò faciat operari, quia plus trahit, quod docet noster P. Filoramo post lapsum originalem, sed solum habetur, gratiam, cum libero arbitrio conjunctam, debere esse quid majus, seù ante lapsum, seù post lapsum, tentatione ingruente ex suppositione vincenda: quod verò plus trahat, aut minus trahat impertinens est, scilicet opus non est, ut magis trahat ad hoc, ut voluntas operetur, aut operari possit, aliter, quæ non operatur defectus est gratiæ illius, quæ magis trahat. Stat ergo operari, sicuti est vera proxima, expedita potentia, si vult, & utitur suo arbitrio; dum complexum ex arbitrio, & gratia quid majus est, & hoc est necessarium; non verò oportet, ut gratia magis trahat ad hoc, ut homo operetur, quasi, dum gratia minus trahit, homo non operetur, sed remaneat in suo posse, ut dicit Filoramo, quod mihi videtur incredibile, & potiùs dici deberet, quod remaneat in suo non posse; cum nemo à tot sæculis operatus fuerit, nec operabitur.

9. Hoc solùm admitto, quod quando gratia plus trahit, facta collatione gratiæ ad contrariam causam, moraliter, seù faciliter homo operatur; si verò non plus trahit, non tam faciliter operatur, sed, sicuti potest operari, quod

non

non negatur; sic quoque operabitur quandoque; undè ly plus trahere, & minus trahere sunt in genere operandi faciliter, & difficulter, & in genere potentiæ minus, & magis facilis. Quod patet, nam non negat Filoramo, illum, cui gratia minus trahens confertur, non posse operari, sed quod non operatur, allectus magis concupiscentiis; nec ideò, quod sit magis inclinatus à concupiscentiis, dicit non posse operari bonum, quasi solùm possit operari malum; sed, quod operetur malum. En quomodo clarum jam est, quod ly plus, minusve trahere pertineat intra genus potentiæ operativæ: illa ergo gratia est necessaria, quæ constituit potentiam liberam, potentem ex dominio operari; tunc autem potentia est sic potens, quando, occurrente tentatione gravi, v. g., ut sex, facultas arbitrii, secundùm omne id, quod est necessarium in ratione principii est, ut septem. Quod verò postea tentatio sit magis alliciens, aut è contra gratia magis stimulans, quod gratia sit suavior, quod tentatio sit minus suavis, parùm refert, sed solum opus est, ut principium physicum sit, ut septem; illud enim solùm confert ad posse operari faciliter, ad posse operari suaviùs, &c.

10. Id totum manifestum est, nam in sententia P. Filoramo homo, non operans, non est defectu principii proximè potentis, sed quia sinit se vinci concupiscentiis, fortiùs allicientibus; ergo, non obstante fortiori concupiscentia, adhuc homo potest resistere, & superare; ergo Maignanus aliud non prætendit exemplo supra allato, quam insinuare, ne quis credat, majorem esse nunc gratiam secundùm entitatem, & secundùm vires intrinsecas, quam fuerit in primo ordine vitæ, dum dicitur, quod nunc est potentior ex Augustino, sed solùm intelligitur, quod, si tunc temporis ad idem opus requirebatur gratia, ut unum, nunc ad idem opus requiritur major, quantum deest de viribus naturæ lapsæ. Cæterùm voluntas se applicat ubi vult, non obstante majori motu gratiæ, aut majori motu tentationis, nam,

sive

sive major motus concupiscentiæ sumatur in ordine ad minorem motum gratiæ, seù sumatur in ordine ad minorem motum concupiscentiæ, seù in diversis hominibus, seù diversis temporibus in eodem semper tamen motus, qui dicitur fortior concupiscentiæ est infra virtutem arbitrii, ut elevati, & supernaturalizati, nam non ita trahit,ut extrahat voluntatem à sua vera indifferentia; ergo, licet hìc, & nunc in voluntate operatura sit fortior concupiscentia respectivè ad gratiam trahentem; semper tamen voluntas operatura est supra motum concupiscentiæ secundùm suas vires.

11. Id totum, quod hactenus per modum commentarii dixi, est evidens hoc discursu: si enim, non obstante, seù fortiori, seù debiliori concupiscentia, adhuc voluntas liberè se determinat, & liberè se accommodat uni, aut alteri motui, ut omnes fatentur, estque necessarium, nam voluntas non est ideò extracta à sua indifferentia, quasi fuerit necessitata, infertur clarissimè, voluntatem esse supra concupiscentiam, aliter non se illi accommodaret liberè, sed accommodaretur necessariò: Illud ergo fortius, & debilius est ad inducendam voluntatem, ut se accommodet; cæterùm stat in posse voluntatis, si velit induci ad hoc per hunc motum, aut ad illud per alium, etsi debiliorem. Ipsum posse voluntatis dico, quod esse debeat majus tentatione ingruente, ut istam superet, & vincat, & vincere possit; nam, si tentatio est major, voluntas suffocatur, & ad malum per hoc inducitur; si est æqualis, ipsum posse voluntatis non potest se extrahere à sua indifferentia, quia non potest se determinare, & determinatè applicare, nam non potest vincere. Tandem, ut paucis me explicem; nam totum hunc discursum contexi,ut amphibologias in similibus dicendi modis repellerem. Dico, Doctorem Maignanum cohærenter docere, ut in exemplo allato cum iis, quæ docuit, de libertate cap.21. & 28. nam ibi loquitur de indifferentia, jam constituta physicè, dicitque non moveri ad

instar lancis, nec ideò moveri, quia versus unam partem præponderat; nunc verò asserit, potentiam liberam in suo physico posse, quod habet per gratiam, junctam cum viribus arbitrii debere esse majorem tentatione; & patet, nam loquitur de causa physica non morali; nam includit in æqualitate, aut superioritate virium ipsummet arbitrium; arbitrium non mulcet seipsum, sed mulcetur, aut à gratia Divina, aut à concupiscentia, tentatione, &c. ergo non loquitur de voluntate, ut includente causas morales actus faciendi; nam ex una parte (& in hoc stat exemplum bilancis) sumit tentationem; ex altera arbitrium cum gratia simul. Loquitur igitur de Gratia, ut dante vires physicas, non, ut dante vires morales, seù pondera sua; nam, si ipsum arbitrium includitur ex una parte in exemplo bilancis, jam quia arbitrium non est id, quod mulcet, & allicit, sed, quod mulcetur, & allicitur, & est id, quod ex dominio determinatur jam constat, non loqui de gratia, ut causa morali, sed, ut causa physica, seù de gratia loquitur auxiliatrice, ut se tenet ex parte principii, non ex parte objecti. Hæc dicta sint per modum commentarii.

12. Id verò est absurdum, ponere, scilicet, libertatem ad instar bilancis, quasi eo moveatur motu suæ operationis, quo allicitur, & consequenter flectitur; neque dicas cum P. Filoramo, quod eò voluntas flecteretur liberè; nam incredibile est, quod omnes homines, tali gratia adjuti, semper eò flectuut se, quò gratiæ auxilium impellit, seù mulcet; & è contra homines, quia tali adjutorio carent, & consequenter motus concupiscentiæ sunt fortiùs trahentes, nunquam moventur in bonum, sed semper peccarunt, & nemo erit, qui non peccabit. Istud genus æquilibrii in hominibus post lapsum est impossibile, est incredibile; quatenus ex una parte ponitur gratia, & ex alia tentatio; & in medio, veluti libertas; quæ ibi flectitur, quò majus est pondus; sic esset libertas verè libra, verè lanx. At in nostro,

usque

usque adhuc agitato, proposito res est diversa; nam ex una parte ponimus v.g. tentationem gravem; ex alia liberum arbitrium, adæquatè secundùm suas vires acceptum, in quo nil aliud fit, quàm duas vires librare.

13. Patet denique ex dictis, quæ , & quanta fuerit libertatis excellentia in Adamo; & similiter constat discrimen pro utroque statu gratiæ auxiliatricis, tum ex parte Adæ secundum se. Cætera, quæ desiderari possunt, quoad præstantiam arbitrii Adami ex parte adiutorii gratiæ, quisque dignoscere potest apud P. Maignanum . Quapropter non est amplius hìc immorandum.

Caput Septimum.

De præstantia Adæ ex parte gratiæ sanctificantis.

1. PRimum hominem gratia sanctificante præditum fuisse, non est, ut in dubium revocari possit; cum enim fuerit rectus creatus, rectitudine præsertim supernaturali, & elevatus ad gloriam cum iure ad istam, sequitur evidenter, eum non caruisse gratia habituali sanctificante, vi cujus reddebatur filius Dei adoptivus, amicus, & cum jure, ut dictum est, ad beatitudinem , quatenus , ut loquuntur Theologi, Gratia est semen gloriæ, & radix cujuslibet rectitudinis, & honestatis supernaturalis.

2. Esse autem formam, nobis intrinsecam , eodemque modo Adæ completè justificantem , & realiter distinctam à fide , per quam peccata in nobis, dum justificamur, verè , & propriè, & non per solam non imputationem destruuntur, est in Conc.Trid. definitum sess.6. cap.7. Hìc adverto, aliquos gratiam habitualem Adæ vocare gratiam sanctificantem , in nobis verò gratiam justificantem ; sed est discrimen per accidens.

 3. Ha-

3. Habitualis gratia, Adæ collata, sicuti ea, quæ nobis confertur, est gratia intrinseca, seù habitus, & qualitas natura sua permanens: etenim ex Conc. Trid. habetur, quod gratia, quam hæretici damnati negant, supponitur esse habitus, & qualitas, ex natura sua permanens. Accedit, gratiam collatam infantibus in baptismo, esse qualitatem permanentem, non enim est actus aliquis vitalis fluens; ergo gratia, collata ex vi Sacramentorum, est qualitas permanens, quia Concilium de quacunque gratia eodem modo loquitur; sic ergo quoque gratia Adami. Hoc quidem certum est apud omnes.

4. Si verò de mente, & sensu Doctoris Maignani agatur; dum hæc conscriberem in sperato occurrit legere opusculum philosophico-Theologicum de gratia, cujus Authorem ex stylo Doctrinæ Maignanistam esse optimè novi; quinimmò relatione didici, eumdem fuisse vitæ Maignani Scriptorem. In hoc opusculo, quod inscribitur Systema gratiæ, video, gratiam habitualem sanctificantem, nonnisi explicari per Spiritus Sancti motionem, omni, procul abacta, forma accidentali, in hærente, hoc est intus hærente; dum, si de Doctoris mente agendum est, idem sentit apertissimè in prima parte suæ Philosophiæ sacræ, & in 2. cap. 3. prop. 10. 11. 18. In hoc tamen à cæteris philosophis dissentire videtur, quod more solito, secundum jacta philosophandi principia, prætendit, gratiam justificantem esse substantiam concipiendam ad instar lucis, inhærentem animæ, idest, nè quis in verbo decipiatur, intus animæ hærentem, intimèque conjunctam. Quod probatur, nam, gratiam esse accidens physicum aristotelicum, eductum de potentia subjecti spiritualis, puta animæ, repugnat ex conceptu physicæ eductionis, ac generationis; nam cum fiat ex potentia subjectiva animæ, quæcumque dicatur illa, necesse est, ut animæ non inhæreat, tanquam aliquid entitativè distinctum ab ea.

5. Quod

5. Quod si dicas, non educi, non generari, sed creari. Contra est, nam accidens creari in anima, vel est idem, quod creari aliquid, quod potest adesse, & abesse præter subjecti corruptionem; vel aliquod, quod intenditur propter aliud; vel aliquid, quod intenditur propter aliud, adæquatè distinctum. Sed quomodocumque dicatur, ut dixi, art.1.num.8. semper verum erit hoc accidens esse verè, & propriè substantiam; ergo. Probatur minor. De substantia quoque verum est prædicari posse adesse, & abesse, ut patet de anima in corpore, & similibus. Rursus eadem anima intenditur propter corporis complementum, & materiæ perfectionem, ac propter hominem constituendum. Tertium neque juvat, nam, licèt anima non distinguatur adæquatè ab homine, distinguitur tamen à corpore; sicuti albedo in eorum philosophia, licèt non distinguatur adæquatè ab albo, distinguitur tamen à pariete albo; ergo, ut dicebam loco citato; vel albedo est substantia, vel anima est accidens; vel utrumque est substantia, & accidens respectu diversorum, quod ego intendo.

6. Conceptus porrò accidentis nonnisi respectivus est; alterum quippè respicit, cui scilicet accidit, seù accidens dicitur; & eo magis id patere debet, quod ea, quæ vulgò dicuntur accidentia, nonnisi substantiæ affectiones, conditionem, &c. pro rato tenent; puta, id quod est substare, nam gratia sanctificans e.g. substat intensioni, remissioni, inæqualitati, diversitati, similitudini, &c. ergo propriè est substantia, licèt respectu alterius præsuppositi in suo esse constituto sit, & dicatur accidens; eo modo, quo lux est substantialis defluxus, etsi aeri, cristallo sit accidens, quatenus ea præsupponit constituta in suipsorum esse.

7. Hanc verò substantiam sanctificationis accidentalis concipiamus ad modum lucis, animam perfundentis, illustrantis; eo magis quia peccatum, quod ei opponitur, nonnisi maculæ, sordium, tenebræ figuram habet. Quòd, si

quæ-

quæras, accedente peccati lethalis macula, ubi, & quomodo destruitur lux ipsa gratiæ: Miror, quòd, sic quærens, substantiæ destructionis captum, non tàm facilè tenere possis, cum teneas accidentis. Fortasse accidens non est verum ens, & solida entitas realis physica, non minus ac substantia, salvo eorum discrimine, ut vis in aleitatis, & perseitatis? Responsum igitur à te, qui quæris, petendum est. Risu tamen excipi debet, qui dixerit, Deum auferre gratiam ab anima accedente peccato: Quasi sit Deo fastidium, gratiam reproducere, si est substantia volenti iterùm eam animæ infundere accessu amoris, dilectionis, aut contritionis. In hoc certè elucescit vanitas accidentium aristotelica lege, ut non pro entibus habeant ipsimet adversarii, qui propugnant ea esse in rerum natura.

8. An autem ad mentem Maignani dici oporteat, gratiam sanctificantem esse aliquid physicum physicè conjunctum animæ, mei nunc, etsi ex tempore, est instituti: Maignanus equidem, licet omnes eliminandas esse qualitates, similesque accidentales formas putaverit in toto suo cursu naturalis, & supernaturalis philosophiæ: cum autem ventum fuerit ad gratiam sanctificantem habitualem exponendam, ad instar venatoris, prædam insequentis, nunc hinc, nunc illinc deambulantis, in 1. par. suæ Phil. sac. loquutus est, in qua, dum loquitur supponit juxta communiorem Theologorum sententiam, habitus virtutum Theologalium infusos, reducens omnes infusos habitus ad numerum ternarium, Fidem, Spem, & Charitatem. Loco autem dicto, licèt afferat, aliquos posse explicari per operationem Spiritus Sancti; qui tamen sint in facto, omninò non exprimit, forsan, quod etiam ibi legitur, expectans meliorem de his rebus consultò tractandi opportunitatem, locumque proprium. Ego, antequam loca Maignani afferam citatæ pr. par. suæ phil. sac. & eadem conferam cum locis citandis secundæ partis, in qua, tanquam in loco proprio, agitur ab eo

de

de gratia, interim considero, gratiam sanctificantem non solùm esse principium operativum, sed etiam dignificativum, imò, seclusa gratia actuali, nullatenus operari posse; pro certo autem habetur esse formam dignificantem. Quod, si lumen gloriæ, & alia similia explicentur per operationem divinam, non mirùm quia ordinata sunt ad operandum, & conceduntur propter operari, & propter principium operativum: At gratia sanctificans est ad animæ ornatum, & pulchritudinem, ad eam dignificandam, &, ut est inconfesso apud omnes, stat pro forma dignificativa; ergo, licèt frustra ponuntur accidentia (abstraho nunc à modo intelligendi accidentia) dum sunt ordinata ad constituendum principium completè operativum: Advertat tamen hìc quisquis est, gratiam non tam ad operandum, quàm ad interiùs renovandam, dignificandam animam ex modo loquendi scripturæ, Patrum, & Conciliorum infundi.

9. Maignanus ergo cap. 21. prop. 10. recipit sententiam Christo fuisse datam sanctitatem, non modò increatam per unionem hypostaticam, sed, & creatam omnis generis, & num. 8. se refert ad propositionem undecimam, ut exponat quid in re habitus infusi sint. Hac propositione num. 11. hæc habet post cætera: *Sed, ut revertar ad supernaturales qualitates infusas; si eas intelligere oportet ad instar illarum, quæ naturaliter multorum repetitione similium actuum acquiruntur, vocanturque habitus; non esset sanè opus entitates pro eis ponere distinctas ab entitate subjecti, & simul à speciebus circa objectum usu confirmatis: ut de naturalibus habitibus puto esse probatum in phil. nat. cap. 24. num. 34. & num. 67 & cap. etiam 32. num. 25. Sed, cum hæ sint acquisitæ, illæ verò infusæ, magnum est inter utrasque discrimen ... Ac proindè infusi isti virtutum, &c. supernaturalium habitus nihil quoad entitatem, vel modum entitatis commune habent cum habitibus naturalibus. Et licèt nomen habituum ego retineam cum omnibus scholasticis; rem tamen eo nomine significatam existimo esse*

mul-

multo solidioris entitatis in his infusis habitibus, quam dixerim esse in acquisitis; eamque, ut dixi sub analogia multiplicis è cælo in hac inferiora derivatæ, ac diversimodè à corporibus participatæ lucis, intelligo, velut multiplicem divinarum, ad sanctitatem, pertinentium, virtutum receptam in animis justorum, participationem. Et hæc modo sufficiant, quoad entitatem gratiæ, virtutum..... In substantia supernaturalium rerum natura sua permanentium. En hic locus sufficeret constare de mente Maignani, gratiam esse rem natura sua permanentem, & multò solidioris entitatis, quam sint habitus acquisiti. Num. 26. (ut alia loca primæ partis phil. sacræ relinquam) sic concludit: *Ex dictis hactenus de distinctione, vel indistinctione gratiæ, virtutum, donorum adde, & charecterum, intelligi potest magnam segetem, jam esse demessam entitatum accidentalium supernaturalium; de quibus initio conquirebatur, quid nam physicæ rei essent: Reducta enim sunt omnes, ferè jam ad tria capita; nempè ad virtutes Theologicas tres. Siquidem, si gratiam habitualem quis asserat, idem re esse cum charitate, non quatuor jam sunt, sed solùm tres entitates. Si deindè virtutes quatuor morales, aliasque eis adjunctas, quis neget esse infusas; & solùm dicat esse supernaturales propter dictamen rationis divinæ, per fidem cognitæ, ut supra est explicatum: Stat semper supernaturalium physicarum entitatum ternarius numerus; qui etiam servatur, si dona quis dicat, idem esse cum virtutibus septem, ut explicatum est, solo addito vehementi (qualis nempè requiritur ad actus heroicos) motu divinæ inspirationis. Ac demùm supererit idem ternarius illæsus, si characteres tres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis ponantur juxta dicta num. 7. in potestate, collata homini, absque nova entitate inducta, sed cum sola relatione. Posito autem solo entitatum supernaturalium ternario; non erit difficile explicare, quid illæ sint physicè sub analogia lucis ex dictis à num. 3. item que à num. 12.*

10. Ex hoc num. 26, nemo est, qui non videat, Maigna-

gnanum ſubſcribere ſententiæ de phyſica entitate gratiæ creatæ, & receptæ in anima; &, ne multiplicentur entitates iſtæ ſupernaturales in negotio ſanctificationis animæ, omnes reducit ad ternarium numerum virtutum theologicarum, ut ipſe hoc capite explicat. Dicere ergo, gratiam ſanctificantem non eſſe entitatem in anima receptam, non eſt loqui ad ſenſum, & mentem Maignani. At dicet forſitàn quis Maignanum hìc locis citatis non fuiſſe locutum deciſivè, nam eodem num.26. in fine ait: *Et de his modò ſatis, quia non eſt hujus loci; & ego ſolùm ex occaſione, ut monui n.1.* Videantur loca ſecundæ par. ſuæ phil. ſac. quæ eſt proprius ei de gratia locus.

11. Inter loca ſecundæ partis cum locis primæ conferenda ſit propoſitio 11. ubi oſtendit, quod gratia habitualis detur, & per totam legenti conſtat apud eum, gratiam eſſe entitatem ſupernaturalem receptam, quod clarè patet num.20. ubi demonſtrat, gratiam dari parvulis, & omnibus ritè ſuſcipientibus ſacramenta gratiam conferri, ut eiſdem detur Spiritus Sanctus.

12. Item propoſitione 16. quo loco aſſignat phyſicam cauſam effectivam gratiæ juſtificantis, nempè Deum Creatorem. Prop.17. clariſſimè probat, gratiam ſanctificantem creari à Deo, cujus titulus hic eſt. *Habitualis gratiæ cauſa materialis per modum ſubjecti ex quo nulla eſt, ſed ſolùm per modum ſubjecti in quo; eaque eſt ſubſtantia animæ rationalis;* & relinquendo hujus propoſitionis probationem à quocumque legendam, ſolùm in medium profero, quæ dicit num.9. *Ex his confirmatur propoſitio præcedens, qua dicitur, gratiam habitualem juſtificantem, à Deo Creatore infundendam fieri actione, quæ ſit propriè creativa; ideſt ex nihilo adæquato ſui: Et, quod indè ſequitur, ex nihilo ſubjecti ex quo; quatenus nullum illi tale ſubjectum eſſe poteſt; ſive animæ ſubſtantiæ, ſive ejus potentiæ: eo quod animæ v.g. eſſe eſt nihil gratiæ; ut & viciſſim gratia ſecundum ſuum eſſe eſt nihil animæ, &c. Diſtin-*

guuntur enim hæc adæquatè secundum suum esse; cum tamen necesse sit, ut quod non ex nihilo subjecti fit, fiat ex aliquo subjecti, sive ex toto subjecto; quo illi eatenus, vel secundum se totum, vel secundum aliquid sui verè, atque realiter ex vi definitionis, insit, tanquam esse totum, vel tanquam aliquid ejus, ipsique intrinsecum; ex quo scilicet intrinsece fiat: præsertim, cum, ut communiter etiam docetur, causa materialis ex qua (ut & causa formalis) ad aliarum causarum, quæ sunt efficiens, finalis, exemplaris discrimen; sit causa intrinseca; nempè intrinseca suo causato; cui enim si non illi? Ideò autem dicitur causa intrinseca, quia esse suum proprium confert causando ex vi modi proprii causandi, cum efficiens, &c. conferat esse diversum à suo, & similiter finalis, & exemplaris. Cum ergo nec anima, nec ejus voluntas, nec aliud quid habituali gratiæ justificanti conferat, vel conferre possit influxu causativo suo quocumque, suum proprium esse; quippè cum ab hujusmodi causis quibuscumque gratia distingnatur secundum esse suum totum physicum adæquatè sumptum; at aliundè supponatur habere esse, ut spiritale ita simplex: impossibile est, ut fiat ex aliquo præjacente subjecto. Adeòque istud unicum illi superest, ut (quemadmodum fert propositio confirmanda) à solo Deo, & sola creatione propriè dicta fieri posse.

13. Quis ergo erit, qui dubitabit, an Maignan docuerit, gratiam justificantem esse aliquam physicam entitatem, physicè productam à Deo in anima; nisi dubitaverit, an creatione propriè dicta, prout opponitur generationi, fiat aliquid secundum esse, & in entitate de novo; At hoc dubium, cum sit mentis potiùs insania, quàm dubitatio, sequitur dubitationi non esse locum, Maignanum docuisse sanctificationem habitualem animæ fieri vi entitatis supernaturalis, spiritalis receptæ in anima. Ne autem credat Maignanum admittere accidentia hoc casu peripatetico more, legatur propositio sequens 18. quam totam exscribo, cujusque titulus est: *Habituali gratiæ justificanti propriè conve-*

venit esse accidens, esse formam, esse qualitatem, quod ab eo probatur: *Cum habitualis gratia justificans habeat ex dictis prop.17. subjectum in quo, & consequenter subjectum informationis licet non eductionis, & ex quo; habet eatenùs rationem formæ, etiam propriè, nempè tàm propriè, quàm propriè habet subjectum in quo, cui infunditur, quod, & gratum Deo facit, justificat, &c. Cum autem ita sit forma, ut non sit essentialis subjecto, quod informat; est hoc ipso eidem accidentalis: Imò eatenùs est revera accidens, & quidem secundum utranque accidentis definitionem Porphyrianam scilicet, atque Aristotelicam, de quibus actum est in philosoph. En. cap. 7. nam quoad primam adesse potest anima, atque abesse ab eadem absque ejus corruptione: Et quoad secundam, quæ sic se habet, in subjecto esse dico, quod in aliquo quidem est, & non, uti pars: Vt sit autem seorsim ab eo, in quo inest, fieri nequit. Jam primò habemus, gratiam esse in anima; & secundò sat constat, illam sic esse in anima, ut non sit ejus pars: Ac tertio sic item esse in anima, ut extra eam esse nequeat, saltèm de lege ordinaria. Præterea, gratiam habitualem esse propriè qualitatem facilè intelligitur ex eo quod non modò aristotelica definitio qualitatis, sed etiam alia magis idonea; de quibus in phil. entis cap.9. conveniant; quatenus per gratiam anima est qualis, seù potiùs talis nempè grata Deo, sancta, &c.*

14. Ex hac propositione sat constat gratiam esse accidens non tamen excludentem esse substantiale, ut dicebam num. 6. eo modo, quo lux est substantialis defluxus, etsi aeri, cristallo sit accidens, quatenùs ea præsupponit constituta, & consequenter non pertinet ad ea constituenda; Et miror quosdam, quos audivi, prætendere, Maignanum docuisse gratiam sanctificantem consistere in quadam Spiritus Sancti operatione, decepti forsitàn, quia cum non legerint loca citata à Nobis, idem sentiret de gratia habituali, quod legerant sentiisse de lumine gloriæ. At latum discrimen à nobis allatum num.8.

15. Cum ergo de mente Doctoris dubitandum non sit, solvere solùm restat rationes, quibus movetur, Author opusculi philosophico-Theologici de gratia ad asserendum, gratiam habitualem consistere in quadam operatione Spiritus Sancti, quem anonymum authorem num. 4. dicebam, Maignanistam esse. Omnes rationes, quas adducit sex articulis breviter in summa perstringam; quarum idonea, ut spero solutione constabit nunquam sequi, gratiam non esse aliquid animæ infusum habituale, permanens ex natura sua.

16. Articulo primo num. 103. docet, posse acquiri habitum supernaturalem per actus supernaturales, & indè ait; quod gratia actualis, cum sit explicata per actualem divinam illuminationem, quam, si cogitamus repeti à Deo, ac reimprimi sæpè in anima, anima acquirit habitum ad tales actus, qui fuerint eliciti propter repetitionem impressam talis illuminationis: Deus autem potest efficere per unicam illuminationem quidquid per plures iteratas efficeret; Hinc habetur qualiter Deus possit statim communicare animæ quemcunque habitum, qui in hoc casu non vocabitur acquisitus, sed infusus.

17. Num. 104. Illuminationem habitualem vocat, quæ repetitis multis actualibus æquivalet, & per eam contendit explicare nostram sanctitatem. Et quia hujusmodi impressionis capax est anima, tàm in adultis, quàm parvulis, tàm vigilantibus, quàm dormientiebus, tàm amentibus, quàm rationis compotibus, concludit facilè salvari posse, quod à Tridentino definitur, scilicet per baptismum non tantùm remitti culpam, sed infundi gratiam, & virtutes, esseque quid permanens in anima justi, seù vigilantis, seù dormientis.

18. Num. 106. aliqua profert argumenta, quibus putat monstrare non esse entitatem aliquam productam, qualem, & qualiter vulgò putant theologi produci; Nam seque-

quereretur (& est primum argumentum) si gratia physica entitas esset trahere infinitas entitates, secum physicè producendas, puta virtutes theologicas, morales secundum omnes earum divisiones, & subdivisiones, quarum numerum nemo est, qui nesciat.

19. Num.110.probat 2. à pari gratiæ actualis, quæ, cum non sit entitas aliqua distincta; ergo neque opus est entitate distincta ad explicandam gratiam habitualem.

20. Num.111. Comparat illuminationem habitualem supernaturalem cum illuminatione naturali, nobis pariter divinitùs communicata; at hæc non est animæ superaddita; ergo neque illa.

21. Num.112. Moratur ostendendo turpiter philosophos loquendi formulis abstractis induci ad cogitandas res, illis substratas. At hoc est illi in particulari casu probandum.

22. Num.113. ostendit, nos non habere efficacem rationem gratiam esse quid physicum, eo quia effectus gratiæ sint physici. Et num.114. dicit statum animæ supernaturalem non importare aliquid entitativum; cum neque, ut ait num.115. status filiationis naturalis aliud est, nisi anima ipsa formata ad imaginem Dei.

23. Num.116. refert objectiones ductas à ratione gratiæ productæ, & principii supernaturalis operativè remoti, quæ omnia num.117. & 118. seù ultimo putat dissolvere.

24. Respondetur ad singula, & primò ad num.103. Male vocat gratiam habitualem illuminationem impressam, quamvis iteratam à Deo; ergo ex eo quod gratia actualis explicata sit per actualem illuminationem divinam, non sequitur gratiam habitualem esse illuminationem habitualem; quod ostenditur, & respondetur simul ad num.104. nam illuminatio, quæ pluribus æquivalet idem est, ac fortior illuminatio, quæ esse potest etiam actualis: Si enim illuminatio actualis ad sanctè cogitandum, & sanctè volendum fortior,

tior,

tior, & vividior tanta esset, ut æquivaleret illuminationibus tribus languidis; Jam illa his æquivaleret: Esset autem actualis non habitualis. Et in naturalibus æquè potest acquiri habitus per actiones duas, aut tres vehementiores, quam per decem v.g. languidiores. Habitus itaque cum generetur ex actibus potest multò celeriùs acquiri per actus vividiores, quàm per debiliores, hocque sensu illuminatio una potest æquivalere pluribus; Non tamen ex hoc habetur, quod sit, & vocari possit habitualis. Ut sit ergo habitualis in casu nostro, debet esse quid permanens in anima per modum principii remoti supernaturalis, dignificativi, infusi, ut loquitur Tridentinum, quod verificari nequit, si gratia habitualis esset motio Spiritus Sancti, cujus non est capax anima pueruli. Hæc motio ex parte Dei moventis est actus; ergo ex parte quoque animæ motæ est actus, seù motio logicè recepta in anima, idest, quatenus prædicatur de anima, quod sit mota à Deo. Item motio est ad operandum; gratia de se non est propriè ad operandum, cum ipsa non sit, seclusa gratia actuali, activa. Ulterius motio illa passivè sumpta, non potest explicare rationem habitus supernaturalis; licet enim naturales habitus ex Maignano consistant in vestigiis quibusdam, relictis in potentia, ex objectorum impressionibus; tamen id dici nequit de supernaturali habitu, nam hic non inclinat subjectum, cui inest; ergo, neque explicari potest per propensionem ex motione divina.

25. Ad num. 106. Jam patet ex Maignano, dence ssam esse segetem accidentalium entitatum, cum sint reductæ ad numerum ternarium, quod notabam ex eodem num. 9. ergo non sequitur, quod si gratia esset physica entitas, traheret secum innumeras entitates physicè producendas.

26. Ad num. 110. nego paritatem, nam gratia actualis est ad operandum; gratia verò habitualis est ad dignificandam animam, ut per eam inhabitet Spiritus Sanctus, & solùm habet rationem principii operativi remoti.

27. Ad

27. Ad num. 111. non benè arguitur, eo quia illuminatio naturalis universalis passivè sumpta non distinguitur ab anima, quod neque sit distincta illuminatio habitualis supernaturalis. Imò efformo argumentum contra ipsum, nam sicut illuminatione naturali universali respondet, tanquam terminus productus ipsamet anima creata, quæ est lumen naturale; ita illuminationi supernaturali habituali, activè sumptæ, debet respondere terminus supernaturalis productus, in eadem anima receptus, quique vocatur gratia sanctificans. Ad num. 112. jam responsum est supra num. 21.

28. Ad num. 113. & 114. respondeo, statum animæ supernaturalem quoad sanctificationem importare aliquid necessariò superadditum, tùm per ea, quæ affert Maignan, suis locis videnda; tùm quia status filiationis naturalis (& respondetur ad num. 115.) licet nihil sit, nisi anima ipsa formata ad imaginem Dei; sic quoque status filiationis supernaturalis, nihil aliud est, nisi ternarius numerus virtutum theologicarum, in quo resplendet supernaturalis Divinitatis imago.

29. Ad num. 116. in quo refert objectiones, ductas à ratione gratiæ productæ, & principii supernaturalis operativi remoti, quas putat dissolvere num. 117. & 118. respondeo breviter, nusquam ab eo probari, gratiam non esse distinctam ab anima, sicuti hæc distinguitur à corpore; nam, sicut anima de fide creatur, sic quoque gratia verè infunditur physicè, & consequenter verè creatur. Item non enim nos dicimus, supernaturalitatem gratiæ importare veram productionem, nam gratia actualis est verè supernaturalis, & veram productionem minimè importat; sed solùm dico ex supernaturalitate permanente per modum principii operativi remoti, & propriè primò per se dignificativi animæ, vi cujus eidem animæ datur condignitas in merito operationis, inferri, gratiam esse aliquid animæ infusum verè, & propriè; itaut anima sit verè, & propriè subjectum, in quo,

ut

ut asserit Maignan citatus num. 12. videamus, quæ congerit art. 2.

30. Art. 2. ostendit quid rei physicè sit, gratiam habitualem recipi, & manere in anima; & ad exclusionem entitatis productæ num. 123. exponit, nostram justificationem importare divinam inhabitationem. Ejus pr.ratio num. 124. hæc est. Anima, quæ habet Deum non inactivè, sed activè, & specialiter, supernaturaliter inhabitantem, obtinet omnem effectum veræ gratiæ habitualis; nam hoc ipso unit animam sibi, & unitam illuminat, & illuminatam assimilat, & assimilatam affiliat. Probat iste author, posse Deum hoc totum præstare absque entitate producta, & recepta ex eo quod talis inhabitatio sit per seipsam sufficienter operativa effectuum, ad quos ordinatur; quod exemplificat à luce solari, quæ non æget alia luce ad mundum illuminandum; ergo Deus, infert, ex vi istius solius inhabitationis, seù ex vi istius solius lucis inhabitantis illuminat animam, videlicet habitualiter supernaturaliter.

31. Sed respondeo non per hoc haberi effigiem permanentem divinæ lucis, & divinæ sanctitatis, si excludatur entitas supernaturalis distincta, recepta in anima; nam modus loquendi Conciliorum, & Sanctorum Patrum indicat hujus entitatis necessitatem, tanquam præviæ dispositionis ad inhabitationem Spiritus Sancti; quæ omnia persequitur Maignan suis locis.

32. Secunda ejus ratio num. 128. hæc est, scilicet, potest anima consequi absque tali entitate producta status divini formam, qua fit consors naturæ divinæ, qua instituitur hæres regni cælestis, & probat, quatenùs unaquæque res status sui naturalis formam habet, non ideò tamen productam seorsim, aut distinctam; alioquin posset produci à Deo aliqua res absque forma status sui naturalis; quod dicit repugnare, quia non potest Deus conferre cuivis rei suum esse, quin ei conferat tale esse; & istam talitatem vocat

cat formam ſtatus naturalis rei productæ.

33. Reſpondeo concedendo ſtatum naturalem rei non diſtingui ab ipſa re, ſi pro ſtatu, & forma ſtatus ſumitur talitas eſſendi; at probandum eſſet talitatem eſſendi animæ gratificatæ eſſe formam ſtatus ſupernaturalis, de quo loquimur. Licet enim verum ſit quandoque etiam in ſupernaturalibus formam ſtatus non diſtingui ab ipſa re, cujus dicitur ſtatus, v. g. lumen gloriæ non diſtinguitur ab intellectu elevato, prout elevato, in quo nihil aliud includitur, niſi motio Spiritus Sancti, paſſivè accepta; at id non poteſt etiam dici de gratia habituali, tùm ob ea, quæ habet Maignan, quæque legi poſſunt, tùm ob modum loquendi Conciliorum; tùm ob ea, quæ notavi num. 8. ſcilicet, gratiam, non tàm dari ad operandum, quàm ad dignificandam animam, veluti permanens character divinæ amicitiæ. Lumen autem gloriæ ſolùm tribuitur propter operari; igitur plura ſunt diſcriminis capita. Habemus quoque exemplum in naturalibus, & corporeis, quorum aliqua ſtatum habent eſſendi, cujus forma non diſtinguitur à ſubjecto, cujus dicitur ſtatus, & forma ſtatus, v. g. album non importat diſtinctionem albedinis à ſubjecto, quaſi quòd ſtatus eſſendi albus ſit per formam ſuperadditam eſſendi; & hoc in philoſophia recentiori, quam ſequitur author iſte. Alia ſunt, quorum ſtatus importat neceſſariò partium phyſicam conjunctionem v. g. aer luminoſus: hic nempè illuminatus, prout ſub hoc ſtatu illuminati duarum rerum phyſicam conjunctionem importat, videlicet ſuipſius, & lucis, à Sole derivatæ. Non mirum ergo eamdem diſparitatem etiam eſſe in ſupernaturalibus.

34. Cætera, quæ perſequitur in hoc art. 2. relinquo, utpote, quia ſolùm incumbit objectionibus ſolvendis, quæ ſolutiones non aliquid momenti habent, ut cogar in eiſdem refellendis tempus inſumere, eo magis quia per tempus non vacat, dicturus aliqua circa reliquos ejus articulos.

35. Art. 3. oſtendit quid rei phyſicæ ſit gratiam habitua-

tualem amitti, & docet, nihil aliud importare, nisi Dei ab anima discessionem, quæ est cessatio intimæ supernaturalis, & habitualis divinæ inhabitationis absque recursu ad destructionem ullius physicæ entitatis. Hujus plura assignat motiva. Primum est, quod, quamvis destructa supponatur entitas illa, salvatur nihilominùs quidquid spectat ad omnem seriem effectuum gratiæ, dummodo sit salva ista divina inhabitatio. Alterum desumit ex oppositione, quæ est inter receptionem gratiæ habitualis, & amissionem ejusdem; & quia receptio gratiæ est quædam creatio, sic amissio, est quædam annihilatio; sed receptio gratiæ non est, nisi creatio status supernaturalis; ergo intelligitur amissio per annihilationem istius status, ad quam explicandam satis est, si adducitur cessatio illius divinæ inhabitationis. Tertium motivum suggerit ex inassignabilitate causæ, quæ destruat entitatem illam, quæ vocatur gratia.

36. Respondeo ad primum, gratiam physicè productam esse dispositionem præviam, ut inhabitet Spiritus Sanctus, quatenus hic inhabitat animam in termino gratiæ productæ in anima, hæcque inhabitatio simul cum entitate gratiæ constituit gratiam adæquatè acceptam. Ad secundum dictum est num. præcedenti, statum illum, ratione cujus anima evadit nova creatura, scilicet, supernaturalis, importare ex vi, & modo loquendi Scripturarum, & Conciliorum novam novæ entitatis positionem in anima. Ad tertium dico, Deum solùm destruere gratiam, accedente peccato; non enim peccatum potest destruere physicè gratiam, quia sunt in diverso ordine, sed ex pacto divino, posito uno peccato, statim cessat gratia, & Deus recedit ab anima juxta illud, quod legitur Deuteron. 31. *Populus iste derelinquet me, & irritum faciet fœdus, quod pepigi cum eo, & irascetur furor meus contra eum, & derelinquam eum.*

37. Art. 4. conatur insinuare quid rei physicæ sit gratiam habitualem esse sanctificativam animæ, in qua recipitur,

tur, pluribusque rationibus ostendit, non posse animam sanctificari ab aliqua entitate in anima producta.

38. Prima ratio hæc est: num. 163. Non potest anima sanctificari, nisi per actionem, cui conveniat verè esse sanctificativam; at nulli actioni, nisi divinæ convenit esse verè sanctificativam, quia talis actio, non potest esse, nisi agentis, non solùm propriè sancti, sed insuper volentis communicare suam sanctitatem; Igitur non potest anima sanctificari, nisi per actionem aliquam divinam.

39. Secunda ratio num. 164. sanctitas animæ non est affectus ad sanctè vivendum, qualiscumque materialiter acceptus, sed acceptus formaliter, idest cognitus, & amatus; ubi loquitur de sanctitate adultorum. At talis affectus, secundum quod est cognitus, & amatus non potest communicari, nisi per operationem divinam, qua videlicet manifestetur animæ quam bonus, quam appetendus sit ille affectus, quam gratus, &c. Quia enim omnis receptio, quæ fit in anima est quædam intellectuatio; hinc fit, ut receptio prædicti affectus nihil fit, nisi illuminatio passiva, per quam anima inclinatur, & novit, & consentit, se inclinari ad actus, tali affectui virtuoso correspondentes. Hæc autem illuminatio passiva fit per activam, quæ in Deo, & à Deo est, & sanctificat animam: cætera subnectit, quæ relinquo.

40. Tertia ratio num. 165. Nihil, quod non sit sanctum, sanctificare potest animam, sicut nihil, quod non sit divinum deificare illam potest; at entitas à Deo pro anima sanctificanda producta non est sancta ad eundem modum, quo non est credens, non est sperans, non est humilis, non est patiens, quia omnis tùm cognitionis, tùm amoris est expers, imò incapax; ergo sanctificare non potest animam.

41. Quarta ratio ejus num. 166. hæc est: si anima sanctificatur per entitatem de qua agitur, ista entitas, vel retinet sanctitatem, quam confert; vel confert, sed non retinet; atqui neutrum potest admitti; & primò quidem non retinet,

Q 2 quia,

quia, si retineret, non conferret: undè ipsa quidem maneret sancta, sed anima non evaderet sancta propter illam. Secundò, si confert sanctitatem, sed non retinet; nunquid hoc ipso, quod sanctitatem contulisset, otiosè, & inutiliter remaneret in anima? Quid ergo evaderet ista entitas postquam per elargitionem suæ sanctitatis evasisset non sancta?

42. Respondetur ad primam concedendo majorem, & minorem, & distinguo consequens: igitur non potest anima sanctificari efficienter, nisi per actionem divinam, concedo consequentiam; non potest sanctificari formaliter, nisi per actionem; nego consequentiam. Non desunt ex peripateticis exempla, v. g. albedo albificat parietem formaliter, non efficienter, sic gratia gratificat formaliter animam, non efficienter. Solus Deus est causa efficiens nostræ sanctificationis; at dubium est, an id efficiat productione alicujus novi termini in anima, ratione cujus dicatur nova creatura. Quod verò hæc forma minimè sit necessaria non probatur neque in secunda ratione, ad quam respondeo, sanctificationem animæ uno eodemque modo contingere in adultis, ac in parvulis; undè non approbo, quod dicit, nempè animam inclinari, & noscere se inclinari ad actus, affectui supernaturali correspondentes, primò quia falsum est de parvulis, pro quibus absurdum est dicere, inclinari, & noscere, se inclinari, & consequenter absurdum est dicere, eorum sanctitatem esse affectum ad sanctè vivendum formaliter acceptum, idest, cognitum, & amatum. Secundò gratia habitualis, cum sit supernaturalis, non inclinat, nec est de se operativa absque incentivo gratiæ actualis, ut passim docent Theologi.

43. Ad tertiam dico gratiam non esse sanctam, non eo prætextu, ut ipse dicit quia non est credens, nec sperans, &c. nam hoc modo neque sanctificatio parvulorum esset vera sanctificatio, quia sunt incapaces cognitionis, & amoris; ergo sanctificari non possent. Solùm dico non esse sanctam eo

modo

modo, quo albedo non est alba, sed formaliter facit album, anima non est animata, sed animat. Ita entitas illa supernaturalis est sanctitas non sancta, seù sancta, ut quo, non sancta ut quod. Quod autem hæc distinctio usurpetur hic, non autem in aliis mysteriis supernaturalibus explicandis, non est ex regula philosophica generali, cum omnes istas formas in philosophicis exterminandas esse existimamus. At ob Conciliorum loquendi modos, & ad salvandum, uniusmodi sanctificationem evenire in parvulis, ac adultis, ideò cogimur admittere sanctificationem formalem.

44. Ad quartam dico dilemma non esse sufficiens, nam entitas, de qua agitur, cum sit sanctitas, confert sanctitatem formaliter, quatenus, ea posita in anima intelligitur Spiritus Sanctus inhabitare in ea. Non enim recurro ad actionem hujus entitatis, quasi agat in animam, cui est conjuncta, nam, ut dictum est, gratia habitualis non est operativa, seclusa gratia actuali; igitur ipsa, ut ipsa non exercet actionem aliquam.

45. Articulo quinto studet solvere quidquid dici potest in favorem entitatis productæ; At absit verbo invidiæ, an benè loca Tridentini explicet, viderit ipse. Hìc enim ego ex tempore hanc materiam assumpsi disputandam, nec animus fuit contra virum hunc calamum invehere. Sed quidquid dixi raptim dictum est: solummodò mens mea fuit, ostendere id non posse dici ad mentem Maignani, ut constat per loca supracitata. Videamus ergo, quæ subdit art. 6.

46. Articulo hoc prætendit veriùs explicari quidquid spectat ad gratiam habitualem ponendo, quod non sit accidens productum; licet ipse sumat accidens in sensu theologico Aristotelico. Sed hoc parùm ad principale quæstionis, profertque sex argumenta. Primum est: Sanctificatio habitualis apud Theologos scholasticos est supernaturalis animæ creatio, pro qua expressit Apostolus ad Gal. 5. *In Christo Jesu, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed nova*

va creatura. Et ad Ephes. 4. *Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est*; sed, si naturalis creatio animæ nullam importat productionem entitatis ab ipsa distinctæ, nullam quoque importat supernaturalis creatio ejusdē animæ.

47. Secundum argumentum eruit ex verbis illis secunda Pet. 1. *Per quem* (Christum) *maxima, & pretiosa nobis promissa donavit; ut per hoc efficiamini divinæ consortes naturæ.* Ex quo loco habetur vi gratiæ divinæ habitualis felix illud consortium quo anima fit particeps divinitatis, sed hoc consortium non potest fieri per gratiæ entitatem distinctam, quod probat quia principium supernaturale operativum, quod animæ communicatur debet esse principium intellectivum, alioqui non esset simile principio divino supernaturali operativo. Secundò, quia principium operativum est intrinsecum operanti, ac proindè etiam indistinctum: Talis autem entitas distinguitur entitativè ab anima, quantumcumque animæ inserta, undè concludit non posse explicari participationem, quæ fit in ea naturæ divinæ.

48. Argumentum tertium deducit ex iis sacræ scripturæ locis, quibus exponitur nostra justificatio per adventum Dei in animam, & ejusdem mansionem in ea, quod totum non potest fieri per entitatem gratiæ, sed prætendit evenire vi solius operationis divinæ.

49. Argumentum quartum depromit ex verbis 1. Joan. 3. *videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur, & simus;* nam putat, per affectum charitatis supernaturalem, qui inter cæteros eminet sub sanctitatis nomine; nullatenus verò per entitatem ullam animam affiliari Deo. Sic itaque ratiocinatur: Anima est naturaliter filia Dei non propter entitatem ullam extraneam, sibi insertam, sed propter suam intrinsecam intellectualitatem affectam ad omne bonum ordinis naturalis. Secundò paritate prorsus opposita filiationi divinæ, secundùm quam nempè peccatores nominantur filii diaboli; sed filiatio diabolica non impor-

portat aliquam entitatem in anima productam, sed pravos affectus ad peccandum, a diabolo utcumque impressos.

50. Argumentum quintum sic procedit: Id per quod anima est verè grata Deo, est id propter quod Deus verè sibi in illa complacet; atqui, quamvis hæc entitas produceretur in anima, Deus non sibi complaceret in eadem, quia non potest sibi complacere propter aliquid, quod nihil est animæ, sed totum est alienum ab illa.

51. Argumentum sextum: Sanctificatio est mutatio quædam animæ intellectualis, & supernaturalis; at entitas illa non potest esse causa mutationis, &c. nam, quatenus intellectualis, exigit in mutante actionem intellectuandi; quatenus supernaturalis terminatur ad illuminationem supernaturalem passivam animæ, quæ omnia non competunt ulli entitati productæ, & receptæ. Ad singula breviter.

52. Ad primum puto de facili solvi, solùm considerando paritatem, nam, si naturalis creatio animæ importat productionem ipsius animæ; ergo supernaturalis creatio ejusdem animæ importat novam entitatem, cum anima conjunctam; Neque obstat, quod ait num. 213. nam non est opus in creatione supernaturali creari aliquid, quod sit eadem anima; Imò è contra, ex eo quia est quid supernaturale, non debet esse, nisi aliquid supra animam; si verè, & propriè creatio est.

53. Ad secundum optimè satisfit dicendo, consortium divinitatis optimè fieri posse per entitatem, &c. nam gratia non est principium operativum in animam, sic quippè deberet esse intrinsecum; sed est tantùm dignificativum, etsi operativum dicatur, nonnisi remotum, quatenus jure gratiæ habitualis debentur auxilia supernaturalia. Quod patet de lumine gloriæ, quod non est distinctum ab anima prout elevata, quia lumen gloriæ debet esse ratio agendi ipsi animæ; quod, cum non conveniat gratiæ habituali, non sequitur, &c.

Ad

54. Ad tertium,& quartũ respondeo;quod licet anima sit naturaliter filia Dei propter suam intellectualitatem; tamen ex hoc eodem capite non potest esse filia Dei supernaturaliter, nisi propter aliquam intellectualitatem supernaturalem creatam, puta habitum fidei,spei,& charitatis. Ad paritatem desumptam à peccatoribus, qui vocantur filii diaboli non est, quod ultra respondeam, nisi monendo statum supernaturalem esse positivum, & infusum; statum verò peccaminosum esse defectuosum, nec importare novam entitatem. Quod patet de parvulis, qui sunt filii iræ, nec habent pravos affectus, à diabolo suggestos.

55. Ad quintum, & sextum, Deum complacere sibi in illa entitate, quæ, licet sit nihil animæ, quatenus anima est; tamen est character divinæ inhabitationis. Neque opus est habere actionem intellectuandi, cum non sit mutans afficienter, sed formaliter. Nec est ratio operativa, nisi remota, quatenus vi ejus tenetur Deus exhibere auxilia gratiarum actualium. Consideranti omnia patent, nec est, ut immorer; nam, ut dicebam, scopus non est hunc virum impugnare, sed solùm advertere ejus doctrinam ad mentem Maignani non esse.

56. Datur ergo aliquod substantiale supernaturale;sed advertat Lector, id non solvere illam quæstionem celebrem apud Theologos, an sit possibilis substantia supernaturalis; nam aliud(ut vera, &certa secernamus à dubiis) est profectò in dubium vocare, an possibilis sit substantia supernaturalis; aliud quærere utrum gratia sanctificans sit substantia. Hoc secundum pendet ex conceptu accidentium,seù ex notione, quam habemus de natura qualitatum; Cum ergo ex philosophicis habeam, accidentia esse quandoque substantiales entitates accidentes;non mirum gratiam sanctificantem esse substantiam, nam eo ipso, quod est qualitas prætextu qualificandi animam, non excluditur conceptus implicitus entitativus, & identicus entis substantialis; proindeque

deque certum est dari de facto substantiam in implicito, supernaturalem, & in explicito qualitatem. Primum verò oritur ex conceptu expresso substantiæ, eum sumendo, quo substat accidentibus, seù suis proprietatibus, aut per potentiam naturalem receptivam, aut obedientialem, quo sensu militat quæstio, v.g. si sit possibilis substantia, quæ connaturaliter, tanquam suum accidens connaturale, lumen gloriæ e.g. recipiat; & in hoc sensu puto non implicare; & qui negant, nonnisi de vocibus litem habent. Non melius, quàm adversantium argumenta proponendo, hujus opinionis veritas elucescere potest.

Possibilis est substantia supernaturalis.

57. Supernaturale, scilicet, quod naturæ superat jura, ipsique non est debitum, & quam elevare potest, duplex esse potest in præsenti, vel in substantia, & simpliciter dictum, vel in modo, & secundum quid, itaut ly *in substantia*, cum significet ly *simpliciter*; ex opposito ly *in modo* in idem recidat, seù exponatur per ly *secundum quid*: & ne æquivocationem patiamur, ly *in substantia* coincidat cum ly *simpliciter*, & ly *in modo*, cum ly *secundum quid*; quod totum exemplo illustro. Si quis diceret lumen gloriæ nulli creaturæ de facto, & de possibili esse debitum; hoc ipso lumen gloriæ est supernaturale in substantia, & simpliciter, quia respicit totam naturam creatam, & creabilem. Si autem quis propugnaret è contra, esse supernaturale lumen gloriæ creaturæ de facto existenti, & pro hoc rerum ordine, & statu, diceretur supernaturale secundum quid, seù supernaturale in modo juxta mox dicta. Hinc habetur, supernaturale non esse supra totam naturam: neque dicatur; ergo lumen gloriæ esset supernaturalē angelicum, esset supernaturalē humanum; nam id ultro concedo; Equidem nil indè sequitur, nisi non esse supernaturale in substantia.

58. Dices ergo Angelus esset supernaturalis respectu muscæ, quod absurdum est. Respondetur, pravam esse illationē; nam vel sequitur eo quia Angelus est perfectior musca; vel quia musca non potest assurgere ad faciendas operationes Angeli: Non ex primo, quia non dixi, ideò supernaturale, quia perfectiùs, & nobiliùs; sed dictum est, causalem esse istam, quia non debitum, non exigitum, superans sua jura, &c. Non ex secundo, nam hoc modo etiam musca dici posset supernaturalis respectu Angeli, quia Angelus non potest facere operationes naturales muscæ; hoc ergo secundum nil aliud importat, quam diversitatem specificam in essendo ex ratione entis specifici. Item supernaturale respicit subjectum receptivum obedientiale; Angelus autem non respicit muscam, ut subjectum receptivum obedientiale; Solùm ergo importatur, Angelum ex gradu essendi specifico importare majorem perfectionem, eximiam, & nobiliorem, quam importet musca v. g. ex genere suo essendi specifico differentiali.

59. Suppositis ergo supra traditis definitionibus, & divisionibus, ab omnibus, ut puto, admissis; nam Theologi omnes admittunt dona creata supernaturalia, & aliqui defendunt, dona supernaturalia in modo, & non in substantia, ut sunt illi dicentes, posse dari creaturam connaturaliter videntem Deum; quorum ulteriùs quidam sine lumine, alii cum lumine gloriæ; hi autem omnes negare nequeunt, possibilem esse substantiam supernaturalem creatam.

60. Ego autem, suppositis notatis num. , puto non implicare, nomine substantiæ intelligendo primam radicem eorum omnium, quæ sunt in individuo. Ratio breviter sic exponitur: Implicantia, quæ ab adversariis affertur, per circulum ostenditur; nam ideò accidens esse potest supernaturale, quia non est natura, sed dicere, quod non est natura, est idem ac, quod non est substantia; ergo ideò accidens esse potest supernaturale, quia non est substantia; ergo ideò

ideò implicat, substantiam esse supernaturalem, quia non est accidens; ergo accidens posse esse supernaturale, probatur per hoc, quod non sit substantia; sed de hoc est quæstio; ergo.

61. Cæterùm in rei veritate, alioque intellectu, accidentia sunt natura, prout natura sonat principium activum; quis enim negabit dicere, natura caloris, natura frigoris, albedinis, gratiæ; ergo, si accidentia, quæ sunt natura hoc sensu possunt esse supernaturalia, poterit substantia, quæ est natura alia acceptione esse supernaturalis; probatur consequentia, quia, substantiam esse naturam alio sensu, est esse radicem eorum omnium, quæ sunt in individuo; at hoc nil aliud infert, quàm illam naturam non esse secundariam, & accidentalem, sed primariam; ergo, si natura secundaria potest esse supernaturalis; natura primaria, quæ dicitur simpliciter natura, esse potest pariter supernaturalis. Videamus, quas repugnantias ostendant adversarii.

62. Georgius de Rhodes disp.2. de Deo, quæst.1. sect. 1. pag.34. sic probat impossibilitatem substantiæ supernaturalis: Si substantia supernaturalis daretur; ideò illa esset talis, quia convenirent ei accidentia supernaturalia; & accidentia dicerentur supernaturalia, quia convenirent substantiæ supernaturali; hoc dici non potest sine vero circulo; ergo. Secundò ens supernaturale dicitur illud, quod excedit exigentiam omnis naturæ creabilis; nam, si excederet perfectionem tantùm naturæ creatæ, omnes creaturæ possibiles essent supernaturales respectu creatarum. Tertiò implicat id, quod est natura, esse supra naturam; omnis substantia est natura, & ens supernaturale est supra naturam; ergo implicat substantia supernaturalis. Major est nota; probatur minor: Illud est natura, quod est principium motus, & quietis ejus in quo est, &c. Nulla est substantia, quæ non sit hujusmodi principium; ergo nulla est, quæ non sit natura.

63. Hæc argumenta evanida esse liquet ex eo, quia,

dum dico accidentia supernaturalia, intelligendum est respectu naturarum inferiorum, non autem respectu illius, cujus sunt proprietates. Similiter, cum dicitur substantia supernaturalis, intelligo respectu accidentium supernaturalium non sibi, sed naturis inferioribus; aut intelligitur in sensu alienationis, quæ scilicet essent supernaturalia sibi, non, quæ de facto, ut supponitur sint. Undè substantia appellatur supernaturalis, quia sunt ei proportionata accidentia supernaturalia; Accidentia verò dicuntur supernaturalia, non quia sunt proportionata substantiæ, sed quia sunt supra naturas inferiores, licet debita illi. Cæterùm adhùc dici possent supernaturalia, quia substantiæ supernaturali conveniunt ad significandum dari aliquod subjectum naturale receptivum accidentium supernaturalium; non ideò tamen esset circulus, quia aliundè constat debere dari hoc subjectum, respondens istis accidentibus.

64. Ad secundum negatur antecedens, & probationis sequela: Etenim non dicitur supernaturale, quod eminet in perfectione ex vi præcisa gradus specifici essendi, sed illud, quod est independens à naturis inferioribus. Sic concedo, naturam superiorem esse supernaturalem respectu inferioris, præsupposita potestate obedientiali in natura inferiori. Paucis verbis: Natura superior tunc dicitur respectu inferioris supernaturalis, dum inferior assurgere potest ob potentiam obedientialem ad naturam superiorem, seù ad ordinem superiorem illius naturæ; aliter lumen gloriæ diceretur supernaturale respectu lapidis, cui tamen non est naturale, neque supernaturale, sed disparatum disparatione principii.

65. Ad tertium dicitur, substantiam illam esse naturam supernaturalem, hicque terminus est respectivus in ordine ad naturas inferiores; undè, licet omnis substantia est natura, & ens supernaturale supra naturam; attamen natura illa esset supernaturalis non sibi, sed aliis, quatenus illa acciden-

dentia, quæ sunt respectu naturarum inferiorum supernaturalia, sunt ipsi connaturaliter debita, atque proportionata. Objectiones ex aliis capitibus vide apud Authores solutas.

Caput Octavum.

De Proprietatibus Gratiæ habitualis Adæ.

1. NOn hic loquor de illis proprietatibus constituendi subjectum, gratia habituali decoratum, dignum amicitia Dei, Filium adoptivum, hæredem Regni, &c. nam etiam omnia dicta non pertinent ad essentiam apud eos, qui astruunt, posse gratiam divinitùs cohærere peccato mortali; Undè proprietates dici possunt. Solùm in præsenti sermo est de gratiis actualibus, quas plures Theologi, & signanter Eminentissimus Sfondratus, vocant proprietatem gratiæ habitualis.

2. Has igitur gratias, vi gratiæ habitualis collatas fuisse Adæ copiosas, & affluenter, nemo negabit; nam Magister sententiarum in *3*. dist. 2. inquit de Angelis: Angeli, qui natura magis subtiles, & sapientia magis perspicaces creati sunt; hi etiam majoribus gratiæ muneribus præditi sunt; & D. Thomas 1. par. quæst. *62*. art. *6*. & quæst. *63*. art. *7*. post multa: Angeli, qui meliorem naturam habuerunt, fortius, & efficaciùs ad Deum sunt conversi; At in Adamo cum sua gratia habituali erat maxima naturæ perfectio; non enim in eo erat, quo posset ad malum inclinari, nullum certamen, non ignorantia, non difficultas, non cupiditas; quæ omnia sequebantur donum sanctificativum in prima origine; ergo vi doni sanctificantis in prima origine copiosiores gratiæ actuales debebantur, ultra illas titulo amicitiæ.

3. Quid verò fuerint gratiæ illæ actuales, pendet ex notione generali gratiæ divinæ, ut intelligitur à Theologis:

gis: Gratiam supernaturalem actualem internam communiter existimant Theologi, esse vocationem, inspirationem illuminationem, quibus verbis etiam utitur Tridentinum indè inferunt, esse actus vitales nostros, scilicet, piam cogitationem, & indeliberatum bonæ voluntatis affectum.

4. Re autem perpensa mihi videtur probabilior imò absolutè vera, & demonstrabilis sententia Maignani, asserentis, gratiam prævenientem primam, non consistere in actibus intellectus, & voluntatis quod evidenter probatur, Actus supernaturalis non potest fieri à potentia, non elevata, nec supernaturalizata in priori naturæ; sed sancta cogitatio, & sancta inspiratio sunt actus supernaturales; ergo in priori naturæ supponunt potentiam proportionatam, scilicet, supernaturalem, & elevatam; ergo antecedenter ad cognitionem, & inspirationem, debet præconcipi donum supernaturale Dei elevantis; ergo gratia prima præveniens non consistit in actibus vitalibus; sed in actione Dei, vi cujus erumpit intellectus in sanctam cogitationem, & voluntas in sanctam inspirationem: ergo, &c. Argumentum Maignani afferam infra num. 11.

5. Cæterùm gratia actualis, qualitas, quod sit, nulla ratione cogimur, ut indè collocetur in actibus vitalibus Adde nulla antecedens inter, & illationem relucet connexio; nam, dato, quod gratia actualis deberet esse qualitas fluens; non ideò in actibus vitalibus collocanda. Dicerem itaque esse qualitatem transeuntem, & fluentem, non vitalem. Secundò, quo pacto constat actus vitales esse de genere qualitatis, & non potiùs actionis. Tertiò dico, gratiam actualem posse vocari qualitatem, quatenus denominat quale, scilicet, animam illuminatam. Dum autem illuminatam dico, ne opto, intelligatur formaliter vitaliter; sic enim sumerem actum vitalem; accipienda est ergo illuminatio activè sumpta, ex parte Dei illuminantis, cui respondet passivè intellectus illuminatus ad cogitandum, vi cujus cogitati o

gitatio producitur pia, seù fit anima sanctè cogitans.

6. Nec est, ut quis insurgat, asserens, gratiam actualem à Concilio Trid. vocari excitationem, locutionem, illustrationem; sed illustratio, excitatio, locutio sunt actus vitales, quibus excitamur, illustramur, nobis ipsis loquimur; ergo: frustra quidem insurgit, nam Tridentinum intelligendum est de illustratione, excitatione, &c. effectivè sumpta, & de locutione, prout distinguitur ab actu auditionis; Ea propter, si res perpendatur, nostri actus vitales sunt potiùs auditiones Dei loquentis, quàm locutiones exemplo illustrationis, & locutionis corporeæ. Qui profectò nos vocat, illustrat, non per actus nostros, nostrorum sensuum vocat, illustrat, &c. ergo à pari, nec similitudo in aliquo deficit.

7. Miror autem, occasione accepta, aliquos Theologos in materia de visione, acriter prætendere, lumen gloriæ debere esse habituale ad supernaturalitatem principii; cum de facto hic habeamus supernaturalitatem absque auxilio habituali, sed solùm actuali, nempè gratia Dei actuali, quæ donum est supernaturale. Gratia actualis ideò actualis dicitur, quia opponitur habituali, & permanenti; consequenter est fluens, & per modum actus secundi, ac, ut dicitur, de genere actus, actionis, &c. Eatenus autem durare quit hæc actualis gratia in nobis, in quantum indesinenter ad datum tempus Deus ipse auxiliatur, & auxilium actuale nobis exhibet, & exhibere non vult desinere: at jam constat supernaturalitatem conjungi auxilio, quod de genere suo opponitur permanenti, & habituali.

8. Si quæras, in quo differant qualitas habitualis, & qualitas actualis, si hæc adhùc permanere potest. Dico, si qualitas actualis datur, seù quid actuale per modum qualitatis; puto, hanc dici talem, quia non permanentem ex sua natura, sed fluentem per modum actus secundi ad differentiam habitus permanentis, & ex se stabilis, habentis esse firmum, solidum, fixum; quod, si qualitas illa actualis ad longum

gum tempus duret, aut durare dicatur, non arguit entitatis permanentiam de se, sed fluxus constantiam, indesinentem continuationem, quatenus Deus, movens intellectum per aliquam qualitatem fluentem, si daretur, de genere actus secundi, non cessat movere, sed incessanter agit, movet, &c.

9. Suarius, putans, gratiam consistere in actibus nostris, sic arguit: omnis actio est via ad terminum; ergo divina motio, cum sit actio, debet importare terminum; ergo ex parte animæ motæ est aliquis terminus productus; ergo gratia, producta à Deo in nobis, est aliquis terminus intrinsecus, productus in nobis, qui aliàs esse nequit, nisi sancta cogitatio.

10. Huic argumento occurritur, effectum Dei in nobis, esse animam motam, quatenus motam, ut respondentem motioni, impulsui Spiritus Sancti, quæ quidem motio, passivè sumpta, & respondens motioni, activè sumptæ, est quid natura antecedens actum intellectus, & voluntatis; Imò ideò intellectus erumpit in sanctam cogitationem, & voluntas in sanctum ardorem, eò quia divina motione præventa sunt: nec enim voluntas in amorem indeliberatum prorumpere dicere possumus, nisi adjuvante gratia Dei juxtà nostram orationem: accende, Domine, in nobis ignem tui amoris Ignis, qui accenditur, est ipsa motio animæ, in passivo acceptа, ratione cujus operamur non solùm liberè, sed etiam necessariò, quatenus absque nostræ libertatis exercitio inflammamur, accendimur, &c.

11. Probatur denique evidenter propositio à Maignano sic: Id, quod est actio Dei, auxiliantis, non potest esse idem cum eo, quod est operatio hominis, cui Deus ad illam actionem eliciendam auxiliatur; sed vocatio, inspiratio sunt operationes Dei auxiliantis; ergo nequeunt esse idem cum operatione hominis. Hoc argumentum est demonstratio.

12. Quidam in manuscriptis post varias suppositiones in

infringere credens, in cassum tamen vim argumenti,respondet distinguendo majorem. Actio Dei auxiliantis nequit esse idem cum eo, quod est actio hominis formaliter,seù reduplicativè, & initiativè, concedit; ut sic enim appellat,seù reduplicat supra Deum ipsum, à quo profectò omnis gratia est,& quidem in toto rigore; materialiter, seù terminativè, & completivè, negat; nam in hoc sensu potest etiam dici actio hominis, in quantum includit terminum, per eam actionem ponendum, quam dicit esse actum vitalem. Sicut ergo nullus actus vitalis est, quin sit à suo principio creato vitali, & à Deo simul, qui ad illum actum concurrit;& cum hoc benè stat, quod per eandem actionem indivisibiliter producatur, quæ, quatenus consideratur pendens à Deo,dicitur concursus Dei, & quatenus pendens à creatura, dicitur concursus creaturæ:Sic operatio,qua Deus nobis suam gratiam infundit, in quantum Dei non potest esse in sensu formali creaturæ;cujus tamen est in sensu specificativo,quia sicut refertur ad Deum, referri potest ad creaturam.

13. Credidit jam,qui hanc doctrinam concinnavit,difficultatem enodasse; sed eam esse à principio constabit minutatim responsionem examinando. Jam ergo primò dicit, actionem, seù potius actum vitalem nostrum dependere simul à nobis, & à Deo, referrique potest relatione dependentiæ ad Deum, & ad nos; quod quidem universaliter verum est in omnibus productionibus creaturarum,quæ,cum sint essentialiter subordinatæ Deo, indigent quoque influxu Dei. Pro quo ego adverto,vel iste supponit, actum vitalem esse de genere actionis,aut de genere qualitatis,& termini producti per actionem distinctam; itaut per eamdem actionem distinctã producat indivisibiliter tàm Deus,quàm intellectus actum vitalem; vel supponit, non dari actionem modalem distinctam ab agente, & passo, licèt non se explicet; quomodocumque autem supponat, semper argumentum Maignani est undique inconcussum, firmiterque per-

manet in suo robore, ut mox patebit.

14. Secundò dicit, quod actio Dei operantis, non est actio hominis in sensu formali, in quantum, prout est Dei, & refertur ad Deum, non est hominis, nec refertur ad hominem; in sensu verò materiali completivo, ut ipse dicit, est Dei, & hominis, quia refertur ad Deum, & hominem, à quibus dependet. At, si supponit, non dari actionem, distinctam ab agente, & passo, malè dicit, quod actio Dei non est actio creaturæ formaliter tantùm, non verò materialiter; nam, cum entitativè Deus non sit creatura, nec creatura Deus, sequitur, quod entitativè, & materialiter actio Dei distinguitur ab actione creaturæ; quia Deus agens non est ipsa creatura agens; ergo non solùm in sensu formali reduplicativo, sed etiàm materiali entitativo, completivo actio Dei non est actio creaturæ; quod, si loquatur ratione termini, adhùc contra est, ut successivè mox constabit. Si verò supponat, actionem distinctam ab agente, vel actio productiva cognitionis intellectus creati distinguitur ab actione productiva Dei, ejusdem cognitionis; vel non: si distinguitur; ergo non est eadem actio productiva Dei, & creaturæ, scilicet intellectus, & voluntatis, non solùm in sensu formali; verùm etiam materiali entitativo; si non distinguitur; itaut per eamdem actionem, qua producit intellectus cogitationem, per eamdem quippè Deus producit cogitationem ipsam, & sic verum est, quod eadem actio Dei, entitativè, & materialiter est quoque creaturæ, & hoc non mirum, quia quilibet effectus, productus à creatura est pariter productus à Deo; sicque est Dei producentis, & creaturæ producentis; non verò in sensu formali; scilicet, prout est à Deo, non est à creatura, nam esset contradictio. Sed contra hoc invicta est ratio Maignani; nam illa actio, prout est à Deo, est à Deo supernaturaliter agente; prout est à creatura, est ab ipsa, ut elevata; ergo, prout est à creatura in tantum est, in quantum Deus movet creaturam, ut agat;

ergo

ergo alia actio Dei præsupponitur in intellectu creato, ut ipse intellectus producat cognitionem; seù, ut ipse intellectus eliciat actionem, quam pro nunc suppono distinctam, ut cogitationem producat; non enim producit cum Deo per vires naturales; nec actio exit à viribus suis naturalibus; ergo à viribus supernaturalizatis, ergo per actionem Dei, susceptam in viribus naturalibus. Si verò supponit ipsam cognitionem esse actionem intellectus, seù esse de genere actionis; aut è contra dicat esse terminum productum, non per actionem distinctam, sed immediatè ab agente, scilicet intellectu, & Deo, quia non vult generaliter admittere actionem distinctam ab agente. Contra etiam ratio Maignani est à principio; nam hic terminus, seù dicas, hæc actio, puta sancta cogitatio, & pius affectus indeliberatus est ab intellectu, & voluntate, non secundùm suas solas vires naturales, & in statu naturali sumptas; ergo secundùm vires elevatas per gratiam Dei; Gratia Dei consistit in motione, actione, &c. ergo illa actio, motio Dei non potest esse idem ullo modo cum actione, producta à creatura, quia creatura non intelligitur in præsenti agere, nisi adjuta, & præventa à Deo. Undè patet quam verum sit illud agere Déi in nobis sine nobis, vulgò dictum à SS. Patribus, ut, nisi excludat omnem nostrum concursum, involvit repugnantiam.

15. Ad responsionem ergo, fundatam in hoc, quod, sicuti nullus actus vitalis potest esse, quin sit à suo principio vitali, sic pariter, quin sit à Deo, ad illum concurrente; & consequenter idem actus, qui est creaturæ est quoque Dei, specificativè tamen, non verò in sensu formali, paucis verbis juxtà dicta respondeo, considerando, scilicet, differentiam concursus generalis, & concursus specialis uberioris, uberiori modo exhibiti. Adde, si à naturalibus paritatem assumere volumus, ex ipso contra semetipsum, sic dico: Deus non concurrit cum creaturis hujus universi, nisi supponatur, ipsis dedisse vim productivam ad illos effectus, ad quos

S 2 simul

simul cum creaturis concurrere opus est; Ergo non potest cum creatura in ordine supernaturali concurrere, nisi creaturam antecedenter supponamus, Deum ipsum elevasse, atque principii vim complevisse.

16. Concludendum est igitur, quòd sive sancta cogitatio sit actio, sive terminus, productus per actionem; & actio, seû sit distincta, sive indistincta; sive Deus agat per eamdem actionem creaturæ, sive per diversam (quod ultimum, neminem dicere credo in hypothesi actionis distinctæ, & cogitationis per modum termini, & qualitatis) semper intellectus debet præsupponi elevatus per actionem Dei antecedenter ad actionem productam ab intellectu, seù, ut ambages depellam, ad sanctam cogitationem; aliter gratia supernaturalis contineretur in virtute naturali intellectus; Igitur verum est, quod docet Maignan, actionem Dei, vi cujus adjuvat intellectum ad agendum non posse esse idem cum actione vitali intellectus: Quippè sic effectus intellectus esset ad seipsum auxilium, & gratia ejusdem intellectus.

17. Gratiam actualem, quam diximus habitualis proprietatem, cujusque naturam hactenùs explicuimus, abundanter à Deo collatam fuisse Adamo, insinuatum est num. 1. Et certè decebat ratione status rectitudinis; si enim, ut est de fide, & docet contra Pelagium Augustinus, ignorantia est supplicium naturæ non primordium; ergo lux contraria eo tunc vigebat, & Adam majori, & copiosiori luce illuminabatur ob status, ut dicebam, rectitudinem tùm naturalem, tùm supernaturalem. Quo modo autem operabatur in Adam, explicandum superesset; sed jam cap. 6. per ea, quæ dicta sunt, liquidò manifestum est, gratiam actualem eo tunc minorem fuisse tùm in ratione adjutorii, tùm in ratione beneficii, tùm denique in modo auxiliandi ob illius ejusdem status præstantiam; Unde te refero ad cap. 6. cum quo hæc minimè pugnant, ut mox expresse docui, præsertim, si re-

mi-

minifcamur sententiæ Augustini lib. de correct. & grat. cap. 11. *Quid ergo Adam non habuit Dei gratiam? Imò verò, habuit magnam, sed disparem.*

COROLLARIUM.

18. EX his, dum assertum est, tunc in illo beato statu, gratiam esse minorem, non aliud mente cogitandum esse admoneo; quam modò gratiam Christi esse medicinalem, & sanare liberum arbitrium, sauciatum per primi hominis peccatum, atque sanando restituere pristinæ indifferentiæ ad bonum benè faciendum.

Caput Nonum.

De Prædestinatione Hominum ante lapsum.

1. SUmitur à Theologis strictè prædestinatio pro actu divinæ voluntatis æternæ, qua Deus aliquas intellectuales creaturas perducere decrevit per media efficacia ad finem gloriæ. Cum autem non sit mihi pro nunc animus inquirendi, aut scribendi quidquid alii senserunt; præcisè Doctorum varietate, atque communitate indicata meum promam judicium, secundum quod proposui.

2. In hac prædestinationis materia post lapsum (ante casum ferè paucis verba facientibus) aliqui docent, prædestinationem Electorum ad gloriam esse ante prævisa opera finalia; Alii quidem post prævisa merita per scientiam mediam; Alii post prævisa merita per scientiam visionis. Illorum verò, qui docent, prædestinationem post prævisa merita sub conditione futura, sed ante eadem absolutè futura; Quidam asserunt, id verum esse post lapsum, itaut Ange-

lorum,

lorum, qui salvati sunt, & Adæ ante casum prædestinatio non fuerit efficax absoluta, sed conditionata promissoria: Docent autem ulteriùs, prædestinationem hominum Electorum ad gloriam fuisse de facto post prævisum Adæ peccatum; Antecedenter verò nulla fuit prædestinatio efficax, sed solummodò conditionata ex se indifferens, promissoria; sed de hominibus post lapsum infra. Solùm nunc inquiro, qualis fuerit in primo ordine vitæ, qui non perduravit, prædestinatio.

3. Prædestinationem ad gloriam in prima conditione, ut Angelorum, sic Adæ, omnisque suæ sobolis fuisse efficacem, conditionatam promissoriam; & nullo modo absolutam ex D. Aug. colligitur apertissimè, dum ait lib. de corr. & grat. cap. 10. *Sic ordinasse Angelorum, & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet quid posset eorum liberum arbitrium; deindè* (scilicet post casum) *quid posset sua gratiæ beneficium*; & subjungit: *Denique Angeli quidam quorum Princeps est, qui dicitur diabolus per liberum arbitrium à Domino Deo refugæ facti sunt: Cæteri autem per ipsum liberum arbitrium in veritate steterunt, eamque de suo casu nunquàm futuro certissimam scire meruerunt*: Et post loquens de Adamo, ait: *Sic hominem fecit cum libero arbitrio, & quamvis sui casus ignarum, tamen ideò beatum, quia non mori, & non miserum fieri in sua potestate esse sentiebat, in quo statu recto, ac sine vitio, si per ipsum liberum arbitrium manere voluisset, profectò sine ullo mortis, & infelicitatis experimento acciperet illam merito hujusmodi permansionis beatitudinis plenitudinem, qua, & Sancti Angeli sunt beati, ut cadere non possint ulteriùs, & hoc certissimè sciret*; & cap. 11. *Tunc ergo Deus dederat homini bonam voluntatem, dederat, & adjutorium, sine quo in ea non posset permanere, si vellet; ut autem vellet in ejus libero reliquit arbitrio; posset ergo permanere, si vellet, quia non deerat adjutorium, per quod posset, & sine quo non posset perseveranter bonum tenere, quod vellet; sed quia noluit permanere, profectò ejus culpa*

pa

pa est, cujus meritum fuisset, si permanere voluisset; sicut fecerunt Angeli sancti, qui, cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi, & hujus mansionis debitam mercedem recipere meruerunt.

4. Ex hac Augustini doctrina infero, gratiam, Angelis collatam, qui steterunt, aliam non fuisse secundùm entitatem ab ea, quæ fuit Angelis concredita cadentibus, & Adamo; aliter non dixisset: *Sicut fecerunt Angeli sancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi;* Non enim ad unitatem causæ, purà liberi arbitrii, reduci posset Angelorum permansio in veritate, aliorumque casus, si gratia à gratia discriminaretur in eo primo beato statu; ergo prædestinatio ad gloriam ante peccatum Adæ, non fuit absolutè efficax antecedenter, sed conditionata promissoria; cum ex Augustino sic fuit prædestinatio Adæ, Angelorum, qui ceciderunt, ac Angelorum, qui steterunt, videlicet, conditionata efficax promissoria; non autem efficax absoluta.

5. Licet noster P. Filoramo quoad hoc suffragetur; ex Augustino tamen supracitato infert, non sic fuisse prædestinationem hominum post lapsum originalem; at, pace sua, quæ sint discrimina gratiæ medicinalis à gratia sanitatis in superioribus satis, superque dictum est. Siquidem simili modo dicam post lapsum primi hominis, nam in Christo Mediatore, qui humanum reparavit genus, & adhuc post originale voluit homines omnes salvos fieri, nullo dempto, ut est de fide tandem expressiùs definitum ab Innocentio X. & Alex. VII. omnes elevati fuerunt, sicut ad gloriam, ita ad gratiam, &, sicuti sincerè, & verè ad gloriam, sic quoque ad media gratiarum. Nec, hoc posito, dici posse, puto, efficacem Dei prædestinationem post originale fuisse absolutam antecedentem: ita procul dubio esset ex parte Dei aliqualis, positiva, initialis reprobatio periturorum, ultra illam comminatoriam, factam Adæ, & Posteris, casu quo non

per-

permansissent in accepta rectitudine à Deo conditore. Vt autem aliquid specialiùs dicam in contrarium eorum, quæ infert P. Filoramo in suo opere de prædestinatione, admonitum volo lectorem, Patrem Filoramo dormitasse, dum num. 225. volens in epilogum reportare Maignani sententiam circa prædestinationem dicit, Maignanum asserere omnes prædestinatos præveniri à Deo speciali gratia in ratione beneficii, ob quemdam specialem affectum; & solùm aliquos specialiter prædestinatos præveniri gratia speciali secundùm entitatem; nam Maignan specialitatem gratiæ ex parte affectus, solùm pro eximiè, &, ut sic dicam, privilegiata prædestinatione prædestinatis, asseruit; non autem pro omnibus electis, ac respectu omnium prædestinatorum. Theologiam Maignani, attentè perlegenti, constabit; & quia hoc clarissimum est, solùm affero textum ex num. *6.* prop. 14. cap. *36.* pag. 495. ubi inter cætera sic habet, respondens objectioni: *At generatim non est necesse, ut perseverantiæ donum...... Quia Deus non utitur speciali affectu generatim erga omnes, qui actu salvantur, præ omnibus, qui non actu salvantur; ut constare potest ex dictis cap. 14. prop. 20. quamvis talem specialem affectum habeat erga aliquos, qui propterea vocantur eximiè prædestinati, juxta dicta eodem cap. 14. prop. 19.* Dum autem Filoramo adducit rationes quatuor Maignani num. 227. ut ostendat, subsistentiam non habere, fallitur; quod, ut videas, exponendæ sunt quatuor illæ rationes. Prima est, quod Adam aliquod jus indirectum habebat ad gratiam, dantem posse, quia, cum creavit eum innocentem, sibi, ut optimo conditori, debet opera sua facere perfecta; ideoque ratione hujus indirecti juris, quidquid auxilio gratiæ fuerunt benè operati Angeli Sancti, libero arbitrio fuit attributum. Secunda est, quod creatura rationalis non indigebat adjutorio, tangente voluntatem, sed intellectum; & ideò tunc poterant opera bona attribui arbitrio. Tertia, quod, cum sit necessaria post lapsum inspi-

rata

rata dulcedo, quæ consistit in actibus indeliberatis, jàm per hos applicatur voluntas; & ideò inspirationi tribuenda est voluntatis applicatio. Quarta, quia gratia in natura lapsa est major in ratione doni, beneficii, &c. quam fuerit in natura innocenti, & sana. Hæ omnes rationes concinnatæ sunt à Maignano ob illud Augustini cap. 10. de Corr. & Gra. Sic ordinasse Angelorum, & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet quid posset eorum liberum arbitrium, deindè quid posset suæ gratiæ beneficium.

6. Ad primam dicit citatus Doctor, jus illud indirectum fundari in laude Dei, quam intendit in operibus suis; ergo, Deo danti gratiam, non libero arbitrio, debebit attribui laus operis. Sed consideret, Maignanum dixisse, jus illud esse indirectum, non directum; ergo nihil facit, dum impugnat. Ad secundam concedit majorem indigentiam naturæ lapsæ, quàm sanæ; sed ait, quid indè? At dico ego, optimè sequi, operationem in statu naturæ lapsæ attribui Deo non libero arbitrio, & non solùm majus posse, quod ultimum concedit; & ex hoc puto sequi primum, nam libertas non se determinat in hoc statu, nisi cum ipso majori auxilio ratione naturæ lapsæ. Ad tertiam asserit, quod in natura sana intellectus immediatè moveatur, non voluntas, non propterea operatio non est ex isto motu; Et ratio motus immediati, vel mediati est impertinens. Sed immediatè moveri voluntatem, negari non potest, majorem esse gratiæ influxum in opus de facto; ergo optimè ex hoc capite benè dicitur, opus attribui gratiæ potiùs, quàm libero arbitrio. Ad quartam dicit, gratiam esse majorem in ratione beneficii, & doni, pertinere ad posse, non ad operari. At quis non videt, quod, si ipsum posse cum opere conjungitur, ut conjungi, quandoque dicendum est, aliter non esset verum posse, nec verum instrumentum divinæ voluntatis; sicuti concedit hanc majoritatem pertinere ad posse; sic quoque concedere debet pertinere ad operari; &, sicuti admittit posse attribuendum esse magis gratiæ, ita operari. Frustr-

ergo conatur insinuare quatuor supradictas rationes fucatas esse, non subsistentes.

7. Ad propositum probari item potest conclusio, quia, si Electi ante peccatum Adæ fuissent prædestinati in vitam æternam specialiter, sequeretur, reprobos quoque fuisse antecedenter ad prævisum peccatum Adæ exclusos Dei voluntate à gloria, & Regno, ad quod supponimus de fide fuisse creatum primum hominem, & omnes ab eo descendentes; ergo necessariò fuissent eis prædestinata media, quibus peccatum induceretur, & non merito injustitiæ, sed solo Dei nutu, quod impium est. Nec enim juvat adversarios, si dicerent, non fuisse exclusos, sed solummodò non inclusos; nam id est, quod dici non posse argumentum evincit. Imò, ut expressè circa hoc aliquid dicam, accedit, quod, si ante lapsum in prima conditione vitæ, electorum fuisset efficax absoluta, antecedens prædestinatio, sequeretur pro reprobis non solùm voluisse permissionem peccati, seù, quod idem est permisisse peccatum; sed etiam voluisse peccatum ipsum, saltem finale in illis, scilicet, qui non includebantur electorum, seù prædestinatorum numero. Probatur: eo tunc vi decreti efficacis, quo ex hypothesi aliquos salvandos voluit antequam Adam fuerit prævisus peccans, alios verò non, nisi voluntate inefficaci, ut loquuntur, necessariò istis debuerit decernere auxilia, quibus non cooperarentur, & consequenter permissionem peccati, quatenùs medium ad peccatum; undè permissio ipsa, quæ de se esset bona indueret rationem malitiæ; ergo Deus non solùm vellet ipsam permissionem, & bonum permissionis, sed ipsummet peccatum. Neque dicas, quod eadem ratio fieri potest post Adæ casum, scilicet, si prædestinatio post lapsum fuerit efficax antecedens absoluta, nam ultrò concedo, & dicam prædestinationem hominum fuisse de facto efficacem absolutam consequentem. In præsenti autem argumentum magis urget ab hypothesi primi status vitæ; nam nullum supponeretur inquinamentum in natura, & Deus nutu suo ex se initia-

tiaret reprobationem conferendo auxilia sufficientia, quæ essent talia positivè ex parte Dei solius nullo ordine ad peccatum, cum istud non supponeretur : nunc autem post Adæ peccatum, etiamsi vellem concedere prædestinationem efficacem Electorum; tamen auxilia sufficientia, quæ aliis dantur, quos adhùc Deus vult salvos fieri; si sunt positivè sufficientia, hoc nascitur ex effectibus peccati originalis, puta, ex concupiscentiis, quibus sinit se homo superari, non obstante allicientia gratiæ divinæ; quod docent etiam adversarii, qui, licet conveniant in hoc, quod est, prædestinationem ante lapsum fuisse dumtaxat promissoriam, & conditionatam, dissident tamen docentes post lapsum de facto prædestinationem Electorum fuisse efficacem antecedentem, ut notavi in principio capitis.

8. Cum igitur nunc adsint motus concupiscentiæ, & aliundè Deus speciali, efficaci, ut suppono, Prædestinatione, electos ordinaverit ad vitam per media efficacia indefectibilia, sequitur, quod, dum cæteris auxilia dat sufficientia, hæc non sunt sufficientia positivè, nisi ob præsuppositionem concupiscentiarum; tunc verò (infero ego) cum ista non fuisset; esset gratia positivè sufficiens ex intentione divina dumtaxat; nunc verò per aliquos, & specialiter Patrem Filoramo ob solum est peccatum originale suppositum, cujus in aliquibus vult Deus exigere in parte debitum, in quantum dat solum auxilia, quibus homo potest benè operari, licet remaneat in ipso posse; quod infra patebit, ad nihil inservire, nam hæc doctrina, ideò videtur sic concinnata, quia Doctor iste pro Electis vult admittere ad discrimen reproborum gratiam majorem, magisque influentem, & veluti moraliter determinantem. Secundò, non obstante tota hac doctrina gratiæ sufficientis, adhuc ex parte Dei excludendus est omnis ejus bonæ voluntatis erga salutem hominum post lapsum timor; ergo, licet supponatur peccatum originale, si stat efficax antecedens Electorum prædestinatio, hoc ipso respectu reproborum stat initialis reprobatio

T 2 dan-

dando auxilia solùm sufficientia; ergo signum est etiam fuisse initialem reprobationem à gloria, & à regno, præsertim, facta collatione, cum decreto salvandorum; ergo, licet doctrina data de duplici intelligentia gratiæ sufficientis juvet ad probandum, non fuisse ante casum prædestinationem hominum efficacem, nisi conditionatam; tamen adhuc non salvat, benè potuisse efficacem absolutam esse post originalem lapsum, ut in prima probatione.

9. Quantum ergo attinet pro nunc, in hoc situm est discrimen; videlicet, nunc post lapsum, Deum ex se moveri ad dandum auxilia sufficientia, tamen merito injustitiæ, puta peccati originalis; sicque daret media ad salutem; quia autem homo non operaretur, remanerent sufficientia, nam vinci sineret se à concupiscentiis; quapropter Deus solùm vellet permissionem peccati; hæc autem responsio, aut hoc dicas effugium, non habetur pro primo ordine vitæ; casu porrò quo prædestinatio fuisset efficax absoluta ante lapsum Adæ, reprobis daret auxilia, quibus non operaretur homo, non quia vinceretur à concupiscentiis, quæ non supponuntur; sed quia Deus ea vellet conferre, quibus voluntas non consentiret; sicque patet non præsuppositione concupiscentiarum, sed intentione Dei ità ordinari auxilia, ut remaneant vacua, & consequenter videtur velle permissionem, ut medium ad peccatum; quod, cum non sit dicendum, neque dicendum erit, prædestinationem ante Adæ prevaricationem fuisse efficacem absolutam antecedentem.

10. Dices: Hoc argumentum posset generaliter applicari contra illam Dei voluntatem promissoriam, quam dicimus; ergo. Respondeo nil agere contra illam, nam non est specialis unius præ alio antecedens efficax prædestinatio; At verò posito, quod ante lapsum esset prædestinatio efficax electorum, necessario ex vi hujus voluntatis, Deus aliis illa media daret, quibus non obtineretur salus; & ideò dixi hac hypothesi, Deus uteretur permissione peccati ad peccatum, &c. Neque dici potest, quod simpliciter permitteret

ret

ret peccatum, ut posset, si prædestinatio Electorum asseratur post lapsum Adæ; eo quia post lapsum supponuntur cōcupiscentiæ, à quibus homo, nisi liberatur, non est defectu Dei, sed concupiscentiarum; Antequam autem primus homo excideret, tota initialis causa deficiendi, & reprobationis esset ex parte Dei volentis, illa auxilia præbere, quibus permittitur peccatum, & ipsa permissio esset volita propter peccatum.

11. Demum probatur, quod prædestinatio efficax, ut communiter sumi solet, non fuerit talis ante lapsum in statu naturæ sanæ; Pro quo sciendum est in prima conditione vitæ seù Angelorum, seù hominum decretum in sententia plurimorum fuit promissorum, & conditionatum; atque gratia, eis data, qui steterunt, non fuit specialiter differens ab ea, quæ fuit collata iis, seù Angelis, seù Adamo, qui ceciderunt, & malè operati fuerunt, seù qui in veritate non steterunt. Aliis verò placet, gratiam, datam Angelis, qui steterunt, fuisse eorum sensu efficacem; Angelis autem, & Adæ, qui minimè steterunt in veritate, fuisse inefficacem; Ex quo infertur in istorum sententia, decretum Prædestinationis fuisse efficax in statu Innocentiæ solùm pro Angelis Sanctis, putà pro illis, qui steterunt; ergo pro aliis Angelis, & Adamo non fuit decretum prædestinationis speciale efficax antecedens; aliàs Angeli non cecidissent in condemnationem, ut jam in facto condemnati fuerunt, & vinculo damnationis adstricti, nec Adam cecidisset in condemnationem, etsi voluerit, ut ex postfacto, in Christo misereri generis humani. In istorum ergo ultimorum sententia non potest dici prædestinationem hominum Electorum (adhùc gratis dato, quod pro Electis nunc, & prædestinatis adsit decretum speciale efficax) fuisse ante peccatum originale; aliter Adam non potuisset cadere, cum ipse quoque cum cæteris electis sit de numero prædestinatorum, & salvandorum, ut ex postfacto de fide constat, & sicut Angeli, qui ciderunt, defectu gratiæ efficacis ceciderunt, sic quo-

que

que Adam defectu gratiæ efficacis cecidit; & sicut etiam pro Angelis, qui non steterunt, non adfuit decretum efficax speciale prædestinationis, ut fuit pro Angelis Sanctis; sic quoque pro hominibus electis ante casum non fuit decretum efficax speciale; aliter, ut dictum est, Adam, quem scimus esse prædestinatum, non potuisset excidere à gloria, prædestinata ipsi; & cæteri homines electi in ipso, & cũ ipso.

12. Dices forsitan, quod, licèt Adam non steterit, & consequenter in damnationem inciderit, & cum eo genus humanum. Tamen, quia Deus decreto efficaci ipsum, & cæteros ex hominibus electos prædestinaverat, licèt permiserit eum peccare; ex vi illius pristini decreti admisit conditionem, quod voluerit in remedium peccati per Christum misereri; & consequenter, etiamsi Adam cecidit, non indè sequitur, quod non fuerit efficaciter prædestinatus ante casum; sed solum sequitur, quod ex vi suæ efficacis prædestinationis, non potuit negligere medium suæ reparationis.

13. Sed ego primò, id esse dico contra D. Augustinum, qui pro certo habet, prædestinationem esse post lapsum Adæ, ut ostendit P. Filoramo. Secundò, si Adamo peccanti comminatus fuerat mortem, & exclusionem à gloria, ut jam omnes homines cum eodem damnationis vinculo detinebantur, & per peccatum originale detinentur, pro quo solvendo venit Christus, quare dici potest, quod eis fuerat ante præscientiam casus prædestinata efficaciter gloria? Si enim hæc fuerat decreto efficaci, ut ipsi intelligunt, eis prædestinata; quo modo, si peccasset, poterat excludi à Regno? Aut enim non poterat permitti peccatum, aut, si permitteretur, non poterat vinculo damnationis astringi; nam vigebat decretum efficax salutis. Quomodò damnationi addici potuit, qui saluti efficacissimè addictus vi decreti specialis supponitur.

14. Dices: Erat addictus Adam saluti, &c. sed in casu peccati, quod jam patravit, merebatur mortem comminatam, & jam reus damnationis fuit; at quia præsupponitur

vc

voluntas efficax de sua salute, voluit eum reparare à sua miseria; ergo non fuit addictus morti absolutè, sed conditionatè, scilicet, nisi voluerit misereri. Sed contra, nam non solùm debet dici, nisi voluerit in Christo misereri, sed, quod non potuerat Deus non misereri; ergo, si non potuerat non misereri, nequit dici Adam addictus morti, neque hic dici potest, quod esset morti addictus secundùm præsentem, ut dicitur, justitiam; nam aliquem non esse in gratia, seù esse injustum, & perversum, non importat esse condemnatum, seù excidisse à gloria. Neque iterum dici potest, quod sicuti (etiamsi decretum prædestinationis ante lapsum fuerit promissorium benè operantibus; & è contra, comminatorium mortis æternæ malè operantibus) dicendum est, reprobationem conditionatam in suppositione peccati Adæ includere admixtam hanc conditionem, nisi Deus voluerit misereri in Christo; Sic quoque non mirum, quod Deus non potuerit non admittere, seù non verificare hanc conditionem, cum semper verum sit, quod Adam contraxit damnationem.

15. Nequit profectò id dici, quia dispar ratio est; nam in sententia non admittente decretum efficax prædestinationis in statu Innocentiæ, sed solùm decretum efficax, si tale mecum nuncupare volueris, promissorium benè operantibus, & Adæ permanenti, optimè sequitur potuisse permitti peccatum Adæ, ipsumque Adamum, posito peccato esse aptum ad interitum cum tota sobole sua, & damnatum ob conditionem obedientiæ non impletam; Potuit tamen Deus admiscere hanc aliam conditionem, nisi voluerit in Christo misereri; quia jam excidit à gloria per peccatum, stante decreto solùm promissorio, cum quo tamen conjuncta fuit illa conditio, nisi voluerit misereri. At posito decreto efficaci absoluto prædestinationis hominum electorum ante lapsum, Adamo jam peccante, non potest dici excidisse à gloria, cum jam stet firmum decretum efficax, ut illi intelligunt efficax; ergo non potest dici Adam ligatus

vinculo

vinculo damnationis, scilicet, exclusionis, & rejectionis à gloria: Posito autem solùm decreto promissorio, dici potest ex vi hujus, posito peccato Adæ, Adam ipse damnatus, videlicet à gloria exclusus, licet non fuerit absolutè exclusus, ob illam admixtam conditionem. nisi voluerit misereri in Christo. Melius igitur dicitur, Deum de facto prædestinasse homines post lapsum; itaut ante lapsum nullius, seù Angelorum, seù hominum fuerit speciale, & efficax decretum prædestinationis, ut noster Filoramo ait, esse sententiam Augustini ex Apostolo. Quidquid autem sit de his, quæ raptim dixi, assero in primo ordine vitæ non fuisse efficax antecedens decretum absolutum prædestinationis, hoc argumento, quod supra promiseram: In statu naturæ sanæ nullum fuit decretum efficax absolutum antecedens reprobativum à gloria, ergo neque prædestinativum ad gloriam. Antecedēs admittitur ab ipsismet, qui judicant prædestinationem fuisse ante casum, electorum, &c. Et nemo est, quē sciam, qui dixerit reprobationem antecedentem hominum ante lapsum; ad altiùs, siqui sunt, qui talem reprobationem admittere non timent, defendunt post peccatum originale, ut apud Authores passim notari potest. Insuper probatur antecedens; Eo tunc, ex parte hominum non erat undè Deus aliquos præ aliis reprobaret; neque ex parte sui, cum supponatur, Deum sincerè voluisse hominibus, conditis in Innocentiæ salutē æternùm beatam; ergo ex se non poterat aliquos excludere à gloria, & regno. Probatur consequentia primi argumenti, nam si aliquos efficaciter absolutè prædestinasset in vitam; alios explicitè non solùm negativè, sed etiam positivè reprobasset ex se, ut patebit infra, cum de prædestinatione in secundo ordine vitæ.

Cætera, quæ dici oporteret de statu Innocentiæ, puta de immortalitate, & similibus, linquimus, cum sint obvia apud Doctores. Sufficit mihi explicuisse ea, quæ ad rectè vivendum, & suaviter operandum conducebant.

DISSERTATIO SECUNDA

De secunda conditione vitæ, ejusque discrimine à Prima.

Otissimùm, cum visum fuerit, D. Augustino, Sanctorum PP. præclarissimo, qualis fuisset homo, si status innocentiæ ille felix decantatus perdurasset: Nunc similiter sub ejusdem auspiciis considerand occurrit infelix secunda vitæ conditio, qualis de facto jam est peccati merito, ut Apost. innumeris in locis insinuat.

Animus mihi tamen non est omnia attingere, sed solùm quædam, speciali consideratione perpendere, non tàm distinctè, & clarè conscripta. Quæ considerare proposui præsertim hæc sunt; Adæ post lapsum alia libertatis conditio, peccatum originale, ejusque effectus, prædestinatio; remedium à Christo institutum peccati originalis, puta, baptismus, & similia: Et id oneris nunc suscipio, ut expressiùs dicam in commodum legentium, quod fortè ad solutionem usque dictum satis non fuit à scriptoribus. Absque aliquo lectorum commodo paginas infarcire, pruritum quemdam eorum, qui sua prælo exponunt, si sua dici tamen aliquali ratione possunt, nescio qualem sapit.

Caput Primùm.

Secunda vitæ infelix conditio describitur.

1. POstquam prævaricatus est Adam, omnesque in illo, ut cum Apostolo inquit Augustinus con-

tra

tra Pelag. & Cæle: iis est spoliatus bonis, quibus ornatum fuisse Adamum in sui conditione diximus, & divina fide antiquitùs tenemus; ergo jam patet, quæ sit hujus vitæ conditio: Nascitur enim homo nunc pronus ad malum cum ignorantiæ caligine, concupiscentiis, sine gratia, & absque dono supernaturali, &c. Mala ergo, quæ incurrit Adam S. Scriptura recenset, & D. Augustinus fusè persequitur, tàm sanctè, tàm doctè, ut nonnisi illustretur mens nostra, & inflammetur voluntas ejus operum lectione. Equidem, dum cap. 10. de correct. & grat. scripsit: *Sic hominem fecit cum libero arbitrio... Tamen ideò beatum, quia non mori, & non miserum fieri in sua potestate esse sentiebat....* Experimur ergo ex Augustino nunc mortis, & infelicitatis argumenta; & sanè de illa infelicitate intelligendus S. Doctor, de qua cap. 11. locutus est: *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, quoniam caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem...* Liberum ergo arbitrium Adæ in perfectissimo illo viæ statu in æquilibrio perfectum erat; Ita ut sibi tantùm imputaretur consentire, vel dissentire; nunc verò, ut inquit Apostolus, cum sit alia lex in membris, quam dicit legem peccati, repugnantem legi mentis, habet quasi cum peccato cohabitationem juxta illud Apost. ad Rom. 7. *Si autem, quod nolo, illud facio, jam non ego operor, sed, quod habitat in me peccatum*, quem textum explicui dissertat. *1.* cap. 2. num. 12. Totumque id emersit, nam profectò nunc nō, sicuti tunc, omnia sunt in pace, & cum summa tranquillitate; Undè ad bonum arduitas, difficultas, inclinatio, & pugna contrariorum, cujus causa fuit unius hominis inobedientia, & indè membrorum, & carnis conflictus, inordinatio, perversitas, inobedientia, incendia, libido pudenda, &c. ut D. Augustinus de nup. & concup. ad Valer. scribit cap. 5. lib. 2. loquens de primorum hominum erubescentia, *tunc autem erubuerunt, quando post inobedientiam suam inobedientia membra senserunt.*

3. Cur

2. Cur autem, quod non erit consideratione haud dignum apud eos, qui rerum naturas per causas curiosiùs, & utiliùs investigare solent, post primi hominis lapsum, legem peccati sensit homo in suis membris; & tamen quasi cæterorum habet imperium, in pudendis minimè. Non credam alicui displicere præsertim ex vi subjectæ materiæ, quæ pertractatur, hæc nomina, hoc dubium; nam contra ipsum dicam, quod dixerit Pelagio Augustinus à simili de nupt. lib. 2. cap. 6. *Sed inter tot nomina bonarum rerum, idest, corporum, sexuum, conjunctionum libidinem iste non nominat. Tacet, quia pudet, & mira, si dici potest pudoris impudentia, quod nominare pudet, laudare non pudet.*

3. Dignum quippè existit, ut postquam ex Apostolo, & D. Augustino, Cōciliis habeamus omnes homines in Adam prævaricasse, omnes ex uno in condemnationem, & ex primi hominis prævaricatione rebellionem potentiarum, & virium inferiorum insurrexisse, concupiscentiam membrorum emersisse, legem peccati, fomitem, deordinationem, &c. perspiciamus qua ratione id potissimum de pudenda libidine verum sit; qua de causa omnia membra imperio voluntatis videntur applicari; & sola pudenda esse inobedientia, quatenus volentibus, nolentibus, ad instar belluarum turpiter commoventur. Et certè augetur difficultas ex Augustino dicente merito inobedientiæ Adam sensisse, & cum eo genus humanum inobedientia carnis membra. Cur ergo ubi propriè est pudor, imperium non habet voluntas; & erga cætera suum exercet arbitrium?

4. Sed gratias Deo, humani generis reparatori, qui, dum hæc mente revolverem rationem ex Augustino lib. 1. de nupt. & concupisc. accepi. meo parcens labori S. Pater sic quippè post alia ait. *Ibi enim homo primitùs, Dei lege transgressa, aliam legem repugnantem suæ menti habere cœpit in membris, & inobedientiæ suæ malum sensit, quando sibi retributam dignissimè inobedientiam suæ carnis invenit, talem quip-*

pè etiam serpens oculorum apertionem seducendo promiserat ad aliquid, videlicet, sciendum, quod melius nesciretur. Tunc in se quippè sensit homo quid fecit; Tunc à bono malum non carendo, sed perpetiendo discrevit, injustum enim erat, ut obtemperaretur à servo suo, id est, à corpore suo ei, qui non obtemperaverat Domino suo. Nam quid est, quod oculi, labia, lingua, manus, pedes, inflexiones dorsi, cervicis, & laterum, ut ad opera, sibi congrua. moveantur, positum in potestate est, quando ab impedimentis corpus liberum habemus, & sanum: Ubi autem ventum fuerit, ut filii seminentur ad voluntatis nutum membra, in hoc opus creata, non serviunt, sed expectatur; ut ea, veluti sui juris libido commoveat, & aliquando non facit animo volente, cum aliquando faciat & nolente? Audiamus quid subdat: *Hinc ne non erubesceret humana libertas arbitrii, quod contemnendo imperantem Deum, etiam in membra propria, proprium perdidisset imperium; Ubi autem* (in quo resolutum remanet dubium) *Convenientiùs monstraretur inobedientiæ merito depravatam esse humanam naturam, quam in his non obedientibus locis, undè per successionem subsistit ipsa natura? Nam ideò propriè istæ corporis partes, naturæ nomine nuncupantur.*

5. Tota igitur ratio in hoc sita est, quod, cum per inobedientiam mentis conditori Deo, facta fuerint menti inobedientia carnis membra; rationabile, & congruum fuit, ut illud membrum inter cætera humani corporis inobediens experiatur, quo peccatum transfunditur originale in posteros, ut cum Mersenno in principio adnotavi dissert. 1. cap. 1. & nunc jam sententia est D. Augustini: Ex quo colligere possum, ut Augustini subsistat sententia, Deum vel reliquisse naturali formationis cursui, seclusa suaviori providentia, corpora post peccatum, à generantibus efformanda; vel potiùs voluisse in pœnam peccati originalis, seù ob continuam ejus memoriam talia constituere vasa, veneri destinata, ut illorum membrorum commotio non subderetur

im-

imperio humanæ libertatis, atque directionis. Ego quidem dicerem, Deum juſtum ultorem, ſic voluiſſe diſponere vim activam generantium, ut tali conformatione emergerent organa Adæ poſt caſum; & tali generatione coagmentarentur filiorum, qua dictorum membrorum inobedientia oriretur; Aliter non fuiſſet in pœnam originalis. An autem ſic fuiſſet, ſecluſis ſtatu ſano,& lapſo, ſeù pro ſtatu puræ naturæ, dubium eſt, quod ſolvere, eſt arduum. Quomodo autem phyſicè id ſit, ſeù poſt peccatum evenerit, conſulendi ſunt anatomici; Imò nil hoc juvat, niſi pariter anatomicos corporis Adæ conſulamus; qui, cum non ſint, nec fuerint, præter Deum in ſtatu innocentiæ; Ex ſolo Deo ſcire poſſemus, qui tamen, cum hæc, & ſimilia, non revelaverit; puto, id nobis occultum eſſe, niſi per analogias diſcurramus; Sed jam pergamus ad radicem examinandam infelicitatis hujus vitæ, quæ non eſt, niſi propago peccati.

Caput Secundum.

Utrùm peccatum Adæ infecerit Poſteros.

1. Veritas iſta de propagine peccati conſtat innumeris S.Scripturæ locis. Articulus eſt ergo fidei, mirè propugnatus ab Auguſtino contra Pelag. & Cæleſtium. Aliqua igitur afferam teſtimonia ex S.Scriptura. In pſal.50. dicebat David: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in iniquitate concepit me mater mea.* Sapiens in Eccleſiaſt. 25. *A muliere initium factum eſt peccati, & per illam omnes morimur.* Sap. 12. *Nequaquam eſt natio eorum, & naturalis malitia, & ſemen illorum maledictum ab initio.* Eccleſiaſt. 40. *Grave jugum ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum uſque in diem ſepulturæ.* Eccleſiaſtes 7. *Fecit Deus hominem rectum, ipſe autem ſe immiſcuit infinitis*

quæstionibus. Job 25. *Quis mundus à sordibus, etiam unius diei sit infans super terram.* 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine.* Ipse etiam Job cuncta mala, quæ nos, dum nascimur, sequuntur cap. 13. considerans, diem nativitatis suæ maledicens, dicebat: *Pereat dies, in qua natus sum, & nox, in qua dictum est, conceptus est homo.* Isaias cap. 53. *Omnes nos, quasi oves erravimus, & unusquisque declinavit in viam suam; iterumque facti sumus, sicut immundi nos omnes, & quasi pannus menstruatæ omnes justitiæ nostræ, & cecidimus, quasi folia universi.* Oseas cap. 2. *Ipsi autem, sicut Adam transgressi sunt, ibi prævaricati sunt in me.* D. Paulus ad Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt. Si enim unius delicto multi mortui sunt, &c. Igitur, sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem.* Ad Ephes. 2. *Eramus natura filii iræ.* In 1. Corinth. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.*

2. Non defuerunt hæretici, puta Cælestius, & Pelagius, qui dixerint apostolica verba, *per unum hominem*, &c. intelligi, quod Adam peccaverit primùm; in quo de cætero quisquis peccare voluerit, peccandi invenit exemplum. Sed, si profectò, ut docet Augustinus, Apostolus hìc imitationem intelligi voluisset; non per unum hominem, sed potiùs per diabolum, peccatum in hunc mundum intrasse, & per omnes homines pertransisse, dixisset; de diabolo quippè scriptura est Sap. 2. *Imitantur autem eum, qui sunt ex parte ipsius*; Sed ideò per unum hominem dixit, à quo generatio utique hominum cœpit, ut per generationem doceret, ad omnes transfusum fuisse originale peccatum.

3. Hujus veritatis testes sunt omnes SS. PP. quorum nonnullos adducam hùc. Ireneus Episcopus Lugdunensis, qui non longè à temporibus Apostolorum fuit: *Non aliter salvari homines ab antiqua serpentis plaga, nisi credat in*

eum,

eum, qui ſecundum ſimilitudinem carnis peccati in ligno martyrii exaltatus à terra, & omnia traxit ad ſe, & vivificavit mortuos. Cyprianus Martyr,& Epiſcopus:*Si homines impedire ad conſecutionem gratiæ aliquid poſſet ; magis adultos, & provectos, & majores natu poſſent impedire peccata graviora; porrò autem, ſi graviſſimis delictoribus,& in Deum multo ante peccantibus, cum poſtea crediderint, remiſſio peccatorum datur; Et à baptiſmo atque gratia nemo prohibetur, quantò magis non debet prohiberi infans, qui recens natus nihil peccavit, niſi ſecundum quod carnaliter natus, contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit, qui ad remiſſionem peccatorum accipiendam hoc ipſo faciliùs accedit, quod illi non remittuntur propria, ſed aliena peccata.* Hilarius Epiſcopus, cum de Chriſti carne ageret, ſic dicit: *Ergo, cum miſſus eſt in ſimilitudinem carnis peccati, non ſicut carnem habuit, ita habuit & peccatum, ſed quia ex peccato omnis caro eſt, & à peccato, ſcilicet, Adam parente deducta, in ſimilitudine peccati carnis eſt miſſus, exiſtente in eo non peccato, ſed peccati carnis ſimilitudine.* Ambroſius ſuper Lucam exponens: *Jordanus*, inquit, *converſus eſt retrorſum; ſignificavit ſalutaris lavacri futura myſteria, per quæ in primordia naturæ ſuæ, qui baptizati fuerint parvuli à malitia reformantur.* Rurſus idem ipſe: *Fuit*, inquit, *Adam, & in illo fuimus omnes; periit Adam, & in illo omnes perierunt.* Item Ambroſius in expoſitione lib. Tobiæ: *Diabolus Hevam decepit, ut ſupplantaret virum, obligaret hæreditatē.* Olympus Hiſpanus Epiſcopus in quodam ſermone eccleſiaſtico apud Auguſtinum; *Si fides unquam in terris incorrupta manſiſſet, ac veſtigia defixa tenuiſſet, quæ ſignata deſeruit, nunquā Protoplaſti mortifera tranſgreſſione vitium ſparſiſſet in germine, ut peccatum cum homine naſceretur.* Reticius ab Auguſtuduno Epiſcopus, de baptiſmo agens ita loquutus eſt: *Hanc igitur eſſe principalem in Eccleſia indulgentiam, neminem præterit, in qua antiqui criminis omne pondus exponimus, & ignorantiæ noſtræ facinora priſca delemus, ubi & veterem*

terem hominem cum ingenitis sceleribus exuimus.

4. Tandem Synodus Tridentina sess. 5. cap. 2. & 4. *Si quis Adæ prævaricationem sibi soli, & non ejus propagini asserit nocuisse, & acceptam à Deo sanctitatem, & justitiam, quam perdidit sibi soli, & non nobis etiam eum perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum mortem, & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum, quod mors est animæ anathema sit, cum contradicat Apostolo dicenti: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.*

5. Demùm porro, Adam fuisse non solùm caput physicum, & naturale omnium posterorum, sed insuper caput morale; Deumque potuisse ipsum constituere caput morale, certissimum est de fide, & consonum, seù nullo modo dissonum rationi, ut apud Authores probatur passim. At, in quo consistat peccati originalis quidditas, & quo pacto cõtrahatur, dubitatio non exigua est. Sit ergo

Caput Tertium.

In quo sita sit ratio de formali peccati Originalis.

1. CElebris est, utilisque proposita disputatio; ut saltem id agnoscamus, quod omnes homines à conceptione inficit; ut id videamus, in quo contracto, stolam perdidimus immortalitatis; Idque mente comprehendamus, quod continuò ore proferimus, cujus jacula sæpè experimur, cujusque damna, vulneraque, nostræ naturæ illata, frequenter deploramus.

2. Peccati ergo originalis, qua talis, formalem malitiam contemplaturus, ne pœnam peccati cum peccato confun-

fundamus, atque anſam præbeamus hæreticis. Dico jam: Peccatum originale non eſt carentia, & privatio gratiæ: Supponendum tamen, quod Auguſtinus lib. 1. Retract. cap. 15. docuit, ſcilicet; *Sic enim oſtenditur ſine voluntate nullum eſſe peccatum, ſive in opere, ſive in origine*. Et lib. 1. ad Simplicia. quæſt. 2. *Eſt autem peccatum inordinatio, atque perverſitas, ideſt à præſtantiore conditore averſio, & ad condita inferiora converſio.*

3. Probatur noſtra poſitio primò, quia privatio gratiæ in poſteris Adæ eſt pœna peccati commiſsi ab Adam, ut clarè colligitur ex Tridentino ſeſſ. 5. canon. 1. 2. &c. & admittitur ab omnibus Theologis, ut dogma fidei; nulla autem pœna poteſt eſſe peccati, formalis ratio conſtitutiva; ergo, &c. Dupliciter probatur minor; etenim omnis pœna peccati eſt volita, & cauſata à Deo; nullum verò peccatum poteſt eſſe volitum, & cauſatum à Deo; ergo peccatum originale non eſt privatio gratiæ. Secundò probatur eadem minor, quia, ſi pœna peccati eſſet formaliter peccatum, eſſet novæ pœnæ meritorium, nam peccatum meretur pœnam; hoc autem abſurdum eſt; ergo.

4. Probatur 2. Si peccatum originale conſiſteret in privatione, in ejus utique boni privatione conſiſteret, quod amiſſum eſt ratione peccati Adæ; bonum autem, amiſſum ratione peccati Adæ, eſt Iuſtitia originalis, quæ eſt donum, diſtinctum à gratia ſanctificante. Certè non eſt ſola gratia juſtificans, quia reſtituta gratia per baptismum, aut pœnitentiam, non reſtituitur Iuſtitia originalis: Manet enim nihilominus rebellio carnis adverſus rationem ſuperiorem; atqui contraria ſubjectio eſt de conceptu eſſentiali Iuſtitiæ originalis; ergo peccatum originale, vel non conſiſtit in privatione gratiæ, vel etiam in privatione juſtitiæ originalis.

5. Ab aliis probatur ſic: Originale peccatum transfunditur in animam, mediante corpore, & propagatione cor-

 porali;

porali; Inest ergo corpori primò, ac radicaliter, & est qualitas aliqua morbida, uti docent Henricus, Guillelmus Parisiensis, & alii fundati in Augustino, dicente lib. 1. de nup. & concnp. cap. 25. Affectio est quædam malæ qualitatis, sicuti languor, privatio autem gratiæ inest soli animæ, quæ videlicet, sola est capax gratiæ; neque hæc privatio est affectio malæ qualitatis, sicuti languor, sed est sola exclusio qualitatis bonæ; ergo peccatum originale non consistit, saltem essentialiter, atque, velut in prima radice, in privatione gratiæ. Sed quidquid de hac ratione sit.

6. P. Martinus de Esparza quæst. de pecc. Orig. 6. pag. 75. solvere conatur, ac infringere vim rationum, mox supradictarum, signanter primæ. Dicit ergo ad primam, quod nulla pœna peccati potest constituere ullum peccatum secundum malitiam ejus moralem, imputabilem, immediatè ratione sui; Potest tamen constituere peccatum originale, quoad actualem unicuique intrinsecam contractionem.

7. Sed hoc ego quippè quæro quomodò fiat hæc peccati ab unoquoque contractio post Adam; seù quisnam sit modus contrahendi peccatum, ab Adam commissum. Sicuti enim Adam per peccatum inobedientiæ spoliatus fuit gratia cæterisque donis, sic pariter tota posteritas; ergo, sicut fuit in pœnam Adæ, sic in pœnam posteritatis; ergo, sicut non potest constituere peccatum secundùm malitiam ejus moralem imputabilem, &c. respectu Adæ, sic nec respectu posteritatis contrahentis, neque, qua contrahentis; cum hac tamen disparitate, quod non potest constituere peccatum Adæ formaliter; posteritatis verò neque causaliter, & privativè; Sed est assignandum aliquid, quod se habeat, ut culpa in posteris, ad quod consequatur, tanquam pœna carentia gratiæ: *Licet enim solus Adam formaliter, & subjectivè habuit vim demeritoriam peccati; tota etiam posteritas causaliter, & privativè vim aliquam habuit non* physi-

physicam, sed moralem demeritoriam ; & hoc est assignandum, ad quod sequatur pœna, scilicet, carentia donorum gratuitorum. Dicere ergo, quod pœna peccati, quoad contractionem peccati originalis potest constituere peccatum, est dicere, quod id, à Deo destinatum pro pœna consequenter ad peccatum, non sit pœna consequenter ad peccatum. Imò hoc ipso, quod est pœna, aliquod supponit, quod præconcipi debet in posteris, habens moraliter, & privative rationem demeritoriam, & malitiæ, quam consequatur, ut pœna ipsa negatio gratiarum.

8. Et, ut veritas hæc meo judicio demonstretur, dico sic: Ex Augustino non est peccatum, nisi voluntarium, aut in opere, aut in origine. Item, ut evidens est, causa negationis alicujus non est formaliter negatio illius; Adam per peccatum est causa negationis gratiæ, seù privationis sibi, & posteris; ergo, sicuti peccatum Adæ non est formaliter negatio, seù carentia gratiæ, sed quid causans negationem gratiæ; sic in posteris peccatum originale est causa negationis gratiæ in posteris. Probatur in uno Adam peccante, peccarunt omnes; ergo in uno Adam demeruerunt omnes; sed non dicuntur demereri per carentiam gratiæ, sicut nec demeruit Adam per negationē gratiæ; & ex alia parte eo tunc, quo Adam peccavit, peccarunt omnes; nam peccarunt in Adam, ut in origine, & radicè; ergo, sicuti Adam per actum physicum demeritorium spoliatus fuit gratia; sic in Adam posteri demeruerunt, seù in Adam physicè, & subjectivè demerente, moraliter, & privativè demeruerunt spoliationem gratiæ; ergo peccatum formaliter originale posterorum nón est non gratia; aliter causa negationis alicujus esset formaliter negatio illius. Item peccatum originale; quia peccatum, & malum, nempè peccati est voluntarium in origine; ergo aut per illum actum primi hominis peccaminosum dicuntur originaliter peccare posteri, aut eodem tunc intelliguntur contrahere peccatum: Non pri-

mum, quia originale peccatum intrinsecè ab unoquoque contrahitur, & contractione propagatur, & propagatione contrahitur; Actus verò Adæ physicè præteritus non contrahitur, nec est imputabilis posteris, quasi posteri dicantur operari per illum actum; ergo eo tunc, ac Adam peccavit, tota posteritas intelligitur in origine peccasse; sed, dum concipitur Adam peccans, intelligitur ante privationem, & carentiam gratiæ; ergo eo tunc similiter intelliguntur posteri peccantes originaliter, & consequenter antecedenter ad carentiam gratiæ. Et hoc antecedens, undè sequitur carentia gratiæ, est privatio omnium eorum, quæ Deus promiserat, si Adam non peccaret, puta in radice, veluti in nodo: Undè posteritas intelligitur privativè demereri gratiam, quam demeruit physicè Adam. Profectò non dicitur malum peccati *non gratia*; nec peccans, *non habens gratiam*; sed requiritur causa non habendi gratiam, puta, demeritum, malum quoddam, propter quod, & ratione cujus habetur carentia gratiæ; ergo ad hoc, ut posteritas non habens gratiam, & spoliata donis, dicatur originaliter peccans, aliquid in ea præintelligitur, quod sit causa talis carentiæ; ergo peccatum originale non potest esse formaliter talis carentia.

9. Dictus de Esparza subdit in suis adnotationibus: Quapropter privatio gratiæ, quatenus pendet à voluntate divina, nolente condonare, & volente punire, peccatum habet rationem pœnæ; quatenus verò provenit à vi demeritoria peccati commissi ab Adam, habet rationem complentis ultimò peccatum originale.

10. Sed contra manifestè, nam posteri in Adamo peccante, peccarunt ratione divinæ constitutionis Adæ in Caput tùm morale, seù quoad vitam spiritualem supernaturalem, tùm physicum quoad vitam temporalem; ergo assignari oportet in posteris Adæ aliquid, quo dicantur contrahere peccatum originis, atque privativè demerentes in Ada-

mo formaliter, & physicè demerente, quodque consequatur pœna, scilicet, carentia gratiæ sanctificantis; seù assignandum est illud malum, quod est causa ipsius negationis formalis gratiæ, & hoc malum est id, per quod avertuntur posteri à Deo, & convertuntur ad bonum commutabile; & ratione istius aversionis, tanquam sequela debetur carentia gratiæ, aliorumque donorum. Peccante igitur formaliter Adamo, hoc ipso redduntur posteri causaliter peccantes, & aversi à Deo, & quia ab Adam causaliter fiunt posteri aversi à Deo, hoc ipso habetur formalis malitia peccati: Unde ratione istius aversionis causaliter ab Adam, quatenus in causa, perdiderunt elevationem ad gratiam, & gloriam, consequenter, tanquam pœna sequuta est formalis carentia gratiæ.

11. Hinc colligitur originale peccatum de formali consistere in privativo, sed antecedenti formalem privationem gratiæ sanctificantis; undè formaliter peccatum originis non est formalis, sed causalis negatio gratiæ; seù est formaliter causalis negatio negationis formalis gratiæ habitualis, quæ dicitur donum hominis sanctificativum; quod peccatum originis non obscurè expressi mox in fine num. 10. dum dixi, posteritatem perdidisse elevationem ad terminum supernaturalem.

12. Dices: Per baptismum Christi acquiritur gratia sanctificans; ergo peccatum originale, baptismo deletum consistit in carentia gratiæ sanctificantis. Respondeo ideò per baptismum conferri gratiam, quia jam homines per Christum Redemptorem elevati sunt ad gratiam, & gloriam, à qua, & à cujus elevationis jure exciderunt in Adamo peccante.

Caput

Caput Quartum.

De suppliciis originalis peccati.

1. SVpplicia primi generis, & immediata dici possunt carentia gratiæ sanctificantis, aliorumque supernaturalium donorum; secundi generis autem, cæteris relictis, duo potissimùm sunt, quæ sæpiùs contra Pel. repetit Augustinus, videlicet, ignorantia, & difficultas. Licet autem homo post primi hominis reatum cum peccato nascatur, scilicet sine ordine, & absque jure ad supernaturalem vitam, Christi Redemptoris tamen passione, acquisito iterum jure illo deperdito, per Sacramentum baptismatis confertur gratia sanctificans: at, seù ad agonem, seù, ut militia sit vita hominis super terram, seù in pœnam, & supplicium relinquuntur ignorantia, & difficultas.

2. Adnotandum verò principio occurrit, quod scripsit Augustinus lib. 3. de lib. arb. cap. 19. ad dubium: si Adam, & Heva peccaverunt, quid nos miseri fecimus, ut, cum ignorantiæ cæcitate, & difficultatis cruciatibus nasceremur... Respondet S. Doctor post alia: *neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis, ista tua propria peccata sunt;* Et inferiùs subdit; *Nam illud, quod ignorans quisquè non rectè facit, & quod rectè volens, facere non potest, ideò dicuntur peccata, quia de peccato illo liberæ voluntatis originem ducunt.*

3. Absque dubio ignorantia, & difficultas non naturæ primordia, sed naturæ supplicia sunt; ut semper contra Pelagium inculcat D. Augustinus. Magnum siquidem supplicium, grandis hominum pœna, quam maximè experiuntur viri, litteris comparandis dediti, scientiis acquirendis occupati; ex illo fonte ergo originalis culpæ derivavit in suppli-

pli-

plicium humani generis ignorantia, & quidem tanta mentis cæcitas, & luminis obscuritas, ut in iis, quæ maximè certa sunt, quotidiè cæcutiamus. Relinquo nunc alias proximiores causas, ut plurimùm cæcutiendi; sed solùm fontem primarium considero, qui quippè similis ratio est, ut ad opera virtutis tantam experiamur difficultatem; ex qno manavit effatum illud, opus virtutis arduum; ac ad veritatis adinventionem. Tanto premitur pondere mens, tantaque ex humoribus varietate, ut, quæ jam nota accepimus in dubium revocamus, &, quæ dubia credebamus olim, iterùm pro notis, & certis habemus. Hic solum nostræ naturæ statum corruptum ex originali peccato, tanquam primarium fontem spectandum, suscipio: Hinc tot animi nostri quippè præjudicia, quæ ab infantia quavis de causa suscepimus; quæ non fuissent in illo felici statu, tantam vim habent in intellectu, ad eum in præceps trahendum, quantam sensibilium voluptates, atque terrenarum harum rerum gustus erga voluntatem in peccatum, ut labatur.

4. Ignorantia autem, & cæcitas major esse nequit illa, qua quandoque mens, à sensibus, licet abstracta, dubitat de rerum esse, atque hujus Mundi visibilis certitudine: in hoc simul, diceres & nostræ mentis imbecillitas, & vigor innotescit. Non erit autem abs re capita inquirere, & suæ imbecillitatis, & energiæ in proposito exemplo, quod faciam velitando pro, & contra.

5. Supplicium igitur etiam fuit nostræ naturæ in hoc orbe, humanæ disputationi tradito, tot scholasticorum discrimina in eadem indivisibili veritate adesse; qua ratione non benè contra Maignanum invehitur Courbolezius, & de Benedictis ambo almæ Societatis Iesu, quod plurimùm & frequenter utatur vocibus evidentiæ in suis positionibus; non rectè quidem, quasi abliti sint, quod non cuique studentium veritatem adinvenire contingat; quod evidentia, & opinio non sunt prædicata speciei nostræ humanæ constitutivæ;

tivæ;

tiva; ideoque, si uni accidat opinari; non idem, & omnibus; aut, si uni noscere cum evidentia, liceat adhùc aliis de rebus ipsis hesitare. Profectò, ut ait Maignanus ille tota Europa celebris append. 4. solùm lippientibus lux non exhibetur; quapropter evidentiæ lux mentibus quavis de causa, quovis præjudicio occupatis, lippientibus affulgere non potest; quamobrem ex occasione aliquid dicam infra.

De rerum existentia evidenti, in quo maximè nostræ mentis cæcitas, & ignorantia, nostræ naturæ supplicium, manifestatur.

6. RErum esse per sensibilia principia omninò conspicuum ad intellectum quoque redundare evidentiam prorsus primo intuitu credebam; at seria meditatione id contemplans constitit rerum esse per principia intellectualia non tale, quale putabam sensuum firma certitudine evidens, atque certum deprehendi. Deo, ac meipso exceptis nullam rem inviolabili mentis claritate, certitudine existere, comperi.

7. Esse rerum promiscuè loquendo est evidens; quis enim negabit sydera, Solem, aquam, perennem, quem videt fluminum, fontium, aquarum fluxũ, cursumque, Deum, seipsum, & similia; ergo, qui dubitat de esse deficit mente, in quo alia peccati originalis pœna. Magis primo conceptu clarescit esse, quam si verbis, aut aliter explicare velimus; est enim res notissima, seù ipsum esse notissimum, magisque, verbis, & sermone obumbratur, quam affulget. Et quoniam duplici via esse derivat, aut generatione, aut creatione, quia eorum, quæ fiunt, aut ex non ente, aut ex ente, scilicet, aut ex nihilo, aut ex aliquo, & ex aliquibus constat nobis esse genitum, & esse creatum; experimur res nunc v.g., quæ antea non erant, nasci videmus animalia, plantas; ergo nobis constat rerum generatio; esse ergo, & quidem genitum

genitum patet; Igitur, ſive loquar de eſse genito, ſive creato, eadem eſt claritas, ac certitudo; &, ſi qua eſt obſcuritas, potiùs de via ad eſse, quàm de eſse dicenda eſt, nempè de creatione: Nam, ſi, dum fit compoſitum v. g. Canis, minimè de compoſito dubitamus, nec de partibus compoſiti, aliter ſecuri non eſsemus de compoſito. Sic ergo certi ſumus de eſse partium componentium; ergo, ſi ſtat, difficultas aliqua, eſt de eſse rerum ſimplicium, in quantum ſunt termini creationis, ſcilicet non per compoſitionem, conſequenter non dubitamus, niſi de creatione, tùm paſſivè, tùm activè ſumpta. Sed hoc mirum videri non debet; Etenim res ſimplex dicit compoſitionem prædicatorum methaphyſicam, aut logicam, etſi una in ſe indiviſibilis, ac ſimpliciſſima res ſit, &, ut dictum eſt, non dubitatur de eſse rei, ſed de fieri per creationem, ſeù de creatione: Cum autem Deus ſit agens infinitum, omnipotens, poteſt producere effectum ex nihilo; & ipſum eſse rei, quod ſit creatum, dicit, quod ſit productum ab agente, nullo præſuppoſito eſse ejuſdem rei, ſed, quod ſimpliciter ſecundum omnem rationem entis incluſam in effectu fiat; ergo, cum Deus ſit agens illimitatum, quid mirum, quod jam cauſam habeamus, ordinatam ad eſse, tali modo ponendum, puta, quæ poſſit communicare ſeipſam alteri abſque auxilio ulterioris cauſæ, nempè materialis, & ſubjectivæ. Quod enim unum agens alia ægeat cauſa ad agendum, non ſequitur, quod omnis cauſa indigeat alia pariter ad agendum; nam Deus, cum ſit Deus, non æget alio extra ſe, ad ſe communicandum ad extra; ſed ſufficit ipſe ſibi; Sicque effectus recipit eſse à ſolo Deo. Undè benè concipi poteſt aliquid eſse, & hoc aliquod eſse dependens à Deo per creationem, ſeù, quod idem eſt, dependere ab agente, influente ſe ſolo, & nullo alio extra ſe ægente; itaut ſola cauſæ communicabilitas ſufficiat, accedente decreto, ut ponatur in ſe aliqua res.

8. At eſſe, ſeù genitum, ſeù creatum, licet evidens ſit

quoad nos ipsos; eorum verò, quæ extra nos posita sunt; quæque sensus nostros immutant, afficiuntve, quæ evidentia? Qualis certitudo? Quæ profectò à sensibus ortum habet, non est nisi evidentia sensuum; At sensus non sunt regula veritatis, nec veritas invenitur in Idæis sensuum, sed in Idæis mentis, quæ sola mens norma, & regula veritatis esse potest. Evidentia sensuum est certitudo apparentium; Inter apparere,& esse latum est discrimen;Imò nec quidem, quoad esse stabiliēdum opus est solius intellectus creati, ut patet circa mysteria Fidei; pro quibus, revelatio divina est veritatis norma.Quoad naturalia autem,præter nos ipsos;& Deum nulla esse potest (& in hoc elucet nostræ ignorantiæ cæcitas) ratio, quæ firmiter persuadeat, neque convincat, Solem,Stellas, &c. existere hic, & nunc. Quapropter quærendum est argumentum, quo rerum existentium veritas demonstretur; quod enim è sensu assumitur,non ingerit metaphysicam, & absolutam certitudinem; nam sic evidens esset existere panem, & vinum, facta consecratione, quod tamen fidei divinæ repugnat;non ergo aliud esse nobis certum, & evidens esse potest, quam panem sentiri, vinum videri, utrumque apparere; Sed non constat utrumque in se formaliter existere in actu. Inter esse, & apparere, ut dixi, latum est discrimen. Quadratum apparere rotundum, remum apparere fractum, non est esse; Quæ sub aquis conspicimus majora, minora sunt in aere.

9. Profectò tanta est sensuum deceptio, ut nihil comprehendatur firmum, & stabile, & consequenter nil apud ipsos certum. Quandoquidem, ut liquet cuique, aliis atque aliis, aliter, atque aliter res easdem ostendunt: Aliter eminùs, aliter cominùs; Et jam à P.Maignano viro consummatæ sapientiæ in suo philosophico, nunquam satis laudando, curriculo demonstratum est sensuum perceptiones, potissimùm quoad propria formalia objecta non correspondere exterioribus objectis; nec ista qualitates habere sensationibus

bus similes, quas causant. Sufficientissimè quippè ab eo demonstratum est, colores, lucem de formali, præter oculos, non esse; nullum fore sonum, si nulla foret auris, &c. Quanta ergo deceptio à sensibus derivavit in intellectum eorum, qui præoccupati à prima rerum apparentia, præsertim à pueritia, & consuetudine credendi, easdem res sic esse, quales sensibus perceperunt, patet, nam præcipites in judicando, sensuum perceptiones sequuti fuerunt. Veritas ergo in sensibus inveniri non potest, nisi solius repræsentationis; ergo etiam non potest haberi certitudo, & claritas, quod res existant, quia sentiuntur; id enim solùm arguit certitudinem sensationis, & meæ existentiæ. Concluditur igitur, ultra Deum, eorum, quæ sunt extra nos posita, nullus esse potest discursus certus, & evidens, deductus ex sensibus.

10. Verùm ne videatur res desperata; ultra innumera capita, undè id certum esse posset, hoc unum aliquis assumeret, videlicet, argumentum, desumptum à creaturis, ad probandum, Deum esse. Deus probatur, imò demonstratur, ab existentia mundi; Sed Deus non probatur ab existentia Dei; ergo mundus verè est; Cum enim ignis non sit Deus, est enim opus Dei, & sic de cæteris dicendum, sequitur, quod, cum ex creaturis arguatur Deus, hic distinguatur à creaturis, seù sint de facto duo, aliter Deus cognosceretur ex seipso; nam ubi constat, Deum esse ratione naturali, si dicamus, Deus agere pro mundo; ergo sciretur Deus, dum scitur mundus, antequam natura videatur mundus, nam, dum hic cernitur mundus, non intelligitur per hoc Deus; Cum ergo humana ratio infert Deum esse, unum esse infert ex alio; sed, aliud re vera non est, sed est Deus, deduco, quod undè intellectus sciat, Deum esse, assignandum superest: Non ex alio esse, ut dicitur; ergo ex eo, quod Deus est, qui agit secundum illam apparentiam, infertur, quod Deus est. Sed hoc quæro, undè scitur, Deum simpliciter esse; qua-

propter dicatur agere, nam, si dicatur, Deum agere, in hoc involvitur, imò supponitur Dei notio, quam quæro, & dico, undè derivavit?

11. Dices: Cognosco, Deum esse ex seipso, cognito secundum mundi apparentiam. Contra: undè licet dicere, Deum esse mundum apparentem; nisi priùs constet, Deum esse secundum se, & postea aliqua de causa dicatur esse Deum istummet mundum visibilem. Dices: Cognosco prius istum visibilem mundum, deindè Deum; postea dico, esse Deum mundum apparentem; Sed contra, nam oportet primùm probare, mundum verum secundum se implicare, atque corpora opera Dei esse non posse, aut saltem de facto non esse; & indè dicere, mundum esse Deum sic apparentem. Dices: Id esset verum, si diceretur hoc positivè, & quasi assertivè: Dum autem dicitur per modum dubii speculativi, & negativo modo, scilicet, in quantum id, quod estimamus pro corpore vero, extra nos posito, fortasse, quis scit ita sit, nec ne!

12. Sed respondeo, id absurdissimum esse, atque fœdissimum dicere. Primò de nobis ipsis, atque aliis viventibus implicare; Secundò non minùs corpora sunt nota, quàm spiritus; Imò spiritus à nobis vix per mentis aciem concipi queunt; Corporibus verò diù immergimur, & nonnisi corporea circumstant. Adde: Non magis extra nos posita, quam propria corpora admitti non debent. Tertiò non esset Deus verus Dominus, & Creator, si veri termini dominii, & creationis non sunt, nec admittuntur. Neque dicas salvari rationem dominii erga nos, erga me, v.g. sic speculantem; Nam, cùm clarè intueamur Solem, &c. non est ratio adimendi à Deo verum dominium, sicuti in nos, sic in Solem, &c. Quartò, quodnam majus argumentum exhibere posset Deus de vera corporum hujus mundi existentia in ea hypothesi, qua verè esset, quod non exhibeatur hìc, & nunc, cùm diceretur verè non esse? Ergo certi esse debemus de esse re-

rum

rum. Quintò eo magis, quia de fide eſt, mundum verè eſſe. Sextò aliquando patuit mulier apparens hominibus operâ dæmonum; ergo dæmones admittuntur; ergo à fortiori corpora tàm manifeſta: Antecedens patet, quia mulieris ſpecies aſſumpta, ut incitentur homines ad peccatum, non potuit eſse Dei, qui malorum intentator eſt; ergo dæmonum, & ſpirituum, ut ajunt, &c. ergo, ſi alia extra nos, & Deum dantur; cur mundus iſte, tàm conſpicuus, in dubium aſsumitur. Septimò, ſi dæmones corporum aſsumunt imaginem, quam fingunt; ergo datur veritas corporum, quæ quandoque fingi dicuntur à dæmonibus. Si quippè corpora vera nō eſsent, non dicerentur dæmones fingere ſe corpora; Igitur proprietas, & veritas corporum eſt in mundo, & mundus ipſe. Octavò, cum nos experiamur tot genera corporum, & ſpecies tàm diſsonas differentes, ſequitur in rei veritate eſse, minimè per illuſionem; quod ſic oſtenditur. Dum enim v.g. accenditur lampas oleo plena, jam patet oleum inter & ignem dari connexionem ſecundum ſe, quod, nempè ignis in ellichinio ex olei materia pabulum ſumat, & pro olei qualitate ignis accenditur, & in aquis ignis periret, & ex oleo, aquis immixto, difficulter ignis vigeat; ergo ſignum eſt certum, vera eſse ſecundum ſe corpora, quæ talem actionem, affinitatem, incapacitatem reſpectivè habent. Deum enim agere hoc modo, ad quid? Deberet etiam ſic, dum lampas aqua plena eſt, nam, ſi phyſicè nil eſt præter Deum, non magis Deus talia deberet oſtendere in uno caſu, quam in alio; Si ergo, quæ videmus tàm rectè ſervantur; Ratio ita ſervandi eſt propria natura eorum, quæ videmus; ſed ea, quæ videmus, non ſunt, ut dicitur, in ſe; ergo ſemper videre deberemus ignem, etiam cum aqua, nam nil eſt, quod igni repugnet, atque per conſequens cogat ignem eſtingui; nam ignis non eſt ſecundum ſe; aqua non eſt ſecundum ſe; cur ergo pugnant? Cur unum ceſsat, alio adveniente? Debet ergo Deus agere ſimili modo, ac agebat; nam non eſt alia

ratio

ratio deficiendi, nisi quia Deus vult deficere in specie; sed cur Deus ita ordinatè deficit, putà appositione aquæ non olei, dummodo istæ positiones non sunt veræ in se; ergo signum est corpora secundum se in se esse.

13. Dices: Deus vult se accommodare creaturis rerum olei, aquæ, ignis, &c. Sed subdo ego, undè scis totum id esse accommodationem Dei non veritatem. Imò hoc Ipso habemus veritatem in se olei, vini, ignis, &c. tanquam opera Dei in se, & frustra recurrimus ad aliud præter ista, & quod se accommodet istis: Hoc enim verum esse potest in aliquo casu particulari, nobis revelato ob mysterium occultandum, ut patet in Sacramento Altaris. Adde, sicuti in hoc ob veritatem Sacramenti non datur verus panis; sic extra Sacramentum datur verus panis. Nonò veritatem mundi probat ordo regularis naturæ, qui non perturbatur, nisi adveniente miraculo; & aliundè opus mundi, ut sit verum, necesse est ex divina operatione, quæ nonnisi ita est, ut cernitur; nam nil urget in contrarium ex divino mysterio. Imò hoc mysterium naturale secundum se salvandum est. 10. Indecorum esset divinæ Majestati, se ad extra diffundi fictè; Cum enim divina bonitas sit verè benefica, & verè diffundibilis ad extra, indecorum esset divinæ Majestati, & bonitati, nisi se ad extra diffunderet cum veritate, & cum vera participatione bonitatis, ut in veris operibus eluceat per communicationem sua infinita bonitas veram suæ perfectionis. 11. Congruit Deum facere vera corpora, extra nos posita, convenienter ad statum hominis, ut, sicut fecit verum hominem; Sic quoque cætera in obsequium hominis, & ornatum mundi verum, & realem, in quo affulgeret Dei optimi maximi perfectio, bonitas, magnitudo, sapientia, &c. 12. In tota scriptura liquet opus sex dierum, seù mundus creatus.

14. Redeundo ergo ad institutum, de esse rerum in facto minimè dubitandum, & quidem ratio nequit esse melior,

lior, nisi advocando sensus, oculis adscitis, quibus res intuemur. Hùc fecit dictum Aristotelis 8. phys. tex. 22. *Dimittere sensum in iis, quæ sensibus manifesta sunt, & rationes quærere, infirmitatem quandam esse intellectus.* Cum igitur nobis tanta claritate rerum, atque evidentia res ipsæ manifestantur, dicendum est, res ipsas esse, cum non sint Deus; Quis dicet oleum Deum esse? Sed oleum oculis cernimus, sensibus pertractamus, scilicet intuemur res corporeas, extensas formaliter, formaliter divisas divisibiles conjunctas activas impenetrabiles; quæ quidem omnia opus est esse; non enim sunt Deus, cujus alia altior est notio alterius conditionis, omnia excellentis: neque est Deus, ut dici posset, suppletivè, nam in hoc est absurdum, cum nos non habeamus undè id judicare, & aliundè res ipsas secundum se intuemur; ergo secundum se sunt. Imò per idipsum, quod diceretur, Deum virtualiter, & eminenter corporeum, haberemus omnia hujus mundi creati corpora continentem, aliter nec corpora videremus, tangeremus, &c. ergo non nisi perfectionem corpoream, & corpora experimur; Igitur, undè movemur ad dicendum, non esse verè, & secundum se, cum talia manifestentur: Quomodò, si corpora manifestantur dicere velimus non esse corpora, sed spiritus; Si enim spiritus haud videmus, nec quid sit spiritus mente benè capere possumus; Corpora verò potentiæ continuò occurrunt, quomodò dicere possumus non esse de facto secundum se corpora, sed spiritus, Angelos, Deum. Cessent istæ tam fœdæ, tàm vesanæ nugæ.

15. Demùm esse in facto mundum apparentem, convincit dari corpora quædam, nam manifestatio fit potentiæ cognoscenti; ergo datur sensus materialis, putà oculus, &c. ergo dantur corpora. Cur ergo non dantur alia corpora, quæ videmus, sicuti videmus nos ipsos. Ultimò Deum operari necessariò in rebus istis, necessitate ex suppositione, ut intelligunt Theologi, cum operetur secundum naturas rerum;

rum;ergo res istæ sunt;Cur profectò nō semper videtur Sol? Cur non semper illuminat nos, &c. Ergo Deus operatur cum respectu ad res, ac, si ipse esset omnis,& singula res sigillatim; ergo operatur necessario, veluti agens naturale, & non,ut Deus,Secundum potestatis plenitudinem,quia sic transgreditur limites hujus naturæ &, tàm posset illuminare præsente Sole, quàm absente; ergo non operatur hìc, & nunc, ut Deus secundum se, sed juxta rerum exigentias, seù conformiter ad statum, & conditionem rerum. Totum hoc experimur, & exemplificatur de facto in mundo hoc visibili. Deus nimirum hunc mundum fecit, & conservat, atque cum mundo concurrere decrevit in ejus operibus; itaut nihil ipse agat, quod non coagat cum creaturis; Undè leges servantur mundi, & respectu ad eas agit,nec quid solus Deus facit, excepta anima rationali, & etiam quoad hoc servat leges causæ subjectivæ, nam concurrente organico apto ad recipiendum, infundit animam rationalem, immortalem.Verè igitur creavit mundum ex vi rationis naturalis, sic dictantis, & sibi se reliquit, & prima tanquam mens,continuò mundo assistit creato,qui jam durat, & perseverat sibi semper similis; Cur ergo admittere mundi Deum, ut ita dicam, Vicarium, corporum nomina, & vices supplentem; Cum sufficientissimè constet de principali; ergo dicere etiam dubitativè obstinatè,mundum esse apparentem, absurdum est, nisi prius demonstretur corporum absentia, quæ quidem, etsi fieri potest, tamen, quod absolutè sit in facto, non est rationabile.

16. Sed quia aliquis in rerum hujus mundi existentiæ philosophia absolutam certitudinem peroptans dicere potest, se non obligari ad ostendendum corporum absentiam, defectumque, sed solum substinere corporum hujus mundi præsentiam, non esse claram, & certam; quodque nec persuadeatur, nec convincatur; ideò rationem subdo, qua puto mundum istum apparentem esse in se formaliter verum, seù in se existere, optimè demonstrari. DE-

DEMONSTRATIO.

17. DEus est res quædam summa, qua melior excogitari non potest, omnibus perfectionibus absolutissima, includens omnem excogitabilem perfectionem; ergo omninò verax factis, & dictis; si quippè solùm dictis, res, quæ esset simul verax dictis, & factis, melior esset; Igitur melius Deo excogitari posset contra Dei notionem, qua concipitur esse id, quo melius excogitari nequit; ergo implicat, ut eî titulus imponatur illusoris, decepto-ris; Nos autem illuderet, deciperet, si mundus verè in se non esset; igitur, &c. Probatur minor subsumpta, nobis quippè rerum hujus mundi extra nos positarum, ex una parte assiduas ingerit species, & tanta supra notata constantia, & vicissitudinum æquabili lege, atque ad ita rationabiliter judicandum induceret, cum tamen ita non esset; ergo seduceret, illuderet, &c. nobisque eveniret, quod illis avibus accidit ab illo celeberrimo pictore Zeusi in uvarum racemis depictis, illusis.

18. Dices; Ergo ne Deus esset illusor, videri haud deberet remus, sub aquis fractus; sed consideret sic arguens, Deum, naturæ conditorem, secundum leges, naturæ præfinitas, operari, non esse idem, ac decipere; Cum ergo species transeant de densiori medio in rarius, opus est ex lege naturæ, & principiis opticis, id ita evenire; indeque sequitur nec naturam, nec Deum illudere, nisi velis eos, qui de optica, & de natura parùm sunt solliciti.

19. Sed strictiori argumento dici posset, Deum esse illusorem, dum in Sacramento Altaris panem præbeat videndum, gustandum, &c. ibi vero non existente pane, nec quidem quoad accidentia in doctrina Maignani, ut magis robur, & vim capiat instantia.

20. At ab hac illusione eripuit nos Christus, dum nos

 atten-

attentos esse voluit ibi post consecrationem non esse panem illis verbis. *Hoc est Corpus meum*: quæ certè deceptio esse quit in ejus animo, qui omnem removit occasionem anticipatò deceptionis? Etsi ad occultandum mysterium sensibus appareat panis, & vinum. Fortasse quis ad magis velitandam hanc meditationem ad apices usque ex acti ratiocinii dicet, Deum non esse illusorem in proposita materia; Sicuti non illudit cum eo natura per hoc quod aliter eminùs, aliter cominùs conspicimus easdem res; quod majora, aquis demersa, minora appareat corpora super aquas. Id enim provenit ex naturæ mundialis physicæ legibus insinuatum est supra; Ergo etiam Deus non illuderet nos, quod appareant res hujus mundi; Si mundus non sit ex hypothesi; eo magis quia, secundum quod appareret potentiæ cognoscenti, esset eminenter, & virtualiter.

21. Disparem verò esse rationem, patet, nam exempla allata supponunt res existere, & ex ignorantia, aut inadvertentia, aut præcipiti consilio mens deciperetur, non advertendo naturæ proprietates, physicas leges corporum, eorumque actiones: At non ex inadvertentia, incogitantia, & præcipiti judicio mens nostra existimaret, ea esse, quæ sunt extra nos posita, sed in proposito nulla alia esset causa deceptionis, nisi Deus, qui ageret in sensus manifestando ea, quæ non sunt; Nec ideò mens judicaret, mundum esse, quia aliquod principium non cognosceret, quod, si cognosceret non ita judicaret; sicuti fallitur, dum judicat præcipitanter remum fractum, quia non dum cognovit causas, & principia apparentiæ illius fractionis, ergo, dum judicat, & fallitur, causa fallendi est solus Deus, qui noluit mundum ponere in se, & voluit mundum apparere, cognosci, & sensibus obiici, & consequenter voluit illudere, seducere, decipere.

22. Ad profligandam omnem dubitationem eorum, quæ sunt extra nos, Deo, ut à principio dicebam excepto,

alia

alia eſſe poſſet demonſtratio; quæ eruitur ex hoc, quod eadem certitudine, qua certi ſumus nos exiſtere, inferri debet à ſimili, res alias extra nos eſſe. Etenim eatenus nos eſſe eſt evidens, quia cogitamus, & cogitando ſumus; & noſtræ cogitationes, cum ſint innumeris admixtæ imperfectionibus, nos eſſe opera Dei infallibiliter indicant; ergo, cum quoque res alias in propriis generibus operari experiamur, & operari eſt conditio entis; ſequitur, res alias eſſe, quas ſic, & ſic operari videmus; & cum pluribus imperfectionibus operationes cernamus admixtas; judicandum eſt nonniſi à propriis principiis formalibus, qua talibus provenire, & non à Deo optimo maximo.

Cui rationi occurri non poteſt dicendo, Deum ſe accōmodare; nam in hoc ſupponitur naturam eſſe, & quoad caſum particularem, Deum ſe accommodare: Cui enim accommodatur, quæ nec eſt, nec fuit, & quo capite intellectus accommodationem iſtam concipere poteſt; Si rerum exiſtentia nunquam, ut ſuppono ei innoteſcit pro certo.

23. Item: Me eſſe eſt indubitatum; ergo alia eſſe extra me, quæ jam apparent, etiam indubitatum eſt; probatur conſequentia: Me eſſe majorem me ipſo in adoleſcentia, quàm infantia, eſt per ſe notum; quatenus, ut id ſciam, nullum eſt ad id neceſſarium medium, quod aſſumatur. Sed eſt certum cibariis me factum majorem; ergo cibaria jam erant, antequam ex iis per nutricationem grandior evaſerim; ergo. Ad ſummum hìc à volente proterviri dici poſſet, Deum ad præſentiam cibariorum apparentium, & apparentem deglutitionem me alere, atque augere ad ſtatum juventutis v.g. & deinceps. Sed quæſo primò, cur dicis, Deum producere novam ſubſtantiam pro me alendo, & non dicis ſubſtantiam cibariorum præeſſe; ergo chimericè dicis cibaria non præfuiſſe, imò ex hoc argumento ineptè ais nō convinci ad aſſerendum eſſe formaliter in ſeipſis omnia omnis generis, tùm eſculenta, tùm poculenta. Secundo,

dum nos, me, te mori contingit, substantia nostra in cineres resoluta, atque in alia mixta, nonne pro certo, & indubitabili habes corpora illa, scilicet, cinerem, vermes, terram, & similia; si negabis; ergo contra te ipsum, ego non eram verè grandior factus, nec major in juventute, quam infantia; Si affirmabis; ergo jam constant indubitanter corpora extra nos; ergo de omnibus sic dicendum, de aqua, igne, aere, terra, Sole, Stellis, & corporibus cæteris, in hoc mundo apparentibus; nam hæc omnia aliquid de suo nobis, seù generatione, seù adgeneratione, seù alteratione conferunt.

Demùm me existere, te existere, mihi tibi respectivè est certissimum certitudine tali, qua posita, nequit subesse falsum; sed me componi ex partibus, punctis, atomis, certum est non solùm continuativè, sed physicè naturaliter; ergo constat, dari corpuscula, ex quibus ego genitus sum; sed ego sum aliquod factum ex illo genere corpusculorum; ergo illud genus jam in mundo existit; At ego quoad corpus organicum genitus sum ex igneis, terreis aqueis corpusculis; &c. ergo jam datur in mundo hoc corpus, seù dantur hæc corpora, quorum ex partibus, in unum coadunatis pro me, meum corpus emersit. Primi argumenti minor clara est, nam corpus meum, quod coalescit ex partibus, aut ex atomis, aut ex materia, & forma coagmentantur. Minor autem subsumptæ argumentationis constat, nam atomi, seù corpuscula, seù materia, ex qua corpus meum compactum est sunt calorificæ, frigorificæ, seù sunt materia assumpta de semine, sanguine, de ipsomet corpore parentum, & de materia cibariorum; ergo calidum, frigidum, &c. præsupponuntur à parte rei in natura, aliter ego nihil essem.

24. Dices: Sequitur ex hoc esse elementa animæ, non autem elementa corporis organici. Sed in universum loquendo, abstrahens ab omni, seù peripatetica, seù moderniorum philosophia, materia, ex qua facta est anima, ante-

quam

quam anima fieret, jam erat, &, dum anima facta eſt, cum ea coexiſtit, & eſt id, de quo verificatur eſſe ſubjectum ſenſitivum; Deus poteſt ſupplere vices objecti ſenſibilis, non autem ſubjecti ſenſitivi, ſeù non poteſt eſſe materia, ex qua, & in qua ſenſus, ſed ſolùm materia, circa quam, ſeù objectum ſenſus; Cum ergo evidens ſit meum corpus eſſe ſenſitivum, ſequitur meũ corpus eſſe; ergo ſequitur meũ corpus ſecundũ ea, ex quibus componitur, eſſe; ergo prima materia, quæcumque ſit illa, jam præſupponitur eſſe; ergo non ſolùm ſunt elementa animæ, ſed corporis etiam; nam ſi corpus eſt; ergo elementa corporis; Si anima eſt; Corpus eſt, nam hujus actus eſt anima; & corpus ſenſit, ſcilicet caro, nervus; ergo nervus, caro, &c. ſunt; ergo elementa carnis, nervi, membranæ, &c.

25. Redices: Certum eſt, me eſſe, & meum corpus eſſe; ſed non eſt certum perindè me ex materia factum, &c. Sed, ſi certum eſt, me, corpuſque meum eſſe; ergo certum eſt, corporeum aliquod eſſe; ergo me eſſe compoſitum ex punctis, atomis, aut partibus; & indè certum eſt, iſtas partes, aut eſſe integrales, aut etiam eſſentiales; iſtaſque partes integrales, aut etiam eſſentiales ſumere prima mei generatione ex ſanguine, ſemine, & ſecunda ad generatione ex cibis; ergo certum eſt præcedere materiam illam, quæ in meum corpus convertitur, ſive uno ſit illa, ſive alio modo. Ergo tota illius generis materia exiſtit; Cum de qualibet parte ſeorſim dici poteſt, quod exiſtat, nam non minus una, quàm alia, ſi aſſumitur, verè in meum corpus vertitur; ergo verè exiſtit, aliter meum corpus verè non eſſet; ergo ſola conſideratio meipſius inducit claram notitiam aliarum rerum.

26. Paucis perſtringo totam argumentationem. Meam manum v.g. ſentire. & conſequenter eſſe, certum eſt; ergo etiam certum eſt, ſanguinem, alioſve humores eſſe, qui, cum pertineant ad manus nutritionem fomentum; Si manus eſt, ſanguis eſt, aliive humores ſunt; Si ſanguis, alii-

ve humores sunt; Chilus ergo est; Si Chilus; ergo cibaria; Si cibaria; ergo elementa; In quo elusiones illæ de Dei supplemento evanescunt; nam me sentire, est opus meum, non Dei, & consequenter sanguine nutriri, & augeri, est proprietas meæ veritatis in se; Igitur Chilus, qui in sanguinem vertitur, est in se, aliter sanguis non esset in se, nec sensus esset in seipso; ergo cibaria, quæ in Chilum desinunt, jam sunt; ergo elementa, quibus cibaria conficiuntur, jam sunt in se, aliter cibaria non essent, & consequenter nec sensoria, nec sensus ipsos esse, pro certo sequeretur; ergo hoc antecedens; Certum est me esse, infert hanc consequentiam; ergo certum est, alias res esse.

27. Unum solùm à protervo dici posset, scilicet, Deum ostendere nobis apparentiam sanguinis, chili, cibariorum, elementorum, quasi quadam specie corpus meum fiat ex istis; sed revera non fieri ex his, sed ad apparentiam horum producere meum corpus, aut augere, &c. sed primò, cur dicis, Deum producere novam partem mei corporis, dùm augetur, & non potiùs, quod fiat ex chilo, sanguine, cibariis? Cum ex una parte ista omnia sint conspicua sensibus, ad horum successivam applicationem corpus crescat; ex alia jam verè corpus crescit in se; ergo jam datur alia pars, quæ priùs in corpore non erat; ergo fit ex illa materia, qua approximata, videtur corpus augeri; aliundè non solùm videtur augeri, sed in se verè augetur; ergo ex illa materia approximata, & consequenter existente, non solùm ad oculum, sed in se; nam in se corpus augetur; ergo in se est illa materia, cujus coalitione corpus augescit. Secundò, si verum est, meam manum esse, ex eo quia vim habet sentiendi; Cur non erit certum esse ea omnia, quæ pertinent ad constituendũ perfectè in esse corporis animalis; ergo sãguis in corpore est; ergo, cum sanguis assumptus à partibus fit de illo, qui fervet, & fertur per venas, sanguis iste verè est;

er-

ergo Chilus, de quo sãguis eſt, erat verè in ſe; ergo cibaria, de quibus chilus eſt, erant verè in ſe; ergo elementa, de quibus cibaria ſunt, erant verè in ſe. Tertio Deus tantùm, in propoſito loquens, ſupplere poteſt genus cauſæ efficientis objectivæ, ſcilicet cauſare in ſenſibus illã impreſſionem, quam facerent objecta; in quo nil aliud involvitur, quàm Deus agens, & potentia vitalis cognoſcens; & in ordine ad objectum ſenſatum, nil aliud eſſet, quàm ſola ſenſatio ſentientis; At verò hinc ex reſponſione ſequitur, quod etiam Deus ſe gereret materialiter, & ſubjectivè, aut etiam formaliter, quod ſuadetur; Etenim aliud eſt ad oculum apparere, & conſequenter in oculum agere; Aliud eſt oculum ad videndum conſtituere; Hoc quippè modo ſe teneret ex parte ocularis fabricæ in ratione principii inexiſtentis, materialis, aut formalis; Cum ergo oculus aptus videre ſit idem, ac tota illa machina ocularis, conſtans nervis, tunicis, ſpiritu, ſanguine, &c. apta videre, nam hæc dicitur completè oculus; ſequeretur, Deum concurrere ſubjectivè ad conſtituendum oculum, ſi retina, ſpiritus, ſanguis nil eſſent, præter Deum: Nam in iſto caſu non agitur ad repræſentationem horum corporum, ſed ad conſtituendum oculum. Primum fieret in ordine ad oculum, jam conſtitutum; Secundum pertinet ad oculi conſtitutionem; Cùm ergo ſciam, & quiſque ſcit, ſuam animam non informare Deum, ſed perficere ſuam materiam organicam, quam vocat ſuum corpus; ſequitur verè, ſuum corpus quoad ea omnia, quæ pertinent ad ſuam proximam informabilitatem, eſſe; ergo ſuus ſanguis in ſua ſanguinis veritate jam exiſtit; ergo Chilus, ex quo ſanguis eſt, &c.

28. Hinc patet, ignorantiam eſſe magnum ſupplicium originalis peccati, ut in rebus, tàm claris, adhuc in errore, & cæcitate verſetur mens noſtra, tantaque animi imbecillitas, ut etiam in die clariſſimo offendat; Tunc autem in

illo

illo justitiæ originalis statu, mens nostra sensibus non offuscabatur, non præoccupabatur à corporum, sensuumque impressionibus; Nõ enim præceps erat in judiciis ferendis, nec humorum, aut spirituum intemperie remoram patiebatur, sicuti nunc quandoque etiam in claris conclusionibus. Tunc certè illustrabatur divinitùs, nec ullam labem, aut inquinamentũ suæ puritatis suscipiebat à corporibus, organisve. Hinc est, ut mox videatur, quasi preter spem omnem adinventio veritatis, cum quot capita, tot sint sententiæ: Id verò aliud argumentum non est, quam lucem non omnibus offerri, aut oblatam non suscipi, aut, quia methodo ad philosophandum legitima non utuntur, aut principia non examinata supponunt, aut præjudiciis occupati, locum luci videndæ adimunt, aut phantasiæ defectum sequuntur, aut aliis de causis; Hinc est, ut quod uni est demonstratio, est lux, est evidentia; Alteri fit obscuritas. Hæc discrimina non fuissent in illo primo statu, & primi hominis conditione, ea saltem, quæ certò constat esse naturæ supplicia. In illo primordiali naturæ statu tanta erat potentiarum tranquilla concordia, ut mens in judicando non impetum sustinebat à sensibilibus; sed per principia intellectualia, & solo rationis examine rerum veritates inquirebat, & eo tunc melius indagasset: Nunc verò magnam partem à sensibus patitur. v.g. Mens præoccupata sensibus judicat in rebus esse colores, quales in sensu manifestantur; quod, si velimus, mentem advertere non esse in rebus colores, quales oculis videmus; Tanta est præoccupatio à sensibus inducta, ut cuilibet demonstrationi, quæ offerretur, non assentiretur; Non alia de causa, nisi quia præjudicatio totam mentis nostræ capacitatem implevit; ut lucem, quasi lippiens non advertat, nec suscipiat, imò repellat.

29. Non mirùm igitur hoc mentis vitium, defectusque, quod non fuisset, si felix ille innocentiæ status perseverasset; nam sicuti tunc potentiæ sensitivæ non perturbabant

bant voluntatem, ſic neque intellectum: Senſuum quidem uſus, mentis cum corpore unio omnimoda cum tranquillitate, rectusque potentiarum ordo eo tunc ſervabatur. Sicuti namque, poſito originali peccato, difficultas manavit ad bonum, ſic quoque difficultas ad verum. Habemus ergo, ignorantiam, ex tot impedimentis narratis, naſci, quæ difficultatem faciunt acquiſitionem veræ ſapientiæ. Divina autem gratia opitulante, humanique arbitrii induſtria fieri poteſt bonum contra ſenſus reluctantiam; Sic pariter Philoſophus, contra ſenſus præjudicia dimicans, bona inſtituta methodo, atque omnem quærens ſuperare difficultatem, quæ oritur ex phantaſia, aliiſve de cauſis, nulli adhærens firmiter homini, ſeù magiſtro per ſolum rationis examen, ſupernaturali fidei lumine, quandoque adjuvante, optimè ſperare poteſt veritatis inventionem. Quis enim negare poteſt eſſe quoſdam (quod fœdum eſt) tàm propriæ opinionis amatores in proprio ſenſu ita abundare; ut cæteros, eorumque argumenta conſpicua deſpicere, vel ex hoc ſolùm, quod ſibi refragantur, eſt iis facillimum.

COROLLARIUM APOLOGETICUM.

30. EX dictis facilè lector agnoſcet, quàm pravè contra Maignanum quidam, quaſi admiratione commoti, dixerint, fuiſſe ei familiarem loquendi formam, qua paſſim inſinuat ſuas poſitiones demonſtratas claras, evidentes, &c. pro quo hoc Corollarium ſuffectum volo in locum apologeticæ propoſitionis pro Maignano, qui optimè, ut plurimùm utitur voculis demonſtrationis in ſuis expoſitis doctrinis.

31. Plurimi, eo quod multùm lucis in rebus phyſicis affulſit Maignani ſtudio, in eum invexerunt, quod evidentiæ, demonſtrationis, & ſimilium vocum formula, phraſi, &c. uſus fuerit, ut inter alios Courboletius, & è noſtro Neapolis Regno P. de Benedictis.

Ego autem nihil aliud hic propono; quam Maignanum tota Europa celebrem, meritò in suo cursu physico,& universim in suis editis, dictis voculis usum fuisse; Quod, ut ostendam, sedulò adnotandum est, demonstrationes non esse omnes omninò æquales, ac in eodem gradu; At plures esse earum ordines, cōditionesve. Licet enim omnes sciant, quamplura esse evidentia, & clara; multos tamen latet, in quo sita est hæc evidentia, nam, qui fortassè crederent, id non esse clarum, cui contradicitur, errarent; non enim defuerunt, qui de omnibus rebus dubitarunt; Non ergo judicium certitudinis, aut dubietatis alicujus propositionis, nascitur ab oppositione, nam nihil est, quod verborum circuitu oppugnari non possit. Igitur, sicuti, non ideò res est clara, quia impugnationi non est obnoxia; sic non ideò est dubia, quia impugnatur, aut saltem indiget demonstratione, sed ideò indiget demonstratione, quia non est de se clara, sed debet fieri per aliud clara, scilicet, non est propositio per se nota, sed propositio determinanda, quæ dicitur quæstio. In universum ergo illa propositio est clara, & evidens, quæ ita innotescit omnibus illis, qui præcipuo studio per conquisita argumenta acri, & exacto judicio, omnibus debitè pensatis, operam dant rerum consideratione attentè, & ingenuè.

32. Item adnotandum est, propositiones alias evidentes immediatè; Alias mediatè; & has mediatè, mediatiùs, & magis remotas; Undè quanto magis sunt mediatè, tanto minus clarè; nam quo removetur conclusio à prima luce, tanto minus habet de claritate: Veritates enim, licet sint connexæ, ut invicem se trahant substineantque; tamen, quæ immediatè connectitur cum primis principiis, majori luce emicat; quæ verè non sunt per illationes immediatas tanta luce non affulget; Neque affulget non cogitanti de primis principiis. His ergo positis, qua admiratione rapitur P. de Benedictis, dum Maignanum cogitat, quasi semper usum

fuis-

fuisse vocibus demonstrationis in quæstionum determinatione;nam plurima(quæ hic retexere longum foret),si consideretur propositionum catena, principiorum postulatio, nonnisi evidentia sunt, & clara, etsi iis contradicatur ab aliis philosophis, qui Aristoteli addicti sunt, ut numero præcedenti notabam. Rursus quandoque dicitur demonstratio illa, quæ ita evidenter concludit, ut indigeat aliquo mentis studio, aliquoque mentis exacto conatu,quem, qui non habent, certè non assequuntur demonstrationem. Item dici potest demonstratio respectiva, in quantum in conspectum earum opinionum, ex Aristotele susceptarum, aliqua propositio magnam habet lucem; quo circa optimè dicitur clara, & evidens. Si quidem, sicut in moralibus dicitur ab Antiprobabilistis Scriptoribus, de quorũ numero est noster P. Franciscus Palanco hispanus, sententia probabilis in cõspectum probabilioris est improbabilis; Sic in physicis. & speculabilibus una sententia in conspectum alterius est evidens, & clara, atque demonstratio; & opposita, quæ seorsim suam habebat claritatem in cõspectum clarioris non est clara, sed obscura; Nam illa, si qua erat claritas, erat merè probabilis, aut ab authoritate, aut à falsorum principiorum suppositione.Non ergo Maignanus censurandus est propterea, quia pluries usus est voculis evidentiæ, demonstrationis, &c. Fuit nimirum vir exacti judicii suas conclusiones resolvendo ad apices juris, quem nuncupaverit virum consummatæ sapientiæ Franciscus Ducasseus, ut ex ejus vita pag. 23. & laudibus innumeris extulerunt seculi mox transacti viri famosi Fermatius, Digbeus,Cartesius, Gassendus; adversarii iidem Lalovera, Courbouletius, Theophilus Rainaudus, Arnù, Vincentius Baronius; Cujus nomen fuit ab initio celebre, nedum in Gallia, verùm Europa tota, cujusque gloriam, ut perpetuò commemorarent in æternum duraturæ laudis obeliscum Tholosani cives erexerunt.

33. Sed jam videamus quid pro se Maignanus ipse responderit ad recensitam notam, sibi inustam rejiciendam. Append.4.quàm annis elapsis ex Gallia humanitate Adm. R.P.Claudii Verdel, Provincialis Aquitaniæ accepi, pag. 278.refert verba Courbuletiana, quæ sic habent:Nimirùm optimus P. (puta Maignanus) sic sua defendit, sic nostra impugnat, ut, quamvis alioqui humanissimus,idemque religiosissimus, diceres tamen adversarii causam omninò à se esse profligatam. Adeò hoc præjudicium legentium animis ingenerat, non rerum quidem pondere, & argumentorum vi, quod laudi verterem, sed nescio,qua victoriæ præsidentia, quam ille quidem multipliciter, ut videbitur toto suo opere, sed præsertim speciosis demonstrationis, & evidentiæ nominibus,quibus ad nauseam paginas ferè omnes infarcit præfefert.

34. Hanc verò, etsi animi obsequio admixtam irrisionem refellit Maignanus, cujus verba exscribo ex pag.279. num.8.9.&c. Cæteroqui existimavi (quo ad illud alterum, quod est de verbis evidentiæ . . .) Placiturā oculis tantùm non lippientibus lucem: Ideoque proposui, tanquam lucem, quidquid, & quoties proposui, velut evidentiam, seù demonstrationem. Et videri quidèm potest haud immeritò, me sic proposuisse, ut me proposuisse quandoque, cum, scilicet, ratio suberat sic proponendi, non abnuo, quia cum agatur passim in scholis,ut facilè omnes norunt,solis argumentis ab authoritate Aristotelis, aut similium; vel à ratione solùm probabili ductis: Existimavi esse id à me suis locis, & occasionibus insinuandum, quod præcipuè observari optabam: Nempè agere me rationibus, præcipuo studio per experimenta sensata, aut aliter conquisitis; ne, ut ferè usu communi accidit, à lectore minùs attento exciperentur, quasi vulgari modo solùm dictæ in aere. Quis enim libros, publicè luci datos, tàm ad eos, qui de vulgo sunt, pervenire,quàm ad eximios;at isti nec ideò,vel se,vel suam sapien-

„ sapientiam offendi putant, nec molestè ferunt: Proindeque
„ nec moventur ad nauseam per id, quod illorum seù beneficio,
„ seù commodo provisum est; & fortassè iste Pater non
„ observavit nihil apud Angelicum Doctorem esse familiarius,
„ quam, ut initio cujuslibet articuli dicat; Ad cujus rei
„ evidentiam sciendum est, & similia. Hæc Maignan. Infra
„ erga finem num.9.subdit: Denique, ut uno verbo concludam,
„ quod rationes à me allatas quandoque nuncupaverim
„ verbo evidentiæ, vel demonstrationis, tribuendum fuit
„ non audaciæ quidem, vel insanæ præsidentiæ, quas odi, nec
„ præ me tuli unquam, sed ingenuitati, ac veritatis amori
„ sincero eidemque non prorsus cæco. Item pag.294. respondens Doctor noster ad objectiones P. Courb. qui suffragio Gassendi dicit, in physicis potissimum non esse demonstrationes, sed conjecturas; undè miratur P. Maignano omnia
„ fore evidentia: Sic inquit Maignan: Si Gassendi suffragio
„ non sint, nisi conjecturæ in physicis, licebit saltèm, conjecturas
„ infirmiores, & minus similes verò impugnare, aut
„ rejicere aliis melioribus, & verisimilioribus; idque cum
„ evidentia, quod sit ratio potior ita rejiciendi. Et de hoc,
„ saltem ego potui dicere evidentiam, ut solùm volui dicere
„ sicubi dixi, ni fortè non sint evidentes conclusiones ductæ
„ in forma legitima ex iis, quæ initio posui, postulatis, ac definitionibus.
„ Et responsionem hanc meam eo magis R. P.
„ cogitur, ut legitimam excipere, quo vult argumentationi
„ Laloveranæ, quæ positis postulatis, & definitionibus procedit,
„ nihil deesse, quo minus revera sit demonstratio, convulsis
„ licet, falsisque repertis postulatis. Inferiùs contra
„ P. Lalov. inquit, mea quidem evidentia fuit saltem consequentiæ,
„ ut modo dicebam, positis postulatis, &c. Consequentia
„ autem, seù vis illius benè procedentis, &, ut ita
„ cognitæ, est, ut patet, objectum quoddam; Evidentia autem
„ Laloverana, de qua ibi ego non esse poterat consequentiæ,
„ etiam positis postulatis; quatenus ex illis non benè

„ nè sequitur ea propositio, quam ille R.P. ex illis deduxit. ...

35. His demùm ad verbum positis ex Maignano, quæ habet append. 4. edita Burdigale, constat non immeritò quandoque ipsum, aut etiam passim adhibuisse voces evidentiæ, & demonstrationis; dum conclusiones ita calamo perstrinxit, ut acri, exactoque judicio ferè omnia ad legem exactissimi ratiocinii resolverit.

36. At ulteriùs dicam, quis inficias ibit, eas conclusiones dici posse evidentes, quæ deductæ sunt per illationes claras, & certas ex principiis evidentibus, aut postulatis inconcussis, & nunquam repertis falsis; sed Maignanus plura deducit in legitima, & pressa forma; omnibus benè pensatis, atque discussis ex vi postulatorum, & definitionum, positarum initio suæ philosophiæ naturæ; ergo, &c. Signanter legantur append. 3. & 4. in quibus disputatur contra Lalov. & Courb.

37. Quod autem ab aliquibus contradicatur, nihil facit ad rem, si consideretur, quod dictum est toto hoc capite. præsertim num. 28. 29. & aliundè nulla est sententia, cui opponi non possit, ut de facto Sceptici de omnibus rebus dubitarunt, imo Aristotelici, qui consueverunt, fastum comparare ab eorum logica, semper in utramque partem disputare solent verborum circuitu.

38. Id ergo tandem reputandum est pro claro, & evidenti, quod sic concluditur ex principiis benè inductione examinatis: Cæterùm omnis mentis tarditas, si qua est attribuenda est ejus vitio, cui refellendo studere debet; eo præsertim, quod varia intellectum capacitatis, studii, atque penetrationis diversitas, præjudiciorum vis, ad quæ eliminanda omnem nostrum conatum adhibere deberemus; Hæc est inter cæteras causa contradicentiæ; & mihi sufficiat, breviter proposuisse, jure Maignanum inter disserendum in physicis, aut alibi, usum fuisse voculis demonstrationis.

CO-

COROLLARIUM SECUNDUM.

39. TOto hoc capite, quo rerum exiſtentia demonſtrata eſt, extra nos poſitarum elucet, ignorantiam eſſe magnum naturæ ſupplicium, ut adhùc circa eſſe rerum clariſſimum cæcutiat; Idque fructus deducitur tota hac diſputatione, ut mens ſtudeat acquirere habitum diſſerendi de rebus, per concluſiones certas ex principiis inconcuſſis, & ſatagat comparare abſolutam certitudinem veritatum, quæ obtineri poſſit non autem ſtatim conquieſcere cuilibet conjecturæ.

COROLLARIUM TERTIUM.

40. COlligitur item ex hactenus dictis, certitudinem mei eſſe duo includere cogitationem, & extenſionem, ſeù materiam: Nam, ſi certum eſt, me eſſe certum eſt me ſentire; Igitur, oculum videre, manum tangere, &c. ergo certum eſt, manum, ſeù materiam; & tangere, ſeù tangendo ſentire, exiſtere. Nolo hìc diſputare, ſi cum facultate vitali ſentiendi ſit identicè materia. Pro materia autem intelligo extenſionem non quidem actu, exercitè, ut Carteſiani, ſed extenſionem aptitudinalem exigentialem; quàm ſolùm dico eſſe de eſſentia rei materialis; & ut aliquid dicam circa hoc, puto refellendam eſſe, propoſitionem illam Carteſianam eſſentia corporis collocatur in extenſione. Philoſophi, quibus noſtris hiſce temporibus mirum in modum placuit Carteſiana philoſophia dictam propoſitionem nedùm approbant; verùm ab omni cenſura immunem conſtituere elaborant. Quippè, etſi Maignanea Philoſophia celebretur in tota Europa; attamen plurimi longè ſatis delectantur de Carteſianis hypotheſibus. Solummodò in materia ſpecierum Sacramentalium omnes omninò ad Maignanum, veluti ad ſacrum aſilum, con-

confugiunt. Ideò aliqui amici meum optarunt audire judicium de propositione recensita, occasione quadam data, dum legerem librum quemdam inscriptum logica, cujus editionem, atque quasdam in eodem opere appendices, seù notas curavit conscribere vir omnigena eruditione in Civitate Parthenia clarus. Statim autem, ac legeram memini respondisse me amicis propositionem esse falsissimam, imò repugnare articulo fidei, putà, inextensioni corporis Christi in Sacramento Altaris; Si enim extensio actualis est corporum essentia; Igitur essentia Corporis Christi erit quoque, cum sit unum corporum; Igitur in Sacramento Altaris cum extensione erit, quod falsum est divina fide; ergo corporum extensio non est eorumdem essentia.

41. Putat satisfecisse Author modernus pag. 150. dicens, istud mysterium esse ineffabile, & consequenter non posse ex integro responderi, non existimat quid dissonum Ecclesiæ, & PP. determinationi. Secundò asserit, nimiùm præsumere, eos, qui humana sapientia credunt penetrare occulta nostræ fidei mysteria. Tertiò fatetur pietatis stimulo, se non habere tantam ingenii extensionem, ut capere possit rem, quæ ordinem creaturarum transcendit, affertque textum S. Scripturæ; qui Scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. Tandem in confirmationem inquit: Non benè discurreret, qui supponendo falsum esse principium, quæ sunt idem uni tertio, sunt idem inter se, diceret se clarum reddidisse, atque facilè cognitu mysterium Sanctissimæ Trinitatis; Ita pariter, ut mysterium Corporis Christi in Altari quis enodaret, negare vellet corporum actualem extensionem pro essentia.

42. Ego verò generali responsione suasum habeo toti huic doctrinæ validè occurrere, atque apertè ostendere argumentum in suo omninò robure permanere. Omnes enim SS. Patres Averroem vituperant, quoniam philosophiam peripateticam prætulisse; dicitur Bibliæ, & circumfertur

dixi-

dixisse, Sacram Scripturam plura dicere, sed non probare. Scholastici Doctores arguunt Wiclef, qui, ut peripateticam sententiam accidentium eorum more firmiter propugnaret, quod potest videri apud Sotum, admisit contra divinam fidem impannationē; ergo, si, subsumo ego, fides docet Corpus Christi in Altari non esse extensivū; Igitur cassanda hæc sententia extensionis actualis. Fides enim, cum sit veritatis magistra, nobis documenta præbet, ut discernamus verum à falso, & quia, ut est proloquium verum vero non opponitur; articulus fidei est, Corpus Christi in Altari esse verum corpus, & inextensum; Est ergo infallibilis veritas; Igitur falsissimum extensione constitui corpora, nam verum vero non opponitur; Idque, quod ratio dicitur in contrarium non est nisi ementita, apparens, mendax. Adde essentias rerum, non posse à Deo variari; Si ergo extensio actualis corpora constituit; ergo Deus nequit eam variare, aut tollere, corporibus manentibus.

43. Fateor mysteria supernaturalia nostræ mentis captum superare; non tamen esse contra rationem; mysterium verò Altaris est ex diametro contra Cartesianam propositionem; Hæc ergo non est vera, sed falsa; Si vera esset, fidei articulus non supra, sed contra rationem concertaret. Quod autem nostræ fidei mysteria sint ineffabilia, ultrò concedo, quoad modum intelligendum, quo sunt; Sicque, quavis philosophandi ratione posita, non potest perveniri ad exactam intelligentiam rerum supernaturalium, hocque sensu intelligitur arcana divinæ fidei esse imperscrutabilia; etenim quoad existentiam articulorum solus sufficit credendi actus ex divina revelatione suam habens firmitatem, & quietem. At verò quia Deus non revelavit modum, quo sunt ea, quæ nobis credenda proposuit; Ideò dicuntur nobis difficillima captu. Hinc sententia de extensione actuali corporum non solùm non juvat, nec juvare potest ad cognoscendum mysterium Corporis Christi in Altari, at destruit existentiam

mysterii, & opponitur cum eo, quo, ad quod sit, nam contradictoriè pugnat cum eo; Licet ratio naturalis non possit exactè res explicare supernaturales, quia istæ illam superant; nulla tamen esse potest ratio, quæ sit vera ratio, certa, & evidens, quæ contradicat existentiæ alicujus mysterii nostræ fidei; ergo non potest esse vera, sed omninò falsa illa sententia, quæ asserit, corpus constitui per actualem extensionem: Propositio enim universalis affirmativa, & particularis negativa contradictoriè opponuntur; & contradictoriorum unum est falsum, aliud verum: Cartesiani docent, omne corpus constitui per extensionem; S. Fides docet, Corpus Christi esse sine extensione in Altari; ergo unum istorum debet esse falsum; ergo, quia articulus fidei divinæ est summè certus, atque verus, sequitur illam sententiam esse delendam.

44. Dum verò dicit Cartesianus supradictus, non reddi clarum mysterium Trinitatis ab aliquo per hoc, quod negaret illud principiũ, Quæ sunt idem uni tertio, sunt idem inter se; ergo non per hoc redderetur clarũ mysteriũ Corporis Christi à negante extensionem esse essentiã corporis.

45. Respondeo, nos non quærere mysterii elucidationem; sed propugnare, exterminandam esse à philosophia sententiam aliquam, dum mysterio fidei contradictoriè opponitur. Dico igitur, mysterium Sanctissimæ Trinitatis esse prorsus imperscrutabile; hæc autem inscrutabilitas consistit in hoc, quod nos modum nesciamus, quo sit hæc essentiæ unitas cum tribus; minimè tamen desudamus ad sui existentiam cognoscendam, sed fide credimus, Deum esse unum, & trinum; totusque labor est in cognoscendo quid sit, & quomodo sit id, quod esse firmiter credimus. Undè, quamvis rationes naturales non sufficiant ad ingerendam claram notitiam, & modum mysterii; non possunt attamen rationes veræ adesse, quæ demonstrent, non esse in facto mysterium: Imò ob idipsum non sunt, nisi fallaciæ, & no-

stræ

ſtræ mentis imbecillitas, quæ, dum in rebus inferioris noſtræ cæcutit, quid mirum in rebus altioris ordinis! At quæſo, ſi vera eſt ſententia de extenſione actuali, & conſequenter, ſi verum eſt, omne corpus conſtitui per extenſionem; ergo Chriſti in Altari eſt extenſus; proindeque pugnat ratio illa cum ipſa exiſtentia myſterii, & non cum quidditate myſterii; Nam unum ex duobus eſſe debet, aut Chriſtus in Altari non eſt inextenſus; aut extenſio non eſt corporum eſſentia: Deus profectò ſpoliare nequit res ſua eſſentia, aliter privaret corpora ſeipſis.

46. Cæterùm nemo dicet, myſterium Trinitatis jam reddi explicatu facile per hoc, quod ſit falſum illud principium logicum, quæ ſunt idem uni tertio, &c. ſed ne negetur exiſtentia illius myſterii, dicendum eſt, non eſſe univerſaliter verum; & in hoc conſiſtit Trinitatis auguſtiſſimum myſterium; in hoc ſtat ejus ineffabilis inſcrutabilitas. A ſimili; non ut myſterium Corporis Chriſti in Altari enodetur, atque, ut captu facillimum reddatur; ſed ne negari videatur, quod ſit, imò ne negetur evidenter, quod exiſtat, neganda profectò eſt extenſio corporum eſſentialis conditio; perperàm ergo dicit, eſſe temerarios, qui, humano ingenio fidentes, alta fidei myſteria penetrare credunt; Non enim hìc agitur de penetratione, ſeù de intima, atque exacta myſteriorum ſcientia; ſed ſolùm de exiſtentia, & de pura cognitione, & fide eorum exiſtentiæ revelatæ.

47. Memini, me legiſſe quoſdam extenſionem Corporis Chriſti in Altari ſalvare eam ſumendo non quam habuit in Cruce, & modò in Cęlo; ſed quam habuit initio ſuæ Cōceptionis; Sed ultra plura abſurda, quæ inferri poſſunt, quæque animus quivis refugit, advertat lector, Chriſtum inſtituiſſe tantum Sacramentum in nocte cœnæ tranſiturus ad Patrem; Conſequenter, ſi attendatur forma, *Hoc eſt Corpus meum*, quod pro vobis tradetur, illud, nempè corpus Apoſtolis porrigebat, quod tunc habebat; Tunc enim tranſitu-

iturus ex hoc mundo ad Patrem suum relinquebat corpus, & sanguinem, puta, corpus, quod erat, & quod vide bant, & secundum quod est cum eis conversatus; & sanguinem, quem debebat pro eis effundere. Corporum ergo extensio pro essentia est à philosophia exterminanda.

Caput Quintum.

An in peccato originali decedentes sentiant pœnam damni ex damno.

1. POEnam dici à puniendo, & sequi punitionem activè punientis judicis, certum est;& non dubitatur importare in subjecto punito effectum formalem quandoque subjectivæ punitionis, idest (& ideò dixi quandoque) tristitiam, dolorem animi cruciatum, &c. quo posito. Puto, decedentes in originali non sentire pœnam damni, seù tristitiam ex carentia visionis; nam hujus carentia non est formaliter,nec radicaliter in sensu dicto pœna; Non formaliter, quia hominem non videre Deum, non est idem, ac hominem puniri pœna explicata; homo enim in statu puræ naturæ non fuisset elevatus ad statum supernaturalem, & consequenter caruisset visione Dei; Non autem punitus per hoc fuisset, nec sensisset ex tali carentia mœrorem,tristitiam, dolorem,animi cruciatum,&c.Neque radicaliter, quia non sequitur ex hoc, quod est non videre Deum, pœnam sentire, atque tristitiam. Infantes ergo decedentes in peccato originali privantur visione Dei; At non per hoc dicuntur puniri positivè, sed tantum privativè, non dando illis visionem; ergo; probatur minor: Si infantes tristarentur de carentia visionis,positivè punirentur; quod nemo dixit,cum omnes Theologi asserant,peccatum originale solùm privativè puniri. Secundò, vel tristarentur

de

de Deo, nolente concedere sui visionem; & hoc non, quia, cum cognoscant, esse donum indebitum naturæ, nec eis debere, stante pacto divino, inito cum Adam, non possunt conqueri de Deo; vel tristantur ob conceptum in ipsis motivum de tali carentia, & neque hoc dici potest, quia non peccarunt ipsi peccato proprio, & personali, sed peccato originis, & privativè, seù peccato Adæ causaliter, & privativè formaliter in seipsis, ut explicatum est capite superiori; ergo non habent undè de seipsis tristentur, quod tanto bono obicem posuerint; hic enim obex fuit positus ab Adamo, stante pacto divino, & à Deo, qui voluit eos privare regno, adhuc non peccantibus ipsis, sed peccante Adam pro ipsis, quorum voluntates in primo homine, ut in Capite, divina institutione continebantur.

2. Probatur secundò: esse nudum, & esse spoliatum non in alio differunt, nisi quia spoliatum supponimus antecedenter vestitum; atqui infantes, in originali ultimam claudentes diem, sunt regno spoliati; infantes puræ naturæ sunt infantes nudi, qui nascerentur sine ulla elevatione, nec quidem præsuppositivè in capite ad statum supernaturalem; sed isti non sentirent dolorem, seù afflictionem ex carentia visionis; ergo nec illi. Ratio paritatis est, quia non illi se spoliarunt jure ad gloriam, sed in Adam spoliati fuerunt, atqui in alios spoliatos fuisse, idem est, ac si nati fuissent nudi, quoad obtinendum terminum supernaturalem; ergo, quoad tristitiam, indè concipiendam; probatur minor subsumpta, nam eodem modo non habent jus ad gloriam, qui nascuntur sine hoc jure, ac qui nascuntur sine jure, quod habuissent, si Adam non peccasset; ergo quoad terminum obtinendum tàm se habent homines in statu puræ naturæ, quàm homines post lapsum Adæ. Consequentia clara est; infantes profectò puræ naturæ non sentirent tristitiam ex carentia visionis; ergo neque infantes, decedentes in peccato originali; nam sic decedere nil aliud est,

quam

quam sine jure ad gloriam; quod tamen jus habuissent, si Adam non peccasset; igitur non sentiunt tristitiam; cum tristitia sit de bono perdito, ad quod fuerant elevati in statu absoluto, & non promissorio conditionato conditione (quod notandum est) adimplenda ab alio.

Demum, si de carentia visionis tristarentur; quod non habeant bonum indebitum, tristarentur; sed repugnat tristari aliquem, quod non habeat bonum indebitum, cognitum, ut tale; ergo, &c.

3. Dices: Gloria erat ipsis debita, quia Deus promisit Adamo non peccanti ejus filios nasci in statu innocentiæ; ergo, &c. Cum Deus voluit periculum facere posterorum in voluntate Adæ, non elevavit posteritatem ad gloriam, nisi sub conditione, adimplenda ab Adam; igitur decrevit, ipsos elevare, si, &c. conditio autem, cum non fuerit servata ab Adamo, sequitur ipsos remansisse nudos, aut dicam spoliatos tali elevatione; ergo non possunt tristari de ipsius elevationis deperditione cum non fuerit absolutè ipsis tradita, sed sub conditione in primo homine; ergo, si tristarentur, esset de bono simpliciter, ipsis indebito, quod esset, & fuisset debitum, si pactum servasset Adam, &c.

4. Si autem ipsi se fraudassent tanto bono, certè tristari possent, ut de facto tristantur adulti damnati, quia ipsi propria culpa se spoliassent bono supernaturali, ipsis absolutè concesso; sequitur ergo, infantes nasci nudos spoliatos jure ad gloriam, & gratiam, tanquam ad aliquod non debitum, sed fuisset debitum, stante divina voluntate, ut dictum est. Dum autem dico spoliatos, intelligendum est causaliter in primo homine; non formaliter subjectivè.

5. Dices forsitan: infantes possunt tristari de peccato originali; sed resolvamus hanc propositionem, & videbitur, quod hoc esset tristari, quod non habeant jus ad gratiam, &c. quid enim est de formali peccatum originis, jam cap. 4. constat esse privationem juris, elevationis ad gratiam; ergo

ergo tristari de peccato originali, est idem, ac affligi, quod non sint à Deo elevati ad gloriam, & gratiam; hæc enim non debetur ex principiis naturæ parvulis, nec comparari potest per proprios actus.

6. Quod si quis velit humana afferre exempla, quibus pateat, aliquem posse tristari de bono perdito culpa aliena, nil ei prosunt; nam ideò esset, quia forsitàn jus haberet ad illud, tanquam sibi debitum, aut proportionatum, & conveniens. Parvuli autem nullum habent jus ad gloriam, sed habuissent, si Adam non peccasset.

7. Tandem adhùc benè probari posset propositio cum aliquibus, sic: si illa damni pœna (quam puto juxta explicationem coincidere cum pœna sensus) infantes efficerentur, & tristarentur de suo statu, cui justissimo divinæ ordinationis judicio addicti sunt; indè sequeretur, quod inviti substinerent divini de se judicii sententiam, atque, veluti obmurmurarent, & inordinatam voluntatem, à divina dissentientem haberent; Cum autem in hac vita nullam inordinatam voluntatem habuerint videtur nec habituros in statu alterius vitæ, sed de divino circa se judicio contenti erunt, atque illum laudabunt.

8. Nec mihi placet dictum illud quorumdam, infantes per peccatum originale esse aversos à Deo, etiam, ut authore naturæ; nam ultra alia, quæ dici possent, improbabile est asserere, quod Deum non cognoscent, nec diligent eum, ut Authorem naturæ. Aliundè nulla præcessit inordinata voluntas, nisi in capite, ratione cujus privantur donis supernaturalibus; ergo.

9. Quæres hìc, an infantes in originali, qui decesserunt in judicio universali comparebunt? Ratio dubitandi est, nam nec inter agnos, nec hædos numerari possunt parvuli; Non cum primis ob originale; Non cum secundis, quia peccato carent actuali; At verò ego dico, eos judicandos quoque, primò, nam Apoc. 20. *Vidi mortuos magnos*, *& pu-*

& pusillos, stantes in conspectu Throni. 2. omnibus debetur merces, aut mali, aut boni; Parvulis autem non baptizatis inest malum Adæ; ergo, &c.

Caput Sextum.

An peccatum possit à Deo condonari sine retractatione peccatoris, tam de peccato habituali, actuali, quam de originali.

1. QUæstionem Theologi statim expediunt de peccato actuali; cum sit impossibile esse, & non esse pro eodem instanti; ergo, cum peccatum actuale sit actu hic, & nunc, repugnat, hic, & nunc condonari, deleri, &c. Id enim esset supponere, quod Deus non imputaret ad peccatum, id, quod esset secundum se peccatum, quod est falsissimum. Vertunt ergo quæstionem Theologi de macula peccati, seù de peccato habituali, physicè præterito, & moraliter perseverante, in quantum à peccatore non cassatur, deletur, retractatur, &c. Item de peccato originali, circa quod initio occurrit difficultas, scilicet, quod de facto parvuli baptizantur, & peccatum condonatur absque retractatione; Est enim peccatum originale irretractandum; quia, cum non fuerit propria voluntate parvulorum commissum, non æget, ut retractetur. At solvitur ratio difficultandi: Etsi enim non sit necessitas retractandi eo modo, quo de peccato personali; attamen necessaria est voluntas, petendi baptismum pro adultis; Et quia parvuli petere non possunt, petit Ecclesia pro ipsis, petit baptizans, petunt Patrini; petit saltem pro ipsis Christus, cujus passione, per baptismum applicata, fiunt hæredes regni. Adulti autem, quia tales, necesse est, ut velint baptizari, nam Deus

Deus non salvat nolentes; & hoc est retractare pro peccato originali.

2. Aliqui quæstionem præmittunt de peccato habituali; & indè præsentem expendunt. Contrarium verò fieri opus esse, ordine servato doctrinæ, mihi videtur: Ex hoc enim postea dependet definitio peccati habitualis, circa quod potissimùm versatur difficultas.

3. Puto, peccatum habituale non posse à Deo deleri, non supposita retractatione ex parte peccatoris; itaut utrũque requiratur, Dei voluntas, volentis condonare, delere, & peccatoris detestatio retractatio, & pœnitentia.

4. Propositio hæc evidenti paritate probatur à P. Maignano: Nam, sicuti impossibile est absque peccatoris mutatione morali transire de justitia ad injustitiam, de pietate ad iniquitatem; Sic quoque impossibile est, ut transeat de injustitia ad justitiam. Paritas equidem est manifesta, nam quacumque forma physica posita in peccatore independente à voluntate peccatoris, non intelligitur mutatus status liberi, & voluntarii; ergo quemadmodum est impossibile, ut homo sine proprio motu transeat de statu justitiæ ad statum iniquitatis, ita de statu iniquitatis ad statum justitiæ. Neque dicere aliquis potest, Deum supplere retractationem per infusionem gratiæ; nam de hoc est quæstio, an peccatum possit à Deo destrui, nulla supposita peccatoris detestatione: Forma quippè supernaturalis, scilicet, gratia, cum sit forma purè physica, non potest valere pro forma morali; ergo non potest tollere rationem voluntarii, & liberi in adulto peccatore; ergo, &c.

5. Dices: Potest cedere juri suo indignationis, nulla supposita ex parte hominis pœnitentia; ergo. At dico, Deum sinere, se placari, stante retractatione juxta orationem illam, à nobis ei expositam: Deus, qui nullum respuis, sed quantumvis peccantibus per pœnitentiam pia miseratione placaris. An verò possit juri suo cedere independenter

ter ab omni peccatoris motu,dubium est negativè decisum non enim facere potest, ut ratio voluntarii,& liberi in peccatore per donum physicum suæ gratiæ infusum pereat, nam fieri nequit, ut physicum suppleat pro morali, cum sint in diversissimo genere; nec concipientes, Deum juri suo indignationis cedere,concipimus moralem statum hominis mutatum; ergo non possumus dicere, Deum cedere juri suo, non posita retractatione.Quamobrem retractatio est dispositio essentialis necessaria ex parte peccatoris, ut peccatum Deus deleat.

6. Probatur secundò propositio: Si posset peccatū destrui, non posita, &c. ratio mali, quæ est in peccato habituali, esset à Deo, non à creatura; Siquidem, stante hac sententia, peccatum habituale de formali dicit carentiam gratiæ; ergo per hoc, quod Deus nolit infundere gratiam, conservabit peccatum,& quidem non per accidens,sed per se (qua distinctione putarunt aliqui, difficultatem solvere) nam sciens peccatum habituale esse, non quia non retractatum à creatura, sed quia non condonatum, vult id persistere non condonando, & consequenter vult rationem mali in creatura; ergo peccatum, quod non continuatur à creatura, continuatur à Deo.

7. Respondent nonnulli, malè dici peccatum conservari, sed permanere, perseverare. Sed advertant, perseverare idem esse, ac multum temporis servari, & conservari; Nec dicitur res perseverare, seù durare, nisi per conservationem; ergo, si peccatum perseverat, & permanet à Deo, conservabitur à Deo; hoc est falsum; nam, sicuti malum peccati noluit;ita peccati permanentiam non potest velle; vellet, si peccatum habituale consisteret in carentia gratiæ. Ostenditur id clarè à pari:Sicuti non potest esse primò peccatum, nisi à causa deficiente; ita nec potest permanere, nisi à causa deficiente; cum enim peccatum sit malum, malum non potest primò esse à Deo; ergo nec secundò;ergo

go nec perseverare, nec conservari; quod, si non conservetur à Deo; ergo conservatur à creatura, quod intendo, nam ratio mali, quæ est in peccato, ab eodem habet conservari, à quo fuit; fuit à causa deficiente; ergo à causa deficiente habet conservari.

8. Non possunt acquiescere huic doctrinæ, qui peccatum habituale, impropriè dici conservatum, substinent. At contra, nam peccatum habituale, si verè est peccatum, eo modo, quo est, induit rationem mali; ergo datur causa, vi cujus istud malum durat; ergo datur causa conservans istam rationem mali; sed non potest esse causa, nisi deficiens; ergo. Quod, si velit quis obstinatè asserere, ideò dici peccatum perseverare, rejecto vocabulo conservationis, quod Deus non condonat, delet. Hoc profectò negatur; nam, sicuti peccatum ideò fuit, quia creatura defecit, & rationem mali posuit; Ita eadem causa deficiens est ratio, ut ipsa mali conditio, in peccato posita, permaneat; nam sicuti per actum, physicè præteritum peccaminosum, homo fuit physicè actualiter peccans; Sic quoque per idem peccatum, physicè præteritum, & moraliter perseverans, dicitur habitualiter peccator; Ratio quippè mali peccati transacti adhuc viget, & non vi creaturæ, ut à sententia contraria arguitur; ergo sequitur vi Dei; Sed hoc non; ergo Creaturæ.

9. Neque dicas, rationem mali perseverare ab actu, physicè præterito; nam malum peccati, positum à creatura non ideò permanet, quia fuit, sed desumendum est ab eadem causa, quæ posuit actum, qui, etsi physicè sit præteritus, adhuc non est per actum oppositum retractatus; ergo non desumi potest ab actu præterito physicè tantùm, licet actus præteritio physica supponatur; Aliquid aliud ergo addendum est. Neque id esse potest voluntas Dei, nolentis condonare; nam per hoc, quod non vult remittere, non constituit, sed supponit rationem mali, tanquàm statum

hominis moralem; Si ergo peccatum, per hoc, quod physicè fuit, & jam adhuc non sit ablatum peccatum dicitur habituale, & perseverans, Deus erit causa, ut permaneat, & vigeat, quia Deus est causa, ut non sit ablatum, & deletum, nolens ipse condonare, ac consequenter ipse est, qui conservet rationem mali in peccato.

10. Obiicies: Id quod est opus solius Dei potest fieri à solo Deo; sed remissio peccati est opus solius Dei; ergo remissio peccati potest fieri à Deo sine voluntate peccatoris; probatur minor; Remissio debiti, & injuriæ illatæ, est opus solius creditoris; sed remissio peccati, est remissio debiti; nam ideò dicitur manere peccatum, quia manet in Deo jus ad indignationem; ergo.

11. Respondetur similia objicienti, Deum habere jus ex suo dominio, & benignitate relinquendi suam indignationem præbendo gratiam efficacem peccatori, ut retractet sua scelera, qua posita detestatione, condonat etiam intrinsecè per donum suæ physicæ gratiæ: Hoc tamen non supposito, Deus nequit jus suum relinquere indignationis; Undè ad argumentum nego minorem, & ratio est, quia peccati commissio est actus solius hominis; ergo remissio, & deletio peccati debet includere actum oppositum ejusdem hominis. Ad probationem non solùm Deum esse creditorem, sed etiam hominem peccatorem esse creditorem suipsius, quia exigit ad mutationem sui moralem actum sibi voluntarium; Cum enim sit creatura rationalis, & defecit à recta ratione defectu morali, exposcit, ut transeat de peccato ad justitiam, mutationem moralem; Sed non potest esse mutatio moralis sui, nisi dependenter à sua voluntate; Igitur est creditor sui proprii actus oppositi. Dùm dicitur remissio peccati est remissio debiti moralis, concedo; alio modo tantum, nego; Sicuti nego, ideò manere peccatũ, quia manet jus ad indignationem, sed ideò, quia irretractatum. Deus ergo non potest jus creditoris relinquere; Debitum

pro-

profectò, cum sit morale ex parte hominis, non potest cessare, nisi ex parte hominis ponatur aliquid morale, oppositum peccato.

12. Etsi quidem posita retractatione non fiat homo formaliter justus; tamen supra jam dixi esse dispositionem moralem necessariam, ut Deus possit, si velit, se placari, atque aversionem vertere in benevolentiam; & retractatio, si est perfecta, ut actus contritionis, dilectionis Dei super omnia formaliter habet justificare, adhuc non posita gratia habituali.

13. Concludendum igitur est, peccatum habituale esse malum peccati per peccatum præteritum contractum, quæ macula explicatur per carentiam gratiæ voluntariam, seù causatam ab actu voluntatis, physicè præterito, & moraliter perseverante; Sicque non posse peccatum auferri, nisi prævio voluntatis actu opposito.

COROLLARIUM.

14. Colligitur ex modo dictis petenti formale constitutivum peccati habitualis, quod macula peccati nuncupandum potiùs est quàm peccatum, responderi ipsam esse irretractationem peccati physicè præteriti, qua de causa dicitur eatenus vigere, & perseverare, seù conservari.

Caput Septimum.

An peccato mortali actuali personali respondeat pœna æterna, scilicet sensus ex sua ratione, aut divina lege, & institutione.

1. Quæstionis titulus supponit, peccatores ex hac vita cum culpa, & absque vera pœnitentia de-
ce-

cedentes, in æternum puniri. Quæritur ergo, an pœna, seù æternus cruciatus respondeat propter legem Dei emanatam; an ex sua ratione?

2. Ego quidem puto, peccatum lethale mereri pœnam æternam, seù æternùm duraturam ob legem, à Deo latam, qua illud ita, seù tali pœna punire voluit non autem ex sua ratione. Probatur propositio: Etenim pœna, ut habetur Isaiæ 27. Et cruciatus infligendus à Judice justissimo, quà Judice justissimo, debet esse culpæ proportionata; & hùc facit illud Christi: *Eadem mẽsura, qua mensi estis remetietur vobis*; æternitas pœnæ est pœna; sed æternitas pœnæ nullam habere videtur proportionem cum culpa mortali, quæ momento omnimodè committitur; ergo, &c. Minorem non alio modo evidenter probare licet, quam solvendo rationes in contrarium assignabiles, aut assignatas.

3. Aliqui dixerunt, peccatum de se mereri pœnam æternam, quia, in quantum est offensa Dei continet malitiam, & gravitatem in esse moris simpliciter infinitam; ergo ex se meretur pœnam infinitam, saltem duratione, quæ responsio dicitur erui ex D. Thoma in 4. dist. 46. quæst. 1. art. 3.

4. Sed, etsi concedam ultrò antecedens, negari attamen potest benè illatio, nam non confert ad scopum, peccatum esse offensam Dei infiniti, & grave gravitate infinita: Primò, quia adhuc negantes infinitudinem peccati, non negant, peccatum grave mereri pœnam æternam. Secundò, nam pœna, qua puniuntur damnati, infinita nuncupatur duratione, scilicet, æterna; Sed, si Deus per impossibile non esset infinitus, sed esset æternus, posset in æternum cruciare peccatores, debito peccati; & tamen offensa persona non supponitur infinita; ergo infinitas personæ offensæ impertinens est, ut peccatum de se mereatur pœnam infinitã eo prætextu, quo dicitur peccati gravitas infinita in ratione offensæ. Si enim staret ratio vindicis, & judicis, posi-

posita offensa, & non supposita infinitate, persisteret quidē in æternum; nam æternus Judex puniret offensam sibi illatam; ergo quod offensa sit infinita, eo quia Deus est infinitus, non infert, offensam de se mereri pœnam infinitam duratione. Deus siquidem punire habet, quia offensus, non quia infinitus; ergo æternus Deus in æternum puniret, quia offensus, non quia infinitus; nam, infinitudine seclusa, Deus æternus esset offensus, & nollet condonare; ergo in æternum jure peccati puniretur homo; ergo dicendum videtur, infinitatem, sicut etiam æternitatem, materializare ad quantitatem pœnæ, jure, & merito peccati.

5. Ratio hæc est meo judicio, salvo meliori: Aliud est, offensam esse infinitam; aliud mereri pœnam infinitam duratione. Esse infinitum peccatum, ut offensa Dei, accipit commensurationem à quantitate personæ offensæ, & personæ offendentis, ad invicem comparatarum; Mereri verò pœnam æternam suam sumit commensurationem à quantitate, aut durationis peccati, quod tamen videtur ridiculum, nam est suppositio fictitia, ut est de se clarum; aut intensionis, secundum quod opponitur virtuti, aut conatus liberi arbitrii, quo vult actum facere, virtuti oppositum: Sed peccator nec conatu infinito, nec duratione, nec intensione actus infinita peccat; ergo per peccatum nequit mereri pœnam infinitam. Eo magis quia, in quantum aversio à Deo, seù, in quantum conversio ad creaturam; nam identicè simul per hoc, quod convertitur peccator ad objectum creatum, per idipsum avertitur à Deo, est omnibus modis finitum; licet, quatenus est injuria illata Deo, sit in genere moris infinitissimum; Ergo, licet jure puniendum sit æternùm pœna damni, non tamen pœna sensus. Secundò, etiam concesso, quod infinitas personæ offensæ, cognita à peccatore, gravificat infinitè peccatum, & consequenter inducit pœnam, infinitè solvendam, saltem duratione: hoc est inquirendum, scilicet, undè pœnæ æternitatem adi-

pisca-

piscatur; non ex peccato præcisè ex se, in quantum est deviatio à recta ratione; non in quantum offensa Dei, quia non offenditur ab offendente conatu, arbitrio, affectu, & cognitione infinita; si solùm attendatur peccans, & Deus per peccatum offensus; quod addo ob dicenda mox infra. Redeundo ergo ad rem nostram, dico, posse puniri peccatum in æternum à Deo, præscindendo ab infinitudine personæ, non debito peccati, quasi exigentia culpæ; & quoad pœnam extendendam, nil ponit infinitas, quod auferat finitas.

6. Alii dicunt mereri pœnam æternam, quia peccatores ponunt ultimum finem in creaturas; Sed contra: Etsi peccatum sit inordinatio, & perversitas, quia ordinem pervertit; attamen non est inordinatio infinita, nec quoad durationem affectivè; ergo non exigit per hoc pœnam æternam.

7. Alii dicunt, peccatum lethale mereri pœnam æternam, quia, si in æternum viveret peccator, æternùm peccaret. Sed ignoro, quomodo intelligendum sit hoc dictum, &, qua minerva pronunciatum: Si enim, ut crudè sonat intelligitur, sapit expresè semipelagianismum; quia Deus puniret peccata sub conditione futura, scilicet, si peccator viveret. Ultra quam quod non sequitur, quod sub statu peccati semper viveret, aliàs non posset benè operari. Si verò intelligatur, quod, etsi sit momentaneum peccatum; peccandi voluntas est quodammodo æterna, quatenus peccans, & voluntatem Deo præferens, ita affectus est, & intelligitur, ut, si perpetuò viveret, vellet tali voluptate perpetuò frui; quem dicendi modum audivi quandoque usurpatum ab aliquo eruditissimo, & sapientissimo ex nostris in suis colloquiis.

8. At contra, nam peccans, licet voluptatem Deo præferat, saltem interpretativè, non tamen affectivè perpetuò vellet voluptatem Deo præferre, quod probatur: nam eatenus affectivè Deo præfert voluptatem, quatenus ra-

rationem ordinis pervertit: Eatenus rationem ordinis pervertit, quatenus rationem ultimi finis in proprio commodo ponit; sed non ponit rationem ultimi finis, etiam, dum peccat, in proprio commodo perpetuò, & in æternum, etiam affectivè pro eo tunc; ergo. Probatur minor: Dum quis peccat, saltem quandoque, adhùc timet divinam justitiam, & scit, Deo offensam inferre; ergo, licet à voluptate sinat se vinci, & ponat in ea implicitè rationem ultimi finis, non ponit tamen per affectum peccati, & in peccato perpetuò, sed pro eo tunc, pro quo peccat, quatenus sciens non esse ultimum finem creaturam; hunc tamen ordinem non ignoratum transgreditur; & consequenter pro eo tunc solùm pervertit ordinem, non pro toto sequenti tempore, neque affectivè, ut dictus ex nostris loqui passim solet. Præterea hunc dicendi modum vide strictiùs agitatum in appendice, quam ponam in fine, & in eadem patebit æternitatem pœne deberi peccato gravi ob legem divinã pœnalem intimatam omnibus hominibus adultis, ab iis cõtemptam.

9. Dicunt alii, peccatum esse dignum pœna ætenrna, quia deordinat hominem ab ultimo fine; sed deordinatio ab ultimo fine est irreparabilis ex parte peccatoris, & ex sua ratione; ergo, &c.

10. Contra, nam deordinationem ab ultimo fine esse ex sua ratione irreparabilem; vel significat peccatorem non posse converti, adhuc cum gratia Dei, & hoc falsissimum; vel non posse converti, ac reparari illam deordinationem sine gratia divina, hocque verum est; sed quid indè? Non enim eò quia est irreparabilis sine gratia Dei, sequitur, quod sit digna pœna æterna; in hoc enim stat quæstio, an homo per peccatum mortale sit dignus pœna æterna, scilicet utrùm homo deordinatus ab ultimo fine irreparabiliter, & non reparata deordinatione mereatur pœnam æternam. Ego puto, non mereri de se nulla lege, lata præsupposita; licet peccator statim ac deordinationem in actu elicuit ab ultimo fine, non possit de se eam reparare,

sequitur solùm esse dignum pœna æterna damni non sensus. Profectò dignum est, ut ejus faciem non videat perpetuò, quem postposuit creaturæ, eo quia opus visionis est opus gratuitum, à sola Dei liberalitate pendens, & supponitur etiam lex divina, quæ prohibet in æternum visionem malè operantibus; non tamen esse cruciatu dignum æterno; Deus quippè, cum quoad ad hoc operetur secundum justitiam vindicativam, punitivam, attento operis merito; opus, cum sit undique finitum, in quantum est conversio ad creaturam, & irreparabilitas sequuta est per actum finitum durativè, affectivè, & intensivè, licet, ut injuria Dei, sit infinitus, sequitur peccatum mortale non esse de se dignum æterno cruciatu, etsi dignum æterna damni pœna; neque quia peccator se privat Deo in æternum, sequitur quoque se addici igni æterno; aliter infantes non baptizati, essent igni addicti: adulti quidem, etsi habeant peccatum personale, indè solùm deducitur, posse Deum jure illos torquere, etiam in æternum; sed nota posset non exigentia peccati, sed ex mera capacitate peccati, in quantum sic est punibile, non tamen de se puniendum, licet puniendum supposita lege divina, ex qua jus illud pendere puto.

11. Cum igitur peccatum sit irreparabile, quia peccator moritur; sicque remanet irreparatum semper; tamen, quia certùm est deordinationem potuisse reparare, debitum ordinem instituendo, si diutiùs peccator vixisset; neque, dum peccavit ex affectu peccantis fuit irreparabilis, sequitur non mereri de se, quasi jure, pœnam æternam, nisi dicas damni.

12. Dices: Meretur de se pœnam damni; ergo etiam sensus. Paritas negatur, nam ad merendum æternam damni pœnam sat est, quod peccator perdiderit Dei amicitiam, nec liberè recuperavit; ergo jus demeriti habet, ut nunquam Deum videat, & dolorem sentiat, quod tanto bono se privaverit. Ad cruciatum verò hoc non sufficit,

sed

ſed debet attendi operis quantitas, ut ei reſpondeat quantitas cruciatus. Accedit opus viſionis eſſe ſoliùs gratiæ; per peccatum nunquam Deum videre, & animi indè merorem concipere, fundatur in jure peccati, quatenus de ſe peccatum cum lædat Deum, de ſe quoque meretur non habere gratiam Dei, & benevolentiam; gratia conſummata Dei eſt ejus viſio; ergo meretur carentiam viſionis; & quidem perpetuò, cum perpetuò remaneat inimicus; & aliundè vita ſupernaturalis eſt donum beneficentiæ divinæ; at pœna ſenſus, cum ſit opus vindictæ, & juſtitiæ punitivæ propriæ pœnis poſitivis, imponi non poteſt cum infinitate, quando peccatum de ſe non dicit infinitatem, ſed finitudinem etiam affectivè ex parte peccantis. Ratio petitur ex eo quod creatura non ſe addixit in æternum, aut infinito conatu, aut infinita appretiatione creaturæ; ergo dignitas non eſt, & jus, aut debitum in peccato, ut torqueatur peccator à creatura, ſcilicet v. g. ab igne in æternum.

13. Dixerunt quidam, hominem per peccatum mortale perdere Dei amicitiam; poſita inimicitia, ponitur jus vindictæ. Et cum æternum duret inimicitia, æternùm durat jus vindictæ; ergo æternùm exequitur vindictam; ergo ſicut jam exequitur vindictam æternùm quoad pœnam damni; ſic quoad pœnam ſenſus. Quoad factum ſecundum legem Dei comminatoriam manifeſtatam, conceditur totum. Controverſia ſolùm eſt, an jus vindictæ, & vindicta ſit pro dignitate, & exigentia peccati antecedenter ad Dei legem, & comminationem quoad æternum cruciatũ.

14. Dices: ſemper exiſtit inimicitia, & jus vindictæ merito peccati; ergo, ſi merito peccati meretur pœnam ſenſus; meretur æternam.

Peccatum autem dixi mereri punitionem poſitivam loquendo de perſonali, at non æternùm de ſe; ſiquidem quatenus converſio ad creaturam eſt finitum durativè, affectivè intenſivè; ergo, licet jure ſuo dignum ſit pœna, non ta-

men perpetua; ad salvandam autem perpetuitatem inimicitiæ solùm sufficit spoliatio omnibus bonis supernaturalibus perpetua, nam per aversionem peccatoris, ab eo non reparatam, perpetuò Deus ab ipso peccatore avertitur, nolens ipsi dare suam gloriam; Et sic odio habet negativè, videlicet per negationem gloriæ, quæ erat bonum per gratuitam elevationem naturæ; cum verò agitur de inflictione pœnarum non currit paritas, nam fit transitus à punitione privativa ad positivam.

15. Quod, si replicabit adversarius, ideò puniri pœna damni æterna, quia peccatoris aversio à Deo non fuit reparata; ergo, cum conversio ad creaturam non fuerit reparata, sequitur, &c. Respondetur, aversionem, & conversionem non esse duo, nisi respectu ad terminos; ipsemet actus, quo peccator convertitur ad creaturam, avertitur à Deo, quatenus hujus motus terminus à quo est Deus; terminus ad quem est Creatura; undè frustra fit illa distinctio in peccato actuali; sed quidquid sit de hoc, assero, aversionem non fuisse reparatam, importare de se primò inimicitiam perpetuam; & consequenter carentiam visionis, & ex tali carentia afflictionem; & ratione quia benevolentia supernaturalis est donum gratuitum, quod demeritus est peccator; cum semel se spoliavit ipso, in æternum spoliavit; At inimicitia, quæ est ad cruciandum perpetua esse nequit, quia peccatum de se necessariò, seù jure proprio non est æternum puniendum pœna positiva, eo quia non est reparatum; etsi enim reparatum non sit, non tamen ideò Deus jure tenetur semper torquere, cum non adsit undè semper jure torqueat ex parte peccati, non quidem ex infinitudine peccati; nec ideò quia non reparatum, nam hoc infert solummodò, quod debeat puniri in igne v.g. imperio Dei inimici, aliter non torqueretur à Deo inimico; non verò infert, quod semper torqueatur: cognitio quippè finita fuit conatus finitus, voluptas finita; quomodo ergo tormenta

fine

sine fine; Deum esse infinitum parùm ad propositum referre dictum est supra; ergo, &c.

16. Dico igitur distinctionis gratia in peccato mortali esse capacitatem, ut possit à Deo, si vult, puniri in æternum; non tamen esse dignitatem ex se, & jus debiti, ut puniatur æternùm; culpa enim, & punitio debent invicem proportionari; nec pœna debet excedere culpam, si datur ex exigentia culpæ. De capacitate autem constat, cum peccatum dicat injuriam, Deo illatam; sicque justè potest peccatorem semper torquere, nam semper viget injuria, quæ non supponitur condonata.

17. At si petas, quænam infinitudo relucet in peccato, ut possit jure in infinitum torqueri; &, cur de facto damnati in inferno torquentur æternùm; dico, sic torqueri, quia Deus ita voluit, & talem legem indixit, quam tamen scientes homines peccare voluerunt; & ideò amplexi sunt, quod notandum est, æternitatem pœnæ in actu peccati, non quidem formaliter, & explicitè, sed interpretativè in causa, puta præferendo Deo voluptatem, scientes, cum hac prælatione conjungi ex divina lege punitionem positivam æternam. Hinc de facto stante lege Dei comminatoria peccatum de se habet jus, ut in æternum puniatur; imò habet infinitudinem, desumptam à lege, intimata pœnali.

Caput Octavum.

Ad quæstionem de infinitudine peccati, ut est offensa Dei, decisam affirmativè à P. Maignano propositione quinta cap. 21. in sua Philosophia Sacra.

ADDITUM.

1. MEmini me reducem ad propria ex Hispania anno 1697. super navim inter cætera, quæ

disse-

differebamus cum amicis, & litteratis viris occasione quadam respondisse argumento cuidam proposito de finitudine peccati, desumptum ex eo quod unum peccatum sit alio majus in quantum offensa Dei. Plures plura responderunt ex illo comitatu; quid enim ego dixerim, puto non fore incongruum, si hic apponam. Argumentum istud est, quod propositum fuerat. Majori offensa dicitur offendi Deus ab offendente formaliter, & explicitè, quàm ab offendente virtualiter, ac interpretativè; ergo peccatum in ratione offensæ admittit magis, & minus; probatur antecedens. Peccatum, quatenus offensa Dei, & malum Dei affectivè majus est, majusque Dei malum, si manat ab offendente expressè, & à volente offendere, ut e.g. per contemptum; quam, si offenderet implicitè; Cum ergo sit magis offendens homo, erit magis offensus Deus.

2. Dum hoc argumentum circumferebatur apud quēdam virum illustrem Dominicanæ familiæ, Vicarium generalem Insularum, Italiæ adjacentium, & è nostris Adm. Rev. Patres Joseph Maria Perrimezi, ad præsens primæ Provinciæ Provincialem, amicosq; suavissimos Bernardinum Daversana, Provinciæ Neapolitanæ ad celebranda comitia tunc Vicariū Provincialem, aliosq; de scientiis benemeritos, quos silentio prætereo, & veneror, respondisse me reminiscor talem hominem esse magis offendentem subjectivè, materialiter, & secundum substratum actus offensivi, quo Deum dicimus offensum, scilicet per actum contra religionem habentem majorem rationem vitii, & graviorem; non tamen magis offendentem dici formaliter scilicet secundum rationem formalem offensæ in actu, & activè; Consequenter passivè nec magis erit Deus offensus, quia forma offensæ gravificans ipsam est una, & eadem immutata, & invariata; ergo, &c.

3. Hinc colligitur malè dici, Deum esse magis offensum, sed offensum per actum in ratione vitii graviorem, & majorem v.g. per actum sacrilegæ irreligionis; persona quidem læsa, cum sit eadem semper viget eadem mensura

offen-

offensæ; quod verò graviori peccato sit offensus, sequitur, majorem gravitatem esse in ratione peccati, culpæ, & in ratione malitiæ; non autem in ratione injuriæ illatæ Deo præcipienti; Idem dicendum de odio Dei, de mendacio v.g. sunt æqualia in ratione injuriæ illatæ Deo; Inæqualia in ratione malitiæ; nam, licet odio habens Deum gravius offendit, intelligitur per graviorem actum scelestiorem, &c.

Volui hæc addere in confirmationem doctrinæ de infinitudine peccati, propugnata à P. Maignano locis citatis.

Caput Nonum.

De Prædestinatione hominum post lapsum.

1. QUanta fuerit divinæ bonitatis pietas, & benignitas constat, nam postquam omnes homines perierint in Adam, filium suum mittere decrevit, ut & misit, in redemptionem humani generis; Hinc iterum omnes, nullo dempto, vocavit ad vitam, evexit ad gloriam; nam pro omnibus, nullo dempto, mortuus est Christus.

2. Non sum hic hac mente, ut agam de prædestinatione Sanctorum, an sit consequens prævisa merita; an antecedens; an voluerit Deus ostendere divitias suæ misericordiæ cum electis, cum aliis autem suam misericordiam, sed non misericordiæ divitias; sed solùm mihi opus est ratum habere Deum per Christum velle omnes salvos fieri, & omnibus suam conferre gratiam, singulisque sua præparasse media, quæ conducant ad salutem, & neminem de se excludere à regno; aut saltem, quod est de fide, omnem omninò hominem, Deum velle salvum fieri, voluntate vera sincera ab aliquibus dicta efficaci conditionata; Ab aliis minus propriè, appellata inefficaci, seù sufficienti; quamquàm indè, ut constabit infra in fine capitis evidenter deducatur

præ-

prædestinationem hominum ad gloriam post lapsum fuisse conditionatam, si loquamur antecedenter; efficacem verò absolutam, nonnisi consequenter post prævisa bona opera finalia.

3. Reparatio igitur hominum ob lapsum per Jesum Christum Dominum nostrum Redemptorem infert omnes omninò homines post lapsum esse iterùm evectos ad finem beatitudinis. Primùm proclamant Scriptura, Concilia, & Sancti PP. Apostolus enim in 1. ad Timoth. 2. *Qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Et considerans ipse motivum, quod præmiserat de omnibus, nullo dempto, loquitur: *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate sunt; Hoc enim bonum est, & acceptum coram, Salvatore nostro Deo, qui vult omnes homines salvos fieri,* &c. Orandum est profectò, & orat Ecclesia pro omnibus hominibus peccatoribus, & justis, Electis, & reprobis; ergo Deus vult omnes, & singulos homines salvos fieri. Joannes Epist. 1. cap. 2. *Sed si quis peccaverit advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum; Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* Apostolus Paulus in sua Epistola 2. ad Corinth. cap. 5. hæc habet: *Charitas enim urget nos æstimantes hoc, quoniam, si unus pro omnibus mortuus est; ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus.*

4. Hunc Apostoli discursum perpendens D. Augustinus lib. 6. contra Julianum cap. 1. evidenter apparuit omninò Deum velle omnes, & singulos homines salvos fieri, & pro omnibus omninò mortuum esse in redemptionem Jesum Christum Dominum nostrum. Cum D. Augustino dico ego igitur Apostolum inferre in hoc discursu, omnes homines esse mortuos in delictis de facto ex eo, quod pro omnibus de facto mortuus est Christus; Si enim Christi mors nihil

de

de facto confert aliquibus ad vitam, impertinens esset apostolica consequentia; nam ex sufficientia remedii ad medendum, non benè arguitur existentia morbi; Et quis ex hoc antecedente, ut notat super hunc Apostoli textum P. Filoramo, Deus virtutem habet nunc me resuscitandi, inferret; ergo nunc ego sum mortuus; Benè autem igitur Deus resuscitavit Lazarum; ergo Lazarus erat mortuus. Sic pari modo. Christus de facto mortuus est pro omnibus, ut omnibus de facto remedia tribuat ad salutem; ergo omnes mortui; non autem valet; Christus mortuus sufficientiam habet omnibus vitam tribuere; ergo omnes mortui sunt, sed ad summum valeret; ergo omnes possunt mori; Si ergo Apostolus infert actualem omnium mortem ex eo quod pro omnibus mortuus est Christus, supponit de facto omnes juvare mortem Christi ad illorum vitam, saltem quoad sufficientiam auxiliorum; & consequẽter Deum in Christo velle salutem omnium hominum. Ezechielis 18. *Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus, & non, ut convertatur, & vivat? Nolo mortem morientis, sed revertimini, & vivite*. Sap. 1. *Deus mortem non fecit, nec delectatur in perditione viventium*. Tob. 3. *Non delectaris in perditionibus nostris*. Oseæ 3. *Perditio tua ex te Israel; tantummodò in me auxilium tuum*. Isaiæ 5. *Quid est, quod debui facere ultra vineæ meæ, & non feci ei? An quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Matth. 23. *Hierusalem, Hierusalem, &c. quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti*. Ezechielis item cap. 33. *Vivo ego, dicit Dominus, nolo mortem impii, sed, ut convertatur à via sua, & vivat*. Concilium Trid. sess. 6. cap. 3. *Verùm, etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt; sed, ij dumtaxat, quibus meritum passionis ejus communicatur*: Quibus verbis expresè patet, Christum esse mortum pro omnibus hominibus, etiam iis, qui mortis ejus beneficium

non recipiunt. Matth. 18. *Venit filius hominis salvare, quod perierat*; at perierant omnes, nullo dempto; ergo. Petrus Apostolus 2. 3. *Patienter agit Deus propter vos nolens aliquos perire; sed omnes ad pœnitentiam reverti.* Joannis 3. *Non enim misit Deus Filium suum, ut judicet mundum, sed, ut salvetur mundus per ipsum.* S. Clemens lib. 2. constitut. cap. 55. sic ait: *Nos igitur, quos voluit testes esse adventus sui una cum Jacobo fratre Domini, & aliis 72. Discipulis, ac septem Diaconis suis audivimus ex ore Domini nostri Jesu Christi, et optimè edocti didicimus, quaenam sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta, quæ nobis per Jesum Christum declarata est: scilicet ne ullus pereat, sed potiùs omnes homines cum ei uno consensu crediderint, laudibus eum uno animo, & ore celebrantes iidem in sempiternum vivant.* S. Prosper lib. 1. de vocatione gentium cap. 1. *Quæritur enim*, inquit, utrùm velit Deus omnes homines salvos fieri, & quia negari hoc non potest, cur voluntas omnipotentis non impleatur, inquiritur. Hujus quæstionis à D. Ambrosio ad verba Pauli hæc affertur solutio, his, nempè, verbis expressa. Vult omnes salvos fieri; Cur non impletur omnipotentis Dei voluntas? In locutione conditio latet; vult omnes salvos fieri; sed, si accedant ad eum, &c. D. Thomas contra gentes 3. cap. 159. Deus enim quantum in se est paratus est omnibus gratiam dare: Vult enim omnes homines salvos fieri, & ad cognitionem veritatis venire, ut dicitur 1. Timoth. 2. sed illi soli gratia privantur, qui in seipsis gratiæ impedimentum præstant. Aug. lib. de Spiritu, & litt. cap. 33. *vult autem Deus omnes homines* salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire: Non sic tamen, ut eis liberum adimat arbitrium, quo vel benè, vel malè utentes justissimè judicentur, & contrarium afferere est contra Augustinum, nam tom. 7. secundus articulus, falsò impositus Augustino à Pelagianis erat iste: scilicet, quod Deus nolit omnes salvare. Item S. Thomas 1. contra gentes cap. 73. *Deus solus est maximè liberalis,*

lis, quia non communicat, & tribuit, ut aliquid ſibi accreſcat, ſed quia ipſum communicari eſt ſibi conveniens, tanquam fonti bonitates; ergo ex parte Dei nihil eſt, quo aliquos nolit ſalvos. S. Anſelmus, Auguſtini ſectator orat. 28. Juxta editionem correctiſſimam Gabrielis Gerberonis, ita Chriſtum alloquitur: Aequali dilectione pro omnibus paſſionem ſuſcepiſti, æqualiter omnibus vitam æternam præparaſti. Item D. Thomas 1. ad Timoth. 2. lect. 1. Chriſtus Jeſus eſt mediator Dei, & hominum, non quorumdam, ſed inter Deum, & omnes homines, & hoc non eſſet, niſi vellet omnes ſalvare. In epiſt. ad Hæbr. cap. 12. lect. 3. Deus vult omnes homines ſalvos fieri, & ideò gratia nulli deeſt, ſed omnibus, quantum in ſe eſt, ſe communicat.

5. Demùm Sap. 11. ver. 25. 27. *Diligis enim omnia, quæ ſunt, & nihil odiſti eorum, quæ feciſti; nec enim odiens aliquid feciſti, aut conſtituiſti; parcis enim omnibus, quia tua ſunt, Domine, qui amas animas*; & ne ulteriùs protraham ſermonem articulus fidei eſt noviſſimè expreſſior; nam Innocentius X. & Alexander VII. cum damnaverint quinque propoſitiones Janſenii; quinta erat iſta, quod ſemipelagianum ſit dicere, Chriſtum eſſe mortuum pro omnibus omninò hominibus; ergo, ſi iſta propoſitio damnata eſt, ſicut, & illa alia, putà, quarta, quæ his verbis exprimitur, admiſerunt ſemipelegiani gratiam ſufficientem, etiam ad initium fidei, &, quod in eo fuerunt hæretici, quia talem docuerint, cui voluntas poſſit reſiſtere, ſequitur eſſe de Fide, Chriſtum eſſe mortuum pro omnibus omninò hominibus omnium temporum, ſtatuum, &c. & Deum in Chriſto velle omnes homines prorſus ſalvare, in huncque finem miſiſſe filium ſuum, ut innumeris ſcripturis patet, quibus addo Sanctum Leonem Papam ſerm. 1. Nativ. Dom. Sicut nullum à reatu liberum reperit, ita pro liberandis omnibus venit. Conſequenter Chriſtus mortuus eſt pro omnibus omninò hominibus, ſive parvulis, ſive adultis; Pro parvulis quidem in

remedium peccati originalis institutus fuit baptismus ad reparandos in Christo secundo Adamo carnaliter genitos in primo, in quo peccatum contraxerunt.

6. Dices: Si etiam pro parvulis in statu infantili esset remedium baptismatis ad delendum peccatum originale, plurimi parvuli non obirent immaturo mortis fato, quo baptismus prohibetur; ergo. Sed inferiùs patebit, non obstante baptismatis institutione à Christo Salvatore nostro pro originali delendo; infantes recensitos non esse à Regno exclusos medio baptismo.

7. Ex Sacra Scriptura igitur, Concilio Tridentino, & SS.PP. constat, Deum in Christo velle efficaciter quantum de se est omnes salvos fieri; ergo non est ei voluntas aliquos reprobandi, & excludendi à regno; ergo nulla est post lapsum prædestinatio antecedens efficax; nam, si in primo ordine vitæ prædestinatio solùm fuit, ut cap. 9. dissert. 1. efficax conditionata, sic quoque in secundo ordine, seù post lapsum. Imò probatur, sequi exclusionem reproborum à regno, si electi essent speciali decreto efficaci, & soli ad vitam destinati; nam posito quod pro salvandis sit decretum speciale; ergo quicumque in hoc decreto non includuntur, negativè, quod passim conceditur sunt exclusi, & reprobati, sed non esse inclusos positivè, non solùm est esse exclusos negativè, & negativè reprobatos; sed etiam positivè; ergo. Probatur minor, nam ex parte divinæ voluntatis inter admissos ad regnum, & rejectos non datur medium, nam, etsi dicatur, qui non sunt admissi, sunt rejecti, in quantum non sunt admissi, tamen ex modo operandi voluntatis, qui non sunt admissi per actum positivum non sunt admissi, quatenus è numero hominum, centum v. g. sunt decreto speciali ad gloriam admissi, & non, nisi centum; ergo cæteri vi ejusdem decreti taxativi non sunt admissi; ergo vi ejusdem decreti exclusi ab illo decreto, seù à numero, quod est objectum decreti; Eo magis, quia vi ejusdem de-

decreti impossibile est,ut cæteri salventur in facto,licet dicatur posse salvari; quam materiam, si Deus vires, & opes dederit,animus est mihi speciali tractatu prosequi. Demùm nequidem negativè Christus exclusit aliquos à vita; ergo neque Deus in Christo Redemptore aliquos negativè reprobavit.

8. Demùm, si Christus sanguinem suum fudit pro omnibus, quis dubitet non velle omnes seriò impensè salvos; ergo nemo prædestinatus ex præcisa ratione prædestinationis specialiter ad vitam est evectus; aliter seriò impensè alii non essent ad gloriam destinati; etsi, ut supra constat,nemo est,quem Deus nolit salvare,imò omnes vult ad gloriam perducere, & Christus pro omnibus de facto mortuus est,quomodo intelligi potest salvandorum specialis efficax prædestinatio? Sic quippè imminueretur voluntas illa divina circa omnium salutem à PP. & Scriptura apertissimè indictam.

Caput Decimum.

De salute parvulorum medio baptismate, à Christo Deo nostro instituto in necessarium Remedium.

1. CVm enim neminem perire Deus velit, ut jam ex Scriptura, & Patribus demonstratum est,quatenus omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, pro omnibus mortuus est Christus, & omnes homines vult salvos fieri, qua ratione est ad salutem in remedium originalis peccati necessarius baptismus: *Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei*; At, si necessitas tanta est baptismatis pro pucrulorum salute, quomodo subsistit, Deum neminem velle

damna-

damnare? Si enim tot parvuli ultimam claudunt diem intra materna viscera; ergo, aut baptismus non est simpliciter necessarius ad salutem, aut Deus non vult omnes omninò homines salvos fieri; nec Christus mortuus est pro omnibus omninò hominibus, nec illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, nec omnibus præbet auxilia saltem sufficientia ad salutem. Hæc omnia falsa sunt; ergo baptismus non est necessarius ad salutem; sed est necessarius, ut sancta fides docet; ergo concilianda sunt hæc duo, quæ secum tàm mirè pugnare videntur.

Plurimorum imò omnium torsit ingenia hæc ingens difficultas à sæculis retroactis, ut in plures abjerint opiniones, & quisque suum excogitavit modum. En propero ad id ostendendum.

2. Semipelagiani apud Aug. lib. de prædest. Sanct. cap. 12. 13. 14. de parvulis morientibus docebant tales perdi, talesque salvari, quales futuros illos in annis majoribus, si ad activam servarentur ætatem scientia divina prævideritt; ut ergo salvarent dictum Apostoli Deus vult omnes homines salvos fieri in casu parvulorum indè haberi, quod alii non moriuntur, nisi accepto baptismate, ut salventur; alii verò antequam lavacro regenerationis mundentur; quia illi prævisi sunt, quod, si vixissent, benè operati fuissent, isti è contra malè: istos verò hæreticos impugnavit Augustinus, & quidem, ut ait cap. 14. *Si judicarentur homines pro meritis suæ vitæ, quæ non haberent morte præveniente, sed habituri essent, si viverent, nihil prodesset ei, qui raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.*

3. Jansenius in illam prorupit sententiam, jam damnatam ab Innocentio Decimo, & Alex. VII. scilicet, Deum non conferre omnibus auxilia sufficientia; aliter etiam præberet sufficientia remedia parvulis morituris in ventre matrum ante usum rationis, ut possint ab originali labe per baptismum liberari. Jansenius verò non benè arguit,

guit, Deum non præparaſſe auxilia omnibus, quia vidit quibusdam parvulis non poſſe applicari baptismum antequam moriantur, nec benè hoc arguměto uſus eſt ad ſuam doctrinam cæterùm falſam confirmandam, ſed potiùs debuiſſet invenire modum conciliandi hæc duo; ſi profectò verum vero non repugnat, & conſequenter veritas neceſſitatis baptismatis non repugnat veritati voluntatis divinæ de ſalute omnium omninò hominum, invenire debuiſſet modum, quo verum ſit non poſſe conferri baptismum aliquibus infantibus, quos tamen Deus vult ſalvos fieri, quatenus Chriſtus etiam pro illis mortuus eſt, ut pluries Auguſtinus contra Pelagianos.

4. Eminentiſſimus Cardinalis Cœleſtinus Sfondratus in ſuo opere, qui inſcribitur Nodus prædeſtinationis, &c. in quo i llam approbat ſententiam, quam laudavit S. Franciſcus Saleſius noſtri tertii Ordinis, puta de prædeſtinatione ad gloriam poſt præviſa opera, ut ſalva ſubſiſteret, & illibata divina voluntas circa ſalutem omnium; dum ventum eſt ad parvulos, morientes ſine baptismo, videlicet in ventre matris, docuit ipſos, etſi privatos regno; tamen alio majori beneficio potitos, ſcilicet non perveniſſe ad ætatem, in qua potuiſſent, imò offendiſſent Deum: ſicque, dum eos tantis peccandi periculis ſubduxit, non poſſunt de Deo conquæri, quod ſine baptismo, deceſſerint, atque perdiderint vitam æternam. Hoc docet §. 1. num. 23. par. 1.

5. Alii è numero, quorum eſt P. Filoramo de prædeſt. pag. 393. docuerunt potuiſſe baptismum applicari infantibus morientibus, &c. in radice, videlicet, ſi parentes temperatè vixiſſent, aut ſi benè, &c. Hoc autem eſſe apertè falſum ex Auguſtino infra conſtabit prop. 5.

6. Communiter ab aliis docetur, baptismum eſſe remedium pro dictis adhùc infantibus; ſed naturæ curſus obſtitit ejus applicationi, mortem immaturam inferendo. En quomodò in varias diſtracti ſunt ſententias authores ob

dif-

difficultatem conciliandi voluntatem Dei sinceram salutis omnium, & necessitatem lavacri salutaris pro omnibus etiam.

7 Parvulos ergo salvari per baptismum fide divina credimus; ad hoc enim Christus instituit lavacrum regenerationis; ut, qui per primum Adam peccati maculam contraxerunt, per Christum, secundum Adam, in baptismate à peccato originali solverentur: Quod verò aliqui in utero matris moriantur, & baptismus, institutus ad salutem, iis non prosit, falsum est; nam, si Christus mortuus est etiam pro parvulis, in utero matris morientibus, venitque salvare eos, qui perierunt etiam per peccatum primi hominis, non potest dici, baptismum non prodesse eis: Aliundè baptismus est inapplicabilis ipsis; ergo videtur, quod non prosit eis. Hinc tot opiniones, tot varia judicia circa parvulorum salutem; ut indè Jansenius ex supranarratis negaverit, omnibus, & singulis dari auxilium ad salutem; & Cardinalis Sfondratus docuerit, ad majus beneficium servatos esse dictos pueros, licet à vita æterna exclusos.

8. Ego verò, quid de Dei bonitate circa hoc sentiam, puto optimè salvari posse pueros, in utero matris morientes, per baptismum, & consequenter baptismus eis etiam prosit; sicque jure merito conciliari Dei seriam, impensamque voluntatem, antecedentem salvandi omnes homines, & baptismum esse ad salutem necessarium, utpotè à Christo Domino institutum in remedium originalis peccati; Et quidem pro omnibus parvulis, & singulis, nam pro omnibus omninò mortuus est Christus, & omnibus auxilia confert opportuna, & utilia; nam si non utilia, non sunt certè auxilia: Peccati originalis delendi, baptismus est institutum remedium; ergo. Et, ut omnia fiant conspicua, & vera à falsis, atque certa à dubiis secernantur, plures instituo propositiones.

PRO-

PROPOSITIO PRIMA.

Peccatum Originale non est peccatum proprium, sed alienum.

1. PEccatum, cum quidem non sit, nisi voluntariũ; posteritas autem Adæ nullum propria voluntate habuit influxum in peccatum Adæ, sequitur evidenter peccatum originale non esse peccatum, nisi alienum, & in origine, atque voluntarium in capite, quod est propositum: & licèt à posteris contrahatur, hæc contractio consistit in hoc, quod nascantur sine jure ad gratiam, & privativè dicantur aversi à Deo. Deus enim promiserat Adamo, si permansisset, creare suos filios, in quo statu innocentiæ fuerat ipse conditus; Ipso autem peccante, omnes in illo spoliati fuerunt gratia, & gloria, nisi Deus per Christum fuisset misertus. Ita sentit Ecclesia, ita SS. PP. ut propositum est.

2. D. Augustinus lib. 3. de libero arbit. cap. 19. ad dubium quorumdam, si Adam, & Heva peccaverunt, quid nos miseri fecimus, ut cum ignorantiæ cæcitate, & difficultatis cruciatibus nasceremur. . . . Respondet post alia: *Neque illud, quod vulnerata membra non colligis, sed, quod volentem sanare, contemnis, ista tua propria peccata sunt.* Et post subdit: *Nam illud, quod ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest; ideo dicuntur peccata, quia de peccato illo liberæ voluntatis originem ducunt.* Idem Aug. lib. 1. retract. cap. 14. *Et illud, quod in parvulis dicitur originale peccatum, cum adhuc non utantur libero arbitrio voluntatis, non absurdè vocatur etiam voluntarium, quia ex prima hominis voluntate contractum, factum est quodammodò hæreditarium.* De peccatorum meritis, & remissione contra Pelagianos, asserentes, peccatum originale transfundi per imitationem, cap. 10. ait: *Usque ad le-*

gem enim peccatum, quæ subintravit, ut magis abundaret peccatum, sive naturalis lex, in qua quisque, jàm ratione utens incipit peccato originali addere, & propria. Et cap. 12. *Verum illud diligentiùs intuere, quod ait: Ob unius delictum multos mortuos; cur enim ob unius illius, & non potiùs ob delicta sua propria, si hoc loco intelligenda est imitatio, non propagatio?* Ergo ex Augustino est peccatum originale non proprium, sed alienum. D. Ciprianus Episcopus, & Martyr apud Aug. lib. 1. con. Julian. Pelagianum, sic inquit: *Si homines impedire ad consecutionem gratiæ aliquid posset, magis adultos, & provectos, & majores natu possent impedire peccata graviora: Porrò autem si gravissimis delictoribus, & in Deum multò ante peccantibus, cum postea crediderint, remissio peccatorum datur, & à baptismo, atque gratia nemo probibetur, quantò magis non debet probiberi infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi secundum quod carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit, qui ad remissionem peccatorum accipiendam, hoc ipso faciliùs accedit, quod illi non remittuntur propria, sed aliena peccata;* ergo, ut fuit propositum.

PROPOSITIO SECUNDA

Baptismus omnibus necessarius; profectò necessarius, nam non omittendus.

1. NIsi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei. Ioannis 3. oportet igitur in Christo regenerari per baptismum, quos fide divina peccatum primi hominis contraxisse tenemus; licet autem per baptismum à peccato liberemur, fomitem tamen in nobis, etsi baptizatis, non esse peccatum, declarat Sancta Synodus Tridentina sess. 5. cap. 5. „ Manere autem in baptizatis concucupiscentiam, vel fomitem

„ tem hæc Sancta Synodus fatetur, & sentit, quæ cum ad
„ agonem relicta sit nocere non consentientibus, & virili-
„ ter per Jesu Christi gratiam repugnantibus nõ valet; quin-
„ immò, qui legitimè certaverit, coronabitur. Hanc con-
„ cupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum ap-
„ pellat Sancta Synodus declarat Ecclesiam catholicam nũ-
„ quam intellexisse peccatum appellari, quod verè propriè
„ in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad pec-
„ catum inclinat; si quis autem contrarium senserit, anathe-
„ ma sit.

2. Necessarium autem esse baptismum; quia non omittendum patet apertè cuique, rem exactè consideranti ex communi divisione baptismi in baptismum fluminis, qui est Sacramentum in re, & facto, atque propriè baptismus, baptismum flaminis, & sanguinis; ergo concurrente necessitate, baptismus non est necessarius, seù baptismi necessitas vacat. Tunc autem necessarius quando non est omittendus, scilicet, seclusa necessitate, qua quidem seclusa, contemneretur; si ergo, ut est in confesso apud omnes quid aliud vicem baptismi tenet quandoque; ergo non est necessarius semper baptismus, sed ideò necessarius, quia non omittendus, aliter propriè negligeretur, seù contemneretur, essetque veluti religionis Christi spretus; nam si corde creditur ad justitiam, ore autem fit confessio ad salutem; corporalis, & visibilis sanctificatio non est omittenda, cum adesse possit. Non enim Cornelius actor. 10. Etsi ante baptismum sanctificatus suæ consuluisset saluti, si de baptismo non curasset; nec latro, si tempus affuisset, gratiam Christi quam corde, & confessione susceperat conservasset, si baptismum negligeret, ut ex D. Aug. evidenter habetur, quem mox infra referam.

3. Aliquis autem vocum sono illusus, dicet, semper adesse baptismum in voto, ut fertur; ergo baptismus semper est necessarius, sive in re, sive in voto. At responde-

tur concedēdo totū, sed advertat, qui ita obiicit sacramentum baptismi esse sacramentum fluminis, & ablutionis; hæcque est propriè in facto, & opere, atque formaliter baptismus; Ego verò dixi, baptismum non esse necessarium, semper, & absolutè, ac simpliciter; scilicet verè baptismum: Et nequis in verbis deceptus putet, ut vulgus facilè decipitur, votum requiri in similibus necessitatis casibus, notandum est ex, quasi communi Theologorum sensu, ut artis professori liquet non requiri votum explicitum, & formale, imò id non solum è Theologis, verùm ex Tridentino eruitur, sess. 14. cap. 4. quod Theologi, & Summistæ notant; sed requiritur aliquod, quod in se contineat, includatque votum baptismi ratione suæ perfectionis, & virtualiter v.g. contritio perfecta dicitur baptismus in voto, casu quo opus necessitate excluditur; non alia de causa, nisi, quia intelligitur in votis esse baptisma ejus, in quo intelligitur contritio, Dei dilectio, fiducia charitate formata, &c.

4. Hæc propositio non meliùs cuique conspicua esse potest, quam exscribendo, quæ habet D. Augustinus lib. 4. contra Donatistas cap. 22. Baptismi sanè vicem aliquandò implere passionem, de latrone illo, cui non baptizato dictum est: Hodie mecum eris in Paradiso: Non leve documentum idem beatus Cyprianus assumit, quod etiam, atque etiam considerans, invenio non tantum passionem pro nomine Christi, id, quod ex baptismo deerat, posse supplere, sed etiam Fidem, conversionemque cordis, si fortè ad celebrandum mysterium baptismi in angustiis temporum succurri non potest; Neque enim latro ille pro nomine Christi crucifixus est, sed pro meritis facinorum suorum; nec quia credidit passus est, sed, dum patitur credidit. Quantum itaque valeat etiam sine visibili sacramento Baptismi, quod ait Apostolus: Corde creditur ad justitiam, ore autem fit confessio ad salutem: In illo latrone declara-

„ tum

„ tum eſt, ſed tunc impletur inviſibiliter, cum myſterium
„ Baptiſmi, non contemptus religionis, ſed articulus neceſ-
„ ſitatis excludit; nam multo magis in Cornelio,& in amicis
„ ejus, quàm in latrone poſſet videri ſuperfluum, ut aqua
„ etiam tingerentur, in quibus jam, donum Spiritus Sancti,
„ quod nonniſi baptizatos alios accepiſſe S. Scriptura teſta-
„ tur, certo quoque indicio,quod illis temporibus congrue-
„ bat, cum linguis loquerentur, enumerat, baptizati ſunt ta-
„ men, & in hoc facto apoſtolica extat authoritas. Uſque
„ adeò nemo debet in quolibet provectu interioris hominis,
„ ſi fortè ante baptiſmum uſque ad ſpiritalem intellectum
„ pio corde profecerit, contemnere Sacramentum,quod mi-
„ niſtrorum opere corporaliter adhibetur; ſed per hoc Deus
„ hominis cōſecrationem ſpiritaliter operatur. Nec ob aliud
„ exiſtimo munus baptizandi fuiſſe Joanni attributum, itaut
„ Joannis baptiſmus diceretur, niſi,ut Dominus ipſe,qui de-
„ derat, cum ſervi baptiſmum non ſpreviſſet accipere, dedi-
„ caret humilitatis viam, & quanti pendendum eſſet ſuum
„ baptiſma, quo ipſe baptizaturus erat, tali facto apertiſſimè
„ declararet. Videbat enim,tanquam peritiſſimus Medicus
„ ſalutis æternæ quorumdam non defuturum tumorem, qui
„ cum intellectu veritatis, & probabilibus moribus ita pro-
„ feciſſet, ut multis baptizatis vita,atque doctrina ſe præpo-
„ nere minimè dubitarent, ſupervacaneum ſibi eſſe crede-
„ rent baptizari, quando ad illum mentis habitum ſe perve-
„ niſſe crederent, ad quem multi baptizati, adhùc aſcende-
„ re conarentur. Quid autem valeat,& quid agat in homine,
„ corporaliter adhibita ſanctificatio Sacramenti, ſine qua
„ tamen ille latro non fuit,quia non ejus accipiendæ volun-
„ tas defuit, ſed non accipiendæ neceſſitas affuit,difficile eſt
„ dicere. Niſi tamen plurimùm valeret,non ſervi baptiſmum
„ Dominus accepiſſet: Verum quia per ſeipſa conſideranda
„ eſt, excepta ſalute hominis cui perficiendæ adhibetur, ſatis
„ indicat, quod, & in malis, & in eis, qui ſæculo verbis,non

„ fa-

„ factis renunciant, ipsa integra est, cum illi, nisi corrigantur salutem habere non possunt. Sicut autem in latrone, quia per necessitatem corporaliter baptismus defuit, perfecta salus est, quia per pietatem spiritaliter affuit, sic & cum ipsa præsto est, si per necessitatem desit, quod Latroni affuit, perficitur salus. Quod traditum tenet universitas Ecclesiæ, cum parvuli infantes baptizantur, qui certè, non dum possunt credere ad justitiam, & ore confiteri ad salutem, quod latro potuit, quin etiam flendo, & vagiendo, cum in eis mysterium celebratur, ipsi mæstis vocibus obstrepunt, & tamen nullus Christianorum dixerit, eos inaniter baptizari.

„ 5. Etsi quisquam in hac re authoritatem divinam quærat, quamquam, quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi authoritate apostolica traditum, rectissimè creditur. Tamen veraciter conjicere possumus, quid valeat in parvulis baptismi Sacramentum ex Circumcisione carnis, quam prior populus accepit, quam priusquam acciperet justificatus est Abraham, sicut Cornelius, etiam dono Spiritus Sancti, priusquam baptizaretur donatus est. Dicit tamen Apostolus de ipso Abraham: Signum accepit Circumcisionis signaculum fidei justitiæ, quia jam corde crediderat, & deputatum illi erat ad justitiam: Cur ergo ei præceptum est, ut omnem deinceps infantem masculum octavo die circumcideret, qui nondum poterat corde credere, ut ei deputaretur ad justitiam, nisi quia, & ipsum per seipsum Sacramentum multum valebat? Quod in filio Moysi per Angelum manifestatum est, qui, cum adhuc incircumcisus à Matre ferretur præsenti, & evidenti periculo, ut circumcideretur exactum est, & cum factum esset depulsa est pernicies. Sicut ergo in Abraham præcessit fidei justitia, & accessit circumcisio, signaculum justitiæ fidei, ita in Cornelio præcessit sanctificatio spiritalis in dono Spiritus San-

„ cti,

„ cti, & acceſſit Sacramentum regenerationis in lavacro ba-
„ ptiſmi.Et, ſicut in Iſaac, qui octavo ſuæ nativitatis die cir-
„ cumciſus eſt,præceſſit ſignaculum juſtitiæ fidei,& quoniam
„ Patris fidem imitatus eſt, ſequuta eſt in creſcente ipſa ju-
„ ſtitia, cujus ſignaculum in infante præceſſerat; Ita & in ba-
„ ptizatis infantibus præcedit regenerationis Sacramentum,
„ etſi Chriſtianam tenuerint pietatem, ſequitur etiam in
„ corde converſio, cujus myſterium præceſſit in corpore. Et
„ ſicut in illo latrone, quod ex baptiſmi Sacramento defue-
„ rat, complevit omnipotentis benignitas, quia non ſuper-
„ bia, vel contemptu, ſed neceſſitate defuerat, ſic in infan-
„ tibus, qui baptizati moriuntur, eadem gratia omnipoten-
„ tis implere credenda eſt, quod non ex impia voluntate,
„ ſed ex ætatis indigentia, nec corde credere ad juſtitiam
„ poſſunt, nec ore confiteri ad ſalutem.

Auguſtini ergo eſt expoſita propoſitio, in cujus tamen doctrina plurima ſunt notanda.

6. Primum, quod ideò, qui ante baptiſmum ſupponeretur juſtificatus, adhùc debeat Sacramentum ſuſcipere, ne fiat Religionis contemptus, & ne deſeratur, aut negligatur, quod etiam Jeſus Dominus voluit accipere à ſervo, ſcilicet Joanne, quod non accepiſſet, niſi Sacramentum baptiſmi plurimùm valeret, ut inquit Auguſtinus:Et ſicuti Sacramentum per ſeipſum valet, ut patet in parvulis, quibus applicatum perficitur ſalus abſque eo quod crediderint, aut aliter diſpoſiti, &c. ita ab iis, qui crediderunt antea, etiam uſque ad juſtitiam non poteſt relinqui voluntate, aliter, ut dictum eſt, negligeretur id, quod per ſe, & per ſeipſum valet ad juſtificationem: At, ſi per ſeipſum valet in parvulis, nulla præeunte fide ob neceſſitatem, ſcilicet, ætatis indigentiam;Sic quoque in adultis, antecedenter credentibus, & quidem ad juſtitiam, ſecluſa neceſſitate, valet ad ſalutem; Itaut, ſi negligatur, non ſalvantur.

7. Secundum eſt,baptiſmum non eſſe neceſſarium neceſ-

cessitate medii absolutè omnimoda necessitate, etiam ex institutione Christi; nam, si baptismus, non collatus homini contrito casu aliquo necessitatis non aufert illi salutem; ergo baptismus in re non est necessarius simpliciter, ut medium, etiam ex institutione Christi. Dixi etiam ex institutione divina Christi, quia, hac seclusa, nulli dubium est, non esse necessarium necessitate simpliciter; & eo magis hæc veritas patet, nam distinctio baptismatis in re, & in voto in præsenti nihil facit ad rem, quod evidenter demonstratur: Baptizari aliquem in voto nihil aliud est, quàm vicem baptismi habere; non enim necesse est, ut explicitè, & formaliter habeat votum, & desiderium suscipiendi baptismum, ut omnes ferè Theologi fatentur; & clarè ex Tridentino eruitur: Habere autem vicem baptismi dicitur, dum conteritur, dum vera cordis conversione convertitur ad Deum; & quia, qui convertitur ad Deum non potest supponi, quod contemnat Sacramentum Dei; Ideò dicitur suscipere Sacramentum in voto; ergo baptismus non est medium simpliciter necessarium ad salutem, nisi dum possit suscipi, &, quod in nostra sit potestate suscipere, aut non. Medium autem simpliciter necessarium omnimodè, est illud ex institutione divina, sine quo ex divina institutione salus obtineri non potest simpliciter; sed de fide obtineri quandoque potest salus sine baptismo, ut constat in contrito, ante baptismi susceptionem moriente; ergo, dum dicitur, baptismum esse necessarium necessitate medii simpliciter, debet accipi secundum hunc sensum, scilicet, ut ait Augustinus, quando aliquid non inest, quod vicem baptismi teneat, &, dùm jam inest illud, puta contritio, quod vicem baptismi tenet, baptismi non sit contemptus.

8. Undè tota necessitas cadit supra voluntatem, scilicet, quod voluntas non possit negligere, & contemnere baptismum, quatenus est medium, institutum à Christo respectu voluntatis quandoque, non secundum se; nam, si secundum

dum se absque ordine ad voluntatem hominis esset simpliciter medium necessarium, velint, nolint, possint, non possint suscipere, nunquam perficietur salus, adhùc supposita contritione; sed posita contritione, Dei dilectione super omnia,& excluso baptismo propter articulum aliquem necessitatis, & non excluso voluntate, jam perficitur salus ; ergo necessitas medii baptismi ad consequendam salutem idem est, ac baptismus, ex divina institutione non contemnendus.

9. Hinc colligitur, baptismum in iis, qui antequam eum suscipiant, crediderunt ad justitiam, & justificati fuerunt, ut in exemplis Augustini, esse necessarium non solùm ex Christi mandato, seù, ut dicitur necessitate præcepti, sed etiam esse necessarium necessitate medii ad salutem.

10. Tertium est, pueros non inaniter baptizari, eo quia nō credunt, nam Sacramentum per seipsum valet. Si autem velis, lector, scire, quare Sacramentum per seipsum valet, dicam Sacramentum baptismatis esse ad delendum peccatum originale, ad regenerandum in Christo; &, cum baptismus fuerit institutus à Christo, secundo Adamo, sicut primus Adam nobis nocuit, non influentibus in ejus peccatum; sic quoque Sacramentum Christi parvulis prodest ad salutem, ipsis non conferentibus. Quod manifestum est in adultis baptizandis, qui, cum habeant quoque peccata actualia, requiritur dolor, & pœnitentia; Imò quia habent usum rationis, requiritur voluntas, ut baptizentur, & fructum recipiant; & peccatum, nisi retractatum non deletur; peccatum autem, quod indiget retractatione, est peccatum personale: Peccatum verò originale cōdonatur à Deo per Sacramentum Christi, qui est Caput morale totius Ecclesiæ.

11. Quartum colligere tandem possumus, divisionem illam baptismi solitam in baptismum fluminis, flaminis, & sanguinis esse divisionem per accidens, & stante præsenta-

nea dispositione rerum ordinis gratiæ, facta à Christo, potiùsque per se dicendum est, baptismus, contritio, & sanguinis ablutio, aut Dei dilectio, quatenus ubi deest necessitate non voluntate baptismus, inest autem cordis contritio, & vera conversio, aut dilectio, perficitur salus: Ubi autem deest contritio, aut voluntas, &c. sed inest baptismus, ut verificatur in parvulis, non deest salus. Esse autem divisionem per accidens patet; primò, quia sine expresso voto suscipiendi baptismum, non deest salus, cui inest cordis conversio, & non est baptismus necessitate, ut dixi, non voluntate; & nemo dixerit esse de fide, requiri votum expressum, imò scholasticè omnes Theologi, ut non semel dictum est, sentiunt oppositum, & apertissimè erui, docent ex Tridentino. Secundò posito expresso voto, & alio non intellecto, impossibilis est salus de lege ordinaria in adultis, ut nemo est, qui nesciat. Tertiò eatenùs habens contritionem intelligitur vovere baptismum, quatenùs de facto baptismus est institutus à Christo, & ab eodem est latum præceptum: Cæterùm eadem est vis contritionis in antiqua lege, ac nova; æquè justificat nunc, ac justificabat priùs. Quis audebit dicere deterioris conditionis esse nunc, ac apud populum priorem?

12. Colligitur demùm, baptismum inapplicabilem non esse remedium, institutum à Christo. Si enim baptismus institutus est in remedium peccati originalis, & dum necessitate excluditur, non voluntate, adhùc perficitur salus; ergo, dum est inapplicabilis, non est necessarius absolutè, & simpliciter ad salutem; ergo non est remedium, institutum à Christo, nam, prout est inapplicabilis, dici repugnantiam contradictionis, quod possit applicari, dum autem nequit applicari, non est remedium, nec est aptum mederi, &c. ergo neque sic est necessarius simpliciter ad salutem, & perfici nihilominus potest salus; ergo, &c.

PRO-

PROPOSITIO TERTIA.

Ad delendum peccatum originale non requiritur dolor, aut aliqua detestatio, sed ad summum voluntas in adultis suscipiendi baptismum.

1. HÆc propositio sequitur ex dictis cap. 5. Ibi enim demonstratum est infantes, in peccato originali decedentes, non torqueri pœna damni modo explicato dicto capite, seù pœna sensus ex damno, scilicet carentia visionis; eo quia non possunt tristari de peccato originali; Sicque non sentiunt afflictionem ex carentia visionis divinæ.

2. Probatur tamen manifestè in parvulis, pro quibus necessarius non est dolor aliquis, aut voluntas, aut aliqua alia ex parte ipsorum dispositio, cum ætas id prohibeat. Quis autem dicet eos inaniter baptizari? Sed universaliter loquendo, sive pro parvulis, sive pro adultis, demonstratur hoc argumento: Peccatum originis in suo conceptu formali, ut probatum est cap. 3. consistit in carentia juris nascendi cum elevatione ad gloriam; sed nemo potest tristari, quod cum tali carentia nascatur; aliter tristaretur, quod non esset elevatus ad id, quod superat omnia naturæ jura; ergo in adultis pro delendo peccato originali, non requiritur dolor, aut detestatio aliqua; Sic enim detestaretur pactum Dei, initum cum Adamo, cum quo constituit, quod, si permansisset in innocentia, merito permansionis vellet suos filios condere in eodem innocentiæ statu, in quo conditus fuit primus ipse homo.

3. Item dolor est actus positivus personalis alicujus, ut quædam persona est; ergo materia doloris, etiam, ut proportionetur, debet esse materia, posita ab eodem individuo personali, quod dolet; sed peccatum originale, non

est proprium personale, sed alienum in origine; ergo nequit esse, aut exigi de peccato originali dolor. Sicuti ergo materia remota nullius in individuo est materia propria; sic à nemine in individuo exigitur dolor; At verò Christi dolor, passio, & mors suffecit, ut iterùm homines elevarentur ad gloriam, à qua per primum Adam exciderant. Ad summum autem requiri, dixi, in adultis voluntatem, eo quia neminem salvari nolentem Deus vult salvare; Sicque, cum adulti usum habeant rationis, opus est, ut velint, saltem, ut non nolint, juxta illud in Evangelio, quod hìc benè quadrat: *Ætatem habet, loquatur ipse*. Ita communiter. Bellarminus, Bonacina disp. 2. quæst. 2. pun. 6. & apud eumdem Suarez disp. 28. sect. 1. S. Thomas in additionibus quæst. 2. art. 2. Nug. de Sacram. in gen. quæst. 62. art. 1. diff. 2. concl. 3. Henriquez lib. 2. cap. 24. n. 3. Filliuc. tract. 2. cap. 5. quæst. 7. Demùm hùc confert illud Ambrosii super epist. ad Rom. ad cap. 11. *Gratia Dei in baptismate non requirit gemitum, non requirit planctum, vel opus aliquod, sed solam fidem, & omnia gratis condonat.*

4. Item, si peccatum originale nullam reprehensionem meretur; ergo nullus dolor pro eo requiritur. Undè Aug. lib. de duabus animabus cap. 11. *Non hìc mihi scrutandi libri erant, undè discerem neminem vituperatione suppliciove dignum, qui id non faciat, quod facere non potest. Nonne ista cantant in montibus pastores, in theatris poetæ, & indocti in circulis, & docti in Bibliothecis, & Magistri in scholis, & antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum.* D. Thomas etiam lib. 2. sent. distinct. 33. art. 2. *Recta ratio non patitur, ut aliquis perturbetur de eo, quod in ipso non fuit, ut vitaretur*; Communi igitur consensu est manifesta propositio. Ex tribus hisce propositionibus siquidem infra dicenda per conspicuam consequentiam fient manifesta: Certè, si funiculus triplex difficile rumpitur, puto difficulter, stante harum trium propositionum solida doctrina occurri

pos-

posse eis, quæ deinceps dicam; Imò suam indè ineluctabilem adsciscere subsistentiam.

PROPOSITIO QVARTA.

Examinatur solutio Cardinalis Sfondrati.

1. AD conciliandam cum generali voluntate divina salvandi omnes ob merita Redemptoris Iesu Christi, qui dicitur Redemptor omnium mortem aliquorum parvulorum sine auxilio in uteris, puta, matrum, & consequenter sine baptismo, qui est primum in secundo ordine vitæ auxilium, docuit opere de prædestinatione par. 1. §. 1. num. 23. & §. 2. num. ib. Infantes sine baptismo, in utero matrum diem claudentes extremam, ad majus beneficium servatos esse, puta subductos tot tantisque peccandi periculis, atque securos constitutos Innocentiæ personalis.

2. Ego autem hìc non calamum mensurare cum tanto viro meditor; sed solum puto omnia, quæ dicit, etsi inoffenso pede decurrere possint, tamen ad scopum nullatenus pertingere. Ipse enim supponit, imò fusè ostendit, Deum velle efficaciter, atque impensè salutem omnium hominum, & ex vi hujus voluntatis conferre omnibus media ad salutem, & vitam æternam sufficientia; Ad quid ergo magnifacere, & excogitare majus, ut ait beneficium, quo pueri de medio tolluntur, antequam ad ætatem activam perveniant; non enim salvatur per hoc, Deum velle omnem hominem salvum fieri, quia non omnibus confert auxilium gratiæ suæ, quo salvari possint; nam non applicatur, neque applicabilis est baptismus puerulis, per infelicem abortum decedentibus; ergo non confertur istis gratia, qua possint salutem, & vitam æternam consequi; ergo, quod sint peccandi periculis subducti, quod innocen-

centiam personalem servent, non salvat Deum velle voluntate antecedente efficaci, quantum ex se est salvos facere illos infantes; ergo est in Deo voluntas antecedens, quæ vult illos pueros exclusos à Regno; hoc non maximè etiam per ipsum, contendentem, Deum neminem velle perire, seù neminem non salvari; ergo sua responsio non evacuat difficultatem. Salvandum est itaque, Christum fuisse pro omnibus mortuum, venisse ad salvandos omnes; nam, ut S. Leo Papa, sicut nullum à reatu liberum reperit, ita pro liberandis omnibus venit; ergo, sicuti non liberi sunt dicti parvuli à reatu peccati originalis, ita pro liberandis etiam ipsis à dicto originali, venit; ergo frustrà Cardinalis Sfondratus recurrit ad majus, &c. nam, si non salvatur minus (ut pro nunc ipsi permitto, non autem concedo) quod est objectum divinæ voluntatis; ad quid verba facere de illo beneficio majori, ut ait, quod sint peccandi periculis subducti. Item pertinet ad redemptionem, eos liberare à peccato; primum peccatum est originale; ergo pertinet ad redemptionem eos ab eodem liberare per auxilia opportuna.

3. Secundò majus beneficium esset, baptizatos mori, quàm non baptizatos obire intra infantiæ terminos; sicque non currit illa ratio, quod peccandi periculis essent subducti; nam loquendo de parvulis in statu infantili, qui occumbunt, cur aliqui perducti sunt ad baptismum usque, alii non; sed à baptismo exclusi, quia ultimam videlicet, in utero clauserunt diem: non certò hìc dici potest non baptizatos majus habuisse beneficium respectu infantium, qui pro eo statu similiter vitam finierunt, at baptizatorum.

4. Tandem non est disputatio an sit majus beneficium parvulos absque baptismo mori, & non pervenire ad ætatem, qua Deum offendant; quam baptizari, & vivere Deum offendendo, ut supponitur inter tot pericula, &c. sed quæstio est an Deus neminem velit perire, hoc est à regno excludi; cum autem hoc sit indubitatum, occurrit difficultas

de

de parvulis;qui,cum eis succurri non possit per baptismum, è vita decedunt; ergo respondere, quod eis majus beneficium sit collatum, non est solvere argumentum,sed variare suppositionem, & puto, rem esse de se claram.

5. Si verò quis curiosè scire petat in præsenti, occasione data duorum hominum; quorum unus nunquam offenderit Deum peccato proprio, non tamen adepturus visionem beatam, ut sunt parvuli morientes sine baptismo; alius, qui, licet peccaverit, tamen Deum videbit: si quæritur, inquam, cui nam ex his majus beneficium à Deo collatum fuerit. Respondeo, salvo meliori judicio, majus illi, cui conceditur visio, quàm illi, cui conceditur negatio peccati proprii. Ratio est hæc: beneficii quantitas attenditur penès affectum dantis, & etiam ex parte rei datæ; non potest cogitari major affectus, quàm dandi seipsum, nec major res data, quàm Deus ipse; ergo majus beneficium est homini A dare visionem,quàm homini B non permisisse ad ætatem pervenire, seù melius, permisisse, ne ad ætatem deveniret activam, qua inter innumeras peccandi occasiones peccasset. Item visio Dei est maxima gratia, ad quam ordinantur cætera dona supernaturalia, & negatio peccati ordinatur ad consecutionem gloriæ; ergo majus quid, majusque beneficium est visio Dei,terminus finalis, quàm gratia, quæ peccatum impedit. Item peccatum, ideò est magnum malum, quia privat magno bono, aut, quia lædit magnum bonum; ergo majus quid est magno bono locupletari, gaudere, &c. quàm magnum bonum non lædere per peccatum. Quod enim non lædat summum bonum, est in causa, ut non incurrat inimicitiam summi boni; sed consummata amicitia summi boni cum homine A longè superat in ratione beneficii negationem inimicitiæ per negationem peccati in homine B; ergo. Si profectò beneficii majoritas pensanda est à diffusione majori bonitatis, quæ major diffusio, quam communicatio boni infiniti per sui

æter-

possessionem, ubi omnes gratiæ consummantur? Et ideò dicitur visio Dei à Theologis gratia consummata.

6. Obiicies: quilibet homo tenetur, ne in Deum peccet, visionem negligere, & hanc postponere; ergo signum est esse majus beneficium collatum non peccanti, quam videnti, juxta hypothesim, supra positam num. 5.

7. Respondeo, aliud esse quid eligere teneatur homo in concursu duorum, scilicet peccati, & visionis; aliud, quodnam sit majus beneficium Dei esse visorem, aut non peccantem. Licet enim homo, & quævis creatura rationalis teneatur omni jure, omni capite, omnique titulo non offendere Deum, summum bonum, eique insit, ne offendat, debitum perdendi omnia: Ex hoc ipso verò puto erui, quod majus beneficium sit Dei visio, quàm peccati carentia. Visio namque excedit, & superat omne jus creaturæ, & oritur ab omnimoda supernaturali gratuita elevatione Dei; Non peccare autem est jus, & debitum creaturæ, cum eadem natum, & creatura non potest, nec debet desiderare ea, quæ sunt supra naturam, & negligere ea, quæ sunt ei insita secundum debitum naturale; ergo semper majus beneficium est, quia longè recedit à natura ipsa visio; quàm illa gratia, vi cujus infans è vivis immatura prævention eripitur, ut omnis per mortem tollatur occasio peccandi: Et constat, quia ordinatur ad liberandum ipsum infantem ab eo, quod est ex debito naturali cuivis creaturæ conveniens liberari; Si ergo homo cum hoc onere nascitur ex principiis naturæ creatæ, & debito non peccandi; non peccare, & gratia non peccandi supra recensita collata, quis neget minus esse beneficium. Etsi ego siquidem jure naturæ debeam præferre honorem Dei omni meo commodo, sive naturali, sive supernaturali, & consequenter millies Cœlo carere, quam vel uno peccato mortali involui; id tamen nihil confert ad mensurandam quantitatem beneficii, nam hoc non mensuratur à debito eligen-

tis,

is, sed ab affectu dantis, & quantitate rei collatæ, &, sit etiam velis, spectata capacitate suscipientis. Millies carere Paradiso, quam peccato involui, est eligendum ab homine, non quia quid majus, sed quia conveniens, & debitum, quia omni titulo exigitum; Nec è contra, quia eligendum eatenus quid majus, ut dictum est. Non ergo (concludo) quod sit eligendum, sequitur, quod sit Cœlo præstantiùs. Hùc quoque videtur pertinere, quod Lucæ 15. habetur: *Dico vobis, quod ita gaudium erit in Cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia*; & hæc sufficiant in observationem doctrinæ Cardinalis Sfondrati.

PROPOSITIO QVINTA.

Examinatur communis responsio, seù solutio.

1. Difficultati circa generalem voluntatem divinam post naturæ lapsum salvandi omnes homines, nullo dempto in causa parvulorum subortæ, communiter Doctores occurrunt dicendo, quamvis morientibus in ventre matris nō possit hic, & nunc exhiberi baptisma; poterant tamen Parentes infantis immaturam mortem evitare, & ad baptisma deferre, si temperatè vixissent, & vires proprias naturales non in aliis rebus debilitasset. Vel etiam potuissent benè operando obtinere à Deo vitam infantulis usque ad tempus, quo potuerint baptizari; Et hæc responsio iisdem terminis exprimitur, quibus à me affertur apud P. Filoramo de Prædest. Elect. pag. 393.

2. Hanc verò solutionem non subsistere ex eo patet, incipiendo ab ultima parte, quod plures filii infidelium baptizantur, & fidelium filii baptismo privantur: Plures filii justorum, & piè viventium ad baptisma non perducun-

tur; Peccatorum autem baptismo donantur. Et, ut inquit D. Aug. de bono perseverantiæ lib. 2. cap. 12. in fine:
„ Quid etiam, quod aliquando parvulis infidelium filiis po-
„ tuit ne irent in perditionem, & filiis fidelium non potuit
„ baptismate subveniri? Vbi certè ostenditur, quod perso-
„ narum apud Deum non sit acceptio, alioquin cultorum
„ suorum potiùs, quàm inimicorum filios liberaret.

3. Baptismus sanè non fuit à Christo institutus in remedium peccati originalis dependenter, tanquam à conditione à bona, vel mala vita Parentum; itaut eorum proba, vel improba vita sit ratio conferendi baptismum, aut ut baptismus possit applicari. Quis enim hoc audebit dicere, & tantum ferre præjudicium Christi Redemptoris, passioni, & morti! Vi cujus baptismus institutus pro salute parvulorum simpliciter, & absolutè est institutus in beneficium eorum; nec Parentum perfidia obesse potest infantibus, quasi ideò non sit pro eis applicabilis baptismus: sed, sicuti quilibet homo, seù bonus, seù malus, sive fidelis, sive infidelis, sive vir, sive mulier, est baptismi minister, & consequenter baptismus, institutus à Christo est in remedium peccati originalis, independenter à vita ministrorum; sic etiam independenter à vita parentum, à quibus geniti carnaliter sunt: Si enim improba vita ministrorum ad regenerandum non obest; Cur oberit vita improba generantium secundum carnem.

4. Quoad primam partem de non servata vivendi temperantia, etsi temperatè vixissent, &c. dico, etsi quandoque evenire posse, ut causam immaturæ morti præbeant, aut conferre possint parentes, seù Matres; tamen universaliter in contrarium plura sunt mihi dicenda. Primò quo argumento, qua certitudine scitur, aut sciri potest, eos parentes, quorum filii ad baptismum non pervenerunt, temperatè non vixisse. Item, quod ideò de medio fuit infans ablatus, quia vitam temperatè non duxit; & quod

& quod alii, qui cautè vixerunt non sunt passi abortus intempestivos. Secundò quid dicendum de iis, quæ gravidantiæ tempore omnem sollicitudinem habuerunt, aut habent, ne periculum quoddam immineat infanti; imò toto forsan vitæ tempore vitam duxerunt temperatissimam secundum leges sanæ prudentiæ. Tertiò. Non sunt quidem parentes ab Archiatro instructi Cœlesti, ut sciant, quæ quot, & quanta requiruntur ad temperatè vivendum, quo ad conservandam vitam infanti, ut ex utero vivus excludatur, adeoque baptizari possit; si velint, & non negligant parentes. Etenim, etiamsi mors sequatur infantis defectu parentum, dummodò defectus sit physicus, & non moralis, neque in causa, puta inculpabiliter, & absque voluntate, non sequitur illud, quod si temperatè vixissent, &c. nam illius immatura mors sequuta est propter causam purè physicam, & naturalem; undè parentes dicuntur inculpatè deficere, imò propriè non deficere. Possunt equidem evenire abortus propter causas, & causarum operationes, quarum nulla fuit voluntas, quod fuerint; scilicet, quæ non cadunt simpliciter sub usum liberi arbitrii; nempè influxus planetarum, Cœlorum, Syderum, aeris stationum, elementorum, &c.

5. Quod si dicas, Deum nolle rerum cursum impedire, nec teneri facere miracula, illasque vitare causas, quæ in visceribus maternis mortem inferunt pueruIo. Respondeo, me nescire causam, cur isti, hæc, & similia proferentes in præsenti, sint tàm solliciti de miraculorum parcitate, & nolle, Deum teneri removere illas causas, prævisas ab æterno, allaturas necem infanti in utero materno. Cur enim non cogitant, innumeris vicibus, ut S.Scriptura docet, Deum rerum naturalium cursum impedivisse, & causarum secundarum actiones in tempore suspendisse, & ab æterno suspendere decrevisse. Sol, & Luna steterunt Jos. 10. quandoque cursum iniit retrogradum 4. Reg. Babylo-

 nicus

nicus ignis pueros non consumpsit in fornace, imò nec, vel minimùm ad læsionem tetigit. Deus, ut dicitur, non tenetur miracula patrare, & agentium naturalium cursum impedire; Cur ergo in dictis, & aliis casibus impedivit? Si enim ibi ad ostendendam suam potentiam, ad favendum amicis, ad expugnandos inimicos; hic à fortiori ad promovendam illam, quam supponimus efficaciter quantùm est de se volitam salutem, & vitam æternam; nam ejus est removere impedimenta, cujus est voluntas consecutionis finis; dummodo ipsa impedimenta non sunt auferibilia, nisi à volente finem, scilicet à Deo.

6. Quod, si ex facto dicas, Deum in casibus prærecensitis jam miracula patrasse. Quoad infantes verò id non habemus: in dies enim videmus pueros in utero matrum mori. Hoc, si dicant, non juvat adversariis, nam, si Deus ex vi voluntatis de salute tenetur, &c. & non exequitur, signum est, quod salutis media aliundè suppetunt, ideoque nulla est necessitas, ad hoc, ut salus in medio non deficiat, quod causas impediat naturales, quæ necem inferunt infantibus.

7. Baptismus itaque, institutus haud fuit à Christo in remedium originalis delicti, nisi dependenter à voluntate hominum; nam infantes, quos Deus vult salvos fieri, non aliter salvos vult fieri, nisi per voluntatem alterius, quod est communiter certum, & indubitatum, & S. Prosper, infra afferendus, docuit; ergo (infero) oportet, ut Deus removeat causas naturales, mortem parvulo allaturas in utero, quia, ut dicebam baptismus institutus est in usum hominum, seù, ut applicetur, aut non applicetur, in manu hominum positum fuit, non in manu cæcæ naturæ, & agentium naturalium; ergo tenetur Deus impedire illas causas physicas, quæ immaturam, inferentes mortem puerulo, omnem baptismatis possibilitatem auferunt, si vult, ut est de fide, omnem hominem salvum fieri.

8. Deum

8. Deum igitur teneri impedimenta illa prohibere baptismatis, probatur evidenter: non intelligitur agens rationale, præsertim divinum velle seriò impensè, & quantum ex se est efficaciter aliquem finem, nisi ponat media utilia, quæ possint verè, & propriè conducere ad consecutionem finis voliti; sed neque potest seriò velle media, quæ sint verè media, quæque respondeant ex asse voluntati de consequendo fine; nisi ea omnia impedimenta inauferibilia, nisi à volente finem, prohibeantur, & auferantur; ergo, si Deus vult parvulum illum, de quo est sermo, salvum fieri, & consequenter pro medio providit ei, sicut cæteris, baptisma, debet pro eodem omnia auferre impedimenta, quæ impossibilitant hìc, & nunc baptismi applicationem, seù quæ reddunt impossibilem baptismum in individuo, omnibus debitè pensatis. Sicuti, si Princeps alicui imperaret carceribus detento, ut ad aliquod negotium peragendum in longingua regione adiret, non tamen cogitaret de eo à carceribus liberando, quod quidem ipsius Principis opus esset, nonnisi voluntas illa diceretur illusoria, fallax, & nõ vera; sic quoque Deus, etsi author naturæ in istis casibus cum exceptione operari tenetur, atq; ab æterno sic operari decernere oportebat; quod verò ita factum nõ fuerit, signũ est, quod aliundè non perficitur salus infantis, quæ perfici potuerat. Item clarè probatur; nam ut cum Cajetano *1*. p. q. *103*. ar. 4. & Lessio lib. 11. de provid. cap. 2. observat Requesenius opus. *9*. de prædes. num. *693*. gubernatio non facit res gubernandas, sed eas supponit, & creatio mundi non pertinet propriè ad munus Provisoris, & multò minùs gubernatoris: Regimen quippè supponit res existẽtes ordinatas ad suos fines, eisque præparat media ad illorum assecutionem; ergo divina providentia circa salutem infantium cum sopponat eorum creationem opus est ut regimen intelligatur exerceri circa eos jam existentes; sed non potest

test hoc supernaturale regimen intelligi, nisi removeat causas naturales prohibentes baptismum; ergo frustraneus est recursus ad causas naturales. Probatur minor hæc: Regimen supponit res existentes in prævisione ordinatas, ad suos fines; sed providentia supernaturalis quò ad prædestinandum omnes infantes voluntate sincera indicta ab Apostolo, & expressa à Conciliis, & summis Pontificibus Inn. X. & Alex. VII. est quoddam supernaturale gubernium, vi cujus destinat media pro consequendo fine; ergo posita anima in embrione A, seù stante decreto de producenda anima in embrione A, hoc ipso anima illa cum corpore cōjuncta substat regimini, seù præparationi mediorum; ergo de anima proùt creata in prævisione ob finem beatitudinis supernaturalis intelligitur ratio ordinandorum in finem; ergo si medium provisum, & ordinatum est baptismus, hoc ipso includitur remotio omnium causarum naturalium prohibentium baptismi susceptionem, nam si non includitur, vacat baptismatis provisio ordinandi in finem, quatenus hæc non subsistit, si ea quæ se tenent ex parte creationis hominis involvũt impossibilitatem, ut vivus infans excludi possit ex utero; ergo est linguosum regimen, non verum. Si verum, quomodo de creatura jam existente quæ dicitur posse gubernari, eique posse provideri à Deo aliqua interveniunt, quæ nisi removeantur, gubernari, & provideri supernaturaliter nequit; ergo si substat, ut de fide est infans ille A gubernio supernaturali per baptismi institutionem, necesse est præsupponi creaturam, seù infantem jam aptum gubernari, & provideri per baptismum; ergo hoc ipso intelligitur per remotionem impedimentorum naturalium, quibus redderetur impossibile, & inapplicabile lavacrum baptismi, & consequenter ineptum provideri de salute per baptismum; ergo recursus ad causas purè physicas est merum effugium.

9. Id autem, ut apertiùs pateat, probo argumento effi-

efficacissimo, Deum teneri impedimenta tollere naturalia sic: Posita electione aliquorum ad gloriam parvulorum antecedenti efficaci, vi hujus divini decreti omnia obstacula, quæ cogitari possunt, removentur; v.g. infantes, qui baptizantur, & supponuntur efficaciter electi ad gloriam, & consequenter præparatus in facto baptismus; implicat, quod isti in utero matris sine baptismo moriãtur; nec alia de causa, nisi quia supponitur decretum efficax de salute illorum, & consequenter de baptismo; ergo per consequēs implicat quoque, ut quavis de causa moriatur in utero infans, ut dictũ est, electus, in quo suscipi nō potest baptismus nec applicabilis est; & vi talis decreti omnia, & singula, quæ prohibere possunt baptismi susceptionē, intelliguntur remota; etiam, si defectu parentum, aut alia quavis de causa mater abortiri deberet, nunquam certè eveniret, quod per actionem naturalem abortum pateretur, atque vitæ exitum infans in utero genitricis; ergo à pari, salvo solo discrimine efficacis remedii, & sufficientis; per hoc quod Deus vult omnem hominem salvum fieri, neminemque perire, & cuique infantium auxilium non desit sufficiens ad salutem, implicat dicere, ideò infantem non baptizari, nec baptizari posse, quia secundum cursum causarum naturalium mortuus est, antequam de vulva egrederetur. Ultima consequentia est ineluctabilis meo judicio; nam discrimen antecedentis à consequenti optato solùm in hoc consistit, quod electi efficacissimè in hac suppositione non solùm debent impedimenta removeri, quæ prohibent applicabilitatem baptismi, sed etiam, quæ impediunt actualem applicationem; pro non Electis verò, quod est consequens intentum, auferre eadem rationis vi debent ea impedimenta, quæ applicabilitatem impediunt; seù sequatur, seù non sequatur postea incuria ministrorum, & parentum baptismus in facto. Cum ergo, ut ad rem meam redeam, Deus similia impedimenta non removeat, signum

est

est aliundè jam suppetere salutis possibilitatem pro dictis infantulis, etiam stante baptismi necessitate.

10. Demùm si adultis Deus non semper supernam inspirationem exhibet ad vitanda peccata, sed, ut notat Bellarminus, & cum eo Cardinalis Cælestinus Sfondratus; vel occasiones removet, vel objectum aliud offert, quo voluntas distrahatur, vel terrorem incutit, vel phantasiam reprimit, ut bonum delectabile minus vividè, atque languidè, & velut fracto cuspide obiiciat, quod quidem patet ex Apostolo 1. ad Corinth. 10. *Fidelis Deus, qui non permittet vos tentari supra id, quod potestis;* ergo, parvulis, in utero matris ultimam claudentibus diem teneretur Deus eadem ratione removere occasiones, & vitare, ut sic dicam, tentationes naturæ, quæ prohibent applicationem medii ad salutem, instituti pro iisdem, &c. Cũ enim Deus baptisma voluerit esse in remedium peccati originalis, non quidem in confuso, sed explicitè pro omnibus, & singulis; ergo explicitè pro hoc, illo, &c. ergo, si baptisma est huic, hìc, & nunc inapplicabile, omnibus debitè pensatis, inculpabiliter ex parte parentum, sequitur, Deũ teneri ea omnia removere impedimenta, quæ baptismum hic, & nunc pro hoc individuo hoc loco, hoc tempore constituunt inapplicabilem; Si igitur impedimenta non auferuntur, adhùc applicabile est Sacramentum baptismi pro salute consequenda; ergo non conciliatur divina voluntas de salute illius individui, eo quia natura intulit mortem illi; ergo concilianda est per sufficientem baptismi applicabilitatem proquolibet casu, cujusque individui baptizandi.

11. Potuerunt igitur, possuntque Parentes, vel alii baptismi Sacramentum applicare votis; ideoque pro iis fuit sufficiens remedium de salute; semper enim intelligendum est invisibiliter applicatum, ut mox tetigi, & inferiùs prosequar, dùm visibiliter necessitate, non voluntate

deest,

deeſt, ut inquit D.Auguſtinus loco ſupracitato; nam loquens de illo latrone lib. 4. de baptiſ. cap. 22. ait: *Quid autem valeat, & quid agat in homine corporaliter adhibita ſanctificatio Sacramenti, ſine qua tamen ille latro non fuit, quia non ejus accipienda voluntas defuit, ſed non accipienda neceſſitas affuit* ..... ergo latroni profuit baptiſmus, quia voluntate affuit; ergo parvulis baptiſmus prodeſt, ſi parentum voluntate adeſt, quando inculpata neceſſitate abeſt; &, ſicut in illo latrone ex Aug. quod ex baptiſmi Sacramento defuerat, complevit omnipotentis benignitas, quia non ſuperbia, vel contemptu, ſed neceſſitate defuerat; Sic quoque pro parvulis in utero morientibus matris, omnipotentis benignitas implere credenda eſt, quod ex Sacramẽto baptiſmi deeſt, nam neceſſitate, non autem voluntate parentum deeſt, cum hoc ſolo diſcrimine, quod in latrone ſpiritaliter affuit voluntate propria; in dictis parvulis adeſt voluntate aliena. Hoc autem diſcrimen eſt neceſſarium pro diverſitate ſtatus, & ex ætatis indigentia; nec mirum, ſi ex ætatis indigentia, ut inquit idem Sanctus Doctor, infantes baptizati non ex impia voluntate, nec corde credunt ad juſtitiam, nec ore confitentur ad ſalutem; quod tamen, quia potuit latro, pro iſto viſibilem, & corporaliter adhibitam ſanctificationem ſupplevit divina benignitas; pro infantibus, quia non poſſunt, dum baptizantur, eadem divina benignitas intelligitur complere ex parte ipſorum ad credendum, & volendum impoſſibilem pro eo ſtatu diſpoſitionem; ergo, ſicuti ætatis indigentia completur à Deo, quoad actum credendi, volendique, qui tamen fuit in latrone, nam potuit, ut & fecit; Sic quoque diverſificat modum volendi, ſcilicet, quod ratione ætatis intelligitur velle per alium, & ſufficit, quod baptiſmus non abſit voluntate aliena ratione proprii ſtatus infantilis, & ratione indigentiæ ætatis, ſeù, ut clariùs, quod intuli dicam, ſicuti, & in latrone ex Aug. licet corporaliter

adhibita sanctificatio necessitate abfuerit, quia spiritaliter voluntate propria affuit, id ad salutem illi profuit; ita etiam infantibus in casibus, de quibus est sermo, cum baptismus visibilis abfuerit, sufficiet illis ad salutem, si aderit voluntate, aliena tamen, ob conditionem status puerilis, & ob indigentiam ætatis.

12. Nec solum ratione indigentiæ ætatis; verùm etiam ob solum præsuppositum originale omnibus actualibus delictis exclusis, pro quibus solùm ex sua ratione intrinseca requiritur per se propria voluntas, ut colligitur ex supradictis cap. 6. & cap. 10. prop 1. ergo, dum dicitur baptismum esse necessarium, quia non omittendum, includitur, seù propria, seù aliena voluntas.

13. Quod igitur inculpabiliter quandoque desit infanti alicui baptismi unda salutaris, non deesse credendum est maximè probabiliter salutem, si voluntate aliena non absit; quandoquidem necessaria baptismi salutaris unda est, nam non omittenda, ut supra ex Aug. & est Ecclesiæ communis sensus; ergo, si ab infantibus non omittitur, salus non deest; sed non omittitur; nam non voluntate propria, cum sint ratione status rationis incapaces; neque voluntate aliena, si aliis baptizandi propositum verum non deest, ut suppono; ergo nullo modo dicitur baptismus omissus, quatenus omissio actus est humanus, & liber; voluntatem autem alienam sufficere, ne dicatur omitti, patet, quia, cum fuerit aliena culpa, sufficit, & aliena voluntas; nam de facto per alienam voluntatem salvantur, dum ab alio baptizantur. Secundò ratione ætatis, quæ indiga est. Tertiò, quia salus infantium commendata est aliis, nec censentur velle, aut nolle, nisi aliis volentibus, aut nolentibus. Quartò, quia prò peccato originali non opus est aliqua detestatione, vi cujus mutetur status moralis infantis; nam id solùm dici potest de peccato personali; quæ omnia patefient infra, occurrendo objectionibus.

14. Etsi

14. Etsi quoad hoc, suffragium optemus D. Aug. Ecce rotundum textum D. Prosperi, quo nemo melius credendus est penetrare mentem Augustini. Prosper igitur 2. de voc.gen.cap.23. *Non irreligiosè arbitror credi, neque inconvenienter intelligi, quod isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper universis est impensa nationibus: qua utique, si benè eorum uterentur parentes, etiam ipsi per eosdem juvarentur.* Adverte, lector, Prosperum hìc agere de parvulis natis, qui absque baptismo moriuntur, tùm quia ait: *paucorum dierum homines*; igitur supponit eos natos, & post paucos dies mori; tum etiam quia supponit posse juvari per parentes; ergo non facit ad nostrum propositum, qui loquimur de illis infantibus; qui per parentes juvari non possunt; at cum dicta authoritate conjungendo ea, quæ subdit Prosper; cum antecedentibus sequentia ad nostram rem faciunt; sic itaque addit: *Omniũ namque exordia parvulorum, totaque illa principia, nec dum rationalis infantiæ sub arbitrio jacent voluntatis alienæ; nec ullo modo eis, nisi per alios consuli potest: & consequens est illos ad illorum pertinere consortium, quorum vel recto, vel pravo reguntur affectu; Sicut enim ex aliena confessione credunt; ita ex aliena infidelitate, aut dissimulatione non credunt; & cum ipsi nec præsentis vitæ desiderium habuerint, nec futuræ, quam ipsorum factum est nasci, tàm ipsorum efficitur non renasci.* Ubi clarum est salutem infantium esse positam in manu aliena; ergo, dum à parentibus juvari non possunt per applicationem baptismi, si verum est, nonnisi per alios consuli posse illis, illorumque saluti, infertur ex mente Prosperi, defectum parentum esse quo minus eo tunc consulatur, cum possit voluntate remedium afferre, qua voluntate censentur velle pueruli. Quatenus isti per parentum voluntatem juvandi sunt, & nonnisi juvandi sunt; & sicut voluntate aliena factum est nasci; sic aliena quoque fit, ut renascantur; cumque non culpa parentum fiat, ut non possint salu-

taris undæ physica applicatione renasci, culpa tamen ipsorum est spiritali applicatione non renasci. Item, si omnium parvulorum exordia, & tota illa principia, nedum rationalis infantiæ sub arbitrio jacent voluntatis alienæ, ut ait Prosper; Igitur parvulos in casu necessitatis inculpabilis salvari posse per arbitrium voluntatis alienæ nō difficulter intelligitur, quia omniū exordia arbitrio jacent voluntatis alienæ. Exordiū igitur infantis immaturæ mortis fato præventi, alienæ volūtatis sub arbitrio jacet;ergo, si culpa parentū est,non ei prodesse,per quos,& solos potest succurri, in quantum per alios potest ejus saluti consuli,supponitur posse,eosdē parētes prodesse. Quomodo profectò,nisi alienis votis? Nisi spiritali renascentia? Nisi alienæ piæ voluntatis applicatione?Quo ad id,quod dixi,esse ad nostrū propositū Prosperi textum rotundum,ne quis de hoc miretur, advertat lector duplici sensu intelligi posse inter eos, qui mihi nunc in mentem subeunt dictū istud Prosperi,scilicet, *non irreligiosè arbitror credi, &c. quod isti paucorum dierum homines ad illam pertineant gratiæ partem, quæ semper universis est impensa nationibus*,putà pertinere ad gratiam sufficientem, quæ est pars gratiæ, quam omnibus populis à Deo conferri non revocatur in dubium. Vel pro illis intelligitur auxiliis ad servanda mandata naturæ, quibus ulteriora adderentur adjutoria;ergo pro parvulis omnibus cujuscumque casus, seù extra uterum exclusis, seù non, gratia sufficiens salutis apud parentes non deest, qua si utuntur; per ipsos infantes juvari possunt. Quænam est gratia sufficiens, quodnam adjutorium pro juvandis infantibus, nisi baptismus applicabilis institutus à Christo? Possunt ne parentes,vel alii benè uti hoc remedio; possunt vi hujus juvare filios in utero morientes intempestivè? Certè minimè; ergo, si Prosper astruit, culpam esse parentum, filios per ipsos non juvari, supponit remedium esse aptum,& sufficiens penès eos, & in eorum potestate, quod cum non

pos-

possit esse physicè per physicam ablutionem, intelligendus est S. Doctor per spiritalem, piamque applicationem.

15. Neque hic replicari potest de operatione naturæ, quæ baptismati suo tempore conferendo obstitit, nam hoc est petere principium, cum id sit hactenus impugnatum, & aliundè ad negationem, & carentiam remedii, & auxilii sufficientis abfuerit culpa parentum, & in actu, & proximiùs; & remotè, atque in causa, & radice. Tandem audiamus Augustinum contra Julianum Pelagianum lib. 6. cap. 10. *Si autem manifestabuntur* (parvuli ante Tribunal Christi) *quomodo reportat eorum quisque quod gessit, qui nihil gessit; nisi quia pertinet ad eos, quod per corda, & ora gestantium credunt, sive non credunt*; ergo voluntas gestantium in utero in casu necessitatis potest eis ad salutem prodesse.

16. Quod si homini, ut inquit Julius Syrenius Brixianus Ordinis D. Hyeronimi lib. 1. de præd. cap. 36. pag. mihi 82. anno 1580. pro quocumque statu naturali suo ad salutem assequendam opportuna Deus exhibuit remedia; Cur infantes eos, qui in eo carceris cæci statu, tanquam in naturali pro tempore statu suo constituti sunt, à Deo penitùs ita deseri, obstinatè affirmabimus; ut quemadmodum aliorum opera, & fide baptizantur, non ita aliorum saltem devotis supplicationibus, & baptismo illo, quem in voto non tantùm parentum suorum, sed universæ Ecclesiæ etiã suæ, quæ omnium salutem exoptat Deus intuetur salvari eos sit possibile? *Votum*, inquit Magister lib. 4. disp. 17. *pro opere reputatur, ubi necessitas opus exclusit*. *Adversitas enim*, ut ad Riccharedum regem scripsit aliquando S. Gregorius Papa, *quæ bonis votis obiicitur, probatio virtutis est, non judicium reprobationis*; & S. Leo Papa, *Misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire*. Quomodo tamen intelligẽda sit hæc doctrina ad rem nostram, ultra alios optimos quoque sensus, quos habet, partim

hacte-

hactenus indicatum est, partim,& fusè infra solutione ò b-jectionum patebit.

17. Dices:Status infantilis in utero non est verus status,sed circũstantia status,sicuti v.g.status amentis,&c.sic memini, ni fallor, legisse apud Bonacina, &c. At quoad hoc plura sunt mihi dicenda. Primò, si à statu amentis comparationem facere licebit cum statu infantili novem mensium spatio,dicere possemus statum insani esse statum naturalem suum; at nonnisi amens id dicere potest; non valet ergo similitudo, nam amentiæ status est status præter naturalis, ex infirmitate proficiscens; nec natura respicit hunc miserum statum, nisi eo modo,quo fiunt monstra præter agentis, & naturæ intentionem:status verò infantilis, quo carcere concluditur materno novem intercapedine mensium est status naturalis à natura intentus, semper servatus, & nunquam violatus. Quis enim vidit homines extra materna viscera statim, & de facto genitos,& adoletos;ergo, si Deus homini pro quovis statu naturali suo tenetur exhibere auxilia ad salutem; sequitur puerulos,in utero matris morientes posse aliena voluntate de salute non excidere,sicuti aliena opera baptizantur. Secundò status amentis adulti,nam de parvulis eadem est conditio, quod subjici possint undæ salutari,seù amentes, seù sanæ mentis nascantur, optimè conciliatur cum Dei sincera, atque quantum est de se efficaci voluntate salutis, & vitæ æternæ, nec quoad istam salvandam opus sit causas dementiam allaturas prohibere; etenim opera ex objecto mala post insaniam non imputantur, nec sunt mala culpabilia; ante verò dementiam gratia Dei non defuit, nec deerat, qua benè uterentur; pro parvulis autē in proposito, quodnam est auxilium, quo per alios uti possunt? Cum supponamus eos per alios, puta, parentes causam non dedisse baptismatis inapplicabilitati,seù morti immaturæ, ob quam illud conferri nequit. Adde tertiò,sive di-

cas

eas statum, sive circumstantiam status semper ego petam, erit ne infans in utero pro eo toto tempore, quo ibi concluditur omni auxilio ad salutem destitutus? Vult Deus salutem illius? Certè, quod sic, nam pro omnibus, & singulis de fide mortuus est Christus, &, sicut nullum à reatu liberum reperit, ita pro liberandis omnibus venit; ergo, si baptismus est peccati originalis remedium, adhùc pro illo statu est applicabilis per alienam voluntatem, aliter baptismus, nō esset universale remedium originalis; aliter Christus non esset mortuus pro omnibus, & consequenter non venit pro liberandis omnibus, quæ omnia sunt impia. Parùm imò nihil ergo juvat adversariis similitudo status amentiæ, seù velint nuncupare statum, seù circumstantiam status, nam semper disparitas adest. Demùm apud philosophos, & sapientes, apud medicos, apud politicos frequentes sunt hæ voces status salutis, infirmitatis, ignorantiæ, scientiæ, jurisdictionis, & supremitatis, subjectionis, & inferioritatis, Cur ergo amentem nolunt dicere statum; & infantem concludi utero non esse quemdam suum statum, sed circumstantiam status. Peto cæci carceris materni status est ne status essendi sic; negari non potest; nam natura id intendit; ergo non solùm status infantilis sic essendi suus, sed naturalis, nam si ob datum tempus novem mensium non esset dicendus status suus naturalis infantis; ergo neque status pueritiæ, quæ transit in statum adolescentiæ, & neque status adolescentiæ, quæ transit in statum juventutis, & sic deinceps; Undè non daretur status puerilis, scilicet infantilis; sicuti ergo natura non intendit statum adulti, nisi præsupponendo statum infantilem; sic neque intendit istum, nisi cum præsuppositione, & inclusione essendi sub statu cæci carceris materni. Status quippè adulti comprehendit senes, juvenes, adolescentes, &c. Sic etiam status infantilis, & infantes, utero exclusos, & inclusos,

18. Vo-

18. Voluntas autem, quàm prodesse infantulis docui necessitate baptismum excludente talis non est nisi Christi instituto; talis non est, nisi Deo miserente ob Christi redemptionem, qui, dum baptismum instituit pro parvulis voluntate non exclusum, peccatum originale remittendum duxit, &c. quod quidem valdè notandum est, ne aspera videantur, sicut nobis prima veritatis hujus indagine accidit, quæ cum jam in planum, Deo favente, duxerimus attenta mysterii meditatione, rationumque omnium pro, & contra appositione in conspectum mentis, sapientibus, & eximiis, & iis, qui de vulgo sunt monendum esse censui hìc non eodem modo justificationem evenire infanti, & votis alienis baptizato; ac contrito, & in voto, ut dicitur, baptizato adulto. Contritio enim, quod notare, valde monitos cupio lectores, adhuc sine necessitate justificat, licet ex necessitate baptismus non est negligendus. Parentum votum, & fidem, ac devotam supplicationem cum invocatione Sanctissimæ Trinitatis puerulum justificare casu necessitatis, quo succurri non potest credere piè, & non improbabiliter possumus, ut volitam à Deo dispositionem, ob quam rem Deus invisibiliter absque visibili Sacramento ob merita Christi, & Redemptoris intuitu sanctificat, dum salutis periculum imminet. Cum enim sit volita baptismi applicatio; Hac jam posita in votis alienis, dum visibilis sanctificatio inculpabiliter excluditur, puerum in casu expresso, intelligendum est non absurdè Deum propter Redemptorem salvare, si ab æterno flagrantissimè omnes, & singulos salvare decrevit per media opportuna sufficientissima.

19. E re nata non est negligendum hìc enarrare dubium, quod transactis annis, dùm consentiæ S. Theologiæ Cathedram substinebam, mihi expositum ab amico ob sue cõscientiæ serenitatem fuerat, ut meum aperirem sensum: Dubitatio hæc erat; Si contritio vim habet justificandi, ea po-

poſita jam juſtificatur homo; adepta ergo ſanctitate opus eſt etiam accedere ad Sacramentum pœnitentiæ, ſi hoc continebatur in actu contritionis; quanto ergo dicemus tempore contritum in juſtificatione permanere abſque Sacramentali confeſſione; & hac non poſita, præcisè per hoc, ſecluſo tamen contemptu quomodo intelligi poteſt juſtitiam deperdi, Dei amicitiam diſſolvi. Quæ dixi eo tunc temporis hæc ſunt, ſcilicet teneri confiteri, habita copia confeſſarii, & temporis opportunitate; aliter Deus amicitiam diſſolvit, gratia deperditur, nam ajebam, contritio continet Sacramentum in voto; ergo debet opportunitate data confiteri contritus, ſecus deperditur gratia juſtificationis. Re autem meliùs conſiderata iterùm, atque iterum deinceps aſſerui contritum, atque proindè juſtificatum non teneri, etiam poſita copia confeſſarii, & temporis opportunitate confiteri ſtatim; ſed tunc teneri, quando confeſſionis præceptum urget; hoc autem non urget, præcisè ob copiam datam confeſſarii, & temporis opportunitatem, ut omnibus innoteſcit; Sed inſtat præceptum confeſſionis, aut in articulo, aut in gravi mortis periculo, aut in die Paſchatis ex Eccleſiæ præcepto. Aut ratione S. Communionis, quod jam lætabundus reperio apud Bartholomæum à S. Fauſto lib. 2. de pœnit. quæſt. *19*.

20. Incidenter hìc contritionis naturam explicare, & adamuſſim explanare placet. Si enim, quæ præcisè ab aliis dicta ſunt ſimpliciter referuntur; & diſtinctiùs, clariùsque non exprimuntur, dum cæterùm aliqua occurrere poteſt confuſio, fruſtra typis noſtra concredere ſatagimus. Vulgò dicitur contritionem perfectam eſſe veram cordis converſionem; & vera cordis converſio coincidit cum contritione illa; quæ ſimpliciter per antonomaſiam dicitur cõtritio; quamobrem dicitur vera converſio ad excludendam attritionem; ergo attritio eſt falſa cordis converſio; at, cum attritio ſit vera attritio, & attritio poſſit eſſe per-

fecta in suo genere, sequitur, quod attritio dici potest perfecta conversio, & vera conversio.

21. At, si reminiscamur principiorum philosophiæ entis, seù methaphysicæ, omnis difficultas cessabit. Verum quippè est passio entis, quod sequitur bonum; & id transcendentaliter verum dicitur, quod ita est, quale esse debet, ut docet eximius Maignan, indè infertur, quod sit bonum, scilicet, quod sit integrum, perfectum, completum, absolutum, &c. Attritio igitur, licet sit bona, & vera, quatenus v.g. ex bono motivo, & vero, atque ad laudem, decusque attriti facta; tamen non ideò verè dicitur converti ad Deum, scilicet conversione cordis vera, perfecta, integra, absoluta, completa; nam non est talis, qualis esse debet, ut convertat hominem ad Deum, ut amicitiam Dei recuperet; & ideò dicitur non vera cordis conversio, & vera pœnitentia; ut autem sit vera, adeoque perfecta, & integra cordis conversio, & consequenter contritio, specificè sumpto vocabulo, debet homo v. g. odisse peccatum quantum odibile est; nam, qui peccatum non detestatur, & effugit ex motivo charitatis, illud non detestatur super omnia, nec odit illud, quantum odibile est. Peccatum quippè est odibilius, ut opponitur Deo, quàm, ut opponitur omnibus aliis motivis v.g. pœnarum inferni, religionis, obedientiæ, &c. Siquidem, qui odit illud tantùm, ut opponitur religioni, aut obedientiæ, e. c. non odit illud super omnia, quod demonstratur, nam non odit illud supra ipsum peccatum, prout est malum, & prout opponitur Deo summo bono. Cum ergo totum hoc in actu pœnitentis attriti non concurrat, veram cordis conversionem non habet; & in hoc situm est contritionis mysterium, vis, & efficacia. Unum advertendum est, quandoque esse contritionem etiam actum illum undè displicentia oritur peccati; seù actus ille, quo homo nollet fecisse, quod malè fecit ex motivis turpitudinis peccati, ex ingratitudine erga

Deum

Deum Creatorem, Redemptorem, & glorificatorem; dummodò omnes iſtæ rationes, omniaque iſta motiva ſint rationes, in quibus magis, magisque divina bonitas elucet, propter cujus offenſam dolet: attritionem verò illam, quā dicimus ex metu gehennæ, ſic debere eſſe, ut ſit valida in Sacramento pœnitentiæ, qua concipiamus dolorem de peccatis, & malè geſtis ob pœnas, non prout ſunt nobis malum in natura, ſed, prout ſunt malum inflictum à judice iniquitatum ultore; aliter eſſet attritio naturalis, & in ordine naturæ.

22. Hæc autem ſupradicta vera cordis converſio requiritur ad juſtificationem in adulto extra Sacramentum, nam, ut loquitur Tridentinum, hic motus fuit omni tempore neceſſarius ad ſalutem; pro parvulis autem non requiritur dolor, aut aliqua contritio per voluntatem alterius. Nam, ut ſupra demonſtratum eſt prop. 1. peccatum originale non eſt proprium, ſed alienum, ad quod delendum nullo opus eſt dolore, nulla deteſtatione; ſicque, caſu quo baptiſmate ſuccurri nequit, & excluditur ad juſtificandos infantes, ſufficit per voluntatem alterius applicatus; nam Chriſtus, qui eſt caput morale omnium hominum, eſt qui eo tunc inviſibiliter baptizat per ſuos miniſtros, baptiſmum applicantes, nam non voluntate, ſed neceſſitate inculpabili deeſt viſibile Sacramentum. *Sui autem* miniſtri omnes ſunt homines, in quorum poteſtate conſtituta eſt infantium ſalus; Sicuti in poteſtate Adami fuit eos excludere à Regno. Quibus poſitis, iterum efformo generale noſtrum ſolitum argumentum: Deus vult ſalutem infantium pro eo ſtatu carceris materni, in quo, tanquam in ſtatu naturali ſunt conſtituti, adeoque in auxilium inſtituit Chriſtus Redemptor baptiſmum. Baptiſmus inapplicabilis non eſt, nec eſſe poteſt remedium à Chriſto inſtitutum; ergo applicabilitas pro eo ſtatu intelligitur in votis parentum, ſi in re aliquo neceſſitatis caſu

 deeſt.

deest. Aliundè propria voluntas non est necessaria, tùm ex indigentia ætatis, tùm quia peccatum non est proprium, sed aliena voluntate fuit contractum; ergo voluntate aliena dissolvi potest; sicuti in re, dum exercetur baptismus; sic in voluntate, dum exerceri non potest: neque opus est, ut justificetur parvulus in dicta hypothesi aliqua dispositione, quæ vi sua inferat justificationem; peccatum enim originale non est retractabile, & capax subiici retractationi, nam nemo jure dolere potest, aut debet de eo, quod non fuit suum, quod fuerit, & apertissimè monstratum est suo loco; igitur non est opus, ut Deus justificet in dicto casu, quod parvulus per alienam voluntatem aliquo doloris motu, aut contritionis disponatur, præparetur; at solùm voluntas baptizandi, atque in Christo regenerandi oportet, quod sit: quo posito, vi meritorum Christi infans ille sanctificatur, licet non habuerit exteriorem, & corporaliter adhibitam sanctificationem; nam ejus accipiendæ voluntas non defuit, neque per parentes, ut suppono; non defuerunt vota, sed necessitas affuit; ergo Deus in gratiam Redemptoris, sicuti filio suo pro nobis non pepercit, sed pro omnibus tradidit illum, & cum illo omnia nobis donavit; sic hoc donasse in beneficium parvulorum, qui aqua tingi nequeunt, piè, & probabiliter credi potest. Hinc

23. Ratio nostra dilucidiùs exponitur ex eo quia medium, quod est utile ad consequendum finem efficaciter quantum est ex parte Dei volitum ex sola sua liberalitate, & voluntate antecedenti, atque merè gratis non est utile, nisi quatenus sic cognitum in Dei æterna prævisione; sed Deus ab æterno volens v. g. salvare puerulum B gratis ex mera sua liberali misericordia per medium baptismi, hoc ipso in esse cognito, baptismus est medium non utile, & consequenter non medium, quia in esse cognito applicationi subjici non potest; aliundè in eodem esse cognito vi-

tâ

ia puerili prævisa est non duratura usque ad exclusionem; ergo puerulus, v. g. B, non est intelligendus de numero ordinatorum ad vitam per illam generalem voluntatem promulgatam ab Apostolo Paulo 2. Corin. in quo est contradictio; ergo putandum est medium illud cognitum, & à Christo institutum, adhùc sufficienter applicari posse, ut dictum est, dum puerulum illum salvum fieri intendit Deus efficaciter, seù sincerè per medium lavacri salutaris.

24. Dum hoc de Dei bonitate sentirem, tanquam divinæ misericordiæ conforme, occurrit eumdem sensum apud Cajetanum invenire. Quanta lætitiæ voluptate perfusus fuerim, Cajetani doctissimi authoritate fretus, ex eo evinci potest, quod exindè fusè hanc materiam pertractare decrevi, ut pateat non esse absurdum asserere, baptismum in voto alieno prodesse parvulis, quibus Sacramentum ipsum applicari non potest; aut saltèm non est obstinatè asserendum contrarium, quòd constabit facillima objectionum solutione; nec aliud præsenti dissertatione exopto, quam in hac materia suspendendum esse judicium respuens eos, qui obstinata sententia volunt puerulos illos perire; At non perire in facto possibile esse, jam ex dictis, & dicendis manifestum fiet. Quapropter consulendæ sunt matres, ut dum aliqua ægritudine, aut partus difficultate laborant, sui puerili oblationem Deo exhibeant cum expresso proposito eos baptizandi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ejusque causa, ut inquit Cajetanus, reservetur Tribunali Divino.

25. Argumenta Cajetani quæst. 68. art. 2. & art. 11. de Sacramentis, quibus movetur in eamdem sententiam, hæc sunt. Primò authoritate Gregorii dicentis apud Magistrum Senten. in primo, dist. 4. & de consecr. dis. 4. Quod apud nos valet aqua baptismi, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro majoribus virtus Sacrificii; vel pro his, qui ex Abrahæ stirpe prodierunt mysterium

cir-

circumcisionis: hinc arguit: fides sola veterum non fuit majoris virtutis apud veteres, quam apud nos, ac per hoc non plus potuit necessitatis urgente articulo subvenire tunc, quàm nunc; sed tunc deficiente parvulis proprio salutis auxilio, parentum fides pro parvulo sola sufficiebat; ergo nunc quando parvulo deest proprium salutis remedium, quod est baptisma; sola parentis fides, parvulum Deo offerens, sufficit ad salutem parvuli.

26. Nec obstat, si dicatur, quod apud veteres fides parentis erat proprium remedium parvulorum; nunc autem adveniente Christo in carnem institutum est sensibile Sacramentum in proprium parvulorum remedium: hoc inquam non obstat, ex Cajetano quoniam duobus existentibus (scilicet fide, & fidei Sacramento) operanti apud veteres fidei adjunctum nostro tempore fidei Sacramentum sub ratione possibilis intelligimus, non ut fidei virtutem solvat, seù adimpleat: & propterea quando impossibilitas Sacramentum fidei excludit, virtuti fidei locus relinquitur; & sic parvulus ex baptismo flaminis, voto parentis suscepto, salvaretur, si impossibile esset, ipsum baptizari aqua.

27. Confirmat hoc Cajetanus ex salute parvulorum tempore circumcisionis, ante octavum diem morientium. Nam tales secundum probabiliorem opinionem moriebantur incircumcisi, ut patet de fratre Salomonis, & tamen salvabantur per benedictionem, seù oblationem aliquam; quoniam ex lege circumcisionis non sunt redditi mares deterioris conditionis, quam fœminæ, quas constat ante octavum diem potuisse consequi remedium contra peccati originalis maculam; sicut igitur incircumcisi tunc infantes propter impossibilitatem circumcisionis in fide parentum salvari poterant; ita nunc non baptizati; nihilque hic, aut ibi sequitur adversus divinam legem, sanè intellectam.

28. Plura sunt mihi notanda circa hanc Cajetani do-
ctri-

ctrinam, ut ea, quæ mecum communicat, proſpiciam. Primum eſt ob impoſſibilitatem Sacramenti locum relinqui voto, & virtuti fidei, quod jam dixi non ſemel. Secundum, dùm Cajetanus ait, relinqui fidei locum, &c. non intelligendum eſt præcisè de fide Parentis, itaut hæc ſola ſatis ſit ad ſalutem, ſed oportet, ut ſit fides pro parvulis, nempè applicata in eorum remedium, & requiritur expreſſum votum, & deſiderium conferendi Sacramentum fidei. Tertium, in quo me explico, eſt tunc valere ad ſalutem, quando Sacramentum fidei intelligitur impoſſibile inculpabiliter; aliter nego ad ſalutem prodeſſe; item Sacramenti fidei votum, &c. parvulum juvare, ſi impoſſibile eſſet ipſum baptizari aqua, impoſſibilitate ſe tenente ex incapacitate ſubjecti, pro eo ſtatu, in quo reperitur v. g. in ventre matris, non autem ex aliis capitibus, pro quibus explicandis pauca nunc dico, dicturus in refellendis objectionibus: Parens etenim uterque pueruli pater, & mater ſunt, amborumque curæ eſt demandata ſalus filii, potiſſimum propterea, quæ mox dico, matri eſt natorum concredita ſalutis cura. Cum igitur aliqua ſuſpicione gravi puerum vivum non naſci exiſtimetur; ſi pater voveat baptiſma, quod ſuppono applicari non poſſe, qui tamen abſit à partu; nec enim ipſe, ut cum partu ſemper adſit, oportet, imò ex ſua ratione ſemper diſtare ſupponitur, aut in facto diſtat: Hoc autem tempore infans abſque vita naſcatur, hic non intelligitur baptizatus, ſi matris votum removeamus; nam ultra impoſſibilitatem baptiſmi pro ſtatu materni carceris, eſt hæc alia, quod abſens, & diſtans baptizari non poſſit; ergo votum patris fruſtrà. Vndè ego requiro præſentiam phyſicam voventis, aliter ſequeretur alia impoſſibilitas, adhùc cæteris in promptu, ſi puer per aliqua momenta poſt partum in vita produceretur; quatenus à vovente abſente baptizari non poſſet, ſicque votum illud reputaretur pro nihilo; & poſt pauca illa momenta è vivis decedens puerulus certè de

ſalute

salute non esset securus, aliundè non baptizatus. Hinc est, quod puto, matri solùm incumbere, debitumque ipsi soli in esse invigilandi erga filiorum suorum salutem, utpotè à suis natis indivisæ, & periclitantibus nunquam dissitæ; quapropter convenio cum eo, quod ait Cajetanus doctis-simus, dum docet post antecedentia concludens ita: Et sic parvulus ex baptismo flaminis, voto parentis suscepto salvaretur, si impossibile esset, ipsum baptizari aqua. At id hoc sensu intelligo videlicet, & sic dicendum fore existimo, ut in objectionum solutione patefiet, baptismo existente impossibili, tùm ante partum pueri, tùm post ejusdem partum; sicuti in primo, sic in secundo inculpatè, ut ejus parentibus imputari nequeat.

29. Quartum, quoad dictum D. Gregorii: Quod apud nos valet aqua baptismi, hoc egit apud veteres, vel sola fides pro parvulis, vel pro majoribus virtus sacrificii, &c. puto nonnisi intelligi pro solo peccato originali, dum ait: Pro majoribus virtus sacrificii; itaut sensus sit iste, sicut peccatum originale modò deletur per baptisma; tunc apud veteres per fidem parẽtum delebatur originale parvulorum; pro majoribus verò, ut peccatum idem originale deleretur, valebat virtus sacrificii, abstrahendo à peccatis actualibus, quibus si fortè innodatus existeret puer in majoribus annis, & jam factus adultus, ad ea delenda necessaria erat contritio; nam hic motus, ut ait Tridentinum, fuit omni tempore necessarius ad salutem.

30. Quintum, dum ait, Sacramentum non solvere fidem, idest vim, & efficaciam ab ea liberare, & adimere, nisi, dum possibile est Sacramentum fidei, benè meo judicio dicitur; Non tamen cogitandum est, sanctificationem pueruli, sicuti tunc, sic nunc esse à virtute fidei, nisi ministerialiter, quatenus Deus dignatus est per illam, ut remedium salutis concurrente Sacramenti impossibilitate pue-rulum à peccato originali solvere; & sicuti Deus tunc in lege

lege vetere peccatum remittebat parvulorum per fidem parentum in mediatorem, ſic nunc non intelligitur ademptus omnis locus fidei, inſtituto baptiſmo, ſed ſolùm eſt ei ademptus locus poſſibili baptiſmo, & conſequenter non eſt ſoluta fides, quaſi amplius non valeat, ut prius apud populum priorem. Valuit enim etiam in lege Moſaica, & in illis, qui prodierunt ex Abraam, non obſtante circumciſionis inſtitutione, puta pro fœminis, pro quibus myſterium circumciſionis minimè erat, ut omnes norunt; ergo, non obſtante inſtitutione baptiſmi, ſi hoc intelligitur impoſſibile, adhuc valet baptiſmus, voto ſuſceptus, ut dictum eſt in ſuperioribus,

31. Sextum eſt, quod adnotare opus eſt, non ideò, quia puto non deeſſe ſalutis remedium pro noſtris parvulis, dicendum eſt aliud eſſe à baptiſmo excogitatum, ut dixit Bellarminus, medium pro ſalute. Non inquam hoc dico ego, ſed aſſeveranter teneo, baptiſmum conferri eo tunc, licet ſpiritualiter, & merito Chriſti Redemptoris in vi baptiſmi per voluntatem collati, Deum puerulum ſalvare poſſe fortaſſe in facto. Ea propter non ſalvaretur, niſi per baptiſmum, non quidem opere miniſtratum, ſed voto, flamine, volitiva applicatione, quibus poſitis, non abſurdè, ſalvo ſapientiorum judicio, dicitur, Deum ob Redemptorem puerulum ſalvare; at juxta dicta prop. iſta tunc, dum vidèt in utero perire, ſeù per abortum de vita decedere, quod ſeù intellexit Cajetanus, ſeù non; hic non curo ejus ſenſum inveſtigare, ſed pro veritate propugnanda, ut mos eſt in ſcholis, ita ſcribendum eſſe judicavi. Vide dictam propoſitionem per totam.

32. Si quis autem velit invertere rationem noſtram ſic (quod ex Sapientiſſimo Maignano videtur excipi poſſe) Deus neminem volens perire ob Chriſtum Salvatorem tenetur concedere media ſalutis omnibus, etiam noſtris parvulis, & conſequenter baptiſmum morituris in utero,

qui, si non conceditur saltem potestate, signum est, parentes esse in causa; nam si non esset parentibus imputabile, Deus teneretur vitam producere pueruli, ut baptismus saltem physicè applicari possit. Igitur non est recurrendum ad baptismum flaminis, voto parentis susceptum; At, ne rem istam ex omni parte, qua controverti potest dissimulare videar, sic velitandam suscepi.

33. Respondeo, vel loquimur de parentibus in culpa, quod non benè vixerint moraliter, vel, quod non vixerint temperatè quoad prolis feliciter producendam vitam. Si primum falsum est, Deum vitam producere eorum filiorum, qui de proborum virorum semine sunt, ut baptismus applicari possit, nam, ut inquit D. Aug. relatus hac propositione num. 2. *quid etiam, quod aliquando parvulis infidelium filiis potuit ne irent in perditionem, & filiis fidelium non potuit baptismate subveniri? Ubi certè ostenditur, quod personarum apud Deum non sit acceptio; alioquin cultorum suorum potiùs, quam inimicorum filios liberaret*: Si secũdum ultra dicta eodem istius propositionis initio, vel loquimur de culpa propriè culpa, aut de culpa materiali, & physica; si de hac parùm refert, nam pertinet ad operationes causarum naturalium; Si de prima, de qua verè, & propriè dici possunt culpabiliter peccare parentes, vel loquimur de culpa mortali directè, vel de culpa in genere. Si de prima vix inveniuntur homines, qui velint proli nocere, nam sic peccarent culpa mortali, quia scientes obesse generationi, prudenter, & probabiliter, atque volentes in causa cum possint nolle, certè sunt in causa culpabili, ut puer aliquod patiatur damnum, & de his non loquor, cum habeamus apertam rationem cur eorum filii baptismate privantur. Vel de secunda, & de culpa quomodocumque, & sic dico falsum esse omnes illas parentes, quarum filii baptismate privantur, quatenus baptismo eis succurri non potest peccato, seù culpæ obnoxios esse. Ratio est,

est quia tunc parentes culpæ sunt, & esse possunt obnoxii quoad prolis exclusionem cum id faciunt, quod ex conscientia, & existimatione communi prudenti fieri non licet, nam omne, quod non est ex conscientia peccatum est; sed mulieres, quæ ita operantur quoad prolis felicem exclusionem, seù contineantur actiones in linea cibationis, poculentorum, esculentorum, motus, aliorumve operum, ut conformiter ad commune vivendi exercitium, prudenter regulatum, habito respectu ad omnem hominum classem, operentur, licitè operantur; ergo, si abortus accidat non est eis imputandus in causa. v.g. Mulieres omnis generis, & fortunæ copia, & inopia, divites, & pauperes, & temperatè viventes, & intemperatè. & otio deditæ, & laboribus presfsæ indifferenter, & promiscuè aboriuntur quandoque; ut plurimum, & ferè sẽper feliciter parturiunt. Item mulieres simili labore, similibus motibus, simili cibatione, potatione, somno, otio, operatione, &c. similibus operandi generibus tùm specie, tùm modo nunquam, aut rarò infelici exitu ad partum deveniunt; ergo aliqua in individuo mulier non operabitur illicitè, nec se exponit periculo, quoad prolem, dum conscientia probabili, & probabilissima, & prudenter moraliter certa operatur.

34. Imò, si adoperandum in agibilibus humanis occurrit assumere opinionem probabiliorem in cõspectu probabilis; certè quænam probabilior opinio ea, quæ, omnibus benè pensatis in hac vita comprobatur, qualis ea est, quàm de mulieribus uterum gestantibus experimur. Si ergo probabiliorem sequi opus est, jam eamdem sequuntur mulieres gravidæ, quæ id faciunt, quod diuturna rerum observatione comprobarunt prudenter agi posse, imò debere, ut mox supra recensui, & tamen abortus evenire passim creditur. Sed ex occasione, & ad rem instituo incidenter propositionem de opinione in moralibus sequenda.

DE OPINIONE IN MORALIBUS SEQUENDA.

35. SVmmatim hìc, ne falcem immittam in messem probabilistarum, contra quos eruditè novissimè scripsit noster P. Palanco, & antea P. Maignanus in Phil. Sac. cap. 27. recensebo aliqua ad propositum. Primò conscientia tuta, seù tutior, atque securior non intelligitur illa, quæ facit pro lege, aliter omnis probabilitas, & major salvaretur per hoc, quod sit pro lege. Imò non dicitur securo dictamine practico operari, qui contra opinionem probabiliorem pro libertate operatur, etsi agat in favorem legis, nam primò se exponit periculo erroris intellectualis. Secundò, licet non exponatur periculo peccati, quoad voluntatem, nam, si falsum esset id, quod agit, ad summum faceret id, quod non tenetur facere; tamen acceptat in regulam operandi, quod non licet acceptare; ergo.

36. Secundò tunc dicitur pars tutior, quæ est pro lege, quando sumus in dubiis, aut utrinque probabilibus; cæterùm in probabilibus illa pars dicitur tutior, quæ est magis, magisque probabilis; undè probabiliora sunt tutiora, & minus probabilia sunt minus tuta. Ratio est clara, nam loquimur de securitate operantis, quæ est securitas humana moralis. Qui ergo habet opinionem probabiliorem pro libertate, & minus probabilem pro lege, si adhærebit opinioni pro lege, illicitè operabitur, quia non licet acceptare in regulam morum illam opinionem, quæ magis adhæret falso; sed opinio probabilis in conspectu probabilioris accedit magis ad falsum, quàm ad verum, ergo non licet, &c. & licet non se exponat periculo peccati, cum sit pro lege; voluntariè attamen se exponit periculo erroris intellectualis, & non operatur securè securitate orta ex dictamine, & conscientia; sed securitas, quæ est, nascitur, quia est in favorem legis, & est veluti securitas cæca. Illa ergo opi-

opinio dicitur secura, & acceptari potest in regulam morum, quæ est probabilior; cæteris itaque paribus, puta utrinque probabilibus opinionibus, dicitur pars tutior, quæ est pro lege; cæterùm probabilior est tutior, nam si quis, relicta probabiliori pro licentia, amplectitur minus probabilem pro lege, casu accidere potest, quod verum dicat; si ergo falsum dicat, etsi non peccet, quia periculo peccandi non se exposuit, tamen se exposuit periculo erroris mentalis. Itidem, etsi verum dicat, non ex vi opinionis probabilis, nam obstat contradictoria probabilior; ergo sequens opinionem pro libertate probabiliorem, licitè operabitur, nec peccabit, si fortassè erit falsa; nam non erit falsa cnm dubio falsitatis, imò opposita reputabatur falsa, quia minus probabilis. His positis.

37. Dico opinionem in moralibus sequendam esse probabiliorem, & tutiorem (hæ voces quippè in unum consociantur in probabilibus, seù in materia opinativa, & circa probabile, ut apud probabilistas, & Antiprobabilistas passim animadvertere occurrit) Rationes quisque videre poterit apud Doctores probabilismum expugnantes, signanter apud nostrum P. Palanco, quapropter abstineo à probatione; solùm adnotare opus est, qualiter debet esse opinio probabilior.

38. Antequam id ostendam, notandum est, quod jam dixi, me requirere cum sanis Theologis majorem probabilitatem pro regula morum, scilicet, non esse licitum sequi quodlibet probabile. In quo duplex esse potest sensus, primò, quod non liceat sequi minus probabile; secundò, quod teneamur sequi probabilius. Primum intelligitur contra libertatem sequendi. Secundum intelligi potest, & pro libertate, & pro lege; pro lege certum est nos teneri sequi opinionem probabiliorem, aut æquè probabilem sua contradicente, quia hìc currit lex, in dubiis eligenda est pars tutior. Pro libertate autem non est licitum sequi opinio-

nem

nem minus probabilem; ex hoc autem inferri videtur : ergo non est licitum relinquere opinionem probabiliorem pro libertate, acceptando pro regula opinionem minus probabilem pro lege. At respondeo ex vi terminorum videtur sequi; sed ex vi doctrinæ, & intelligentiæ hujus materiæ termini sunt explicandi; nam, dùm dicimus, non licere sequi opinionem minùs probabilem, judicamus contra eos, qui licentiam assumunt operandi secundum quodvis probabile, seù magis, seù minus pro libertate, undè solùm sequitur, non esse licitum pro libertate sequi minus probabilia, & consequenter esse licitum solum sequi probabiliora, & teneri sequi probabiliora pro libertate. Si autem variatur status quæstionis consequentia non tenet, nam aliud est loqui pro libertate, aliud pro lege. At in veritate dico, etiam unicè generaliter, scilicet, seù pro libertate, seù pro lege esse licitum sequi probabiliora, quod etiam adnotatum video à P. Palanco pag. 327. & 328. explico me, licet eligens pro lege minus probabilem, relicta probabiliori pro libertate, non se exponat periculo peccandi; attamen imprudenter agit, nam, ut dicebam num. 36. se exponit periculo erroris intellectualis, & judicat secundum ea, quæ ut suppono apparent minùs vera; sicque peccat, saltem venialiter; nam hoc modo prætextu, quod sit in favorem legis non solùm acceptare potest minus probabilem, sed etiam improbabilem; ergo non solùm pro libertate, seù de obligatione debemus sequi probabiliora contra probabilistas; sed etiam pro lege debemus sequi probabiliora. Verum tamen puto, non peccare mortaliter, qui pro lege sequeretur minus probabile; non enim se exponeret peccandi periculo. Hinc concludo, licitum esse, sequi probabiliora non minus probabilia, dum agitur pro libertate. Dum autem agitur pro lege non teneri sequi probabiliora, saltem pro periculi peccati mortalis evitatione; licet, si velimus sequi probabiliorem pro libertate, relicta minus pro-

babili

babili pro lege licitum erit. Vnico verbo. Tenemur ergo amplexari pro libertate probabiliorem ad excludendam licentiam amplexandi minus probabilem; prudenter verò agentes absque hoc solo respectu etiam tenemur probabiliorem acceptare, sive sit pro lege, sive pro libertate, ut dictum est supra.

39. Nunc dico qualiter opinio debeat esse probabilior, ut eam eligere ad operandum operanti liceat. Primò debet esse probabilior operanti, nec sufficit, quod aliis sic fuerit, nam non est vivendum ex alieno probabili, nisi tanta sit aliorum authoritas, ut, quod est illis probabile, sit quoque operanti probabile. Secundò debet esse probabilior excessu perceptibili, nam Doctores etiam moderni requirunt certitudinem moralem. Navarrus de pœnit. in cap. si quis dis. 7. num. 59. *Non licet agere partem, quæ magis existimetur vera, quando formidamus, ne alia quoque pars vera sit, sed oportet certò credere; id licere, quo à peccato excusemur, &c.* Cajetanus in summa verb. opinionis usus, sic ait. *In operandis, nisi tutiorem partem eligendo, non licet opinionem cujusque assumere in regulam operis, quia eo ipso, quod operatio committitur opinioni, committitur regulæ ambiguæ, quia opinio omnis ambigua est, utpotè cum formidine alterius partis.* Hæc autem certitudo moralis confunditur cum majori probabilitate per excessum notabilem in opinione pro licito; nam Doctores, qui simili formula loquuntur, non verba faciunt de certitudine methaphysica, physica, sed de certitudine, quæ vocatur moralis, quasi civilis, humana; ergo confunditur cum excessu quodam cognito probabilitatis.

40. Licet autem non obstante excessu probabilitatis de licito, adhùc maneat probabile de illicito, tamen non nisi in intellectu aliorum, non autem operantis; aut in vulgari acceptione, sed operanti implicat, quod absolutè sit probabile utrumque extremum contradictionis; solùm ei

po-

potest esse probabile secundum quid; & potiùs dici potest tenue probabile in conspectu probabilioris cum dicto probabilitatis excessu; etsi enim in obscuris nulla sit proindè certitudo, existimanda tamen est certitudo major probabilitas; ergo in conspectu opinionis probabilioris, probabilissimæ; minus probabilis reputanda est pro tenui,& potiùs per modum scrupuli.

41. Ut ad propositum autem redeam, à quo paulisper discessi, si discessisse sim dicendus; quo pacto dici potest parentes esse in culpa, ut filiis baptismus applicare nequeat, non apparet. Dictum est ad cautelam, conscientiam debere formari ex judicio practico probabiliori, quatenus tuta est sic conscientia, atque secura regula quoad mores. Item probabilius, quod dicitur debet esse tale operanti. Sed mulieres quoad prolem producendam, seù, quod idem est, protrahendam probabiliori opinione viventes, imò probabiliori sibi ipsis adhùc prolis detrimentum patiuntur quoad impossibilitandum baptismum; ergo. Probatur minor, etenim de quocumque mulierum statu, quãdoque aliquas abortiri accidit, ut experimentis notum est; item duarum v.g. mulierum, viventium probabilissima conscientia, quoad ea facienda, aut removenda, quæ possunt puerulo obstare, easdemque exercentium operationes, una aboritur, alia minimè; ergo non potest earum una esse causa culpabilis abortus, nam, si agit ea, quæ agere licuet, teneturque pro suo illo gravidantiæ statu secundùm probabiliora vivendi quoad prolem; quomodo dici potest esse causa culpabilis. Agere autem, &c. non est dubium, cum id supponatur agere, quod cæteræ mulieres, uterum gestantes in hoc orbe facere solent, quarum quandoque una, aut altera abortus patitur; quapropter non est refundendum ad ea, quæ agunt, nam sic nulla feliciter pareret. Quod ergo aliquæ, aut aliquibus vicibus infelici exitu ad partum ducantur non est illis imputándum, nisi

ea

ea faciant, quæ prudenter maritali conjugio desponsatæ mulieres minimè faciunt, nam sic non operarentur ex conscientia bona, tuta, &c. Adde eamdem mulierem, similia agentem suæ vitæ decursu dissimiliter ad partum deduci; quandoque feliciter, quandoque infeliciter; & nulla adverti potest ab ea causa, quam debuisset, & potuisset vitare. Nam, si vitandam cognovisset, & vitare neglexisset, jam concedo abortum esse culpabilem; hoc autem secluso nulli mulieri imputandi sunt abortus quicumque sequantur, nam ad conscientiam tutam omnes sciunt, non requiri certitudinem physicam, aut methaphysicam, sed moralem probabilitatis firmæ; ergo, hac stante, nemo potest esse in culpa, etsi falsum incurratur; nam non incurritur per media ad falsum propinqua; cum fuerit, ut suppono assumpta probabilior via ab experientia tot partuum diversarum mulierum innumeris vicibus omnium statuum, ut supradicebam; Imò videtur non solùm operari conscientia probabiliori, sed utcumque physicè certa, & evidenti ab experientia, & post facto.

42. Ab adversariis potiùs deberet ostendi mulieres omnes abortum passas non fuisse directas conscientia tuta, & probabili, quod nunquam ostendent; & videretur sequi, mulieres aborientes teneri se accusare in Sacramēto pœnitentiæ de culpa, quam nunquam agnoverunt, præcisè ex eo quod abortum passæ sint. Non nego tamen teneri, si verè causam dederint abortui probabilem, nam, qui quærit periculum peribit in illo. V. g. si mulier prægnans saltibus, & choreis se committet, certè se periculo exponit; &, qui peccandi periculo se exponit à culpa non excusatur, sed non ita est in omnibus, abortum patientibus; imò quandoque hoc non accidit causam aliquam dantibus ad oculum; accidit verò nullam animadversione dignam occasionem præbentibus.

Ex parte virorum nulla superest difficultas; nam injecto

semine ab illis tota rei perficiendæ summa fœminis committitur.

43. Neque dicas ob propria peccata viros se debilitasse; nam primò, si id supponatur, quod non benè vixerint, nec temperatè quantum attinet ad procreandos filios, ego concedo totum; at deberet in primis supponi ejus filios nunquam absolvi; Sicque posset dici causa immaturæ mortis prolis; hoc autem improbabile est; ergo, &c. Item deberet ostendi omnes homines simili intemperantia culpabiles filios genuisse, qui ad baptismum perduci nõ potuerint. Imò experientia constare potest aliquẽ virum, qui nunquam inquinatus fuit quoad corpus culpabiliter, & tamen ejus filius ad baptismum non pervenit, nec ad vitam in partu. Quid dicemus de isto? Recurrimus forsan ad matris culpam? Sed istud neque ex supradictis universaliter dici potest.

44. Dices: Licet universaliter dici nequeat, tamen in casu dicto, quo vir non peccavit, dicendum est peccasse matrem; sed contra, nam ubi constat peccasse matrem, nisi quia non peccavit vir, ut supponitur; ergo petitur principium, nam ideò peccasse matrem dicitur, quia prætenditur parentes peccare, dum baptismus nequit applicari; & hoc probatur, quia baptismus nequit in casu posito applicari; ergo petitur principium, & idem probatur per seipsum. Siquis enim probaret, Petrum esse Patrem Antonii, quia Antonius est filius Petri, peteret principium, & circulum vitiosum communiter committeret; ergo, qui dicit, matrem peccasse, dum filius vivus in lucem non prodit, ex eo quia filii, qui non baptizantur, aut baptizari nequeunt, provenit ex culpa parentum, probat idem per idem. Et, ut totum paucis perstringam, dico sic: Deus absoluta voluntate efficaci ex parte sua, conditionata ex parte objecti, vult salutem omnium, etiam infantium, & pro singulis generum, ut novissimè clariùs decreverunt summi Ponti-

fices

fices Inn. X. & Alex. VII. filiosque commisit curæ parentum; hos, ut visum est probabiliori via viventes, non posse esse causam culpabilem mortis infantium ; atqui abortus contingunt mulieribus cujuscumque conditionis indifferenter, & sub eadem vivendi methodo ; ergo, qui dicit, quod, si parentes non peccassent, puer baptizari posset, probat idem per seipsum: Dicit enim, parentes peccasse, quia puer baptizari nequit, at de hoc est quæstio, nam ego dico, puerum non posse baptizari absque defectu culpabili parentum; adversarius autem dicit esse defectum, quia filius baptizari non potest, & hunc non posse baptizari, quia culpabiliter operati sunt parentes. Ecce circulus vitiosus.

45. Neque dici potest, aliundè supponi probatum adesse culpam parentum, seù coniunctim, seù divisim ; id enim vellem mihi demonstratum. Et si concedam eos, qui occasionem voluntariè præbent immaturæ morti puerulorum, voluntariè prohibere baptismum ; Attamen è converso negatur, quod eis, quibus prohibetur, & impossibilitatur, voluntate præsupposita culpabili parentum, id eveniat. Quomodò enim probatur ; dictum quippè irrationabile est, in quo elucet eo magis falsitas, quia abortus accidere potest aliis de causis, quibus nullam occasionem parens neque directè, neque indirectè & in causa præbuerit. V.g. ut alia exempla relinquam; si prægnans mulier comedat cibum aliquem quem invincibiliter ignorat nocere proli; tunc non potest dici mulierem esse causam culpabilem nocumenti. Accidat ergo abortus, dicetur forsan ex eo quia abortus evenit, culpam esse, vel fuisse parentis ? Minimè; Igitur evidens est, falsissimam esse illam propositionem: Si parens culpæ non esset obnoxius, abortus non fuisset. Deum autem non facere miracula, scilicet, impedire actionem agentis, mortem illaturi puerulo inculpabiliter ex parte parentum, patere potest ex casu dicto, quo

aliqua mulier gravida cibum comederet, invincibiliter ignoratum, mortem allaturum parvulo, qui casus fortasse accidit in mundo, & in dies contingere potest.

46. Si quis iterum instet persistens in hypothesi, expressa num. 32. non omnes partus felices esse miracula Dei, sed solùm illos, quibus adesset causa inferendi mortem intempestivam, nulla parentum intercedente culpa. Respondeo primò. Si adversarius cognoscit duo genera partuum felicium; unum ex natura felix; aliud miraculosè. Cur non cognoscit duo genera abortuum, quorum aliqui ex natura eveniunt, citra omnem culpam, alii culpabiliter parentum defectu culpabili. Secundò. Si quædam mulier cibaria læthaliter periculosa, invincibili ignorantia ignorata, comederet, fœtus periret ne? Quomodò scitur? Ab experimento sciri posset, quod è vivis periret, antequam baptismo succurri possit. Tertiò abortus in hoc orbe sequuntur, sive fuerit à parentibus occasio culpabiliter data, sive non; & sicuti naturaliter sequuntur, occasione præstita, sic minimè data causa. Neque non sequi, causa nō exhibita benè dicitur ex voluntate generali Dei salvandi omnes; nam priùs ostendi deberet quid requiratur ad auferendam omnem causam, & quod omnes mulieres, quæ aboriuntur causam dederint. Consequentia enim sequitur ex majori, & minori, undè, licet constet de majori, scilicet Deum velle, omnes salvos fieri per media, non constat tamen de minori, scilicet, quod mulieres aborientes sint in causa; Cum è contra constet, plures esse verè in facto aborientes absque culpa, ut exemplo ignorantis invincibiliter. Etsi enim verum sit, omnem hominem esse animal rationale, non licet autem inferre, Petrum esse animal rationale, nisi priùs probetur, Petrum esse hominem; Sic à pari, licet verum sit, Deum velle omnes infantes salvari per lavacrum baptismi, nisi desit voluntas parentum, non benè infertur pro hoc individuo deesse vo-

lun-

luntatem parentum, quia mater aborta est, nisi priùs probetur, matrem, v.g. voluntariè in causa abortam esse. Tunc argumentum procederet, quando esset vera hæc propositio: Deus tenet in hac vita omnes illos pueros, nec permittit eorum matres aboriri, dum earum deest culpa; hæc mater aboritur; ergo ejus fuit culpa. At illa major non est certa, estque propositio irrationabilis, nulli rationi nixa, nec est fundamentum discurrendi, imò potiùs est consequentia adversariorum, puta, ex eo quod Deus vult omnium infantium salutem ex parte sua, inferunt; ergo, ut dicit illa major. Ego verò assero malè consequentiam duci, sed debere addi hanc minorem: Sed mulieres, dum aboriuntur, impossibilitatur salus puerulis propria culpa, quatenus impossibilitatur baptismus; ergo Deus quantum est ex parte sua non deest saluti illorum, & consequenter nō permittit earum filios in utero mori, dum earum deest culpa. Ubi vides in hoc syllogismo negandam esse minorem, & consequentiam. Nisi ergo constet de veritate minoris non potest inferri; ergo Deus non permittit, puerulos in utero decedere, parentum culpa non interveniente.

47. Dices: Consequentia dicta pendet ex illo principio, ut minori, subintellecta alia propositione, ut majori, videlicet, quod pendet à duobus, non deficiente uno, si deficit aliud, res non habetur; sed salus puerúli est volita à Deo per baptismum, quantum est ex parte sua; ergo, si non accidit est defectus alienæ voluntatis; ergo v. g. matris; Sed mater non aliter deest saluti sui filii, nisi quantum est causa intempestivæ mortis ejusdem; ergo optimè infertur illa consequentia, imò minor primi syllogismi; sed mulieres aborientes, &c. dum impossibilitatur baptismus, sunt ipsæ in culpa.

48. Respondeo, illam subintellectam majorem, & minorem duplicem habere sensum, de voluntate simpliciter permissiva, & de voluntate positiva. Sicque, si Deus non

non habet voluntatem positivam de perditione pueruli, & consequenter, si habet simplicem permissionem; non sequitur culpam esse parentum, si impossibilitatur baptismus, nam cum illa voluntate permissiva stare potest abortus, & culpabilis, & inculpabilis.

49. Quod, si dicas cum abortu inculpabili non stare voluntatem solùm permissivam, sed positivam; nam etiam ego supra probavi, Deum teneri removere impedimenta, ut non prohibeatur infans quoad baptismi susceptionem, saltem quoad possibilitatem; ergo non solum Deus permittet, sed positivè vellet mulieris abortum, si nulla mulieris culpa præcessit, quatenus culpa non interveniente, teneretur removere causas, necem puerulo immaturam inferentes. Sed

50. Respondeo, me supra suo loco tunc probasse, necessitatem baptismatis pro parvulis non esse semper intelligendam in opere; sed quibusdam casibus, quibus nempè moriuntur infantes in utero matrum, & impossibilis baptismus, sufficere baptismum, in voto parentis susceptum, ut explicatum est, & infra meliùs explicabitur solutione objectionum. Ad hoc autem demonstrandum dicebam aliter Deum teneri impedire causas naturales, puerulum occidentes, in quo dicto supponitur, & involvitur, nullam esse causam ex parte parentum volitam in tanto abortuum numero; & ideò dicebam, Deum teneri (cum nulla sit natorum culpa, seù filiorum; nulla matrum, saltem, ut plurimùm) removere omnes causas periculi, &c. ad hoc, ut possit applicari baptismus. At adversarii, contra quos nunc ago, supponunt semper esse culpabiles parentes in omnibus infelicibus abortibus; & id ego nego, & quia, ut falsum supposui, probavi, Deum teneri removere illa impedimenta naturalia, ex serie causarum naturalium emergentia absque culpa aliqua. Adversariorum autem suppositio est gratuita cum petitione principii, nam volētes baptis-

ptiſmum eſſe neceſſarium in facto ſemper, nulla habita exceptione; Dum devenitur ad difficultatem infantium, morientium in utero matris, ne dicant, quidem deficere Deum ex parte ſua, coguntur aſſerere eſſe culpam parentum, & hanc cognoſcunt ex abortu, & abortum judicant ex culpa. Item Deum non deficere in caſu, arguunt ex culpa parentum cognita per abortum, & culpam parentum, & abortum arguunt eo, quia Deus non deeſt ex parte ſua; ſeù clariùs dicunt in caſibus à nobis recenſitis, baptiſmum non poſſe applicari parentum culpa; & culpam eſſe parentum cognoſcunt, quia baptiſmus non poteſt applicari; nam, ſi applicari poſſet non ſupponerentur culpa parentum; ergo, ſi applicari non poteſt, arguitur, quod ſit culpa parentum; ergo, quod non poſſit applicari arguit culpam parentis, & culpa parentis arguit non poſſe applicari. Ultra ergo progrediuntur, quam ipſi animadvertant, nam abortum, qui ſequi poteſt culpabiliter, & inculpabiliter refundunt in ſolam cauſam culpabilem, aſtricti ad hoc dicendum non alia de cauſa, niſi quia baptiſmus non eſt applicabilis in caſu; & immatura mors infantis, nempè in utero, quæ oriri poteſt innumeris cauſis purè phyſicis in facto negatur neceſſitate ſententiæ. Hùc ergo recurrunt argumenta, quibus probavimus non provenire univerſaliter ex culpa abortus omnes, quos experientia quotidiana oſtendit, & contrarium aſſerere oritur, ut dicitur Italicè *per impegno di ſentenza*, & anticipatò, quod non licet.

COROLLARIUM.

51. EX dictis hactenus colligitur mulierem aliquid agentem in opinione probabili non allaturum mortem puerulo in utero, exiſtente in contrarium opinione æquè probabili, quod fuerit in periculum

pro-

prolis, imprudenter agere,& se exponere periculo infelicis abortus, nam in dubiis, & utrinque probabilibus tutior pars eligenda est. Si autem agat secundum opinionem probabiliorem pro libertate, contradicente minus probabili, cognita, ut tali pro obligatione, tunc prudenter operabitur, etsi accidat contrarium. V.g. diuturna rerum observatione mulieres gravidas, etsi linteis. V.g. eluendis,& abstergēdis deditas pro suo statu vivendi, nūquam passas esse suæ proli nocumentum. Si Titia simili operatione, & similibus moribus delectabitur, opinionem sequetur probabiliorem, imò certam moraliter, licet aliqua ex dicto genere mulierum fuerit aborta.

52. Non nego tamén esse suum defectum, si patietur detrimentum, at inculpabilem, & illum assignat sapientissimus Maignanus pro causa festinatæ mortis puerulorum in uteris matrum, quas sæpè contingere, quis est, qui nescit? Malè tamen putat aliquis ex ipso potuisse nostram rationē, ut supra dicebam invertere; nam Doctor eximius Maignan potiùs nostram roborat sententiam; Cum enim inquit, Deum aut prorogare vitam pueruli, aut aliter providere, ut baptismus physicè applicari possit, casu quo non sit defectus hominis in causando mortem puero in utero matris, jam astruit, baptismum non esse medium utile infantibus, intra viscera materna morientibus,& cōsequenter invenienda est via ad conciliandam Dei voluntatem circa eorum salutem per medium baptismi, institutum à Deo Salvatore nostro cum ipsa baptismi inapplicabilitate in casu expresso. Hujus autem conciliationis gratia putat teneri, Deum prorogare vitam parvuli. En quomodo non sufficit, instituisse lavacrum baptismi ex ejus sensu, quod intendo; Ego autem ulteriùs prætēndo sufficere lavacrum, voto susceptum, quatenus impedimenta naturalia vitæ puerulorum dictorum nō auferuntur à Deo, qui teneretur auferre, si lavacrum baptismi est necessarium

ab-

abſolutè. Maignanus autem ſupponit, non indigere nos lavacro, voto ſuſcepto (dixi ſupponit, non enim facit verbum ullum) cum dicat, putans abundè dicere; ideò non poſſe conferri baptiſmum fluminis noſtris parvulis in utero morientibus, ob defectum parentum, ſeù culpabilem, ſeù inculpabilem, quod etſi falſum reputetur à me; tamen ideò à tanto Doctore dictum cenſeo, quia voluit ſubſtinere ſententiam de neceſſitate lavacri, &c. Quod autem pro me facit iſtud eſt, ſcilicet judicat Doctor Maignan hìc ſua 1.par.phil. ſac. non poſſe generalem illam Dei voluntatem ſalvādi omnes,& inſtitutionem baptiſmi utilem dici pro omnibus in caſu mortis puerulorum in utero; quo argumento, ego concluſum habui, inſtitutionem baptiſmi utilem eſſe ad delendum originale,dum explicui intelligendam eſſe pro baptiſmo, ſeù opere, ſeù voto ſuſcepto in caſibus expreſſis.

53. Addo attamen eadem ratione premi eos, qui in hac materia confugiunt ad cauſas naturales, quam eos, qui recurrunt ad defectum parentum inculpabilem, quod ultimum eſt aſſertum Maignani, ſaltem paſſim; & ideò dixi num.32. ſententiam recurrentem ad defectum culpabilem videri excipi poſſe ex Maignano, verè autem in Maignano apertè non continetur. Eadem quippè ratione premi, nam, ſi non ſalvatur utilis inſtitutio baptiſmi pro parvulis noſtris,occurrente objectione iſtorum confugiendo ad cauſas naturales, quæ necem intulerunt;neque ſalvatur, & ſubſiſtit recurrendo ad defectum. Etenim primò dicitur aliquod incredibile. Secundò defectus inculpabiles reputantur pro non defectibus, & ac ſi eſſent puræ naturæ defectus; Sicuti ergo Deus tenetur removere impedimenta naturalia, prohibentia baptiſmum, aliter Deus nollet ſalutem illius pueruli, & inſtitutio baptiſmi eſſet inutilis pro illo; Ita quoque tenetur removere eadem impedimenta, licet cum defectu voluntatis.

Nn 54. De-

54. Demùm spectata Dei bonitate, Christi redemptione, baptismi institutione, & omnibus benè perpensis circa generalem Dei prædestinationem, difficultas non solvitur; nam cur peribit infans ille, cui baptismus applicari non potest in utero, in quo ex hypothesi vitam claudit, si nec peccavit ipse, quo peccato originali mundaretur, nec parentes sunt in culpa, ut supponitur? Certè ex hoc optimè videretur Dei esse nō miserentis, nec misereri volentis, quod ille baptismo fraudetur, & per consequens institutionem baptismi non fuisse signanter, nempè pro omnibus illis, qui morientes materna intra claustra, Dei gratia per non baptismum privantur. Quid profectò refert, defectum præfuisse, aut non, si non est culpabilis? Semper viget argumentum illud, Deum nempè teneri omnes illas immaturas mortes differre, & quærere media extraordinaria ob finem salutis, sincerè volitum.

55. Confirmatur idipsum, nam quis audebit asserere, homines in hoc mundo esse positos, uti stipites, nisi amens; ergo operantur ex directione cognitionis quoad omnia, si operantur humano more, & modo; sed est impossibile scire omnes causas, omnes dispositiones secundum omnes circumstantias, quæ possunt nocumentum afferre proli; ergo Deus non potest attendere ad istos defectus, stante sincera voluntate de salute infantium. Item quidquid operentur, seù quoad poculenta, seù esculenta, & universaliter, dummodo non appareat prudenter periculum, non est eis imputandum quoad prolem, si proli noceat; nec id est à Deo miserente, ut de fide supponitur, attendendum, aliter nihil agere possent perciti metu Deum attendere eorum involuntarios, & inculpabiles defectus quoad salutem filiorum. Quid dicendum erit de eo, qui omne studium adhibet ad removendum periculum, quod non fugitur. Est ergo contra Dei voluntatem illam ab Apostolo promulgatam benignam salutis pro omni-

omnibus,& ſingulis hominibus, ſeù adultis, ſeù parvulis iſtorum theologorum via, cum objectionem non ſolvat.

56. Objicies; culpam requiri in defectu, ut teneatur conteri, & dolere de nocumento illato pueruło, non autem, ut ſalvis ſalvandis, puer ſubijci non poſſit baptiſmo. Reſpondeo, Deum ſincerè volentem aliquem finem per unicum medium teneri illud unicum medium conſtituere in actu veræ poſſibilitatis, ſi nulla hominis intercedit culpa; nam hæc ſola eſſe poteſt obex conſequendæ ſaluti; ergo, ſi baptiſmus eſt unicum medium ſalutis pro infantulis, iſtud curare debet divina benignitas, de qua jam conſtat, ut applicari poſsit, ſi nullus ex parte voluntatis creatæ, puta parentum, vel alterutrius adeſt culpæ obex; ergo quoad utrumque requiritur culpabilis, & vituperatione dignus defectus. Certè vellem ſcire ab adverſariis an adulti conſcientia invincibiliter erronea operantes peccent formaliter, & propriè, & Deus negat iſtis ſuam gratiam operando ex tali conſcientia. Nemo affirmativè reſpondebit; ergo, cur pro ſalute parvulorum aliter Deus ſegeret, cum non ſic ſe gerat pro adultorum ſalute. Primum clarum eſt ex D. Thoma de conſci: quæſt. 19. art. 6. in corpore: *Si autem ſit error, qui cauſat involuntarium, proveniens ex ignorantia alicujus circumſtantiæ abſque omni negligentia, tunc talis error rationis, vel conſcientiæ excuſat, ut voluntas concordans rationi erranti non ſit mala.* Et exemplum ponit in caſu, quo quis credat, aliquam mulierem ſubmiſſam eſſe ſuam uxorem, & ea petente debitum, velit eam agnoſcere, excuſatur voluntas ejus, ut non ſit mala. Secundum, quod dicebam infertur clarè ex eo; Si quippè adultus propriæ ſaluti non præjudicat invincibili ignorantia errans, ut in exemplo allato à D. Thoma; cur dicetur præjudicare ſaluti ſui filii? Reſtat igitur aſſerendum, baptiſmum eſſe utile medium, adhuc pro infantulis in caſu, hactenùs expreſſo eo modo, quo in ſuperioribus dictum eſt, & inferiùs objectionum facillima ſolutione liquidò conſtabit.

QVÆSITVM.

57. QVæres hic curiosus, an peccet uterum gestans aquam promptè penès se non habens,& mulier, quæ in desertum perrexit, ubi filius nascens defectu aquæ non poterit baptizari, quod est exemplum allatum à Maignano, dum dicit, voluntatem parentum semper præsupponi, licet inculpabilem, qua baptismus prohibetur, &c. Respondeo ego non obligari esse sollicitam de aquæ copia nisi, dum ei prudenter occurrit dubium de partu; Si autem nulla occurrit prudens notitia de imminenti partu,non tenetur;neque accusari potest de negligentia, nam secundum experientiam, quam habet de tot tantisque uterum gestantibus, & forsitàn etiam de seipsa, nulla conscientia ad rectè operandum esse modo dicto sollicitam,tenetur.Sic similiter de abeunte desertum: Si profectò tempore, quo potest probabiliter ibi partus doloribus angi, aut ratione temporis, à natura præfiniti, aut alia de causa, benè cognita, & quæ debuerit, atque potuerit cognosci, illùc pergit, illi est imputanda perditio pueri, dum defectu aquæ in deserto baptizari parvulus nequit; Et universaliter, dum dico, defectum debere esse culpabilem, quisque in individuis casibus potest respondere quæsito; Et hæc sat sint,quæ festinanter scripsi.

58. Ad principale rediens, non benè putat docere quis sententiam, licet difficultatibus scatentem, prætextu quod sit communis: Pejus agit si nostrum judicium reprobat eodem motivo,quod communi non subscribit. Circa hoc duo dico.Primum ex Navarro in manuali cap.27.num. 289.ubi sic ait: Non videtur una opinio appellanda communis ad effectum præjudicandi alteri eo solo,quod plures eam sequantur, tanquam oves, aliæ alias, &c.communiorem enim ad hoc existimarem illam,quam sex, vel septem

autho-

authores classici, rem ex professo tractantes assererent, quam probatam à quinquaginta, sola ferè authoritate priorum ductis. Opinio enim communis non ex numero opinantium, sed ex pondere authoritatis fit, & citat Ale: Ludo: Gomez, quin, subdit, & arbitror utramque ad hoc posse dici communem, quando utraque habet octo, vel decem assertores graves, & cum judicio eam deligentes; quo fit, ut non sit multum laudanda diligentia quorundam recentiorum inquirentium, utram teneant plures. . . . Alterum est, stante hac Navarri adnotatione, contraria opinio non debet dici communis ex multitudine præcisè spectata Doctorum sequentium. Nostra autem potiùs deberet dici æquè communis, nam spectatis rationibus, & utrinque perpensis difficultatibus; non est, cur adversariorum opinioni subscribam; præsertim, cum id quoque asserat, quod à me fusiùs pertractatur Eminentissimus Cardinalis Cajetanus locis supracitatis, Julius Syrenius Brixianus opere de Prædest. utcumque eam tetigit. Itidem non displicet Burgasio de irregul. item pag. 166. num. 16. Sanctis Patribus non refragatur, ut infra patebit evolvendo Augustinum, ex quo non videtur expressum contrarium, saltem, quod sciam. Adde ex regula Navarri loco citato num. 286. quando opinio pluribus fundamentis nititur quamvis satis apte dissolvi queant, eligenda est, nam ait cæteris paribus, funiculus duplex, aut triplex difficilius rumpitur; ergo cum nostra plures habeat rationes, quibus aptè responderi nequit; contraria verò salvis salvandis aptè dissolvitur, eo magis quia cætera non sunt paria, nam pro ipsa plures non sunt rationes, & plura fundamenta; nisi velis numerum Doctorum pro fundamento assignare, quod Navarro non placet, ut retuli sequitur, &c. Ratio autē adversariorū una est, & communis cōmunitate sequelæ, ut apud Authores quisque advertere potest; neque dici potest unā esse, & certam, nam, si hoc esset, deberet ostendi fons certitudinis, ad

minùs

minùs à posteriori: hìc autem non est S. Scriptura, ex hac enim solùm pro certo habetur juxta illud Joannis tertio: neminem salvari posse sine baptismo, non contempto juxta D. Augustinum, supra in præcedentibus relatum; existente, nimirum possibili, nam existente impossibili, inculpabiliter, votum reputatur pro opere, docet Magister Sententiarum lib. 4. dist. 17. & adulti per actum contritionis perfectæ salvari possunt sine suscepto baptismate, ut est omnium concors sententia. Certitudo sola hæc est, videlicet baptizatos salvari posse, & posito baptismo tunc adesse salutem: Non baptizatos autem, secluso contemptu, & seclusa culpa, non salvari, nec salvari posse, non est certum, imò in adultis falsum, nam salvari possunt per actum dilectionis Dei super omnia, &c. Non est unanimis Patrum consensus, imò plura adduxi testimonia ad rem meā ex Prospero discipulo D. Augustini, de cujus mente infra. Non est Conciliorum sanctio aliqua; quæ si esset, calamum cohibuissem; cohibuisset quoque doctissimus Cardinalis Cajetanus, Julius Syrenius Ordinis D. Hieronymi, qui scripsit anno 1580. & suum opus consecravit Summo Pontifici felicis mem. Gregorio XIII. ut memini, ni fallor, me legisse. Non est vulgaris sensus, nam vulgus attendere solùm debet ad ea, quæ pro certis habentur in ordine ad articulos fidei. V. g. vulgus credere debet in hostia consecrata non esse panem; Sapientibus verò committitur investigare quid sint ea, quæ ad sensum apparent. Vulgus tenetur scire, Deum esse trinum in personis, & unum in essentia; Solis Theologis tamen conceditur perscrutari mysterium istud. Sic vulgus, edoctus est circa ea, quæ suū statum concernunt; Populis quippè licet ea sola communicare, quæ certa sunt. Hinc, cum certum sit baptizatos non posse perire, si statim, nempè ante usum rationis decedant; Solùm istud sciunt, & hoc sufficienter didicerunt. An autem in casibus expressis possibile sit salvari, relinqui-

qui-

quitur Theologis, ſapientioribusque examinandum; Non ergo populares eſſe de hoc inſcios, arguit noſtram ſententiam eſſe falſam, aliter ſapientibus, & inſipientibus idem eſſet in ſciendo profectus. Cum ergo aliquis infans ſine baptiſmo moritur, vulgus, & homines rudes dubitant de illius ſalute; Iſtud autem dubium non naſcitur, niſi ex certitudine, qua certi ſunt, baptizatos non perire; & ex eo ſuboritur dubium, quod non baptizati nō ſalventur omnibus caſibus; At iſtud dubium ſolvi poteſt à ſapientibus probabilibus rationibus.

59. Quod, ſi dicas, vulgùm non ſolùm dubitare, verùm eſſe certum, quod non ſalventur infantes noſtri. Ego reſpondeo, hanc certitudinem non eſſe ex fide, quam meliùs habent ſapientes, quàm rudes, imò petitur principiū, nam præſens, quam peto ex capite vulgaris judicii certitudo fidei debet ſequi ad vulgi unanimem conſenſum, tanquam à ſigno, & à poſteriori; quod patet ex mea petitione, dum cœpi interrogare de fonte certitudinis. Adde dictum vulgare, non enim habere tantam authoritatem, ut ſit ſignum certitudinis fidei; hoc enim ſolùm conceditur unanimi conſenſui omnium Sanctorum Patrum. Dicam igitur, rudes, & doctos, ſapientes, eximios, & indoctos populares id ſentire, quod reſpectivè docuerunt, didicerunt, quod edocti ſunt, &c. Et univerſaliter, ut omnes comprehendam putant, & ego ſimul cum omnibus, baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſalutem, & eos, quos contingit, baptiſmo privari, non eſse ſalvos quoad judicandi certitudinem, nam poſse ſalvari eſt in probabili opinione. Pro certo non cōſtat, niſi velimus vocare certum id, quod. ſcholaſticè, & modo diſputativo, quandoque vocare contingit; hoc autem poſito omnes dubitant de ſalute parvuli ſine baptiſmo morientis; nam conſiderantes divinam miſericordiam dubii ſunt perierit nec ne? nam, cum ſolùm ſint certi, quod baptizati ſalventur, & hanc ſolùm

cer-

certitudinē omninò judicādi habeant, remanent fluctuantes, spectata Dei bonitate, an ille perierit. Etenim licet sint certi, quod debuerit perire, eo quia non fuit applicatum medium salutis, quod habent pro medio unico certo; In casu autem dubium occurrit, an alia via forsitàn Deus misereretur, quodque dubium audivi à multis rudibus, omnesque pie de Deo sentientes facere solent. Ecce ergo tota vulgi existimatio.

60. Posset autem aliquis contra me insurgere, nam in superioribus dictum est in hac materia esse suspendendum judicium, nec debere obstinata sententia asseri puerulos, sine baptismo decedentes in utero matris perire; At si hoc faciunt rudes, quid superaddunt sapientes, quid hac tota disputatione tota à me actum est? Ad quid tanta pugna? Quò tendit hactenùs initus conflictus?

61. Respondeo, dubium ex Navarro cap. 27. in manuali num. 279. sic describi: Dubitatio est cognitio duarum rerum contrariarum, neutram earum judicando veram, & dubietatem appellat titubationem. Pater Franciscus Palanco tom. de consc. quæst. 2. §. 1. Conscientia dubia est, quæ, nec determinatè dictat, hoc esse licitum, nec determinatè, quod sit illicitum, sed fluctuat inter utrumque; assignatque duplex dubii genus, aliud purè negativum, aliud positivum. Dubium negativum est, quando nullum est fundamentum, aut ratio pro ulla ex partibus contradictionis. Dubium positivum est, quando utrinque militant rationes, & fundamenta pro utraque parte contradictionis, estque id omnibus notum. His positis, dubium rudium est negativum, non positivum; Item adhùc, si esset positivum, latum discrimen à cognitione theologorum adest; Nam theologi, ut Cajetanus, Julius Syrenius, & alii, dubitatione etiam positiva deposita, judicant probabiliori fundamento, & adhærent uni parti, licet non sine formidine oppositæ. Ego ergo, suspendendum esse judicium

cium determinatè, asserui, imò in unam partem determinatè scholasticè. disputativè inclinari: Tota igitur adversæ sententiæ certitudo est certitudo probabilitatis; Nostra autem majori gaudet probabilitate, si spectentur omnia salvanda; Si Christi redemptio, mors, &c. considerentur qui dixit: Ego veni, ut vitam habeant, & abundantiùs habeant, objectionum solutio facillima, Dei bonitas magis commendanda, & similia.

62. Dices contra id, quod supra dicebam, scilicet populis non licere communicare, nisi, quæ certa sunt; ergo non licebit nostram insinuare doctrinam de baptismate. Respondeo negando consequentiam. Antecedens enim, ut suo loco patet dictum fuit ad insiuuandum, populum debere instrui secundum ea, quæ suum statum concernunt: Disputare, & speculari datum est eximiis in Ecclesia Dei, non iis, qui de vulgo sunt, hocque sensu non licere, &c. Cæterùm, si instruantur de nostra sententia, benè erit, quatenus id faciunt, quod in beneficium prolis redundare potest, & optimum cōsilium erit consulere matres baptismi votum pro filiis, in utero periclitantibus elicere. Indè bonum sperari solummodo potest; ut enim inquit S. Gregorius Magnus, scribēs ad Richaredum Regem: *Adversitas, quæ bonis votis obiicitur, probatio virtutis est, non judicium reprobationis*; Et S. Leo Papa: *Misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire*. Ex occasione igitur hìc, ne tempus expectem, ut omnis postulatio, quæ fieri posset resolvatur, subnecto sequentem doctrinam.

Mulieri, cui hæc opinio fuerit probabilior de baptismo in voto suscepto, &c. esse obligationem illum casu necessitatis inculpabilis applicandi.

63. MUlieres de nostra sententia instructas, teneri de consilio ad vovendum baptisma

pro filiis, in utero periclitantibus, passim ex dictis colligitur. Nunc autem addo, mulierem, cui hæc opinio fuerit firma, & probabilior alicujus gravis viri scientia,& cōscientia eximii authoritate,strictè teneri sub pœna peccati læthalis ad vovendum, &c.in casu, &c. Aliquis dicere posset, hanc quæstionem esse scholasticam, theologicam, speculativam, aut theologiam sacramentalem, ideoque non pertinere ad theologiam moralem, & scientiam practicam; indè consequens ex dicta quæstione non formari conscientiam circa agibilia. Sed immeritò sic diceret; etenim,licet nostra disputatio non sit moralis,nec ad mores pertineat, sed potiùs ad perscrutandam veritatem, & intelligentiam necessitatis baptismatis; tamen exindè locus suppeditatur theologo morali examinare, an mulier, uterum gestans, teneatur ex præcepto vovere baptismum in casu, &c. Ratio est evidens, nam dato, quod ex Theologia scholastica fuerit conclusum posse in voto puerulum salvare in casu, &c. & hanc opinionem aliqua mulier authoritate, ut dixi, sapientis ingestam firmiter retineat; statim occurrit theologia moralis,quæ versatur circa agibilia in communi,& in particulari,ad examinandum quid sit agendum in casu pueruli, &c.sit ne licitum non vovere baptisma aut illicitum; sicuti postquam cognoverimus, baptismum esse institutum ad delendum originale, statim concluditur esse inexcusabiles à peccato parentes, negligentes dare baptismum puerulo,ut suppono, periclitanti; ità optimè theologus moralis poterit instituere quæstionem, an peccat mulier, dum videns suum filium in utero periculum vitæ facere, negligit pro illo vovere baptisma; cujus quæstionis ansam accipit à Theologo scholastico, nam, præsupposita doctrina, quod parentes, negligentes salutem filiorum in casa urgentis periculi peccant; illicò videntur etiam peccare, posita doctrina de baptismo in voto, hunc contemnentes, & acceptata ab operante.

64. Dico

64. Dico ergo ad quæstionem, mulierem teneri, ut proposui,&c.Ratio est manifesta:Operari contra propriam conscientiam, peccatum est; Sed mulier, cui nostra opinio est probabilior ex suppositione de baptizandis pueris in voto,in casu, &c. negligens, &c. operatur contra propriam conscientiam, & judicium practicum; ergo,&c.

65. Cum autem eò mens mea dirigatur, ut ostendam non esse obstinatè asserendum, parvulos, in utero decedentes sine baptismo, omni remedio esse ad salutem destitutos, & consequenter perire; idcircò mulieres consulendæ sunt, de voto agendo in casibus expressis. Si verò aliqua fuerit hac doctrina instructa à viro probo, sapienti, cui fidit, & firmiter hanc opinionem eligit, aut electam accipit, certè operabitur contra propriam conscientiam, si non operabitur juxta eam; Et his paucis puto, sufficienter me explicuisse.

Quid autem circa hoc apud Augustinum habeatur, inquirendum est, ejusque verba expendenda remanent.

Exploratur mens D. Augustini.

66. Quid circa hoc ex Augustino dicendum; puto, nullam rationem ex ipso adduci posse, nec in favorem, nec in contrarium; cum tunc suo tempore hoc non fuerit disputatum tota quippè S.Augustini industria eò directa fuit ad oppugnandos Cælestium, & Pelagium, docentes omnes pueros negativè esse aptos regno Dei; pro causa assignantes, ipsos non contrahere peccatum originale, quod est hæreticum.

67. Indirectè verò, & veluti præsuppositivè, putat Bellarminus, Augustinum esse contrarium, nam de Sacram.baptis.lib.1. inquit, quod,qui alia remedia conantur invenire pro parvulis præter baptismum pugnant cum Evangelio, Conciliis, & Patribus; nam, subdit, ut August.

epist.28. non alia de causa festinatur in Ecclesia, & curritur cum infantibus periclitantibus ad baptismum, nisi quia constat, nullum aliud esse remedium. Bellarminus autem debuisset prius probare, Cajetanum, cum quo ego fusiori calamo sentio, cogitasse aliud remedium præter baptismum, quod nunquam probavit, quia probare non poterat. Etenim ex iisdem verbis Augustini, non probatur, baptismum in voto non sufficere in casu necessitatis inculpatæ; sed potiùs conditio legitima baptismi in voto exprimitur, atque necessaria, ut ex dictis, & dicendis cōstat; nec profectò ego non cogito, aut non cogitavit Cajetanus(ut per scomma dicit)curam infantium magis pertinere ad Deum, quam ad nos. Imò quia ex articulis fidei, & principiis theologiæ novimus talem,& tantam esse curam apud Deum; ideò ex vi eorumdem principiorum, putamus non esse absurdum, si ita Deus voluerit salvare infantes immatura morte præventos in utero. Sed videamus per ordinem omnia Augustini dicta, quotquot colligere potui.

68. Aug. epist.28. ut mox supra: *Non alia de causa festinatur in Ecclesia, & curritur cum infantibus periclitantibus ad baptismum; nisi quia constat, nullum aliud esse remedium; ergo.*

Epist.23. *Non enim scriptum est; nisi quis renatus fuerit ex parentum voluntate, aut ex offerentium, vel ministrantium fide;sed nisi quis renatus fuerit ex aqua,& Spiritu Sancto; ergo Aug. clarè contradicit.*

Tomo 8.fol.102.*Cum noverimus ex baptismo Christi solvi peccata,& ad remissionem peccatorum valere,non ob aliud cum infantibus currunt Matres, nisi, ut solvatur propago peccati, ergo*

Tom.7. pag.*123.* Cur aliqui infantes baptizantur; Alii non, ait: *hæc gratia cur ad illum veniat, ad illum non veniat,occulta esse causa potest,injusta non potest,nunquid enim*

ini-

iniquitas apud Deum? Abſit.

Tom.7.de bono perſev.pag.262.*Quid dicam, quod parvulus aliquando antequam illi per miniſterium baptizantis ſuccurri poſſit expirat? Plerumque enim feſtinantibus parentibus, & paratis miniſtris, ut baptiſmus parvulo detur, Deo tamen nolente, non datur, qui eum parvulum in hac vita non tenuit, ut daretur.*

Tom.10. pag.63. Quare Dominus permittat baptizari unum ex infantibus,& alium ante baptiſmum ſuffocari refert ad ſecretam Dei voluntatem.

69. Hæc omnia ſunt Auguſtini dicta, quæ præſentem concernere poſse videntur materiam, in quibus prima fronte manifeſtatur, contrarium eſse D. Auguſtini conſilium. At, lector, ex eis, quæ mox dicam, cognoſcet, quæ, & qualis fuerit S. Doctoris mens, qualis finis, qui ſcopus.

Primò ad id quod ait Auguſtinus epiſt.28.

70. DIco mihi nec vel minimum obeſse;Certè baptiſmus non eſt omittendus, ut ex eodem doctore Aug. ſupra prop.2. probatum eſt: Hinc optima de cauſa matres cum infantibus currunt,&c. quia baptiſmus eſt neceſsarius. Mea tamen opinio hìc non continetur; loquor enim de morientibus in utero. Quod, ſi velis extendere ad morientes inculpatè extra uterum; tunc quippè, ſi verè vovent parentes, ad ſalvandam, & verificandam conditionem, & qualitatem iſtius voti, debent omnem diligentiam adhibere,ut ad baptiſmum perveniatur ſicque verum eſt, quod non alia de cauſa feſtinatur in Eccleſia, & curritur cum infantibus periclitantibus ad baptiſmum,niſi quia conſtat nullum aliud eſse remedium.

Ad Epiſt.23.

71. II, qui tale mentis vitium habent, ut ſtatim id amplexantur, quod primò objicitur, ducuntur-

turque à prima rerum apparentia, certè hoc Augustini testimonium adversari ratum habent; Sed si Augustini doctrina ex suo scopo examinatur, illicò initio epistolæ apparet ad omne aliud inservire posse, quam ad objiciendū nobis. Ibi enim respondet Augustinus Bonifacio Episcopo, docens qui fiat, ut infantibus in baptismo prosit parentum fides, cum non noceat illis parentum impietas; & ut clarè totum id pateat, exscribo ejus verba adamussim.

„ 72. Quæris à me, utrùm parentes baptizatis parvulis
„ suis noceant, cum eos dæmoniorum sacrificiis sanare co-
„ nantur, etsi non nocent, quomodò eis prosit, cùm bapti-
„ zantur parentum fides, quorum eis non potest obesse per-
„ fidia. Ubi respondeo, tantam illius Sacramenti, hoc est ba-
„ ptismi salutaris esse virtutem in sancta compage Corpo-
„ ris Christi, ut semel generatus per aliorum carnalem vo-
„ luptatem cum semel regeneratus fuerit per aliorum spiri-
„ talem voluntatem, deinceps non possit vinculo alienæ ini-
„ quitatis obstringi, cui nulla sua voluntate consentit, &
„ anima enim patris mea est, inquit, & anima filii mea est :
„ Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: non autem peccat
„ ipsa, cum parentes ei omninò nescienti, vel quilibet alius
„ adhibet sacrilegia dæmoniorum; sed ideò ex Adam traxit,
„ quod Sacramenti illius gratia solveretur, quia nondum
„ erat anima separatim vivens, idest altera anima, de qua
„ diceretur, & anima patris mea est, & anima filii mea est.
„ Jam itaque, cum homo in seipso est ab eo, qui genuit alter
„ effectus peccato alterius sine sua consensione non tenetur
„ obnoxius. Traxit ergo reatum, quia unus erat cum illo,
„ & in illo, à quo traxit, quando, quod traxit admixtum est;
„ non autem trahit alter ab altero, quando sua unoquoque
„ propria vita vivente jam est; undè dicatur Anima, quæ
„ peccaverit, ipsa morietur; Ut autem possit regenerari per
„ officium voluntatis alienæ, cum offertur consecrandus,
„ facit hoc unus spiritus, ex quo regeneratur oblatus; non
enim

„ enim scriptum est, nisi quis renatus fuerit ex parentum
„ voluntate, aut ex offerentium, vel ministrantium fide, sed
„ nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu. Aqua igitur
„ exhibens forinsecùs Sacramentum gratiæ, & spiritus ope-
„ rans intrinsecùs beneficium gratiæ, solvens vinculum
„ culpæ reconcilians bonum naturæ regenerant hominem
„ in uno Christo ex uno Adam generatum; Regenerans er-
„ go spiritus in majoribus offerentibus, & parvulo oblato,
„ renatoque communis est; ideò per hanc societatem unius,
„ ejusdemque spiritus prodest offerentium voluntas parvu-
„ lo oblato. Quando autem in parvulum majores peccant
„ offerentes eum, atque obligare conantes dæmonum sacri-
„ legis vinculis, non est anima utrorumque communis, ut
„ etiam culpam possint habere communem; Non enim sic
„ communicatur culpa per alterius voluntatem, quemad-
„ modùm communicatur gratia per Spiritus Sancti unita-
„ tem. Potest enim, & in hoc, & in illo homine esse unus
„ Spiritus Sanctus, etiamsi invicem nesciant, per quem sit
„ utriusque gratia communis; non autem potest spiritus ho-
„ minis esse & hujus, & illius, per quem peccante altero, &
„ altero non peccante; sit tamen culpa communis; ac per
„ hoc potest parvulus semel ex parentum carne generatus
„ Dei spiritu regenerari, ut ex illis obligatio contracta sol-
„ vatur; non potest autem semel Dei spiritu regeneratus ex
„ parentum carne regenerari, ut obligatio, quæ soluta est
„ iterum contrahatur. Constat igitur, quæ fuerit mens D. Au-
„ gustini, ut vel ullum verbum addere non cogar.

Ad fol. 102. tom. 8.

73. EX iisdem Augustini verbis, cuique manifestũ nullam pati difficultatem expositam nostram doctrinam. Ego enim dixi ex fide divina necessarium esse ad salutem lavacrum regenerationis, & ex Augustino

proba-

probavi non esse omittendum, adeoque necessarium, & ex Magistro sententiarum retuli, votum reputari pro opere, ubi necessitas opus exclusit; Consequenter matres, etsi voventes pro filiis baptisma periclitantibus, atque eos offerentes, tamen manum operi admovere necesse est, aliter, quod flagranter exoptant exequi non curarent; in quo est colluctatio; ideoque matres cum infantibus, ideò currunt, ut solvatur propago peccati. Manifestum est igitur, nec mentem, nec verba Doctoris nostræ sententiæ refragari. Finis ejus erat scribere contra Pelagium, negantem originale, contractum à posteris. Verba nihil aliud sonant, quàm originale tolli per baptismũ, & ideò currũt matres ad baptismum cum filiis, ut à peccato solvantur, quod verissimum est; nam positis in rerum natura filiis, & ab utero exclusis, si matres desides sunt pro illis baptizandis, nequit peccatum dissolvi, quatenus tunc nonnisi baptismate peccati propago dissolvi potest. Ego verò loquor de morientibus in utero; Sicque dictum Augustini non facit ad rem; nam in hac hypothesi non verificatur, nec verificari potest, matres cum filiis currere, cum adhùc istos non suppono de utero exclusos.

Ad fol. 123. tom. 7.

74. Dico primò, non ideò, quia Augustinus causam refundit ad Dei voluntatem, sequitur, infantes morientes in utero ad salutem auxilio omni esse destitutos; sed loquitur de iis, quorum jam natorum unus baptizatur, alius non; cum tamen omnes baptizari possibile erat; Cur autem unus baptismo tingitur; alius autem ad baptisma non pervenit? Assignat secretam Dei voluntatem, sed justam. Quod si universaliter velis locutum fuisse Augustinum, quid ni? Dico secundò locutum esse Sanctum Doctorem secundum principia certa, & infalli-
bi-

bilia; nam infallibile est, infantes per baptismum renasci; sicque, dum dicit Dei esse unum baptizari; alium non; & consequenter unum salvari gratia baptismatis, alium non salvari, loquitur præcisè de baptismo, ut sensus fert communis, quod ego supra notavi, in secundo notabili circa communitatem opinandi, præscindendo ab eo, quod potest dici ab aliis. Dico 3. meritò ab Augustino fuisse sic semper responsum; Cum enim ageret contra Pelagium, volentem dari salutem, & gratiam iis, qui viribus naturæ vellent; non dari iis, qui nollent, Augustinus exemplo parvulorum id efficaciter refellit, nam parvuli non possunt uti arbitrio, nec meritum præcedit; Cur ergo baptismum non accipiunt, nisi quia (respondet) noluit Deus, & hoc sufficit refutando Pelagio. Alia, quæ dici possunt de hac causa parvulorum non pertinebant ad Augustini scopum. Item ad sensum germanum litteræ dicere possum, quod, Deo volente, alii suscipiunt baptismum; Deo nolente alii non suscipiunt, idest aliis Deus vitam produxit, aliis noluit vitam producere, prorogare, quod ultrò concedo; Si enim aliter intelligeretur, sequi deberet, Deum alios reprobasse ex se antecedenter, alios elegisse, quod est falsum.

75. Non ergo Augustinus (ut benè occasione simili notat Cardinalis Sfondratus de prædest. pag. 96.) voluit aliis libertatem adimere ea omnia dicendi, quæ deinceps opportuna viderentur. Quamvis nemo meliùs de gratia,& contra Pelagium Augustino scripserit; non scripsit tamen omnia, quippè haud necessaria, Calvino nec dum exorto, & hominis arbitrium, Deique bonitatem impugnante; nam aliis armis opus est alio hoste, belloque instantibus. S. Doctor pugnavit pro gratia contra Pelagium,& pro libertate contra Manicheos. Augustino contra Pelagium sufficit exemplum parvulorum: quo posito, non excludit alia, quæ dici possunt, &, quæ fortasè dixisset, si se exhi-

buisset occasio circa causam parvulorum. Sequenti solutione meliùs patebit quid Augustinus docuerit.

Ad pag. 262. tom. 7. de bono perseverantiæ.

76. ARgumentum desumptum ex hoc Augustini loco, cum nimis probet, nihil probat. Plures namque utuntur ad probandum, Deum velle aliquos ex se excludere à regno, ut de facto pro objectione affert hunc textum Doctor Maignan. in sua 1. part. phil. sac. cap. 14. prop. 12. n. 12. Si ergo non magis unum, quàm aliud ex dicto loco infertur, sequitur vitium esse illationis, & argumenti adversariorum ex recensito D. Aug. dicto.

77. Dico igitur verum esse, quod festinantibus parentibus, & paratis ministris, ut baptismus detur parvulo, Deo tamen nolente, non datur. Quare? Ex eodem Augustino stat responsio; qui eum parvulum in hac vita non tenuit, ut daretur; scilicet noluit Deus vitam prorogare infanti, & causas removere inferentes mortem, usquequò per baptismum succurri posset à ministris: In hoc quippè solùm ex Aug. coarctatur divina voluntas, ut patet, textum legenti: Non per hoc autem, quidquid posset deinceps dici de salute illorum parvulorum, omnis adimitur libertas dicendi; ergo, quia Deus ex se ab æterno voluit salvum facere illum puerulum (nam non aliter deest salus ex parte Dei, quàm ex eo, quod noluit vitam prorogare) & pro eo instituit baptismum per Christum Redemptorem; Aliundè, ut dictum est, noluit causas removere impedientes baptisma; ergo, aut noluit illum salvum fieri, quod non est dicendum, aut, si voluit, ut est certissimum, voluit per voluntatem alterius in proposito, casu necessitatis urgente: Et, licet id Aug. non dixerit, nec tamen negavit; ergo non est dicendum nostram doctrinam repugnare Augustino, ut dixit Bellarminus; nam locus ab authoritate debet esse positivus, non negativus.

78. In-

78. Instabis: Augustinus necessariò præsupposuit, puerulum non baptizatum perire; licet ministri, & parentes festinent eum baptizare; nam sic ait: Quid dicam, quod parvulus aliquando, antequam illi per ministerium baptizantis succurri possit, expirat? Ergo supponit, non posse succurri, nisi per baptismum; ergo, qui non baptizantur; quatenus expirant, antequam per ministerium baptizantis succurri possit, sunt à salute exclusi.

79. Respondeo primò, locum Augustini non esse ad rem nostram; Imò mirè mihi favere, nam, ut patet lectori, tùm in antecedentibus, tùm in iis, quæ inferiùs dicam, præsertim ad objectionem quartam, tunc votum juvare potest, quando opus excluditur necessitate; & tunc cognoscitur verè vovisse matrem, quando opus necessitate non exclusum ab ea fuit; quod fuit mihi notandum, tùm ad plures objectiones refellendas; tum ad legitimam voti cōditionem explicandam. S. Doctor loquitur de parvulis natis, quibus per ministerium baptizantis paratis, ut ait, ministris, & festinantibus parentibus succurri non potest, antequam expirent. Ego autem loquor de morientibus in utero: Undè constat, concedendum esse totum argumentum, nam ultrò concedo de natis, & ab utero exclusis verum esse, non posse succurri, nisi per baptismum.

80. Respondeo 2. Augustinum impugnare Pelagianos ex hoc capite, scilicet, quod gratia gratis à Deo datur, cui datur, & ideò gratia; & cum Pelagiani in causa parvulorum recurrissent ad opera bona, sub quibus in ætate activa prævisi sunt à Deo, dicebant, aliquos baptizari ob opera bona, prævisa in ætate activa; Alios verò gratia baptismi privari ob opera mala, quæ fecissent, si ad ætatem activam pervenissent: Eos debellat Augustinus. semper demonstrans, gratiam gratis dari, cui datur, ideoque gratiam; & non obstante parentum bona voluntate, & meritis, non datur baptismus, quasi gratia sit ex meritis. Id

enim solùm oportebat Augustino,& de hoc erat bellum contra Pelagianos.

81. Sed, ut innotescat quid velit loco citato Augustinus, legendus est liber 2. de prædest. Sanctorum, qui est de bono persev. Ibi enim contra Pelagianos probat, gratiam Dei non secundum merita nostra dari; Sic quippè ait immediatè ante cap. 12. Conficitur itaque gratiam Dei non secundum merita accipientium dari, sed secundum placitum voluntatis ejus in laudem, & gloriam ipsius gratiæ ejus, ut qui gloriatur, nullo modo in seipso, sed in Domino glorietur, qui hominibus dat, quibus vult, quoniam misericors est, quod, etsi non det, justus est, & non dat, quibus non vult, ut notas faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ. Dando enim quibusdam, quod non merentur, profectò gratuitam, & per hoc veram suam gratiam esse voluit. Non omnibus dando, quid omnes merentur ostendit. Bonus in beneficio certorum, justus in supplicio cæterorum; & bonus in omnibus, quoniam bonum est, cum debitum redditur; & justus in omnibus, quoniam justum est, cum debitum sine cujusque fraude donatur. Defenditur autem sine meritis Dei gratia, idest vera gratia, etiamsi parvuli baptizati, sicut Pelagiani sentiunt, non eruuntur de potestate tenebrarum, quia nulli peccato, sicut putant, tenentur obnoxii, sed tantùm in regnum Domini transferuntur: Etiam sic enim sine ullis bonis meritis datur eis regnum, quibus datur; & sine ullis malis meritis non datur eis, quibus non datur. Quod adversos eosdem pelagianos dicere solemus, quando nobis objiciunt, quod fato tribuamus Dei gratiam, dicendo, eam secundum merita nostra dari; Ipsi verò potiùs, Dei gratiam fato in parvulis tribuunt, qui dicunt fatum esse, ubi meritum non est; Nulla quippè merita, etiam secundum ipsos Pelagianos, possunt in parvulis inveniri; cur alii eorum mittantur in regnum, alii alienentur à regno;

sicut

" sicut autem nunc, ut ostenderem, gratiam Dei non secun-
" dum merita nostra dari, secundum utrumque sensum hoc
" defendere malui: Et secundum nostrum scilicet, qui ob-
" strictos originali peccato parvulos dicimus; & secundum
" Pelagianorum sensum, qui originale esse peccatum ne-
" gant: Nec tamen ideò mihi est ambigendum habere par-
" vulos, quod eis dimittat, qui salvum facit populum suum
" à peccatis eorum: Ita, & in 3. lib. de libero arbit. secun-
" dum utrumque sensum restiti Manicheis, sive supplicia,
" sive primordia naturæ sint ignorantia, & difficultas, sine
" quibus nullus homo nascitur, & tamen unum horum te-
" neo. Ibi quoque à me satis evidenter expressum est, quod
" non sit ista natura instituti hominis, sed pœna damnati.
" Frustra itaque mihi de illius libri mei vetustate præscri-
" bitur, ne agam causam, sicut debeo agere parvulorum,
" & inde gratiam Dei non secundum merita hominum da-
" ri perspicuæ veritatis luce convincam. Si enim quando
" libros de libero arbitrio laicus Romæ cœpi, & in Aphri-
" ca Presbyter explicavi, adhùc de damnatione infantium
" non renascentium, & de renascentium dubitarem libe-
" ratione: Nemo, ut opinor, est tàm injustus, atque invi-
" dus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubita-
" tione remanendum mihi esse judicaret. Cum verò re-
" ctiùs possit intelligi non me propterea de hac re dubitas-
" se credi oportere, quia contra quos mea dirigebatur in-
" tentio, sic mihi visi sunt refellendi, ut, sive pœna esset
" peccati originalis in parvulis, quod veritas habet; sive
" non esset, quod nonnulli errantes opinantur, nullo modo
" tamen, quam Manicheorum error inducit, duarum natu-
" rarum boni scilicet, & mali permixtio crederetur. Absit
" ut causam parvulorum sic relinquamus, ut esse nobis di-
" camus incertum, utrum in Christo regenerati, si morian-
" tur parvuli transeant in æternam salutem; non regenera-
" ti autem transeāt in mortem secundam, quoniam quidem

scri-

,, scriptum est; per unum hominem peccatum intravit in
,, Mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homi-
,, nes transiit; aliter rectè intelligi non potest: Nec à morte
,, perpetua, quæ justissimè est retributa peccato, liberat
,, quemquam pusillorum, atque magnorum, nisi ille, qui
,, propter remittenda, & originalia, & propria nostra pec-
,, cata mortuus est sine suo ullo originali, pro priore pecca-
,, to. Sed, quare illos potiùs, quàm illos? Iterùm, atque
,, iterum dicimus, nec nos piget. O homo, tù quis es, qui
,, respondeas Deo. Inscrutabilia sunt judicia ejus, & inve-
,, stigabiles viæ ejus; & hoc adjiciamus, altiora te, ne quæ-
,, sieris, & fortiora te, ne scrutatus fueris. Videtis ne cha-
,, rissimi, quam sit absurdum, & à fidei sanitate, atque sin-
,, ceritate veritatis alienum, ut dicamus parvulos mortuos
,, secundum ea judicari, quæ præsciti sunt facturi esse, si vi-
,, verent? In hanc autem sententiam, quam certè omnis sen-
,, sus humanus, quantalacumque ratione sub nixus maxi-
,, meque Christianus exhorret, ire compulsi sunt, qui sic à
,, Pelagianorum errore alieni esse voluerunt, ut tamen gra-
,, tiam Dei per Jesum Christum, Dominum nostrum, quæ
,, nobis una post lapsum primi hominis, in quo omnes ce-
,, cidimus, subvenitur, secundum merita nostra dari, sibi
,, adhuc existiment esse credendum; & disputatione insu-
,, per proferendum. Quod ipse Pelagius ante orientales
,, Episcopos judices damnationis suæ timore damnavit.
,, Hoc autem, si non dicatur de mortuorum scilicet operi-
,, bus, quæ facturi erant, si viverent, bonis, aut malis, ac
,, per hoc nullis, & in ipsa Dei præscientia non futuris: Hoc
,, ergo, si non dicatur, quod cernitis, quanto errore dica-
,, tur, quid restabit, nisi, ut gratiam Dei, non secundum
,, merita nostra dari, quod contra hæresim pelagianam ca-
,, tholica defendit Ecclesia, remota contentionis caligine,
,, fateamur; atque id maximè in parvulis evidentiore ve-
,, ritate cernamus; neque enim fato cogitur Deus illis in-
fanti-

„ fantibus subvenire; illis autem non subvenire, cum sit „ utrisque causa communis: Aut res humanas in parvulis, „ non divina providentia, sed fortuitis agi casibus opinabimur, cum rationales, vel damnandæ, vel liberandæ sint „ animæ, quandoquidem nec passer cadit in terram sine „ voluntate Patris nostri, qui in Cœlis est: aut parentum „ negligentiæ sic tribuendum est, quod parvuli sine baptismo moriuntur, ut nihil ibi agant superna judicia: tanquam ipsi, qui hoc modo malè moriuntur parentes sibi „ negligentes voluntate propria, de quibus nascerentur, „ elegerint. Quid dicam, quod parvulus aliquando, antequam illi per ministerium baptizantis succurri possit, expirat? Plerumque enim festinantibus parentibus, & paratis ministris, ut baptismus parvulo detur, Deo tamen „ nolente non datur, qui eum parvulum in hac vita non tenuit, ut daretur.

82. Ex toto isto D. Augustini discursu, & fine constat non aliud intendisse, quàm demonstrare gratiam Dei non secundum merita dari, quod, ut evidentiore veritate cernatur affert exemplum parvulorum, nam isti nequeunt habere bona, vel mala merita, & consequenter gratia baptismatis non datur his ob mala merita, & datur aliis ob bona merita; nec ob opera bona, aut mala, quæ fecissent, si vixissent: Hoc enim dicit exhorrere quamlibet autem præsertim Christianam, nam futura conditionata non sunt judicanda. Item asserit, non cogi Deum fato illis subvenire, istis non, cum sit utrisque causa communis; Nec res humanæ in parvulis fortuitis casibus, & non providentia aguntur; nec parentum negligentiæ tribuendum est, nam etiam parentibus volentibus, & paratis ministris baptismus quandoque non confertur. Undè concludit Augustinus, gratiam Dei non dari secundum merita: Non est enim malum meritum in puerulo, quasi ipse elegerit nasci à parentibus negligentibus. Ideò subdit Augustinus,

quid

quid dicam, quod, paratis ministris, antequam, succurratur expirat? Quasi dicat, discussis omnibus capitibus superest concludendum, gratiam Dei non dari secundum merita; sed gratis, & sine ullis bonis meritis datur eis regnum, quibus datur, & sine ullis malis meritis non datur eis, quibus non datur, loquendo in causa parvulorum.

83. Ex his ergo Augustini dictis in duobus libris de Prædestinat. Sanctorum, quos scimus scripsisse contra Pelagianos, & Semipelagianos, nihil concludi potest contra nostram, quam possibiliter assumpsimus defendendam, opinionem; Ego enim primas ferre non audeo super parvulorum causa, quamquam hæc meditatus fuerim, antequam Cajetanum incurrissem, prima quædam lumina Julio Syrenio debens, ut in superioribus retuli. Solùm igitur patet evidentiore veritate, ut S. Doctor inquit, in parvulis, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, aliter non gratia, sed debitum, ut pluries Apostolus.

84. Neque in verbis, si expenduntur, dici potest Augustinum mihi obesse, nam loquitur, ut patet de infantibus, jam utero exclusis; de quibus solùm verificatur, quod, paratis ministris, & festinantibus parentibus, ut baptismus detur, antequam eis detur, expirant. Ego verò loquor de iis, quorum vitæ initium, & finis materna intra viscera conficitur, inculpabiliter ex parte parentum, seù generaliter ex parte voluntatis creatæ.

85. Prima facie, quod fertur posse deduci istud est, scilicet Deum nolle salvare aliquos parvulos, morientes, videlicet, sine baptismo. At hoc neque colligitur; nam etsi gratia baptismi, cui confertur, gratis confertur; & cui non confertur, gratis quoque non confertur; nam non ob ullum malum meritum; tamen intelligendum est germano sensu, qui ex eodem Doctore habetur apertè. Sensus D. Augustini est, aliquos parvulos non baptizari, & mori, Deo volente, idest, vitam non protogante; non quod

Deus

Deus ex ſe ſecundum placitum ſuæ voluntatis noluerit illos ſalvare; nam, ut ait S.Leo Papa, ſicut nullum à reatu liberum reperit, ita pro liberandis omnibus venit Chriſtus; ſed quia ex ſe vitam pueruli non vult prorogare, nec cauſas impedire; quo modo optimè dicimus, Deum nolle, non quidem ſalutem, ſed vitæ prorogationem; Undè, cui non conceditur gratia vitæ prorogatæ, non deeſt ſalus ex parte Dei, qui adhùc illum vult ſalvum fieri per baptismum; & ut reſpondeam pro omnibus, dico ſic. Vel parvulorum prædeſtinatio dicitur efficax antecedens, ut etiam adultorum; & hoc modo collatio baptismi in facto eſt gratia ſpecialis; & cui non confertur, non conceditur hæc gratia ſpecialis, ſcilicet, baptismus in actu applicatus, & ſolummodò ſunt parvuli iſti comprehenſi voluntate generali per media ſufficientia, quatenus applicabilis eſt baptismus, licet non applicetur. Vel non admittitur prædeſtinatio ſpecialis efficax abſoluta antecedens parvulorum, in qua ſententia perſto; & ſic collatio baptismi his v. g. non eſt gratia ſpecialis ex intentione ſpeciali ſalutis pro his; ſed eſt gratia prorogationis vitæ pro his; nam aliis v.g. non ſubvenitur per baptismum, Deo vitam non prorogante. Secundum autem utrumque ſenſum; falſum eſt, Deum illos ex ſe voluntate ſua reprobaſſe; nam in prima ſententia, etſi pro iis, qui benè, ſcilicet, cum baptismo moriuntur adſit ſpeciale decretum; non tamen adeſt voluntas divina ex ſe, quaſi ſecundum ejus beneplacitum excludendi eos, qui abſque baptismo moriuntur; nec ab aſſertoribus primæ ſententiæ dicitur; nec ex Auguſtino colligitur. In ſecunda opinione à fortiori neque id dicitur. Abſolutè autem ex verbis Auguſtini, non infertur, niſi eſſe divinum judicium, vitam pueri non prorogari, quouſque poſſit baptizari in facto, neque aliud deducitur. Legenti textum ad literam patet.

86. Ut quid annotem circa Auguſtinum, videtur

suam doctrinam contradicere communi responsioni, quam passim apud Authores legimus, & in scholis audimus, & supra retuli, nimirum, quod baptismus parvulo daretur, si parentes non fuissent negligentes; si temperatè vixissent; si piè vitam duxissent; Sic enim potuissent, ut ajūt, impetrare baptismi Sacramentum puerulo. Augustinus quippè id expresè negat, & solùm dicit in istis casibus agere superna judicia, &, Deo volente, datur, cui datur; ergo Augustini authoritatem possem pro me assumere ad refellendam illam communem responsionem; quid responderent authores, apud quos legitur recensita responsio in causa parvulorum: pari jure profectò credant, posse à me responderi. At puto non facere ad rem, nec contra me, nec ipsos objectionem, ex Augustino desumptam; solùm dicamus voluisse insinuare contra Pelagianos, & Semipelagianos, gratiam Dei non dari secundum merita nostra.

87. Si quis adhùc anceps hærebit, an per hæc verba Augustini præcludatur meæ sententiæ semita. Dico, in dictis verbis Augustini me non prætendere meam contineri sententiam, cum nullum verbum de hac re faciat. Sed firmiter assero contrarium non includi; tùm quia loquitur de natis in communi acceptione; tùm quia disputans contra Pelagianos, & Semipelagianos, assumit principia certa, & indubitata; de eo autem, quod mea opinio adstruit, mentionem non facit, nec vel minimum; tùm quia non intelligitur præclusum opinioni de applicatione baptismi in alieno voto parvulis in utero morientibus ex hoc, quod Augustinus, licet alio scopo disputans protulit inter alia verba hæc, scilicet: Quid dicam, quod parvulus aliquando antequam illi per ministerium baptizantis succurri possit, expirat? Plerumque enim festinantibus parentibus, &c. ut baptismus parvulo detur, Deo nolente, &c. nam primò loquitur de parvulis extra uterum,

pro

pro quibus verificatur applicabilitas Sacramenti, & conſequenter remedium ſufficiens ſalutis. Ego autem loquor de infantibus, in utero decedentibus. Secundò loquitur de ſalute, ut conſequenda per medium certum præſcindendo à mediis probabilibus, ut ſupra notavi. Neque dicas, Auguſtinum ſaltem implicitè, & præſuppoſitivè eſſe contrarium; ſi enim ait, Deum non prorogare vitam pueruli, ut baptiſmus applicari poſſit, adhuc feſtinantibus parentibus, & paratis miniſtris; ergo ſupponit, ut poſſit ſubveniri puerulo neceſſarium eſſe baptiſmum; aliter fruſtra aſſignaret pro cauſa Deum nolentem puerum in hac vita tenere, ut daretur baptiſmus; ſi etiam ſine vitæ prorogatione, & conſequenter ſine baptiſmo poſſet eſſe ſalus; ergo ſupponit unicè baptiſmum eſſe ſalutis remedium; ergo implicitè ſaltem negat, poſſe ſubveniri alio modo infantibus, quorum vita non prorogatur ad baptiſmum uſque.

88. Reſpondeo tunc implicitè Doctorem Auguſtinum refragari dicere poſſemus, quando aliquid ſuis verbis exprimeret, quo noſtrum dictum conjungi non poſſet; Hoc autem non habetur; ſed ad ſummum colligitur Auguſtinum ſupponere (quod quidem ego etiam ultrò aſſero) baptiſmum eſſe unicè medium certum, quo ſubveniri poſſit infantibus; quapropter diſtingno ultimum conſequens; ergo ſupponit unicè baptiſmum eſſe ſalutis remedium certum, & certiſſimum, concedo conſequentiam; ergo ſupponit unicè baptiſmum, &c. ad excluſionem cujuſcumque alterius modi, qui probabiliter, & arguitivè, ut mos eſt in ſcholis dici poſſet, nego conſequentiam, & totum id, quod ſubjungitur. Omnia ſunt clara, nec eſt, quod aliud addam.

Ad pag. 63. tom. 10.

89. DVm S. Augustinus refert ad Dei secretam voluntatem, quare Dominus permittat baptizari unum ex infantibus, & alium ante baptismum suffocari, mihi non obest. Ego quoque ad Dei voluntatem occultam referendum puto; cum enim mors, & vita in manu Domini sit; quare Dominus permittat, unum suffocari ante baptismum; alium verò baptizari, Deo est attribuendum, cujus est vitam prorogare, & abbreviare.

90. Si dicas; ergo supponit Augustinus locum non esse saluti, cui baptismus deest ob suffocationis præventionem. Respondeo, non esse locum, &c. per medium certum, de quo solùm loquitur Augustinus concedo; supponit non esse locum, &c. per medium probabile, nego; imò nego suppositum, quod Augustinus de hoc verba fecerit, seù pro, seù contra; at simpliciter loquitur secundum ea, quæ pro certis ex fide habentur; & opus fuit certis uti ad oppugnandos Pelagianos, & Semipelagianos, contra quos sua disputatio dirigitur, qua profert, gratiam Dei non secundum merita accipientium dari; ergo à primo ad ultimum dicendum est, nihil, quod sciam, inveniri apud Augustinum meæ opinioni contrarium.

91. Dum Augustini opera evolverem, occurrit alia legere, quæ ad rem facere videntur, testimonia, quibus quoque successivè satisfit.

Tom. 3. pag. 187. si quæras quare Deus dat animas illis, quos absque remedio salutari mori contingit. Respondet S. Doctor, quod divina institutio, qua res, & rerum naturæ conduntur, nec peccato tollitur, nec violentia præpeditur. Et tandem post multa concludit; undè si aliqui sub peccato geniti parvuli obeunt absque remedio salutari, pertimesce justitiam Dei, qui nihil debet alicui,

sed

ſed damnat in ſingulis malum, quod non fecit in eis; Si autem parvulos renovat Sacramentis, admirare miſericordiam Dei; ipſi enim, ſicut neſciunt culpam, cum qua ex carne naſcuntur; ſic neſciunt gratiam, qua per Chriſtum renovantur. Non excuſat parvulos à culpa, quia eam non norunt, nec excludit gratiam ab eis, quia eam neſciunt.

92. Hujusmodi reſponſione S. Doctorem reſpondiſſe, non alienum à vero eſſe, ſed benè more ſuo ad propoſitam difficultatem ſuum prompſiſſe judicium, humiliter putandum eſt. Sed quid indè? Solùm probat non teneri Deum non creare animas in illis corporibus, & in illis hominibus, quos prævidit mori abſque remedio ſalutari, ea ratione ab Auguſtino aſſignata, quod inſtitutio divina, qua res, & rerum naturæ conduntur, nec peccato tollitur, nec violentia præpeditur, quod totum ultrò concedo. Eſt quippè admiranda miſericordia Dei, ſi parvuli Sacramento renovantur; pertimeſcenda juſtitia ejus, ſi ſine remedio aliqui obeunt. Et, ut uno verbo reſpondeam ad omnia ſimilia, D. Auguſtinum (quod etiam mos debet eſſe cujusque) noluiſſe infirmare certa, & indubitata admixtione incertorum; ſicque impugnando, docendo, loquitur de remedio ſalutari certo, quod eſt baptismus. Aliud autem, quod eſſe poteſt neceſſitatis caſu eſt incertum, & tantum probabile; aut, ſi certum certitudine more ſcholarum; quod aliud boni non facit, quam in periculis dictum votum proponere baptismi nam forſan proderit, ſaltem non nocebit infanti.

93. Tom. 7. pag. 137. hæc habet Auguſtinus: nulla igitur ex noſtro arbitrio præter baptismum Chriſti ſalus æterna promittatur infantibus, quam non promittit ſcriptura divina, humanis omnibus ingeniis præferenda. At hìc Auguſtinus impugnat Pelagium, & Cæleſtium, qui docebant, Adam nocuiſſe ſolùm ſibi, non autem poſteris,

nec

nec ex ipso contrahere peccatum originale. Putabant enim isti hæretici, homines nasci cum eadem innocentia, in qua fuit conditus Adam; undè baptismus per eosdem non erat necessarius ad salutem, nec infantes, morientes sine baptismo, peribant ob peccatum ratione propriæ innocentiæ: At quia S. Scriptura, præsertim Joan. 3. premebantur; nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum Dei, asserebant, baptismum esse necessarium ad obtinendum regnum Dei, non autem ad salutem. Quod absurdum fusè pluribus in libris impugnat; ideò dicit: nulla igitur ex nostro arbitrio præter baptismum Christi salus æterna promittatur infantibus, &c. quod totum constabit consideranti ea, quæ Augustinus lib. 1. de origine animæ cap. 9. docuit contra Pelagianos: *non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, regnumque Cœlorum quietis vel felicitatis cujuslibet; atque ubilibet quasi medium locum; hoc enim hæresis Pelagiana permisit.* Lib. 2. cap. 12. *novellos hæreticos Pelagianos justissimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnavit authoritas, eo quod ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, & salutis locum etiam præter Regnum Cœlorum.* Idem tract. 67. in Joan. lib. 1. de pecc. meritis, & remiss. cap. 28. ex quibus clarum est loqui contra Pelagianos volentes puerulos sine baptismo decedentes salvos esse, eo quia peccatum originale negabant; & Christi baptismum non propter dissolvendum originale admittebant, sed ob Regnum Cœlorum; quas omnes ex Aug. authoritates fatetur Cardinalis de Laurea quamquam nobis adversarius non opponi huic doctrinæ de baptismo; etsi se referat pro ista oppugnanda ad Alphonsum de Castro. Quæ verò hic Doctor congerat contra, inferius expendenda sunt. Eodem modo respondetur ad illud Aug. *firmissimè tene, &c.* relatum de consc. dis. 4. aut ut alii volunt Fulgentii ad Petrum Diaconum cap. 27. cum

27. cum hoc loco appareat mens quæ fuerit Divi Auguſtini.

94. Eodem tom. 7. pag. 169. Remanet igitur originale peccatum, per quod ſub diaboli poteſtate captivi ſunt, niſi inde lavacro regenerationis, & Chriſti Sanguine redimantur, & tranſeant in regnum Redemptoris ſui, fruſtrata poteſtate captivatoris ſui, & data poteſtate, qua fiant ex filiis hujus ſæculi filii Dei. Huic authoritati ſufficit antecedens reſponſio, nam opponitur Pelagio, dicenti, infantem ſalvum eſſe independenter à lavacro ſalutari, vi cujus ſolùm volebat, fieri aptum regno Dei preſſus authoritate Joannis 3. non ergo facit ad rem noſtram.

95. Auguſtino addere poſſum Divum Gregorium lib. 4. moral. in 2. cap. Iob. Sanctus Pontifex miratur, enarrans quærelas ipſius Prophetæ: *Quare non in vulva mortuus ſum, egreſſus ex utero non ſtatim perii? Quare exceptus genibus? Cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens ſilerem, & ſomno meo requieſcerem*. De hac quærimonia ita admiratur, ut modo dicebam, S. Gregorius: *nunquid ſi egreſſus ex utero ſtatim periiſſet, retributionis meritum ex hac ipſa perditione ſuſciperet? Nunquid æterna requie abortivi perfruuntur? Quiſquis enim regenerationis unda non ſolvitur, reatus primi vinculis ligatus tenetur; quod verò apud nos valet aqua baptiſmatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis ſola fides, vel pro majoribus virtus Sacrificii, vel pro his, qui ex Abrahæ ſtirpe prodierunt myſterium circumciſionis; nam, quia unuſquiſque cum primi parentis culpa concipitur, propheta teſtatur dicens: Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea; Et quia is, quem ſalutis unda non diluit originalis culpæ ſupplicia non amittit, apertè per ſemetipſam veritas perhibet dicens: niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c. Quid eſt ergo, quod in vulva ſe mortuum* fuiſ-

fuisse desiderat, & potuisse se quiescere ejusdem mortis beneficiis sperat, dum constat, quod nequaquam eum requies vitæ susciperet, si à reatu illum originalis culpæ nequaquam divinæ cognitionis Sacramenta liberassent? Ergo (inferet aliquis ex D. Gregorio magno) unda salutaris est necessaria ad salutem, ut præter eam nullum superfit medium in quolibet casu, & eventu.

96. Respondeo, non aliter à D. Augustino intelligere D. Gregorium baptismum esse necessarium ad salutem; sed D. Augustinus, ut dictum est supra prop. 2. asseruit esse necessarium, quia non omittendum, loquens de adultis, seù remedium sit unda, seù pro Hebræis circumcisio, seù in lege veteri pro parvulis fides, pro majoribus virtus sacrificii. Cæterùm non est D. Gregorii finis disputare, an unda salutaris, in voto applicata casu necessitatis valeat ad salutem infantis; Aliter hìc possem quæstionem movere ex verbis S. Gregorii; ait enim: *Quid est, quod in vulva se mortuum fuisse desiderat, &c. dum constat, quod nequaquam eum requies vitæ susciperet, si à reatu illum originalis culpæ, nequaquam divinæ cognitionis Sacramenta liberassent. Nunquid æterna requie abortivi perfruuntur?* Ergo Iob, desiderans mori in utero, malum sibi desiderabat, puta exclusionem à Paradiso; ergo apud veteres pro parvulis sola fides non agebat, quod nunc unda salutaris, contra quod docet idem S. Gregorius; probatur consequentia, nam idem S. Pontifex invehitur contra Iob desideria his verbis: *Nunquid æterna requie abortivi perfruuntur?* Ergo supponere videtur, quod si Iob fuisset mortuus in utero, & intempestivè, non fuisset pro eo remedium salutis, puta fides, per oblationem declarata; nam, si adhùc ista profuisset, aut prodesse potuisset; quomodo dicit, quid est, quod in vulva se mortuum fuisse desiderat, dùm constat, quod nequaquam eum requies vitæ susciperet, si à reatu illum originalis culpæ nequaquam di-

vi-

vinæ cognitionis Sacramenta liberaſſent; ergo ſupponit peccatum originale non potuiſſe in illo deleri, ſi in vulva mortuus fuiſſet Iob, ſicuti, ſe mortuum fuiſſe deſiderat, cùm exclamat: Quare non in vulva mortuus ſum? At neque Iob malum ſibi deſideravit, & totus Gregorii commentarius iſta rei diſcuſſione dirigitur, ut oſtendat aliud intellexiſſe Iob. Et quoad verba Gregorii nec dixit, nec dicere potuit, & ſignificare peccatum originale non potuiſſe in illo deleri, ſi in utero, & in vulva mortuus fuiſſet Iob; non enim oblatio facienda eſt manibus, quaſi pro parvulo moriente in vulva non potuiſſet fieri, & periclitans, moriensque infans offerri Deo, quod erat ordinarium remedium apud veteres pro omnibus parvulis, ſicuti pro hebræis maribus circumciſio, & pro Chriſtianis unda.

97. Gregorius ergo conſiderans verba Prophetæ, ſolùm reflectit, Iob non potuiſſe intelligere, ſe in pace quieſcere, ſi mortuus fuiſſet in utero; nam non poteſt quis à requie vitæ ſuſcipi, niſi reatus culpæ originalis auferatur; ſolùm quippè intendit exaggerare culpam originalem, quæ erat Iob impedimento, ut poſſet in alia vita quieſcere; ſicque, licet liberabatur ab ærumnis, quas paſſus eſt propter originale; non tamen, ſi mortuus fuiſſet, ut deſiderat, in utero matris, pace frueretur, quaſi beneficio mortis, quæ eum liberaſſet, nedum ab ærumnis, afflictionibus, quas toleranter paſſus fuit; ſed etiam ad pacem transtuliſſet conſequendam. Totum id patet, tùm ex ſequenti expoſitione in Iob ipſius D. Gregorii; tùm ex ſuis verbis: *quid eſt ergo quod in vulva ſe mortuum fuiſse deſiderat, & potuiſse ſe quieſcere, ejuſdem mortis beneficiis ſperat*; ergo nil aliud ex ſuo diſcurſu ad propoſitum deduci poteſt ab adverſariis, quam, requiri ad delendum originale, & conſequenter ad requiem obtinendam, undam ſalutarem; ſeù in re applicatam, ſeù quandoque in votis, eſt extra ſcopum S. Gregorii, nec facit ad ſuum

studium præsentis expositionis in Iob.

98. Demùm notandum est sedulò super ea, quæ ex D. Pontifice Gregorio habemus, quoad remedia pecc ati originalis pro omni statu; scilicet, quod facit nunc no bis in deletionem culpæ originalis unda baptismi, id egit pro hebræis circumcisio, & in lege veteri ante circumcisionem, & post hanc pro eis, qui non fuerunt de stirpe Abrahæ, pro parvulis sola fides in Mediatorem, in confusò cognitum (non enim omnes prioris populi distincta notitia Mediatoris potiebantur) sola quippè fides, idest, absque exteriori signo declarata, & protestata per sacrificia, oblationes, decimas, &c. pro majoribus virtus sacrificii, scilicet, fides per sacrificia protestata, & declarata, seù cum fidei extrinseca protestatione. Intelligitur autem pro majoribus cum sola suppositione peccati originalis, ut notabam num. 29. Nam propter delenda actualia oportebat, eos pœnitere, conteri. Adde sacrificia erant in satisfactionem pro peccatis actualibus: Nec mirùm, si etiàm modo baptismus non prodest adultis, peccata actualia habentibus, nisi præcedat pœnitentia, & dolor, juxta illud: Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. Videri potest D. Thomas, Abulensis, Bonacina, &c. ergo, dum ait Gregorius Papa: vel pro majoribus virtus sacrificii, non est dubitandum, loqui de medicina originalis culpæ.

99. Ex hactenùs disputatis ergo, falsum est, ut dicere quis posset ex Augustino, & Greg. non subsistere meam opinionem, à Cajetano tactam; cum nec verbum ullum in Augustino inveniatur, quod hanc quæstionem determinet; sed illud, quod affert Bellarminus ex epist. 28. ut dixi, non aliud ad summum probare potest, quàm conditionem, & qualitatem baptismatis in voto. Videlicet, baptismum in voto non esse verificabilem, si, dum occurrerit opportunitas baptizandi, hæc negligatur; quapropter,

ideò

ideò matres cum infantibus currunt, nam conſtat, præter baptiſmum nullum eſſe aliud remedium. Quomodo quidem erit baptiſmus in voto matris pro filio, ſi ad baptiſmum non currit, currendi opportunitate conceſſa? Concludendum eſt igitur, piè poſſe credi modo dicto infantes, in utero periclitantes, à ſalute æterna non exulare, præſertim, ſtante generali voluntate divina, in S. Scriptura manifeſtata ſalutis omnium hominum pro quovis ſtatu naturali, & ſtatus infantilis in utero eſt ſtatus naturalis. Quo poſito Deus videtur teneri, vitam prorogare puerulі; nam illud, quod dicitur, non obligari naturæ curſum impedire, mihi ex dictis non probatur, cum teneatur exequi ſuam voluntatem, quæ eſt de ſalute pueruli, quoad media ſufficientia ſaltem; ergo, cum non prorogetur, nam multi moriuntur, antequam in lucem ſe prodant; ergo, inquam, piè, & probabiliter credendum eſſe, non ambigitur, poſſe forſan ſalvari in baptiſmate, per voluntatem, & oblationem parentum applicato. Si quandoque, Deus miracula patravit, ut baptiſmus daretur, quod in hiſtoria deſcribitur Eccleſiaſtica, cujus exemplum unum ſit, quod nunc legere occurrit: dum fons è ſaxo manavit Romæ, ut baptizarentur Proceſſus, & Martinianus; cur erimus ſcrupuloſi circa divinam diſpoſitionem, quæ ſic provideat, aut providere teneatur, ut non moriantur in utero abſque remedio, & mihi ſufficit, quod phyſicè poſſint baptizari.

100. Quæres, quænam ſit dies baptizandi puerum jam natum. Hæc quæſtio mota fuit tempore D. Cypriani: Dubitabant enim quidam, an pueri baptizandi forent octavo die, quia in veteri lege, non licebat circumcidi infantem, niſi octavo die.

101. Reſpondeo, baptizari poſſe qualibet die; ſic S. Cyprianus apud Auguſtinum tom. 10. pag. 68. *Propter quod neminem putamus ad gratiam conſequendam impediendum eſſe à lege, quæ jam ſtatuta eſt, nec ſpiritalem*

circumcisionem impediri carnali circumcisione debere , sed omnem omninò admittendum esse ad gratiam Christi, quando, & Petrus in actibus Apostolorum loquitur , & dicit : Deus mihi dixit neminem hominem communem dicendum , & immundum ; ergo possunt statim ac nati sunt baptizari, sicque servari optarem, ut omne removeretur periculum . Quippè, si mos iste observaretur, non possent conqueri, & tristari parentes illi, de quibus dixit Augustinus: Plerumque festinare, ut baptismus detur , & antequam per ministerium baptizantis succurri possit, filii expirant; ideoque mox supra dicebam, mihi sufficere, quod physicè possint baptismate juvari, nec quid ultra prætendo : Nam posito auxilio utili, & sufficientia stante remedii, salvatur vera illa salvanda beneplaciti voluntas divina circa salutem omnium hominum.

102. Quæres 2. quodnam erat pro fœminis hebræorum remedium originalis : Respondeo illud idem , quod erat pro omnibus aliis præter masculos de stirpe Abrahæ, pro quibus solis statuta erat circumcisio ; videlicet oblatio earum, seù fides in mediatorem pro ipsis . Et forsitan etiam masculi de stirpe Abrahæ, si moriebantur ante octavum diem salvari poterant per fidem in mediatorem, aliter non fuisset sufficienter eis provisum, quod supra ex Cajetano tactum est.

103. Apud Cardinalem Cælestinum Sfondratum de prædest. pag. 68. S. Ambrosius lib. 2. de Abraham , cap. 11. sic ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Cœlorum : Utique nullum excipit, non infantem , non aliqua præventum necessitate : Habeant illi apertam pœnarum immunitatem, nescio, an habeant regni honorem ; ergo alicui videri posset ex S. Ambrosio, nostram doctrinam non subsistere.

104. Respondeo ex verbis D. Ambrosii potiùs meam responsionem pro concilianda divina voluntate salutis

cum

cum baptismo pro parvulis nostris, stabiliri, quàm corruere. Cum enim ego dixerim non esse pertinaciter asserendum, nostros parvulos perire, idem dubitativè dicit Ambrosius: Habeant illi apertam pœnarum immunitatem nescio, an habeant regni honorem. Cæterum dicto Joannis 3. neminem excipi, intelligendum esse, cum opus necessitate non excluditur; aliter adulti per actum contritionis perfectæ, & dilectionis Dei super omnia absque baptismo salvari non possent; ergo, licet neminem excludat, etiam infantem, etiam aliqua præventum necessitate, solùm sequitur, omnes fore baptizandos, omnibus, & singulis inesse debitum suscipiendi baptismum, etiam infantibus, etiam prævētis necessitate aliqua, quod conceditur, estque de fide; nam de fide est, necessitate præventos, ordinandos esse ad baptismum, tanquam ad medium à Christo Domino institutum. Necessitate præveniente, votum baptismi ordinatur ad baptismum in facto; Et voto non obstante, adhùc baptizandi sunt parvuli, si opportunitas concedetur: Hac autem non concessa, an habeant immunitatem pœnarum, an honorem regni, nescit Ambrosius; Igitur non est obstinatè asserendum, parvulos nostros regni honore privari, ut in superioribus passim notavi.

105. Similes Patrum authoritates innumeras reperiri, ultrò fateor; at, cum isti non locuti fuerint, nisi de baptismo, prout est unicè certum remedium, nec quæstionem moverūt, quam movit paucis Cajetanus, & quam fusè ego pertractare curavi; ideò nihil concludi potest ex iisdem. Plures quæstiones in dies determinatas conspicimus, quæ prioribus sæculis nostris antecessoribus non occurrerunt. Et, ut alia silentio præteream, nostris diebus Sapientissimus P. Emmanuel Maignan sententiam de speciebus Eucharisticis, ità rationibus firmavit, censuras depulit, objectiones abjecit, ut, cum primitùs horrore

per-

perciti professores eam objurgarent, nunc unanimi consensu plaudunt, & quasi dicam, siluit omnis terra in conspectu ejus; Non alia profectò de causa, nisi rationibus omnibus, per temporum intervalla pensatis. Vituperandus est ergo mos ille quorundam, qui statim, audito novo, ut putant, dogmate, cōtradicere sunt parati; Prudentis est scriptum examinare tranquilla mente operis lecturam expectare, nam (sicuti plerumque accidit) sic contradicitur doctrinæ incognitæ, quam minimè negassent, si ei legendæ incubuissent. A simili prima propositionis facie de salvandis pueris nostris in baptismo, votis suscepto; exemplò, qui prudentes non sunt, obmurmurant, non expectatis principiis, rationibus discussis, fundamentis, motivis, &c. Non expectato doctrinæ fundamentalis apparatu, vi cujus omnia argumenta adversantia corruere conspicerent, & præsertim in casu nostro, ubi agitur de concilianda divina voluntate erga omnium hominum salutem. Igitur, lector, lege, & meditare, quæ dico, & mea studia fortassè arridebunt tibi, postquam videris aliorum insufficientiam.

106. Insufficientia hactenus ostensa est, & eò magis, quia concedit Cardinalis Sfondratus, pag. 95. num. 16. gratiam sufficientem nostris parvulis deesse quoad salutem; licet ipse aliud excogitaverit beneficium, ipsis à Deo concessum, ut prop. 4. ergo dictus Cardinalis jam animadvertit non posse salvari Dei voluntatem salvandi illos puerulos per baptismum, & indè concedit, nullum esse remedium pro illorum salute; ergo aliorum responsio fuit etiam ab ipso Doctore animadversa insufficiens: quāobrem excogitavit illud aliud beneficium, parvulis à Deo concessum, scilicet Innocentiæ personalis conservatio, securitas non peccandi. Et certè, si cognovisset remedii sufficientiam pro parvulis sine baptismo morientibus, quo salvari possent, non excogitasset majus, ut dicit, bene-

beneficium illis tribui, &c. sed ad merita Christi docuisset pertinere collationem gratiæ ad salutem æternum consequendam etiam dictis puerulis, saltem, ut prætenditur, qua salvari possint.

107. Nec quia certi non sumus de salute per baptismum in voto susceptum; ideò dicendum est frustra fieri, cum aliundè certi simus de Dei bonitate,& multa nos latent, quæ patebunt, dum Dominus, ut docet Apostolus, illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium 1.ad Corinth.4.Siquidem nos latet, an quidam philosophi gentiles in sinu Abrahæ suscepti fuerint; & tamen quis scit, si forsitan plures, & plures æterna requie excepti fuerunt. De Socrate S. Justinus Martyr asseruit salvum esse. Idem dicunt alii de Hermete Trismegisto, de Platone, Seneca; ergo a simili.

108. Item insufficientia adnotari posset ex eo quod in varias abierint opiniones scriptores pro concilianda necessitate baptismi cum voluntate Dei seria, impensa, atque quantum de se efficaci salutis omnium. Aliqui ad naturæ cursum non impediendum à Deo; Alii ad defectum parentum; Alii ad improbam parentum vitam; Alii ad majus aliud beneficium loco remedii ad salutem. Relinquo Pelagianos, ut adnotavi cap.10.ergo cujusque responsio insufficiens est.

109. Dici optimè ergo potest,secundam conditionem vitæ humanæ sic fuisse à Christo reparatam,ut pro singulis hominibus, & pro singulis parvulis fuerint salutis præsidia destinata; & consequenter pro infantibus nostris, de quibus sæpè sermo est, sufficere posse nō irreligiosè credi potest; baptismum, in voto alieno susceptum ad salutem consequendam, nec sufficienter esset instaurata, quoad illa individua, si pro illis deesset remedium, prout jam de esse, ostensum est, & ültrò concedit, qui scripsit ante nos Cardin.Sfondratus, quamquam iste aliam viam arripuerit;

rit; ergo, ne deesse remedium dicatur, quod dicere nefas est, & tandem prohibitum ab Inn.X. & Alex.VII. contra Jansenium, qui pro generibus singulorum, non pro singulis generum intelligebat illud Apost. Deus vult omnes homines salvos fieri, dicendum omninò est posse illorum individuorum hominum salutem comparari per baptismum, ut dictum satis est.

110. Neque juvat dicere, ut putat Sfondratus illos infantes non perire; Nam passim occurrit in S.Scripturis, excludi à Regno idem esse, ac perire; ideò enim Filius Dei venit, ut salvum faceret, quod perierat, idest exciderat è regno. Cæterùm ad regnum è quo tota natura exciderat ob peccatum primi hominis, iterum elevata fuit per Christum Deum Salvatorem nostrum; &, ut mox dixi, non solum quoad genera singulorum, sed quoad singula generum. Frustra ergo dicitur non perire, quia pœnis non addicuntur.

111. Neque nostros parvulos in loco sacro non sepeliri aliquid ad rem facit; nam, qui legerit Navarrum de Baptismo cap. 21. pag. 346. scit, adhuc dubitatum fuisse de ultimis finibus Hispaniæ suo tempore, & eidem, an infans, qui baptizatus sine solemnitate moritur, antequam illa suppleatur, possit in loco sacro sepeliri? Ex quo constat impertinens esse argumentari à negatione sepulturæ corporis in loco sacro ad negationem salutis; cum adhuc illa fuerit dubitata de baptizatis non solemniter, & tamen salvis per baptismum. Secundò quid dicendum de excommunicatis, quibus, seù quorum corporibus ecclesiastica denegatur sepultura. Aliter loquendum de Ecclesia militante, aliter de triumphante. Plurimi gaudent cum Christo, quos in hac visibilii Ecclesia ab eadem abscissa membra tenemus; Non ergo, inferendum est, nostros infantes cum Christo in Cœlo non gaudere, quia defuit visibile Sacramentum; si spirituale non defuit, nam votum

repu-

reputatur pro opere, ubi opus neceſſitas excluſit, ſcriptum reliquit Mag. Senten.

112. Neque item ratio medii ad ſalutem obſtat. Etenim Sacramentum pœnitentiæ lapſis poſt baptiſmum, medium ad ſalutem neceſſarium eſt, & adhuc ſine Sacramentali pœnitentia evenit ſalus, puta cum Dei charitate, & dilectione, aut vera contritione, & pœnitudine peccatorum. Imò ſine baptiſmo iiſdem mediis, mox narratis, adulti ſalvari poſſunt communi Theologorum ſenſu; ergo infantes quoque ſalvari poſſibile eſt in caſibus hactenùs expreſſis modo fusè in ſuperioribus dicto: nam, ſi ſalus adultis non prohibetur, adhuc baptiſmo non applicato; quanto magis infantibus non prohiberi credendum eſt per votum alienum, cum ipſis non propria, ſed aliena peccata remittenda ſint.

113. Neque inſurgendum eſſe quis benè exiſtimaret aſſignando diſparem rationem pro adulto, quatenùs hic, actum contritionis eliciens, compleret baptiſmi vicem. Nam, ut conſtat, & ex dicendis conſtabit iterùm; aliud eſt adultorum votum, aliud infantium. Pro adultis quippè, peccatis actualibus implicatis, opus eſt contritione, vi cujus gratia obtinetur: At pro infantibus ſolo originali adſtrictis, ut ab eo ſolvantur, illud votum ſolùm ſufficit, quod ei contrariatur; contrariari autem votum ſuſcipiendi baptiſmum, patet ex eo, quod pro originali non requiritur dolor, aut deteſtatio ex prop. 3. communi Theologorum ſuffragio cum D. Thoma. Voluntas verò baptiſmi proteſtativa aliena ſat eſt tum ob ætatis indigentiam, tùm ob culpam alienam; nam, ſicuti Adam nocuit poſteris, ſic juvare poteſt Chriſtus ſecundus Adam per voluntatem miniſtrorum, & diſpenſatorum ejus myſteriorum.

114. Adde, quod, ſi verum eſt Sacramenta ad ſalutem eſſe neceſſaria, ſeù in re, ſeù in voto, negari nequit poſſe puerulum ſalvari in voto, ſicuti adultum, ſalvo de-

scrimine status adulti, & puerilis, & consequenter cum sola diversitate voti proprii, & alieni; &, ut expressiùs dicam, quòd insinuatum est, & infra dicam, cum sola varietate intelligentiæ voti pro adulto, & pro parvulo: *Illo contrito; hoc volente Christum induere: Illo Deum diligente super omnia; hoc desiderante Christi fidem*: illo proprio conatu operante, & propriis viribus: hoc aliena vi, & alterius opera, cui commissus est, & ad cujus voluntatem dicitur velle ex D. Prospero, & Augustino relatis num. 14. & 15. Neque mirum, nam aliena opera baptizatur in facto, & opere; igitur etiam alienis votis succurri potest, eique subveniri necessitate, opus excludente, cui votum æquivalens reputatur pro opere, sic docente Magistro sententiarum.

115. Secunda igitur conditio vitæ humanæ ob lapsum, à Christo reparatæ, adhùc sufficientissimè est ordinata ad æternam felicitatem per Sacramentum baptismi, ad maculam originalem depellendam; & prædestinatio in secundo ordine vitæ subsistit; quatenùs pro omnibus, & singulis, originali illaqueatis, utile remedium institutum, est baptismus, lavacrum regenerationis, ejus necessitate intellecta, ut exposui, & demonstrativè deduxi.

116. Quo magis dicta hactenus pateant, omnisque dubitandi causa subducatur decrevi, omnes objectiones excogitabiles adducere; atque earum insufficientiam, & vanitatem demonstrare. Ex quo liquidum erit, benè, Deum providisse naturæ humanæ quassatæ per peccatum, ac iterùm elevatæ ad gloriam per gratiam baptismatis; proindequè optimè conciliari pro secundo ordine vitæ, prædestinationem generalem conditionatam omnium omninò hominum, & parvulorum signanter, de quibus nunc loquor cum necessitate applicandi baptismi salutaris revelata Joan. 3. & à Sanctis Patribus insinuata in Ecclesia Dei contra Pelagianos.

117. Dignum existimavi hanc quæstionem altè re-

vol-

volvere, & omnia objecta ad apices usque juris resolvere; ne vel minimus scrupulus cuique remaneat, ipsa tacta, & haud soluta, ideoque erit mihi in laudem vertendum doctrinam de baptismo in voto alieno suscepto pro quorumdam puerulorum salute, in utero matrum morientium velitasse Scholarum more; erit quippè exindè commendanda divina benignitas, & summa misericordia Dei in reparatione humanæ vitæ primi hominis lapsu quassatæ, & confractæ.

Objecta ducta à ratione afferuntur, & solvuntur.

OBJECTIO PRIMA.

118. PEti potest ex eo, quod nemo dicitur renasci, nisi supponatur natus; per baptismum homines, infantes, &c. renascũtur juxta Dei verbum scriptũ: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei; ergo nemo salvari potest per baptisma, nisi natus supponatur, ut ablui quidem queat; & consequenter morientes in utero matrum, dummodo haud viventes nascantur, non prodest eis baptismus, quia iis applicari non potest.

Ut hujus, quod nobis objectum est, pondus clarè concipiatur, appareatque esse momentaneum; opus est objectionem undique evolvere.

119. Primò igitur ultrò concedo, neminem renasci ex aqua, &c. nisi natus supponatur, & consequenter nemo salvari potest per baptisma, seù per aquam, & ablutionem Sacramentalem; nisi natus supponatur, ut ablui, ut in objectione dicitur, queat; & consequenter baptismus non prodest, nec prodesse potest, nisi natis; ergo baptismus, vi cujus homo renascitur, supponit hominem, jam natum, cum homini adhùc non excluso ab utero ap-

plicari nequeat. At quid exindè contra nos? Certè nisi quis fuerit renatus, &c. non potest introire in regnum Dei; nam, si supponitur natus, atque in lucem visibilem datus, renasci debet in Christo. Et cum natura supponatur ad gratiam; ly nasci præsupponitur ad renasci; Igitur dum Christus ait: Nisi quis fuerit renatus; jam hæc locutio præsupponit homines natos, de quibus, ut salvari possint, dicit debere renasci. Quod si velit objectio ex vi locutionis Christi, præsupponi debere nativitatem, ut renasci possit infans, concedo quoad sanctificationem, corporaliter adhibendam. Etenim aqua tingi infans non potest, nisi natus; & consequenter, nisi quis fuerit renatus ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei, & consequenter hac acceptione ex vi locutionis Christi supponitur infans exclusus. Undè solùm ex hoc colligi potest contra hæreticos illos, putantes infantem, adhùc non exclusum aqua baptizari posse; & sic intelligitur id quod affertur ex Isidoro de conse. dis.4. can.115.

120. Secundò. Principii petitionem manifestam includit, cum enim dicam infantes non natos, sed vitæ periculum incuntes, atque jacturam in utero vitæ sustinentes, baptizari posse in proposito fide, & affectu aliorum, alterutrius v.g. parentis; Consequenter assero renasci. Id tamen negat objectio; ergo petit principium; nam, si per ly renatus intelligit præsuppositionem nativitatis, hoc est partus, & nativitatem confundit cum partu; id quippè est probandum; cum id negem.

121. Tertiò. Objectio nil probat; probat enim solùm baptismum in se, & formaliter non posse applicari, nisi natis, quod spontè concedo, ut supra dicebam; nam exterior, & corporaliter adhibita per aquam sanctificatio Sacramenti non potest exerceri, nisi infantes in lucem prodierint visibilem. At non probat, quod renasci non

possint

poſſint inviſibiliter per applicationem Sacramenti voluntate, & fide; nam ad hoc minimè opus eſt, ut ex utero matrum excludantur.

122. Quartò reſpondeo, Sacramentum baptiſmi à pluribus, imò ab omnibus dici Sacramentum regenerationis, ut S.Thom. quæſt. *66.* artic. 1. ad 2. ex Apoſt. Petro ipſe, ſicut alii S.Patres aſsumens ſimilem locutionem. D.Petrus namque epiſt. 1. cap. 1. inquit: Benedictus Deus, & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui ſecundum miſericordiam ſuam magnam regeneravit nos in ſpem vivam. Aug. lib. 2. contra Pelag. de baptiſmo parvul. ad Marcelli: pag. mihi *146.* poſt alia ſic ait: Sacramentum autem baptiſmi profectò Sacramentum regenerationis eſt. Et infra: Damnationem veteris hominis debitam Sacramento ſpiritalis regenerationis, & renovationis evadunt. Concilium Tridentinum ſeſs. 5. Propter hanc enim regulam fidei ex traditione Apoſtolorum, etiam parvuli, qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerunt, ideò in remiſſionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod in generatione contraxerunt; niſi enim quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt introire in regnum Dei. En quomodo per ly renatus idem intelligitur, ac regeneratus, & per ly natus, genitus; ut ergo proſit infantibus baptiſmus, non eſt ſimpliciter neceſsarium in quovis caſu, quod ſint in lucem excluſi ſenſibilem, matrum partu; ſed ſufficit neceſſitatis quibusdam caſibus ad hoc, ut verificetur ly renaſci, ut propoſitum eſt; quod nempè præſupponantur geniti, & ſecundùm ſe in mundo nati, ſecluſis matribus, qua parturientibus, earumque fœtus excludentibus. Quodque, ut patet, notentur verba Concilii: Ut in eis regeneratione mundetur, quod in generatione contraxerunt; quod alia phraſi idem eſt, ut renaſcantur, & renaſcendo mundetur, quod in nativitate contraxerunt;

runt; at non potest catholicè dici, peccati originis maculam fuisse contractam in nativitate, sumpta pro partu ergo ly natus intelligitur genitus secundum se, & in lucem existentiæ proditus; ergo ly renatus intelligitur regeneratus.

123. Quinto. Si nasci in præsenti intelligeretur per partum extra uterum esse; baptismus sanguinis non prodesset pueris, in utero existentibus; Si enim aliquis infans in ventre matris denominativè occideretur, occisione nempè matris propter Christum; ferè omnes asserunt, puerulum illum baptizatum fore quoad effectum baptismi; & tamen suppono, solam matrem passam à Tyranno; filius quippè, si moritur, non ex martyrio propriè moritur, nisi matris; & decedit è vivis, ut occumberet, si aliæ causæ vitam interciperent matris; undè vitam non claudit ex martyrio, nisi per accidens, quatenus mater vitam fovere nequit puerulí. Adde supponamus matrem, martyrio defunctam, & exindè uteri sectione, vel alia de causa infantem vivum nasci. Quid dicendum de tali parvulo; esset ne justificatus antequam baptizaretur baptismo aquæ? Non desunt, qui dicant esse jam justificatum; & rationem assignant, quia proles censetur esse aliquid matris; sicque, dum mater martyrio afficitur, censetur martyr puer, licet in casu expresso non sit mortuus; ergo infero sic, non est necesse, ut aliquis sit natus, ut possit lavacro regenerationis mundari per vim desiderii; nam puer ille baptismo sanguinis mundaretur, & sanguine nō ablueretur ipse, prout ipse, sed ipse ratione matris suæ, cum qua censetur unum, & ideò quia censetur unum; ergo etiam puer existens in utero mundari potest, & renasci per baptismum, voluntate applicatum; quia, licet capax non sit, ut abluatur aqua, potest tamen ablui in desiderio, proposito, &c. alterius, cum quo censetur moraliter idem; sicuti per martyrium matris, martyr est filius.

Con-

Concludendum eſt ergo, quod ly renaſci idem eſt ac regenerari, ſeù lavacro regenerationis mundari; proindeque ſupponit ly generari.

124. Sextò reſpondeo, quod ſi renaſci ſupponeret partum, & hic eſſet neceſsariò præſupponendus adhùc argumentum non prohiberet infantes natos, in periculo conſtitutos defectu inculpabili poſse per voluntatem, votum, ſeù propoſitum baptizari; ergo objectio non facit ad rem.

125. Demùm non mirum poſſe puerum in caſu, &c. baptizari per alterius deſiderium, & invocationem Sanctiſſimæ Trinitatis, cum non deſint caſus, in quibus poſſunt baptizari baptiſmo ſanguinis non ſolùm ſine propria voluntate, ſed etiam aliena, ut Innocentes, quorum non adfuit propria voluntas, neque aliena; nam Herodis votum fuit eos occidendi, non autem in Chriſto regenerandi, & mea ſimilitudo ſtat in hoc, quod poſſunt infantes ſanguinis baptiſmo tingi abſque propria, & aliena voluntate. Itèm baptiſmo aquæ abſque voluntate propria; non tamen ſine aliena, ut conſtat de infantium baptiſmo, pro quo exercẽdo requiritur intentio miniſtri; ergo in aliquo neceſſitatis caſu non mirum, ſi infans intelligatur baptizatus, quoad fructum baptiſmi in voto alieno, ſeù per alterius pro eo deſiderium, & Sanctiſſimæ Trinitatis invocationem.

OBJECTIO SECUNDA.

126. INfantium votum, & propoſitum eſſe nequit; ergo baptiſmus in voto, &c. non eſt pro infantibus; probatur conſequentia: Votum ſiquidem cedit in beneficium voventis, atque propoſitum elicientis; ergo cum non poſſint infantes pro eo ſtatu vovere, proponere, &c. ſequitur, baptiſmum in propoſito, & votis applica-

tum

tum non esse pro infantibus, sed pro adultis.

127. Respondeo, si votum, & propositum alienum non sufficeret pro parvulis in remedium peccati originalis in casu necessitatis inculpabilis; Deus pro singulis statibus non providisset suæ redemptionis beneficio de remedio utili originalis culpæ; hoc non; ergo. Demonstratur major: Baptismus secundum se est inapplicabilis in utero matris morientibus, qui tamen, ut supponitur est institutus à Christo in eorum remedium. Parvuli illi in ventre matris non possunt ex ætatis indigentia proprium habere propositum suscipiendi; ergo dicendum est in isto casu, baptismum in facto suppleri per baptismum flaminis (quam suppletionem interdum apud adultos fieri novum non est) non proprii, quia exigeretur impossibile; ergo alieni. Confirmatur, nam adulti eatenus debent habere flamen proprium, vi cujus urgente necessitate baptizantur, de quo nemo dubitat, quia sunt capaces rationis; ergo parvuli, cum non sint capaces rationis, sufficit voluntas aliena, ut baptismi fructum recipiant.

128. Respondeo secundò, adultos, ut sensus fert communis, duplici de causa opus esse habere voluntariam baptismi acceptationem; imò cordis conversionem ad Deum, quæ non potest subsistere sine proposito suscipiendi, ut loquitur Triden. sess. 14. cap. 4. & notavi cap. 10. prop. 2. Prima est, quia supponuntur peccata actualia in ipsis; Consequenter per veram cordis conversionem debent ipsi secundum se habere propositum. Alia est, eo quia rationis sunt capaces, & propositi, & Deus non salvat nolentes; quapropter in adultis voluntaria acceptatio exigitur. Ambæ tamen causæ desunt in puerulis; ergo non requiritur in infantibus proprium, & voluntarium propositum; ergo sufficit pro ipsis alienum: Præcipua tamen causa est negatio præsuppositionis delictorum propriorum; nam si per hypothesim supponeretur anima creata

ante

ante infusionem corpori, & quæ proprio peccato actuali deliquerit; certè dum corpori infunditur, puer ille deinceps non posset baptizari in voto alieno; sed requireretur proprium, ni Deus speciale privilegium concedere vellet.

129. Respondeo 3. etiam propositum alienum dici posse proprium infantis, quatenus, cum parentes baptizare proponunt toto conatu, & affectu filium; filius censetur velle; sicque, licet physicè, & propriè sit alienum, tamen moraliter est pueri; vel quia vovent pro puero, eorum curæ commisso, & sic censetur puer velle cum illis, & per illos velle; vel quia filii sunt moraliter unum cum matre, dum adhùc sunt in utero, & quasi appendix sunt matris: partus enim dicitur pars viscerum maternorum; vel quia, cum quilibet in casu necessitatis sit baptismi minister, velle ipsum ministrum ex officio, & institutione Christi, est moraliter velle puerum, ut ex sequenti responsione clarè constabit.

130. Respondeo 4. principaliter monendo lectorem, ut advertat, & recogitet, peccatum originale aliena voluntate contractum esse; & licet dici possit proprium proprietate contractionis, in quantum verè à nobis contractum est, & in nobis, ut sic dicam, inhæret, attamen non per propriam, sed alienam voluntatem contraximus; ergo ad regenerationem non mirum, si sufficit propositum alienum; &, sicut Adam nocuit posteris; ita potiori, & copiosiori titulo profuit secundus Adam Christus; Cur ergo, si voluntas Adæ est in causa, ut contractum sit peccatum in posteris; Christus, & voluntas ministrorum Christi, quæ unum moraliter cum Christo est, non prodest saluti infantium; sed, ut dictum est quilibet homo est minister baptismi; ergo per propositum alienum in casu necessitatis, quo non adest inculpata opportunitas baptizandi, infantes peccato originali mundari possunt; aliter plus nocuisset Adam, quàm profuisset Christus contra id,

quod asserit scriptura.....

131. Dices: Adulti debent velle, ut jam possunt, baptismum; Infantes verò, sicuti non possunt, ita nec tenentur velle; hoc enim verissimum est; Aliud attamen est dicere, adultos propria voluntate suscipere baptismum, infantes verò minimè, quod conceditur. Aliud, quod adulti propria voluntate suscipiunt baptismum in voto, seù habent, sicuti habere possunt propositum suscipiendi: quia possunt adulti, ideò baptismus flaminis est pro adultis; ergo infantes, cum non possint, non prodest eis, nisi visibiliter, & sacramentaliter applicatus.

132. Respondeo, frustra dici, quod in instantia recitatur; nam adulti propriam voluntatem habentes suscipiendi, antequam suscipiant casu aliquo, quo vita pereunt, salvantur, & intelliguntur spiritaliter baptizati; & ideò tenentur propria voluntate intendere susceptionem Sacramenti, cum habeant usum rationis, etsi non recipiant; ergo infantes, etsi non recipiant, ut salvari possint, non requiritur voluntas propria, sed sufficit aliena; nil ergo disparitatis affertur in instantia, nam baptismus in voto ordinatur ad baptismum in re; Ad Sacramentum baptismi in adultis est prævia voluntas suscipiendi baptismum, quia rationis sunt capaces, etiamsi non suscipiant; ergo ad baptismum, seù susceptum, seù suscipiendum, cum non sint capaces rationis, ipsi infantes non teneantur habere proprium actum, sed sufficere potest propositum alienum. Ratio est, quia Deus salvat volentes; vult salutem infantium; non vult salutem infantium volentium, nam destrueretur suppositio status; ergo vult salutem infantium volentium voluntate aliena; ergo, facta distinctione subjecti secundum statum; pro adultis requiritur voluntas propria; pro parvulis sufficit voluntas aliena.

OBIE-

OBIECTIO TERTIA.

133. DVm Hiſpaniam anno 1697. ad comitia celebranda generalia, adirem, inter familiaria colloquia, dum meam mentem circa ſalutem parvulorum aperirem uni ex noſtris A.R. nempè Patri Joſeph Maſcheronio, Mediolanenſi, tunc Italiæ Provinciarum Vicario generali, ſic mihi objecit inter alia, oſtendens, non poſse puerulos in utero matris baptizari in voto, & oblatione parentũ, aut aliorum. Si hæc doctrina ſubſiſteret, & locum haberet, poſsent de facto ſanctificari parvuli in utero matris, etiam in ſecundo inſtanti poſt animæ in corpore infuſionẽ, quod nefas eſt; cum nonniſi paucis duxerit Deus id concedendum teſte S.Scriptura; probatur aſſumptum; nam mater poſtquam concepit, conſcia hujus vitæ periculorum in ſuæ detrimentum æternum prolis, poteſt habere propoſitum, & vovere baptisma in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis pro ſuo Filio; igitur in iſto caſu ſanctificaretur puer, & tolleretur peccatum originale, quatenus baptizaretur, quoad effectum Sacramenti; licet non in re, & opere, ergo, &c.

134. Hoc argumentum diſſolutum fuit ex lege noſtræ fundamentalis doctrinæ, quæ ſupra prop. hac 5. præſertim n. 18. notata eſt; undè, quaſi prævisa fuerit hæc objectio, & ſimul præfocata. Reſpondetur ergo votum in caſu noſtro reputari pro opere, ubi opus neceſſitas excluſit, ut inquit Mag. Senten. ergo infantes illi non ſanctificantur in utero, niſi caſu aliquo neceſſitatis, quo periculum damnationis imminet. Illi verò eximiè dilecti, quos Deus in utero ſãctificavit, ſunt extra regulam noſtram, nec par eſt ratio, ſed tam diſpar, ut omnium oculis ſit conſpicua.

OBJECTIO QUARTA.

135. POsita hac doctrina nos possemus vovere baptisma pro omnibus parvulis: Imò in voto S. Matris Ecclesiæ, quæ exoptat salutem omnium; omnes infantes etiam paganorum, hebræorum salvarentur, hoc videtur absurdum; ergo. Probatur; aliter non daretur limbus, qui dicitur infantium.

136. Respondeo primò, votum S. Matris Ecclesiæ, quæ exoptat, &c. esse orationem, qua Deum precatur, ut omnes ad finem vocare dignetur, quia, ut mater pia, & amans, sequens monitum Apostoli 1. ad Timot. 2. orat pro omnibus, ut ad agnitionem veritatis veniant; Sicque non esse propositum dandi baptismum omnibus, & singulis eo modo, quo orat, ut omnes adulti salventur, scilicet orat, ut Deus det eis gratiam, & abundantiam suorum auxiliorum. Pro parvulis quidem orat mediatè, ut sic dicam, nempè, ut omnes curare dignetur, ut baptizentur, saltem quoad sufficientiam remedii pro originali delicto, quod aliud non est, ut infideles suscipiant fidem Christianam. Sic profectò parentes curarent, filios baptizari, & haberent auxilium proximum proximè sufficiens; vel etiam, ut in facto applicetur baptisma, deprecatur Ecclesia; non autem, quod applicet in proposito, & in votis baptismum; Ita quippè soluta esset quæstio in omnium favorem parvulorum.

137. Respondeo 2. negando majorem, ratione quia baptismus in voto ordinatur ad baptismum in re, ut conferendum; quem dico sufficere in casu inculpatæ necessitatis, quo baptismum exhibendi voluntas aufertur, ac potestas. Si enim nos voveremus baptisma pro infantibus infidelium in dissitis regionibus; nostrum propositum non esset conferendi baptismum, quia in facto, nec conferimus,

mus, nec conferre iisdem poſſumus, poſtquam ex utero matrum excluſi ſunt, & eſſet propoſitum ſub conditione impoſſibili; ergo non eſt propoſitum, niſi ideale, & ſpeculativum, non practicum, ſeù de ſe ordinatum ad Sacramenti poſitionem; ſicuti, ſi diceremus; Deus poteſt peccare, ſi vult, idem eſt ac dicere, Deus non poteſt peccare, & ratio eſt, quia non poteſt velle. Ita, cum nos non poſſimus velle baptizare in re infidelium diſſitos infantes;dici nequit, quod verum habeamus propoſitum eos baptizandi. Poteſt ergo hoc propoſitum ſic reſolvi; Si eſſem ibi, puta in Aphrica, & conſequenter poſſem baptizare, vellem, & proponerem, ipſos abluere ſacramentaliter; hæcque reſponſio ad plura ſimilia argumenta refellenda, quorum unum, aut alterum afferam mirè cohærenter juvat.

138. Reſpondeo tertiò,advertendum eſſe ab arguente, quod, ſicut forma baptismi in re reſpicit perſonas determinatè ſumptas, & cognitas à baptizante; ſic propoſitum baptizandi eſſe nequit in confuſo, vagè,& indeterminatè per individua vaga. Is enim, qui intendit baptizare, ſibi aliquem præfigit, qui ſit capax ſuſcipiendi baptismo: qui non eſt, non eſt capax ſuſcipere baptismum; ergo nulla eſt intentio conferendi baptismum non exiſtenti;ergo non poſſumus vovere baptisma pro filiis naſcituris in futurum neque fidelium, neque infidelium. Ii verò, qui ſunt geniti, & in utero matrum, ſic ſe habent,ac ſi non eſſent, quoad verificandum baptisma, dummodo non ſunt individua determinata, determinatè cognita,ergo,&c.

139. Dices:ſumamus individua determinatè cognita; v. g. intendo baptizare filium Petri, Romæ exiſtentem, etiam ſi velis,in utero ſuæ matris adhùc concluſum,habemus individuum determinatum,& determinatè ſumptum; ergo in caſu,quo ſimile propoſitum non haberet ejus mater v. g, & urgeret aliundè periculum, quo non produceretur parvulus ille ad baptiſmum, deberet eſſe eo tunc juſtificatus, &c.

140. Re-

140. Respondeo individuum, dum dixi determinatè sumptum, intelligi non debet speculativè per actum intellectus terminantis; sed determinatè sumptum ad verificandum Sacramentum baptismatis, idest determinatè Sacramentaliter sensibiliter. Materia enim Sacramentorum debet esse determinata præsens sensibilis, quippè non intendimus baptizare, sicut nec baptizamus, aut baptizare valemus, nisi personam præsentem; nam ablutio, quæ est materia proxima baptismatis non est nisi sensibilis, & sensibilis subjecti abluendi, ut verificetur Sacramentum; ergo propositum abluendi, ut subsistat, est circa subjectum sensibiliter determinatum. Et ut rem istam ulteriùs exponam, quæro ego, cur in Sacramento baptismi requiritur particula demonstrativa *Te* Ego baptizo *te*, non autem in Sacramento pœnitentiæ, ut aliqui doctè dicunt; ergo non mirùm, quod esse debeat præsens subjectum baptizādum; quippè, cum Sacramentum baptismi exerceatur per ablutionem, debet exprimi subjectum, quod abluitur. Sacramentum verò pœnitentiæ, cum sit per modum judicii, sufficit, quod causam habeat rei, ut judicare possit, & absolvere absque particula demonstrativa.

141. Quod si teneas cum aliis etiam in absolutione requiri particulam ostensivam *te*; sicque docere velis, quod, sicuti absolvi potest absens; ita fieri quoque potest propositum baptizandi absentem. Respondeo, disparitatem non aliter sumendam esse, quàm à natura diversorum Sacramentorum; Si enim valeret argumentum, inferri posset; ergo etiam baptizari potest absens, quod est apertissimè falsum. Baptismus, cum sit ablutio verificari nequit circa subjectum dissitum; sed nonnisi circa subjectum præsens, determinatum tali præsentiæ determinatione, quæ fit ad contactum. Absolutio verò, cum sit actus judicialis, proferri potest habita rei causa, etiam si reus sit absens; & in hoc latum est discrimen; dato requiri particulam *Te* in

abso-

abſolutione, atque abſentem abſolvi poſſe;Hæc certè abſentia, ſeù diſtantia patitur ſuos gradus; undè quæ diſtantia ſufficit ad abſolutionem minimè ſat eſt ad ablutionem, etiamſi per aſperſionem conferretur baptiſmus; quomodo conferri licitum eſſe, concedunt plures; Igitur minimè colligitur, ſi daretur æquè particulam *Te* requiri in baptiſmo, ac pœnitentiæ Sacramento, dum profertur abſolutio, poſſe abſentem baptizari, ſicut poteſt abſolvi. Adde quis diceret, hominem exiſtentem Romæ poſſe baptizari à me, exiſtente Paulæ, niſi inſanus; ergo non currit paritas, conceſſo, poſſe abſolvi diſtantem pœnitentem. Imò nego, poſſe abſolvi pœnitentem abſentem, qui per epiſtolam ſua confeſſus eſt peccata; Sic putat Valentia tom.4.diſput. 7.quæſt.*11*.punct.1. Suarez diſp.*19*. ſect. *3*. Tolet. lib. *3*. cap.6.Henriquez lib.5.cap.2.& ſuper hoc adeſt decretum Clem.VIII. & eruitur ex Tridentino ſeſſ.*14*.cap.2.

142. Habemus ergo paritatem his poſitis, tùm quia in utroque requiritur particula oſtenſiva *Te*,& in utroque pariter verum eſt dicere, abſentem non poſſe abſolvi, nec baptizari; ergo neque propoſitum ſubſiſtit baptizandi abſentem. Quomodo enim intelligitur baptiſmus in voto alicujus, qui nunquam eſt baptizandus culpabiliter; ergo à pari, qui habet propoſitum baptizandi pro altero, qui nunquam eſt ab illo baptizandus,propoſitum ei non ineſt, niſi vocetenus. Ut autem iſtud oſtendam manifeſtè,notandum eſt, adultum v.g. qui ſuſcipere intendit baptiſmum, & membrum fieri Eccleſiæ, non intendere propoſitum baptiſmi, ſed baptiſmum in re, ni ſit verborum, & mentis luſus; ergo cum infans abſens nequeat baptiſmo ablui; adultus, qui pro eo ſuſcipit baptizandi propoſitum, non intendit verè baptizare, nam intenderet aliquod impoſſibile, ut fiat ab ipſo; ergo non intendit baptiſmum in re, ſed in propoſito, quod videtur ridiculum; nam,cum non poſſit intendere infantem ſubjicere baptiſmo, non poteſt

ci

ci inesse verè,& non solùm linguosè propositum baptizandi, & consequenter baptismus in voto est chimericus pro absentibus; Ita ut dixerim prop. hac 5.num.28. solummodò matri debitum inesse baptizandi in proposito, atque in votis suos filios, quam propositionem lege per totam.

143. Dixi: Aequè non posse absolvi distantem,ac baptizari: In hoc autem adhùc sua subsistit disparitas ex natura Sacramentorum suborta. Ad abluendum quidem ex natura ablutionis requiritur certa proximitas, quæ non requiritur ad actum judicialem absolutionis.

144. Dices: Non sufficit contritio pro alio; ergo neque propositum baptismi pro alio, etiam præsenti in casu necessitatis. Quis non videt negandam omninò paritatem esse; Ad peccata profectò actualia,cum sint personalia per propriam voluntatem motu proprio contracta; ut deleantur requiritur retractatio propria,nec sufficit alium retractare. Adhùc enim alio retractante, perseverat moraliter peccator in propriis delictis; ergo requiritur propria ad Deum conversio, ut fuit propria aversio. Adde, quod secundum præsentem providentiam neque Deus potest remittere peccatum non retractatum à peccatore; cur ergo alius homo à peccatore erit sufficiens per modum, saltem dispositionis, ad peccati condonationem. Imò probatum est capite 6. nullo modo posse remitti peccatum, non retractatum; ergo, quamvis alter retractet, Deus non condonat, aliter, quod non posset facere Deus solus, absque motu peccatoris, faceret alia creatura, ut Deus, nempè remittat. Infantes igitur, cum careant culpa actuali, non est, cur ipsi proprio motu debeant moveri;ergo sufficit alterius voluntas, nam sicuti per Adam primum hominem contraxerunt maculam originalem; sic quoque sufficit, ut per alium hominem tolli possit in proposito,votis,&c.sicuti de facto tollitur in re opera aliena.

145. Respondeo 4.me in præsentiarum non aliud vel-

le,

le, quàm Deum nullum parvulum antecedenter reprobare, aliter non omnes, & singuli homines comprehenderentur sub illa generali voluntate salutis; sicque quæstionem movi pro filiis fidelium, morientibus in uteris matrum. Quod enim filii paganorum non salventur, voluntas est parentum, nam eorum fides multum prodest infantibus, ut nempè ad baptismum perducantur; igitur Deus voluntate consequenti reprobat infantes infidelium excludendo à Regno. Filii quippè, cum sint parentum curæ demandati, quod non salventur per baptismū, in causa sunt parentes ipsi, si fidem Christi suscipere nollent; nō est ergo cur simus solliciti de eorum salute, cum patentem habeamus absque divinæ bonitatis præjudicio causam, cur pereant. At de filiis fidelium in utero periclitantibus pro ratione assignare nequimus, si pereunt, cur pereant voluntatem parentum, eorumdem libertatem; ergo dicendum esset, Deum velle excludere ipsos à regno antecedenter. Minor ostenditur, quia, si non suppeteret baptizandi potestas eos in flamine, nullum superesset remedium, quia unicum est, scilicet baptisma, cujus supponimus inapplicabilitatem inculpabilem.

146. Ex his confirmatur doctrina supra tradita, scilicet nos non posse filios infidelium absentes, & simpliciter absentes quosque perducere ad salutem per baptismum in proposito. Si Deus videns illos à parentibus non baptizari, neque in voto (eo quia, cum fidem non profiteantur omnis locus similia adhibendi non superest) illos reprobat consequenter: etiam reprobati censentur, si nos pro illis proponamus lavacrum regenerationis, quod propositum dictum est esse fictitium, & sic se habet, ac, si non esset. Hoc rursùs manifestum est, nam supponamus parentes infideles, tale habere propositum, ut dictum est (licet repugnet hypothesi infidelitatis) adhuc tamen repugnat, quia nunquam adimplebunt illud propositum in suis filiis, post-

quam in lucem editi fuerint; Igitur hypothesis propositi de conferendo baptismo repugnat, & contradicit huic positioni, ratione enim infidelitatis id sequitur; ergo, quod fideles simili proposito uti possint, quamquam, quia fideles sunt, videatur concedendum; in re autem est omninò negandum eò quia non suppetit eis libertas, & potestas implendi id, quod supponuntur vovere. Dicitur ergo solùm posse fieri radicaliter, in quantum non deficit, quia fidem non profitentur; sed repugnat terminativè ratione ordinis ad terminum, nam repugnat hypothesi, in qua nunquam dabitur baptismus, hypothesi scilicet distantiæ infantis à proponente.

Non aliud ergo esse potest nostrum desiderium in filios infidelium directum, nisi per modum orationis, qua Deum precamur, ut ipsos dignetur salvare, aut Patres inspirando efficaciter ad fidem Christi, aut aliis modis, aliisve mensuris.

OBJECTIO QUINTA.

147. SI valeret illa ratio, ducta ex voluntate divina circa salutem omnium hominum; non deberent damnari parvuli paganorum; nam Deus vult neminem perire etiam infantium: Isti non sunt in causa, ut salvari nolint, nec parentes elegerunt, quasi hos, aut illos, fideles, aut infideles, ergo Deus non vult illos salvos fieri, &c. ergo ratio illa, ducta ex divina prædestinatione generali non concludit, &c.

148. Respondeo, illos infantes à regno excludi non esse Dei, quasi motu proprio, sed consequenter ad parentum voluntatem: Divina quippè bonitas dat parvulis auxilia remotè, quatenus dat auxilia, & gratias vocationis ad fidem parentibus; Ipsi verò, cum nolint suscipere fidem; consequenter nolunt baptizare pueros. Quamobrem remedium

medium peccati originalis, institutum a Christo est etiam sufficiens pro illis ; quia est etiam applicabile, quodque applicatum dicitur, & diceretur efficax.

149. Idem argumentum fieri posset de infantibus Christianorum, qui sine baptismo decedunt, quamquam in lucem visibilem editorum : licet enim non sint ipsi causa, ut sine lavacro vitam claudant, nec ipsi parentes elegerunt; non tamen benè infertur ; ergo Deus non vult salvos facere: mala illatio ; nam parentes, vel alii ob incuriam non baptizantes, aut aliter sunt causa damnationis eorum; Deus enim providit illis de baptismate, quibus potuissent applicare, si sedulò voluissent conferre; ergo objectio nimis probat.

OBJECTIO SEXTA.

150. AD salvandam Dei voluntatem bonam, sinceram, quantum ex se est, efficacem de salute omnium, nemine excepto, non est laborandum, ut simus solliciti de salute infantium, morientium in utero ; nam Deus vult omnes, & singulos parvulos salvari voluntate efficaci ex se, sed non indefectibili, seù voluntate vera, sincera, sufficientissima per remedium sufficiens, quod nobis omnibus contulit sui filii mortis beneficio; ergo etiam subsistit talis voluntas, licet aliqui parvuli, sine baptismo decedentes pereant, idest, vitam non habeant æternam. Probatur à simili: Deus vult omnes adultos salvari ; non omnes tamen salvantur, nec in causa pro responso, si id quæratur, est Deus; quippè iste sua bonitate, & liberalitate omnes ordinavit in vitam æternam; ergo. Hoc argumentum memini mihi objecisse unum ex nostris, ut num. 133. Sed

151. Respondeo exordium sumendo ad hoc ultimo, quod affertur pro probatione à pari, quærendo, an si Deus

non conferret illis, qui pereunt, auxilia sufficientia, & efficacia, ut dicitur in actu primo, vellet illos salvos fieri? Neutiquàm; quia verò propria voluntate abutuntur auxiliis divinæ gratiæ, ideò reprobantur. Assignetur nunc remedium peccati originalis pro parvulis, in utero morientibus; dicent lavacrum regenerationis, seù baptismus: At hoc pro illis in illo statu non est remedium, medicina, &c. ergo. Minor jam constat, nam illud non est verè remedium pro peccato originali, quod non est utile, & conducens ad auferendam maculam originalem; sed baptismus non est utile medium, & consequenter non est verè mediū pro parvulis nostris; ergo. Probo minorem: Remedium, quod dicitur utile ideò est, quia potest conducere ad auferendam infirmitatem, sed sic non est baptismus, quia pro illis est inapplicabilis inculpabiliter ex parte creatæ voluntatis; ergo non est utilis; ergo non est remedium, & consequenter, nec medium sufficiens ad salutem: Sed baptismus institutus à Christo est institutus ad tollendum peccatum originale omnium, & singulorum, sicuti omnes, & singulos vult salvos fieri de fide, ut dixi num. 5. cap. 9. ergo dicendum est pro illis, baptismum esse intelligendum in voto.

152. Dices: In his casibus Deus vult illius pueruli damnationem consequenter, non antecedenter. Sed contra, nam hæc distinctio hic locum non habet; Deus enim salvat volentes, & nonnisi volentes, reprobat pariter volentes. In casu autem nostro parentes non dici possunt nolentes baptizare puerum, sed toto affectu, dolore, intendunt baptizare, nec pendet à proprio arbitrio regenerare Sacramenti applicatione; ergo voluntas divina non est consequens voluntatem creatam; ergo, &c.

153. Instabis: Quod non baptizentur illi pueruli abortivi, saltem pendet remotè per anteriorem voluntatem, qua alteruter voluit causam talis damni; Si enim parentes

tes ſedulò incubuiſſent proli, fortaſsè non paſſa eſset parens infelicem abortum; ergo voluntas Dei eſt conſequens non antecedens.

154. Hæc reſponſio procul abacta eſt prop. iſta dum tractatum de Dei concilianda providentia cum neceſſitate baptiſmatis ſucceſſivè fuſo ſtylo cõſcripſi. Conſtat quippè, debilem eſse hanc inſtantiam, nec juvare ad componendum decretum generalis hominum prædeſtinationis ſeù dicas voluntatem cum parvulis,in utero morientibus, per baptiſma ſalvandis, niſi Sacramenti applicabilitas intelligatur,ſeù in re,ſeù quandoque in propoſito.Quamobrem hæc inſtantia, quæ non tàm contra ſententiam,quàm contra rationem ſententiæ militat, futilis eſt, dum ſententiæ rationem clarè monſtravimus num.9. Et hic addo adhùc ſi ratio nutaret, non ideò tamen ſententia non ſubſiſteret,aliis rationibus, nempè firmata, & objectionum facillima diſsolutione, omni abſurditate remota.

OBJECTIO SEPTIMA.

155. PArvuli ſine baptiſmo ex hac vita decedentes, Eccleſiæ ex uſu extra loca ſacra humãtur; ergo ſignum eſt eos non haberi pro ſalvis; ſed à regno excluſis, etiamſi in propoſito Parentum fuerint Sanctiſſimæ Trinitati oblati.

156. Hanc verò objectionem ex dicto uſu Eccleſię nihil ad rem noſtram concludere, patet primò per ea, quæ diximus prop.hac 5.num.111. Secundò defectum item ſalutis non concludit, aliàs ſequeretur, excommunicatos, de hac vita decedentes, non poſſe eſſe ſalutis compotes: Conſtat enim excommunicatos eccleſiaſtica ſepultura privari. Cur ego priventur? Aſſignetur cauſa ab adverſariis, & ſic reſpondeant ipſi pro me. Reſpondebunt equidem, id eſſe in pœnam delictorum præteritorum contra

eccle-

ecclesiam, quatenus noluerunt obedire Prælatis, &c. & ideò fuerunt excommunicationis sententia ligati; cujus unus est ex effectibus ecclesiastica non gaudere sepultura. Ego quoque ita puto optimè me respondere posse in pœnam, quod non fuerit eis in opere applicatum Sacramentum regenerationis. Sufficit à pari non ideò id esse, quia à regno sunt exclusi, ut objectionis futilitas dignoscatur.

157. Vlteriùs ex dictis prop. 5. Ecclesia attendit remedium salutis certum, & indubitatum; non autem disputabile, quale est votum baptismatis. Item effectus proprius baptismi est character ille, quo veluti fideles ab infidelibus secernũtur, & fit populi distinctio; Sicuti antiquitùs distinctio fiebat per circumcisionem. Cum ergo parvuli, sine baptismo decedentes, non fuerint isto charactere divisi; non mirum, quod Ecclesia eos, quoad sepulturam dividit. Ex hoc autem non colligitur, esse à regno cœlesti exclusos; nam gratia est effectus communis omnibus Sacramentis, & sine Sacramento obtineri potest, ut patet de contrito. Ratio est, quia baptismus non solùm est ad justificandum: justificatio quippè aliis Sacramentis, aliis modis comparatur, sed est ad constituendum subjectum capax recipiendi spiritualia, & Sacramenta; ideò dicitur baptismus janua Sacramentorum. Cum ergo parvuli, sine baptismo obeuntes non susceperunt characterem & Christo Domino in passione, quod per baptismum fit, ut inquit Toletus, non sunt conformati; ideò Ecclesiæ usus rationabilis est eos non in loco sacro sepeliendi.

OBJECTIO OCTAVA.

158. IOan. 3. dicitur, quod, qui incredulus est filio non videbit vitam; sed parvuli, sine baptismo decedentes, non credunt in Christum; ergo. Item: nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest

teſt introire in regnum Dei. Romanorum 5. Unius delictum eſſe in omnes homines in condemnationem;ergo ex mente Apoſtoli rei ſunt damnationis quicumque illo originali delicto implicantur, quo implicari antecedenter ad ſuſceptionem baptismi ex ſupra dicto loco Joannis 3. certum eſt.

159. Hic Apoſtoli locus Rom.5. ad rem non confert, nam id eſt incertum, ſcilicet, an peccato originali implicati decedant pueruli in ventre matris morientes; dummodò præceſſerit oblatio ſub invocatione SS. Trinitatis cum ordine ad Sacramentum. Similiter illud Domini apud Joannem 3. niſi quis renatus fuerit.... ſubſiſtit, dum propoſito baptizatur;nam votum reputatur pro opere, ubi opus neceſſitas excluſit, ut inquit Mag.Sen.Quod jam patet in adultis ex communi ſenſu. Quod verò pueruli illi non credant; Dico, vel intelligendum eſſe de fide in actu,vel habitu. Si primum;neque baptizati ſalvarentur ante ætatem activam: ſi ſecundum,credunt quippè habitu per baptismum, in voto ſuſceptum; vi cujus non eſt impoſſibile, aut abſurdum, gratiam juſtificantem conſequi; & ſicuti, dum viſibili Sacramento abluuntur,opera,& fide baptizantur aliena; ſic putandum eſt non abſurdè, caſu quo opus excluditur,renaſci inviſibiliter voto parentum; nam votum, ut dictum eſt reputatur pro opere, ubi neceſſitas opus excluſit. Demùm concedo, natum oportere renaſci, ut regnum Dei obtineat; nam ſi natus eſt in mundo, ideſt, ut intelligitur, excluſus ab utero, certè debet renaſci; aliter contemneret Sacramentum. An autem, ſi adhùc natus non eſt, ſed genitus ſecundum ſe, poſſit in Chriſto renaſci, ſeù regenerari, dubium eſt, quod affirmativè decidendum puto.

OBJECTIO NONA.

160. IDeò dicitur, baptismum eſſe parentum voluntate applicabilem, atque in eorum votis

eſſe,

esse, ut infans in utero matris periculum vitæ incurrendo, possit salvari; quia Deus tenetur pro quovis statu naturali, & consequenter pro statu, quo carcere concluditur materno, auxilia opportuna exhibere; aliter deberet causas naturales mortem allaturas impedire: hoc non obstat; ergo. Minor demonstratur: Deus vult salutem adultorum; ergo Deus tenetur impedire causas illaturas stultitiam alicui adulto, ut possit se convertere à peccatis. perpatratis ante stultitiæ statum; sed hoc nec facit, nec facere tenetur, non obstante voluntate de salute illius; ergo neque tenetur impedire causas naturales, quæ inferunt mortem puerulo, nisi baptismus voluntate applicatus, & fide prodesset.

161. Respondeo manifestam esse disparitatem. Nos enim non dicimus, Deum absque aliqua necessitate teneri impedire cursum agentium naturalium, sed intendimus, quod posita voluntate efficaci finis ex parte Dei, necessariò necessitate dictæ voluntatis debet velle media, & remotionem impedimentorum, quæ prohibent media; sic vult salutem infantis in utero morituri; ergo vult salutis medium; sed baptismus in re non est medium salutis pro illo; ergo, si baptismus in fide, & expresso proposito parentum non prodest, Deus tenetur removere causas, necem inferentes puero. Neque ludas in verbis efficaciæ: nam, posita quacumque voluntate de fine; dummodò sit seria, & vera, & non ficta, semper debet respondere voluntas de medio ad finem; itaut eo modo, quo dicitur voluntas de fine; ita debet respondere volitio de mediis. Videamus nunc, si ex voluntate salutis adulti hominis, tenetur prohibere causas stultitiæ. Adultus, dum in amentiam incidit, antequam in eam incidisset, liber erat ad peccandum; auxilia divinæ gratiæ ei non defuerunt; ergo, quod postea ob causas naturales in dementiam inciderit, non arguit Deum nolle salvum fieri, sed ipse salvus fieri noluit,

noluit, nam Deus non imputat ei, nisi peccata ante stultitiæ statum; non verò, quæ postea patrat, si talia dici possunt. Aliter homines, in peccato existentes, non deberent mori, sed eis semper producenda esset vita ut possint converti; ergo stultus comparandus est mortuo, seù morienti, quatenus Deus punit eum ob peccata anteacta; sicque non tenetur vitare causas stultitiæ, sed opus fuit exhibere auxilia ad benè operandum tunc quando aliqua præcepti obligatio urgebat, & sanæ mentis erat; quæ quidem nemini desunt.

162. Si aliquis autem nascatur ab ortu stultus; certè, quod causas stultitiæ Deus debuisset removere ex suppositione voluntatis de salute illius, si baptismus, aliena voluntate applicatus non prodesset, ut mox demonstrabo: Iste profectò, si nasceretur in regione infidelium, ubi jam ut suppono, non baptizaretur: Adoletus neque ipse possit converti ad Deum, & baptizari in voto; Aliundè, mortis imminente periculo, ab aliquo fideli volente, non tamen baptizaretur ob defectum aquæ, aut alio; ergo pro isto non esset salutis remedium; ergo debuisset removere causas stultitiæ, sicque nemo posset nasci ab infantia stultus in regionibus infidelium. Probatur prima consequentia: Baptismus, licet applicari nequeat moraliter, quatenus parentes sunt infideles; attamen verè, & physicè est applicabilis, & consequenter, quod non applicetur pro statu infantili sunt in causa parentes cohærenter ad dicta n. 145. Factus autem adultus, & impotens ad Christi fidem pervenire, & consequenter in voto baptizari, atque in regionibus Christianorum existens: Quodnam erit remedium pro peccato originali, si mortis imminente periculo ob aliquem inculpabilem defectum Sacramentum administrari non potest? Ipse baptismũ petere nequit; aliundè ministri baptizare non possunt, ut suppono; ergo, si pro isto remedium peccati originalis non deest, non erit, nisi ba-

 ptis-

ptismus, alieno proposito applicatus. Ut me explicem, dico sic: Nascitur in Aphrica v. g. Titius stultus, ibique parentum sub cura adolescit, fitque natu major. Iste jam adoletus Romam v.g. perducitnr, statimque ac ibi pervenerit, tale imminet vitæ periculum, ut Romani baptizare nequeant; non erit iste(facta suppositione, quod non possint applicare Romani Sacramentum)pejoris conditionis, ac infans, in utero matris fidelis moriens; sed hìc baptizari potest in voto, ergo etiam ille.

OBJECTIO DECIMA.

163. Salus parvulorum nostrorum, si posset obtineri per baptismum in votis parentum, eisdem applicatum: Peto vel Deus justificaret puerulos illos in articulo necessitatis dependenter ab illa baptismi applicatione votiva continuata, aut non interrupta; aut eò tunc facta, quando periculum initur vitæ. Item, vel Deus reprobat puerum, non baptizatum in votis, dum primò est in visceribus; vel, dum ultimò vivus in utero clauditur, & non baptizatur. Si enim requiritur ultimò baptismi applicatio; ergo frustra matres essent consulendæ, ut semper habeant, aut saltem semel, dum gravidæ sunt intentionem baptizandi suum filium sub invocatione Sanctissimæ Trinitatis. Si sufficit prima intentio, quam habuit initio gravidantiæ, non interrupta per actus, indirectè saltem, contrarios, videtur non posse subsistere, nam, qui proximè non curat salutem sui filii, frustra est accersenda cura præterita, & physicè transacta, imò videtur illam revocare.

164. Respondeo, sufficere baptismum in voto, pro tempore necessitatis applicatum, etiam ante vitæ periculum, ejusve discrimina. At, dum manifestè periclitatur infantis vita, si fieri potest baptismi votum, procul dubio

elici

elici debet, aliter negligeretur salus, & pristinum votum non firmaretur: Non enim Deus justificat, nisi articulo urgente necessitatis; Hinc dico, Deum reprobare puerulum illum v.g. Petrum, postquam vidit, à nemine applicatum fuisse baptismum, quod quidem tempus incipit à sua conceptione usque ad illud instans, quo è vivis decedit. Si quippè toto hoc tempore baptismum non suscepit, neque in voto, certè consequenter Deus reprobat illum. Quod autem susceperit v. g. in proposito baptismum tempore multo majori, & antecedenti ad instans mortis, non sequitur justificari eo antecedenti tempore. Sicuti etiam dum parturiente actu matre, & moraliter certa ob partus difficultatem, quod periculum subire mortis de facili queat suus filius, antequam in lucem prodire possit, & Sacramentum suscipere, quamobrem sub invocatione Sanctissimæ Trinitatis vovet, & proponit baptizare, Deoque infantulum offert: Non ideò statim eodem tempore, quo similia peraguntur Deus justificat, sed in necessitatis extremo, putà, pro eo instanti, ad quod sequitur in prævisione inevitabilis ob causas naturales mors. Hinc colligitur tutiùs esse, mulieres, uterum gestantes baptisma vovere, dum gravis necessitas instat, & mortis imminẽs periculum prudenter animadvertitur, saltem, ut prohibeatur periculum, ob vitæ operationes, indirectè revocandi pristinam voluntatem, quæ antecessit necessitatis statum.

OBJECTIO UNDECIMA.

165. Pietatis scrupulo, & ad impiorum coercenda facinora; quidam ex amicis objecit, quandoque istam sententiam non esse admittendam; nam semel ac, dicebat, verum est, aut saltem verisimile, aut non repugnans de facto in providentia ordinaria, quod in proposito baptizari possent pueruli in utero, &c. liberior da-

retur via scelestis hominibus procurandi abortus:Sic quidem non incuterentur timore,eos infantes perdendi,probabiliter ducti, quod poterunt salvari, etsi Sacramentum non suscipiant.

166. At si divina pietas exercenda non foret ob hominum pravorum abusum; miseri nos. Ita Deus nimirùm prævidens nostra peccata, & eorum damnationem, qui impœnitentia finali decedunt,debuisset auxilia gratiarum negare, ne occasionem tribueret peccandi; non debuisset Verbum incarnari, & genus humanum redimere, ne peccatores sint ei ingrati; nec Sacramentum Eucharistiæ instituere,cum plures hæretici in malum eo utantur;nec Sacramentum confessionis, cum plures ex tanti Sacramenti fiducia peccent,ne dicam alia. Divinæ ergo bonitatis est suam pietatem exercere cum omnibus; quod postea illa abutantur homines,ipsorum est vitium, non Dei suam benignitatem, & pietatem exercentis; ipsorum est defectus sanari nolentium, non medici sanare volentis. Non ergo, quia aliquis est infanticida post exhibitum baptismũ, ut inde facilitatem assumat tantum scelus patrandi, quia eos non perire scit vi suscepti baptismi; non ergo inquam debuisset Deus se abstinere ab institutione baptismi; nec ab institutione circumcisionis pro populo priori, si fortassè vidisset omnes masculos hebræorum circumcisos, & nonnisi circumcisos in flumen deiicere, Aegyptios.

167. Sed in forma dico divinam pietatem quoad hoc non prodesse infanti baptizato per votum homicidæ,quod votum est solum in lingua, seù potiùs velleitas, quam voluntas vovendi. Infanticida quidem dum abortum procurat, implicitè, imò expresè intendit non baptizare, nam ea omnia ponit, quibus baptismus in re prohibeatur; ergo frustra dicitur vovere baptisma.

OB-

OBJECTIO DUODECIMA.

168. SI votū pro parvulis prodeſſet, deberent ſub culpa parentes vovere pro ſuis infantulis baptisma; Aliundè tempus non eſt determinatum, quando iſta viget obligatio. Antecedens verò patet,quia negligerent ſalutē æternam parvuli, cujus vita, & ſalus in eorum eſt manibus, à Deo poſita: & ſicut parentes negligentes baptizare puerum reddent rationem Deo de mulctanda incuria; ſic quoque reddent rationem, ſi non voverent pro parvulo baptisma, caſu quo intra maternam alvum obiret. Iſta verò obligatio nulla eſt; nec eſt aſſignabile tempus, in quo vigeat; ergo.

169. Reſpondeo ad hominem petendo,quo tempore viget obligatio baptizandi puerulum, jam natum? Non enim nunc habemus legem hebræorum, ut non poſſimus baptizare ante octavum diem; & non ideò tamen uſus eſt, aut invaluit, ut ſtatim baptizentur;ergo ne peccant parentes? Neutiquam reſpondebunt: peccarent quippè, ſi vitæ periculum imminens cognoſcerent;hoc verò non explorato prudenter agunt ad aliquod tempus differendo,ſeù non imprudenter, quia tot temporibus, jam tot annorum circulis expertum eſt, iſtam dilationem non præjudicare ſaluti; cum neque præjudicet vitæ illorum; ergo in voto tunc viget obligatio, quando prudenter, & probabiliter mater ſuſpicari poteſt de obitu ſui pueri.

170. Sed quid ſi infans natus, qui baptiſmum non ſuſcepit, ſuſcepturus prudenter, ut dicebam, agentibus parentibus poſt triduum,moritur antequam ſuſcipiat. Dicerem ego, puerulum illum non ſalvari, ratione quia, dum potuit baptizari, & non eſt baptizatus, remedium ſalutis, quod ſuſcipere proximè poterat, non ſuſcepit;licet parentes baptizare valentes, & noluerunt, niſi poſt triduum

v.g.

v. g. ex usu communi non peccent, nam non tenebantur prudenter etiam operando statim baptizare, potissimùm quia non cognoverunt probabiliter eum moriturum; & in his rebus moralibus sufficit cognitio probabilis, seù, si vis certitudo moralis non metaphysica, aut physica. Assero igitur juxta ordinariam providentiam, parvulum illum non salvari; parentes verò non esse culpæ mortali obnoxios. Fortasse illi puerulo aliquod privilegium concedetur Christi meritis vi illius voti, ut supponitur, & propositi de baptismo post triduum v. g. At utamur dicto D. Augustini tom. 10. pag. 164. *Si enim desiderarent nunquam circa se baptismi Sacramenta differrent: Noli differre, ò homo remedia salutis tuæ, quoniam nescis quando anima tua à te repetetur.*

OBIECTIO DECIMATERTIA.

171. Dictum est multoties, baptismum in voto ordinari ad baptismum in re; itaut fictitius sit ille, si ad hunc ordinari est impossibile. v. g. docuimus in superioribus, ideo me non posse in proposito baptizare filios aphricanorum, quia ipsis est à me hic, & nunc existente inapplicabilis; ergo quia puerulis, morientibus in utero, est inapplicabilis baptismus, sequitur, me non posse baptizare ipsos in proposito, quia propositum ordinaretur ad aliquod impossibile.

172. Respondeo ad hoc argumentum, quod solam acutiei speciem præsefert tunc propositum esse fictitium, quando opus excluditur voluntate, non necessitate. v.g. si quis procuraret abortum, & immaturam prolis mortem in utero; tunc propositum baptizandi esset chimericum, quia opus est impossibile voluntate, non autem aliundè. Item proponens baptizare absentem, hypothesi immutata absentiæ, absurdè proponeret, quia opus esset impossibile

im-

impoſſibilitate conſequente voluntatem: at matres, vel alii verè, & phyſicè baptizare valentes, ſi opus non neceſſitate excluderetur, poſſunt baptizare in voto; nam,ſi certè opus excluditur, non voluntate excluditur, nec contradicit voluntati, omnibus benè penſatis; paritas ergo nulla eſt.

OBJECTIO DECIMAQVARTA.

173. Doctrina, quæ opponitur communi Theologorum, non eſt ſuſtinenda; ſed hæc noſtra doctrina opponitur communi Theologorum ſententiæ; ergo non eſt admittenda; major probatur, nam eſſe contra communem Theologorum opinionem eſt una ex cenſuris Theologicis numeratis à Suario, aliiſque claſſicis Doctoribus. Quod ergo tot ſapientes non dixerunt, dicendum non eſt.

174. Reſpondeo primò ad ultimum, adnotando illud Matth. 12. *Confiteor tibi Domine Pater Cœli, & Terræ, qui abſcondiſti hæc ſapientibus, & prudentibus, & revelaſti ea parvulis, quoniam ſic placitum fuit ante te.*

175. Reſpondeo ſecundò: iſtam opinionem tetigiſſe Cajetanum; undè dico ſententiam maximè probabilem probabilitate intrinſeca, ut conſtat prop. 5. & deinceps, & etiam extrinſeca, qualis Cajetani doctiſſimi, & forſitan aliorum non derelinquendam eſſe, quia deficit authoritas in numero Doctorum; & à fortiori, quod nec SS. Patres repeiiuntur contrarium aſſertivè ſcripſiſſe. Doctorum ſcholaſticorum oppoſitio, ſi qua eſt, non infert propoſitionem contrariam capacem eſſe theologicæ cenſuræ, nam id dixerunt ſcholarum more, puta, quia unus alium ſecutus eſt, putantes omnes ſufficienter ſalvare illam Dei voluntatem ſinceram per remedium baptiſmatis inſtitutum; non autem calamum perſtrinxerunt ad oſtendendam, ſeù ex

Scri-

Scriptura Sacra, seù ex Patribus nostræ opinionis insubsistentiam. Dixi, si qua est oppositio; nam nec verba fecerunt de hac materia, & de hoc nostro judicio. Tunc autem theologica censura subintrare posset, quando repugnaret indirectè saltem principiis fidei, aut etiam communi consensui Sanctorũ Patrum, cum sit in materia religionis. Theologi scholastici suam defendunt opinionem ad salvandum salvanda non per principia fidei, sed per principia disputabilia. Quod verò sentiant, baptismum unicè applicari natis per partum, id intelligunt in suppositione ordinaria, seù, ut de facto id certum est; quod ideò accidit; nam, cùm agitur de hac materia, Theologi intrant ad disputandum cum præsuppositione ejus, quod est indubitatum, non attendentes ad id, quod esse, probabile est. Quapropter quoad baptismi applicationem in votis non adhùc natis in necessitate verba haud faciunt, & ad hoc dicendum non fuerunt inducti, supponendo omnia salvari illa responsione, quam in superioribus prop. hac 5. examinavimus. Cæterùm, si impugnassent, non aliàs, aut similes, quas jam protulimus, afferre posent objectiones, in quibus visum est, nil esse solidæ difficultatis; & omnia benè salvari cæteris salvis salvandis in fide, & S. Theologia. Non ergo opinio hæc est censura digna theologica, quia modo dicto opponitur theologis scholasticis. Imò nego, quod opponatur, prout oppositio indicat, id à nobis affirmari, quod ab illis negatur; nisi velimus dicere opponi indirectè, quatenùs aliam viã assumpserunt ab ea, quam nos sumpsimus.

176. Respondeo 3. distinguendo majorem, quæ opponitur communi Theologorum, scilicet Sanctorum Patrum trãnseat. Communi Theologorum scholasticorum, nego, & simili modo distincta probatione majoris, nihil sequitur contra. Videatur quoad hoc Maignanus suæ phil. sacr. par. 1. de locis Theologicis cap. 1. prop. 27. Quo loco constat scholasticorum authoritas, & authenticum.

OB-

OBJECTIO DECIMAQUINTA.

177. PArvulos, in utero matrum morientes per baptismum in voto salvari alieno, videtur absurdum; nam in Theologia manifestum est illi etiam, qui à limine eam salutavit; à fortiori sapientibus baptismum in voto in adultis importare actum veræ cordis conversionis, seù legitimæ contritionis. Absurdum autem videtur deleri peccatum infantis per contritionem alterius; ergo, &c.

178. Quisquis est, qui hanc objectionem sibi in mente repræsentet, sciat, baptismum in voto, ut hic accipitur æquivocè sumi,& usurpari,ac à Doctoribus theologis passim sumi solet,dum fit illa divisio baptismi fluminis,& flaminis. Ex dictis sup.prop.3,clarè constat, pro peccato originali nullum requiri dolorem, nullamque cõtritionem: & consequenter seù propriam, seù alienam. Justificatio equidem, quæ fit in casu nostro, vi fit meritorum Christi, applicatorum per Sacramentum baptismi; proptereaque aliena persona vices implet ministri. Fateor, me quandoque in hoc hæsitasse. Re autem diligenter pensitata, animadverti, latum esse discrimen; atque vocem hanc baptismus *in voto* esse æquivocam;argumentum igitur non concludit.

OBJECTIO DECIMASEXTA.

179. SEntentia est aliquorum, apud Joannem à S.Thoma quæst.23.disp.10.art.1.num.5.docentium,quod negatio gloriæ,quatenus est negatio beneficii indebiti de facto respectu reproborum fuerit post originale ex libera Dei voluntate ad ostensionem sui dominii; ergo, quod aliqui parvuli decedant sine baptismo,non est, quod nos torqueat.

180. Respondeo 1. neminem Deus de facto, seù ex suo dominio, seù quovis alio motivo absolutè antecedenter exclusit à gloria ordine etiam intentionis ante prævisum peccatum, sive personale, sive originale, ut apud innumeros Doctores, & apud P. Filoramo.

181. Respondeo 2. admissa qualibet sententia circa causam reprobationis; verum semper est, & de fide, quod in Deo non reperitur reprobatio positiva aliquorum v. g. infantium quorumdam decedentium sine baptismo, consistens in hoc, quod absolutè, & simpliciter post prædestinationem Christi in remedium hominum nolit illis dare gloriam; sed ad summum, quod nolit dare gratiam efficacem, ut mundentur à peccato originali. Hoc certè est de fide, quod adstruit etiam P. Filoramo de reprobatione pag. 444. nam 1. ad Timoth. Deus vult omnes homines salvos fieri, quæ voluntas est ingenua, vera, sincera, non illusoria; ergo, non posito obice ex parte nostra, Deus nemini posset denegare gloriam; ergo nemini Deus potest denegare auxilia sufficientia, per quæ homo possit gloriam consequi. Adde, quod Filoramo loco citato, nostræ, quam in præsens tuemur, opinioni contrarius, docet, peccatum originale infantium damnatorum non deleri, quia gratia sufficiens vincitur ex concupiscentia parentum, vel aliorum, qui sunt causa, ut infans non baptizetur. In quo vides supponere citatum Doctorem responsionem illam communem supra discussam.

182. Cum igitur non habuerit Deus absolutum decretum reprobandi, posito originali, scilicet posito peccato Adæ; nam post istud, inquit Apostolus vult omnes homines salvos fieri; & Christus fuit prædestinatus Redemptor omnium, &, ut S. Leo Papa ser. 1. Nativ. Dominicæ: Sicut nullum à reatu liberum reperit; ita pro liberandis omnibus venit; sequitur, quod nullus infans reprobatur, nisi præviso originali, idest, ut ambages tollantur, post

præ-

prævisum originale non deletum, seù postquam sine baptismo prævisus fuerit infans decedere è vivis. Et profectò,si ego vellem cum aliquibus,& nostro P. Filoramo sentire, Deum post Adæ lapsum voluisse ostendere cum aliquibus, quid posset suæ miserentis gratiæ beneficium; ab aliis verò exigere ex parte pœnam debitam originali,non miserendo eo modo, quo miseretur salvandis, sive electis, sed neque excludendo à gloria, ut ostenderetur Christi pietas relatè ad omnes: Semper verum est de fide(id,quod mihi nunc sufficit) quod reproborum misertus est mediis sufficientibus. Quæcunque ergo sententia de reprobatione circumferatur, semper de fide est istud v. d. Christum Redemptorem pro omnibus, & singulis liberandis venisse, sicut nullum à reatu liberum reperit, quodque gratiarum auxilia sufficientia omnibus conceduntur,quod fuit novissimè contra propositiones Jansenii determinatum ab Inn. X. & Alex. VII. In præsenti ergo assignandum est remedium sufficiens pro parvulis, &c. Istud est baptismus applicabilis; sed baptismus infantibus in utero applicabilis non est; ergo non est remedium sufficiens; nam gratia sufficiens intelligitur illa, quæ dat posse, licet humano vitio non habeatur actus; sed per baptismi præcisam institutionem, ut physicè applicandi non est provisum possibilitati veræ, atque reali salutis, infantium in utero suarum respectivè matrum morientium; ergo. Si recurratur ad incuriam parentum, ad causarum naturalium cursum jam supra satisfactum est.

OBJECTIO DECIMASEPTIMA.

183. EXperientia, & de fide est, non omnes esse electos, nec omnes parvulos originali peccato implicatos ab eo mundari per baptisma; Cum innumeros habeamus sine baptismo obire; non ideò argumen-

tum est Christum non instituisse remedium universale pro originali delendo; Sicuti plures adulti non salvantur, non quia iis desit auxilium sufficiens; imò abundans, ut dicitur confertur; sed quia Deus non contulit beneficia efficacia, & non sunt benè operati finaliter: Sic quoque à pari non est necesse, ut omnes pueruli in facto ab originali mundentur (quod videtur prætendi, dum modus quæritur salvandi infantes in utero morituros) sed sufficit non deesse auxilium aptum, puta baptismus, à Christo institutus.

184. Respondeo, me in præsenti, non prætendere omnes pueros baptizandos fore; sed assero omnes pueros baptizari posse: Hoc esse nequit pro eo statu infantium, in quo vitam claudunt intra maternam alvum: Undè hìc non favet adversariis distinctio gratiæ efficacis, & gratiæ sufficientis. Nec ego quæstionem hìc assumo de gratia efficaci, in quo sita sit; At dicatur quomodolibet in materia prædestinationis de facto; & in materia de gratia quidquid velint; quia semper verum est ex fide divina, nemini deesse auxilium aptum ad salutem sive parvulo, sive adulto. Baptismus verò in ordine ad puerum in casu nostro non est aptum remedium, ut in superioribus multoties dictum est; ergo quod in præsenti volo, nil aliud est, quam ne desit auxilium opportunum; non autem, quod omnes parvuli ab originali mundentur. Neque cum nostra doctrina stat, quod omnes mundentur, sed quod mundari possunt; & solùm veram salutis actualem possibilitatem defendimus, &c. Plus indicat objectio, quam exprimat; at falsum supponit, nos velle consulere actuali saluti omnium infantium.

OBJECTIO DECIMAOCTAVA.

185. SI prodesse posset ad salutem in casu necessitatis infantibus baptismus in proposito alieno,

no, sequeretur etiam prodesse adultis amentibus; Id àutem falsum est; nam pro adultis requiritur voluntas propria ; Aliundè amentes voluntate propria potiri nequeunt; ergo. Probatur sequela; nam non magis consulendum est salutis possibilitati infantium, qui baptizari in opere nequeunt; quàm adultorum, casu quo baptizari non possunt, amentium.

186. Respondeo distinguendo duplicem conditionem amentium, ut notant summistæ. Alii sunt qui postquam rationis compotes fuerint, in dementiam incidunt. Aliqui ab ortu nati sunt stulti, & dementes. Primis succurri non potest baptismo, quia opus est, ut voluntatem habuerint suscipiendi Sacramentum; qua supposita baptizari possunt in statu amentiæ; Sicuti etiam dormientes, ut apud Toletum. De his quidèm baptismus in voto alieno non intelligitur; Tùm quia supponuntur peccata actualia. Pro quibus retractandis requiritur proprius motus, etiam si subjiciuntur exteriori Sacramentali ablutioni; tùm quia ratione ætatis adultæ requiritur sua voluntas præscindendo à peccatis actualibus. De secundis concederem, posse in voto alieno casu aliquo necessitatis, nulla interveniente culpa, ut supra dicebam probabiliter salvari; nam comparandi sunt infantibus adulti in nativa amentia. Non enim attendenda est ætas adulta, nisi simul intelligatur adoleta ratio; ergo amentes adulti amentia nativa comparandi sunt infantibus, quoad nostrum casum. Dum autem fuerint prius rationis compotes, aut lucida habeant intervalla, desiderandus est proprius eorum voluntatis motus, ut dictum est.

OBJECTIO DECIMANONA.

187. Romanorum 5. Si unius delicto mors regnavit per unum, multò magis abundantiam.

gra-

gratiæ, & donationis, & justitiæ accipientes in vitam, regnabunt per unum Jesum Christum; sed non aliter regnare possunt homines in vitam per unum Jesum Christum, præsertim infantes, nisi per unum baptisma Christi, à Christo scilicet institutum; ergo. Probatur minor: Infantes ratione ætatis indigæ, si eis est possibile regnare in vitam, non aliter id evenire potest, quam per unum Jesum Christum; nam sicuti unius delicto mors regnavit per unum; ita vita esse potest per unum Iesum Christum. Sed non aliter unus Jesus Christus vitæ participes facit infantes, & regni, quam Sacramenti institutione, puta baptismi; ergo ex Apost. si infantes regnare possunt per Christum, idem est, ac per baptisma Christi.

188. Respondeo hunc textum Apostoli, ut & alios similes, nihil aliud indicare, quam secundum Adamum Christum homines ad vitam elevasse; & sicuti peccatum Adæ nocuit posteris; Christi passio profuit omnibus; &, ut ad infantes specialiter descendam; sicuti solus Adam peccavit, & in eo peccavit tota posteritas; sic solus Christus sanctificat infantes, absque infantium motu, dispositione, merito, &c. Et consequenter sola Christi voluntas institutione baptismi, tanquam canalis suæ pasionis infinitè meritoriæ est sufficiens ad vitam præsertim, ut dicebam, infantium, pro quibus nulla requiritur propria voluntas, propria acceptatio, proprium votum, & propria motio, dispositio, &c. Aliter ille status, illa ætas esset sine remedio; ergo pro baptizandis puerulis in voto, nulla adest repugnantia in casibus necesitatis inculpabilis; quia nulla adest repugnantia ex hoc eodem loco Apostoli Rom. 5. quod sufficiat votum alienum; nam, sicuti delicto unius, nempè Adæ regnavit mors in homines; ita vita quoque regnavit, & regnat per unum, scilicet, Christum, & per ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, qui Christi vices gerunt; nam, sicuti extra casum necessitatis,

volun-

voluntas Christi per ministrum, & cum ministro sufficit ad baptizandum in facto; quatenus suscipitur baptismus non voluntate suscipientis, sed ministrantis; itaut voluntas ministrantis sit necessariò requisita; sic etiam in casu necessitatis inculpatæ sufficere potest voluntas alterius quoad effectum baptismi, nempè regenerationem, justificationem; quamobrem non justificaretur iste puerulus, nisi per unum Christum, & per unum baptisma, voto tamen applicatum.

OBIECTIO VIGESIMA.

189. Si alienum baptizandi propositum sufficere posset in casibus necessitatis inculpabilis; necesse foret, ut pro infanti actum eliceret, saltem attritionis; quod videtur absurdum, nam pro originali opus non est aliqua retractatione. Hunc autem requiri, videtur hoc argumento manifestari: pro adulto quidem supponente peccata actualia, dum actu suscipit baptismum, requiritur attritio communi sensu; dum autem suscipere nequit baptismum, & necessitas urget, sufficit, & requiritur contritio. Item pro adulto, si per impossibile non supponerentur actualia, pro solo originali, sufficit voluntas de suscipiendo baptismo, dum baptizatur in facto, & ut baptizetur in facto; ergo pro aliena persona, puta pro infante, in ventre matris morituro, licet non requiratur contritio; saltem requiritur attritio, nec sufficit sola voluntas; cum non sit propria persona vovens, quæ fructum baptismi suscipere debet; & etiam quia cum sola voluntate stat baptismi susceptio, non supposito actuali in adulto in re baptizando; ergo sicuti adultus non baptizandus in re casu aliquo, elicere debet actum contritionis; ita infans non baptizandus in re aliquo casu debet elicere, saltem actum attritionis in voto alieno; sicut non sufficit voluntas solùm in adulto extra

baptis-

baptismum, sed requiritur contritio; ergo pro infante ad minus requiritur attritio in actu alieno, si hic sufficit. Totum autem hoc videtur absurditas insignis; quia nullus dolor, nulla detestatio de peccato solo originali communi doctorum suffragio requiritur; ergo, &c.

190. Respondeo, gradationem factam in objectione nullam esse; quandoquidem ideò in adulto extra baptismum, casu aliquo sufficere potest ipsa contritio; & requiritur necessariò, quia supponuntur peccata actualia, pro quibus delendis extra Sacramentum opus est contritione. In actuali autem baptismi susceptione ad summum requiritur attritio in adulto; supposito autem solo originali neque attritio, neque contritio requiritur in actuali baptismi susceptione, quod est in confesso apud omnes; ergo, si sufficit votum alienum pro infantibus, &c. quia in his nullum supponitur peccatum, nisi solum originale, sequitur in voto alieno non requiri dolorem, neque detestationem, quomodolibet dicatur, at solam voluntatem baptismi conferendi. Quod enim ex sua natura non exposcit pœnitentiam, & dolorem, nunquam de se potest dolorem expostulare: Peccatum originale non est ex suo conceptu retractabile, nemine discrepante; ergo in quovis casu non oportet, quod retractetur. Argumentum igitur confundit ideam baptismi in voto, prout sumitur in adultis (pro quibus semper supponuntur actualia) ex theologorum sensu cum idea baptismi in voto, quem hìc nunc insinuamus ob salutis infantium possibilitatem, & sufficientiam.

191. Respondeo 2. argumentum non probare contra nos; nam etiam, si aliquis dolor desideraretur (quod non concedo) quem dicit objectio, saltem debere esse attritionem; quid indè? Nihil absurdi profectò; nam ille dolor, si opus esset, non esset de peccato; nam peccatum originale retractari non potest, quasi sit actus pœnitentiæ, qui consistit

sistit in nolle fecisse, quod malè factum est; sed ille dolor, seù retractatio esset inclusus in voluntate conferendi baptismum, ut notavi cap.6. Id enim,quod est velle conferre baptismum, est velle liberare puerum ab originali, & consequenter suo modo retractare . Igitur esset quæstio de voce, an vocetur dolor, & possit vocari retractatio voluntas illa;si quis in istud insurgere vellet,quod non curo.

192. Quia principalis objectio videtur desumi ex illo loco Jo. 3. ultra abundè dicta in superioribus placet ulterius seria,& exacta exercitatione animum in id intendere;ut omnis ambigendi ansa procul abigatur.

Nicodemus igitur discipulus nocte Jesu Christi ob Judæorum metum audivit ejus doctrinam : *Amen dico tibi, nisi quis fuerit renatus denuò non potest videre regnum Dei* ; Hæc verba non intelligens Nicodemus, miratur respondens:*Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Nunquid potest in ventrem matris suæ iteratò introire, & renasci?* At Magister Iesus annuere volens renascentiam per baptismum repetit clariùs,quod antea dixerat: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei;* quibus verbis manifestavit Sacramenti necessitatem ad salutem; Itaut baptismate tanquam unico medio, gratiam in primo parente deperditam, homines compararent.

193. Plura sunt animadvertenda in hoc dogmate. Primò similitudo locutionis quoad exprimendum baptismi necessitatem,& ad injungendum onus suscipiendæ Eucharistiæ; habetur enim Joannis cap.6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, &c non habebitis vitam in vobis*. Phrasis tamen explicandi, licet eadem sit;diversitas attamen aliundè colligenda est ex diverso fine institutionis baptismi, & Eucharistiæ . Ille nimirùm ad primam gratiam conferendam, & ad remissionem peccati originalis; hìc verò ad confortandum hominem jam viventem,ut de-

finit Tridentinum; Et Apostolus supponit nos debere in gratia ad hoc Sacramentum accedere. Vndè infertur, maximam esse disparitatem inter hunc modum loquendi, mox recensitum in materia baptismi, & eumdem loquendi modum in materia Eucharistiæ. Tantam quidem; ut communiter asseratur, baptismum esse necessarium necessitate medii, Eucharistiam autem necessitate præcepti.

194. Secundò quid nomine nativitatis, & naturæ, &c. quid nomine renascentiæ, & renativitatis mente intelligatur: Et vel accipitur pro generatione, & pro principio motus; vel pro eo, quod est de non esse transire ad esse, & fieri, & ideò nasci, seù nativitas, atque natura. Et jam apud latinos, & græcos sumitur natura pro viventium generatione, quæ nativitas appellatur, seù nascentia, undè natura dicitur: quamobrem renascentia, & renativitas, regeneratio viventium appellari potest.

195. Tertiò quid importet ex vi verborum forma Christi, dum Nicodemo indixit baptismi necessitatem, nisi quis renatus fuerit ex aqua, & *Spiritu Sancto non potest*, &c. perspiciendum est. Si enim nomine nativitatis intelligitur generatio viventium; dum Christus insinuat, hominem debere renasci, idem est, ac debere regenerari in aliam vitam; ergo infans intelligitur natus, dum est carnali generatione generatus in animam viventem, seù postquam (anima divinitùs infusa) fuerit vivens embrio, tunc dicitur natus, quia generatio viventis adest; ergo, dum Christus ait: Nisi quis renatus fuerit denuò.... Intelligitur, nisi quis iterùm in vitam generetur, quam iteratam generationem explicans Nicodemo non intelligenti, subdit nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest, &c. Igitur regeneratio in vitam facienda est ex aqua, & Spiritu Sancto; sed regenerari in vitam supponit solùm primam generationem viventis, quæ verificatur de infante in utero, quatenus, in utero existens, genitus est, & vivens est;

ergo

ergo si opus est renasci ex aqua, sufficit ex desiderio aquæ, cum aqua ablui non possit natus, idest, genitus simpliciter infans. Oportet itaque alio sensu natum esse puerulum, scilicet, à ventre exclusum.

196. Quod, si hoc sensu locutum fuisse Christum Nicodemo dicas, jam ultrò concedo,& constat ex textu, nam Nicodemus admirans inquit. Quomodo potest homo nasci, cum sit Senex; cui Christus repetit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua,& Spiritu Sancto non potest introire; ergo tùm ex verbis Nicodemi, tùm ex responso Christi constat, renascentiam intelligendam esse de natis, seù per partum ab utero exclusis: Etenim de Nicodemo, & aliis grandioribus natu verum erat, nisi quis renatus fuerit denuò, non potest,&c. Item ex institutione baptismi patet, renascentiam supponere hominem, in se existentem extra matris ventrem. Quibus positis.

197. Dico, ex verbis Christi non inferri, puerulos, in ventre matris morientes non posse in voto alieno baptizari. Demonstratur: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei; ergo, qui renatus est denuò, ex aqua nempe, &c. potest introire in regnum Dei; sed, qui renascitur ex aqua, ut possit ablui supponitur natus, & existens in se; ergo, qui non supponitur eodem sensu natus, non est opus, ut eodem sensu renascatur, per aquam nempè. Probatur hoc ex resolutione propositionis Christi, quæ habet pro prædicato: *Non potest introire in Regnum Dei.* Subjectum propositionis istud est, scilicet: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto*; quod, si resolvatur, in hanc dicendi formulam opus est resolvere: *Natus, qui non fuerit renatus ex aqua....* Etenim implicat *renasci* prædicari de eo, de quo non antecedenter prædicatur *Nasci*;& quia ly *Renasci* est per ablutionem aquæ, implicat renasci per aquam, qui non supponitur natus aptus per aquam in se ablui; ergo, dum Christus

Zz 2 do-

docet: Si quis non fuerit *Renatus*, jam in subjecto propositionis includitur essentialiter nativitas; & consequenter natus, & non renatus per aquam non potest salvari. Siquidem, quod non est, non potest esse subjectum in propositione, in qua v.g. prædicetur albedo, aut nigredo, itaut, dum dico: Paries est albus, jam supponitur existens paries. Sic, qui non supponitur in se existens, non potest subjici in propositione logica ad recipiendam prædicationem, quæ sustineri nequit, nisi subjectum supponatur existens in se; Sed homo, si non supponitur natus existens in se extra uterum, nequit subjici propositioni, & prædicationi renascentiæ per aquam; ergo, dum Christus prædicat necessitatem renascentiæ, per aquam de homine, ut de eodem possit prædicari salus, jam essentialiter in subjecto involvit, & præsupponit statum primæ nativitatis, & existentiæ in se: de quo homine pro tali statu reduplicativè prout in tali statu primæ, nempè nativitatis obtentæ dicit: Nisi quis, scilicet, nisi homo natus non fuerit renatus ex aqua, &c. non potest introire, &c. Qui ergo non *supponitur natus, neque nasciturus*, opus non est ut renascatur aqua, ut possit introire in regnum Dei, sed sufficit, ut renascatur ex desiderio aquæ, quia nequit formaliter aqua mundari, nisi supponatur in se aptus unda ablui salutis; quod, ut cuique innotescit, supponit existentiam in se, & non in causa continente, & occludente.

198. Multifariam idcircò aliquid in se esse dicitur. Primò, prout est independens; 2. prout est extra causam. 3. prout per se est, & subsistit, quod non convenit accidenti, cujus est esse in alio. Item esse in alio multipliciter sumitur, ut in causa, & in causa multiplicis generis: Et in continente, ut in vase aqua: Et ut pars in toto, ut digitus in manu. Aliquid ergo est in alio, ut in vase, ut in toto, ut in subjecto, ut in causa, & ut ab alio. Ut ab alio nulla creatura est in se, cum omnis non sit à se, sed essentialiter

ter à Deo. Ut in causa, omne id, quod non dum productum est, sed produci potest, dicitur esse in alio, nempè in sui causa v.g. effectiva. Ut in subjecto solùm accidens est in alio, & inde oritur accidens constitui inaleitate; & substantia hoc sensu est ens in se, sui juris. Ut in toto, etiam substantia est in alio, quia anima est in corpore substantiali completo, scilicet, in composito, digitus in manu, quatenus est pars una constitutiva manus. Ut in vase, aqua in lagena, anima in corpore (sumendo corpus pro subjecto receptivo, sanguis in venis, &c. Infans, non dum ab utero exclusus, non dicitur existens in se, quoad renascentiam per aquam, nam, cum sit in utero, tanquam in vase continente, ablui nequit, quousque, sic occlusus perseverat, & sic est, ut in alio sit. Sicuti ergo non potest denuò nasci, quod simpliciter non est, nec fuerit; ita quoque nequit de tenebris peccati excludi per aquam, qui non supponitur de tenebris uteri exclusus. Et si enim genitus supponatur pro eodem est, ac si non esset, quoad renascendum per ablutionem.

199. Dices: Ergo Christus, necessitatem novi Sacramenti indicans, illud instituit pro exclusis infantibus; ergo pro non exclusis nullum reliquit remedium salutis.

200. Respondeo, Sacramentum baptismi institutum fuisse à Christo pro omnibus omninò hominibus, ut ipso Christiani fierent, & ad Christum pertinerent, atque salutem consequerentur, deleto originali; quamobrem aquam vocarunt aliqui matrem Christianorum; & sicuti antiquiores physici aquam decreverunt pro principio rerum naturalium, ut Thales Milesius, &c. & ideò vocatam aquam à qua omnia. Sic aqua baptismi est principium omnis renascentiæ in Christo, à qua omnis salus pendet; nam decrevit Salvator, neminem introire regnum Dei, quem unda non lavit salutaris. Attamen undæ necessitatem prædicavit Christus de natis, seù existentibus in se omnibus, hoc est

ex-

exclusis de conceptaculo. De non exclusis, neque excludendis undæ necessitatem in desiderio parentum intellectam fuisse, indè colligitur, quod nullum aliud reperitur reliquisse remedium. Secundò, quod adhùc illos salvos fieri ab æterno voluit Deus, & pro illis etiam passus est Christus. Tertiò, quia non absurdè id dici posse ex superioribus abundè liquet.

201. Neque dici hìc potest, optimè intelligi Christi dictum apud Joannem 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. de omnibus hominibus, simpliciter, & nudè intellectis, seù in se, seù non in se existentibus, idest exclusis, & non exclusis; eo quia, dum protulit illam propositionem, subjectum fore nascendum, & renascendum intellexit; imò ideò nascendum, quia renascẽdum dixerat. Hoc procul dubio credi nequit. Primò, nam sequeretur omnem fore necessariò nasciturum vivum; probatur, quia renascendum ex aqua dixit, ut possit introire in regnum Dei; at Dei voluntas est, & ideò Verbum caro factum est, ut omnis homo cõsequi possit salutem; ergo omnis homo nasciturus esset, ut renasci ex aqua, &c. posset; & quod indè sequitur omnia impedimenta auferenda forent, et infans nasceretur; si nonnisi à Deo auferenda sunt; Secundò quia in propositione prædicatum supponit subjectum, & non ponitur vi prædicationis; at è contra prædicatio fundatur in suppositione subjecti. Aliud quippè est suppositio; Aliud propositio. Propositio est oratio, in qua unum dicitur de alio, v. g. canis est latrans. Suppositio est usus vocis, seù vocis positio pro suo significato; quapropter, si canis in mundo non esset, non negaretur propositio, sed suppositio, quatenus vox canis non supponeret; quia non existit id, de quo verificetur suppositio: Vndè propositio est vera, quia cani verè convenit latrare; falsa tamen suppositio, cum sit propositio de subjecto non supponente, aut non supposito passivè loquendo. Ex logica omnia isthæc patent.

tent. Ad noſtrum ergo. Dum Chriſtus ait: Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt introire in regnum Dei; vi hujus propoſitionis ſubjectum non adſtruitur, ſed ſupponitur, & ſolùm prædicatur de renatis poſſibilitas æternæ vitæ, & regnum Dei introire poſſe. Vocem autem *Renatus* ſupponere de ſe hominem natum; aliter ſubjectum propoſitionis eſſet confictum, ſeù propoſitio Chriſti eſſet de ſubjecto non ſupponente, quia ſubjectum renaſcendum non ſupponeretur, quod eſſet homo baptizandus: Sed homo non natus, & excluſus ab utero nõ eſt homo renaſcendus per aquam. Atqui Chriſtus propoſuit hominem renatum poſſe introire in regnum Dei; ergo hæc propoſitio enunciat prædicatum de ſubjecto, non confert exiſtentiam ſubjecto; imò vi prædicationis ſupponitur exiſtens ſubjectum. Si ergo ex legibus dialecticis ad propoſitionem antecedit ſuppoſitio terminorum; & horum ſuppoſitio dignoſcitur ex prædicato; Si aſſeritur à Domino noſtro Ieſu Chriſto hominem, nonniſi renatum per aquam ſalvari poſſe, jam ſupponitur homo renatus, ſeù ſupponitur exiſtentia hominis nati in ſe, de quo dicit in propoſitione, niſi fuerit renatus non poteſt introire in regnum Dei. Cum ergo propoſitio non adſtruat, ſed ſupponat ſubjectum, de quo aliquam proprietatem prædicat in propoſitione ipſa; ſequitur propoſitionem Chriſti Domini noſtri ſupponere homines exiſtentes in ſe, non ſolùm, prout non ſunt in poteſtate cauſæ effectivæ; ſed etiam prout non ſunt in continente occluſi, de quibus poſſit fieri propoſitio logica, & prædicari, quod niſi iterùm per aquæ ablutionem naſcantur, regnum Dei obtinere nequeant.

202. Dices: Ex hoc ſolummodò inferre licet, non poſſe infantes in utero baptizari. Sed ego id prætendo ex verbis Chriſti, qui vult hominem natum poſse renaſci, & debere renaſci per aquam. Tu autem, ſolùm attenta impoſſi-

possibilitate ablutionis quandiù est in visceribus maternis, dicis, non posse baptizari. Ego, ut dicebam, dico ulteriùs non posse baptizari, nec debere, nisi natum ex verbis Christi; ita quidem, ut debitum necessitatis ex divina institutione suscipiendi aquam salutis incumbat natis, & consequenter non ideò sint à salute exclusi in ventre matrum, qui ultimam claudunt diem, quia unda tingi nequeunt; cum neque debeant ex institutione Christi; ergo ex vi ejusdē institutionis intelliguntur baptizandi in proposito aquæ salutaris. Hinc duplex debitum concipio; Vnum necessitatis Sacramenti; Alterū officii ministrantis. Instantia dicit, infantem in utero non debere baptizari à ministro, ne in cassum baptizet, quia incapax est aqua baptismi ablui. Ego autem propugno, non debere baptizari debito necessitatis; cum non sit necesse ex institutione non natos, ut possint salvari, abluendos fore exteriori Sacramentalis sanctificatione. Videor quidem evidenter ostendisse ex vi verborum Christi necessitatem ablutionis restringi solummodò quoad exclusos, & in se existentes, inseitate opposita continentiæ in alio, ut in receptaculo. Consequenter dicebam quoad istos sufficere ex vi ejusdem Christi institutionis baptismum in proposito. Si enim baptismus est necessarius, & unicum est remedium; dum intelligitur secundum se pro natis necessarius, & nonnisi pro natis necessarius; ergo, pro non natis, nec nascituris idem baptismus, prout in proposito, & in voto intelligendus est necessitate institutionis Christi necessarius, accedentibus præsertim tot, tantisque rationum adminiculis, in superioribus benè perspectis.

203. Item confirmantur dicta ex conceptu veræ possibilitatis actualis; hæc enim, ut verè actu sit, esse debet expedita, & prompta; nam si impedita supponitur, non dicitur potestas vera, proxima, & actualis, sed remota, & potentia possibilitas, non actu. De homine non nato, non veri-

verificatur posse baptizari; sed potentia potentiæ, quæ non est vera potestas, sed potestatis possibilitas; quæ si explicetur nil aliud est, quam posse nasci; id autem, quod est posse nasci, deberet semper verificari pro omnibus individuis, de quibus omnibus, & singulis minimè verificatur; cum aliqui ob causas naturales nasci nequeant. Secundò id, quod est posse nasci, non est posse renasci; sed ipsum nasci actu est verè posse renasci; ergo de non natis non est verum actualiter posse salvari neque tempore priori, ut suppono, scilicet, noluerunt parentes devenire ad baptisma; nam ita non posse salvari defectus esset parentum; Siquidem neque in voto esset salutis possibilitas; sequitur ergo, infantes non natos posse salvari, si nascãtur; ergo, nativitate non supposita, non intelligitur hìc, & nunc actu verè salutis potestas.

204. Potestas autem illa, quæ est nascendi, à solo Deo est, si nulla parẽtum intercedit culpa, quo in actum exeat; ergo ex necessitate institutionis baptismi Deus teneretur omnes infantes ex utero excludere; nam non intelligitur velle sufficienter salutem illorum, nisi velit efficaciter eos nasci; cum nequeat velle eos voluntate inefficaci, ut loqui forsitàn optas, renasci; nisi voluntate efficacissima eos nasci decernat. Id autem exploratum, cum sit; ex altera parte nec omnes in facto nasci ad renascentiam per aquam experiamur, mortuis videlicet puerulis, ex uteris matrum exclusis, quos ab æterna, ad vitam generali prædestinatione nemo fidelis reiicit; ergo renasci in desiderio aquæ eos voluit Deus intuitu meritorum Christi, & hùc accedit commune adagium, toties dictum: Votum reputatur pro opere, ubi opus necessitas exclusit. Hæc consequentia hactenùs variis ex capitibus, à principio disputata, sic demùm probatur: Possibilitas proxima vera, & actualis renascendi per aquam intelligi nequit sine præsupposita voluntate efficaci de prima hominis nativi-

tate, nam, hac posita, possibile est ablui, & consequenter possibile est renasci: At nullum aliud remedium superest ad regenerationem, & renascentiam spiritualem, quam renasci per aquam; ergo pro hominibus, ab utero non exclusis renascendis spiritualiter intelligendum est renasci posse per aquam in desiderio. Consequentia hæc patet, nam, si natos institutio Christi obligat ad renascendum per aquam, quia jam natos supponimus; ergo non natos, neque nasciturus ex hypothesi ex vi ejusdem divinæ institutionis, non aliud remedium instituentis, quam baptismum obligat Christus ad renascendum per aquam in desiderio, ut possint introire in regnum Dei.

205. Neque hic juvat repetere naturæ defectum, quæ exclusionem impedivit, ut potuisset infans aqua mundari; nam id non aliud infert, quam potuisse mundari, si ab utero excludebatur. Hoc autem absolutè non est potuisse mundari; ergo absolutè defuit auxilium sufficiens. Demonstratum est supra, hanc cōditionem repugnare cum divina voluntate de salute illorum infantium non exclusorum quoad auxilia sufficientia, quibus datur verum posse salutis hominibus unanimi Theologorum consensu. Etenim, si dicerem: Deus potest peccare, si vult; absolutè dico repugnans, quia conditio illa est implicans; quandoquidem Deum velle, aut posse velle, est chimericum. Ita posse parvulum non exclusum ab utero, nec excludendum salvari, si esset excludendus, est propositio repugnans, quod salvari possit, quia conditio est impossibilis; Est enim impossibile, quod excludatur, aut, quod excludi possit, stantibus, & vigentibus causis naturalibus, exclusionem prohibentibus.

206. Dices: Posse parentes causas naturales impedire per alias causas contrarias. Respondeo verum quidem id esse, si parentes exclusionis infantis negationi causam dederint culpabilem. At id asserere simpliciter de omnibus hominibus in mundo, non exclusis, nec excludendis magnum postulatum est. Obji-

207. Objicies contra dicta:Implicat renaſci,quod non eſt, aut fuerit; at infantes in uteris, jam ſunt; ergo renaſci poſsunt; ergo baptiſmus inſtitutus à Chriſto comprehendit etiam infantes, non excluſos, quia, cum jam ſint,poſſunt iterùm naſci ea nativitate, de qua loquitur Salvator.

208. At vel major intelligitur de renaſcentia phyſica, & ſic vera; vel de renaſcentia in caſu noſtro, & falſa eſt, quod ſufficit fuiſse,ſed neceſsariò requiritur actu eſse.Minor igitur diſtinguitur.infantes in uteris jam ſunt, in alio concedo; in ſe nego. Renaſcentia in Chriſto ſupponit rem exiſtentem in ſe, non in alio; Parvuli non excluſi ſunt in alio includente,& occultante ergo non poſsunt denuò naſci per aquam. Pro quo demùm notandum eſt, Utile eſse vocem relativam, nam connotat ſubjectum,cui eſt utile,& objectum, ad quod eſt utile;& licet aliquod de genere ſuo ſit utile ad aliquod determinatum,non eſt tamen utile ſubjecto, niſi confusè cognito v.g. equus eſt utilis ad iter peragendum, & homini in confuſo; haud tamen eſt utilis homini diſſito per innumera v.g. milliaria ab equo, quia ita ſe habet,ac ſi non eſset equus quoad iter faciendum homini diſſito, prout diſſito: Prædicatio quidem utilis accidit rei, quæ dicitur utilis, poteſtque ab ea ſeparari, & cum ea conjungi. Baptiſmus ergo licet ſit utilis ad delendum originale ex inſtituto Chriſti ex genere ſuo quo pacto omnes infantes comprehenduntur ſimpliciter; hic, & nunc tamen alicui non eſt utilis, v. g. non eſt utilis Petro non exiſtenti,mortuo,&c. ergo nec eſt utilis Petro non excluſo ab utero; nam ſic nempè non excluſus non exiſtit in ſe,ſed in cauſa continente; ergo baptismus pro Petro ita ſe habet, ac ſi non eſſet inſtitutus; & conſequenter, licet ſit utilis Petro confusè cognito, non tamen, prout hic, & nunc circumſtantialiter exiſtit;Negandæ ergo objectionis conſequentiæ ſunt.

OBJECTIO ULTIMA.

In qua proponuntur, & examinantur ea omnia, quæ congerit Alphonsus de Castro contra hanc sententiam.

209. ALphonsus de Castro, vir cæterùm eruditus pag.79.V.Bap.ob plura motiva erroneam, & falsam vocat, acriorique censura eam inurit.

210. Primo ob illud Christi Joan. 3. arguit: oportet renasci illum qui debet intrare in Regnum Dei; At qui nondum est natus non potest esse renatus; parvuli igitur qui in ventribus matrum existentes nondum sunt nati non possunt ex communi lege ante talem nativitatem esse renati, & per consequens nec in Regnum Dei introire.

211. Sed argumento ex hoc tex.cõcinnato satis dictum est nu. 119. & sequentibus. Item satisfactum est à nu. 192. & hic concedo majorem, minorem, & consequentiam; nego tamen secundam consequentiam, imo sequitur opposita, scilicet posse introire in Regnum Dei ex vi locutionis Christi, quod diligenter considerandum est numeris citatis; nam oportet renasci illum qui debet intrare in Regnũ Dei. At (& est minor Alphonsi de Castro) qui nondum est natus non potest esse renatus; ergo parvuli non nati, nec nasciturі ut possint introire in Regnum Dei non oportet renasci per aquam. Item annotanda prima est consequentia Alphonsi, nam transit de renascentia per aquam ad renascentiam invisibilem, spiritualem, quia dum dicit ex communi lege ante nativitatem non potest aliquis esse renatus, si intelligit per aquam non solum verum est ex lege communi, sed absolutè, & simpliciter; nam primò non est, qui non natus sit renatus per aquam: secundò impossibile est non natum renasci ex aqua spectatis generationis conceptaculis, &c. & ministrantium operatione; & lex illa

pecu-

peculiaris pro Baptiſta, & aliis fuit de renaſcendo aliter, ac nunc controvertitur. Si autem intelligit ex communi lege ante nativitatem non poſſe renaſci, ideſt, ac ſi dixiſſet ex communi lege non poſſe renaſci, niſi per baptiſmum, & quia renaſci per baptiſmum ſupponit eſſentialiter nativitatem, ſequitur, non poſſe renaſci de lege communi non natos. Dico unde probat renaſci de lege communi non eſſe niſi per baptiſmum, idem eſſe, ac non renaſci de lege communi niſi ſupponatur nativitas, niſi quia ſupponit neceſſitatem baptiſmi, & ablutionis ex textu Jon. 3. niſi quis fuerit renatus ex aqua, &c. At peto unde colligit ex dicto textu Joannis neceſſitatem ablutionis, & renaſcentiæ per ablutionem, niſi quia, qui non eſt natus, non poteſt dici renatus per aquam, ergo aliud non ſequitur, quam natos oportere renaſci per aquam, ut ſalventur; ergo morientes in utero, & conſequenter, qui non ſunt nati non includuntur in dicto. Si quis non fuerit renatus nō poteſt introire in Regnum Dei; ergo ex vi locutionis Chriſti non excluditur ſentētia aſſerens poſſe illis non natis neq; naſcituris ſubveniri per baptiſmū in voto matris ſuſceptū, ut dixi à nu. 192. ergo non benè concludit Alphonſus de Caſtro non natos non poſſe in Chriſto renaſci, & conſequenter perperam, & gratis ſupponit de lege communi renaſci idem eſſe ac de lege communi renaſci per aquam, niſi intelligat ordinativè, & reductivè, in caſibus neceſſitatis; nam votum ordinatur ex ſua ratione ad id quod vovetur.

212. Secundò affert textum Joann. 5. *hic eſt qui venit per aquam, & ſanguinem Jeſus Chriſtus: non in aqua ſolum, ſed in aqua, & ſanguine; & tres ſunt, qui teſtimonium dant in terra ſpiritus aqua, & ſanguis, & hi tres unum ſunt.* Ex quibus verbis, ait, redarguuntur illi qui dicunt parvulos poſſe ſine baptiſmo ſalvari; quia Joannes dicit tres eſſe teſtes, qui debent perfectum reddere teſtimonium animæ à ſordibus peccatorum ablutæ; at parvulis ſine baptiſmo

mor-

mortuis deest unus testis v.d. aqua; ergo illi non sunt censendi mundati. Huic argumento ex 5. Joann. responsum est per ea quæ docui num.88. & alibi, nam aqua est testis unus certus, quatenus baptizati certè salvantur,& baptismus est unicum medium certum ad exclusionem alterius medii certi ea certitudine,qua certũ est lavacrum. Parvuli nostri autem probabilissimè per theologicã Conclusionem salvari possunt,ut dictum est in superioribus. Item tres sunt testes animæ à sordibus ablutæ peccatorum,dum parvulus est natus, seù de utero exclusus, nam tunc certè est renascendus per aquam. De morientibus in utero aqua voto suscepta est etiam sufficienter testis cum sanguine ad delendũ originale ob ea omnia motiva sparsim insinuata,quæ repetere superfluũ puto. Tertiò. In hoc stat quæstio an dicatur deesse testem aquæ in casu inculpatæ necessitatis,dum voto suscipitur aqua; nam tres sunt testes, quorum unus est aqua non omittenda, ut ex Aug. dixi prop.2. necessitatis autem articulo non intelligitur omissa, & neglecta;ergo.

213. Tertiò adducit Concilium Flor. sub Eug.4. & in definitione de libris canonicis: *Circa pueros verò propter periculum mortis, quod potest sæpè contingere, cum ipsis non possit alio remedio subveniri, nisi per sacramentum baptismi, per quod eripiuntur à diaboli dominatu, & in Dei filios adoptantur admonet non esse per* 40. *aut* 80. *dies, seù aliud tempus juxta quorundam observantiam sacrum baptisma differendum, sed quamprimùm fieri potest debet conferri; ita tamen quod mortis imminente periculo mox sine ulla dilatione baptizentur etiam per laicos.*

214. Sed quid aliud ex his verbis colligitur,nisi quod docui num.28.in 3.notabili, num.101. 170. in quibus explicatum est baptismum in voto nullum esse,si data opportunitate rei, res ipsa non actuatur; Vndè optimè Concilium hortatur sacrum baptisma non esse differendum per 40.dies, &c.nam non potest subveniri nisi per baptismum; idcir-

idcircò non est differendus, nam si votum ordinatur ad rem; quare res optata differtur? Loquitur ergo contra illos, ut patet, qui cum possint baptizare suos filios, baptismum differunt quem differre nequeunt, quia in hac hypothesi nonnisi baptismate succurri potest: Si enim moriuntur sine lavacro baptismi, dici non potest necessitate id evenire, sed ex negligentia, qua baptismum distulerunt parentes contra id, quod dicit Augustinus à me relatus num.170.quem lege.

215. Quartò inquit: Si parvuli possent salvari sine baptismo, hæc gratia esset communis tam filiis infidelium, quàm fidelium. At responsio continetur in dictis num. 101. Item à num. 136. usque ad num. 146. Tantùm ergo abest ut sit communis filiis infidelium, ut ex locis citatis habeatur pro filiis fidelium, etiam in utero periclitantibus nullam esse protestationem de conferendo baptismo, si protestatio sit contraria facto. V.g. si Mater supponitur applicare suo filio in utero periclitanti baptisma, nullum est hoc votum, si aliquid factum huic voto contradicit; nam si votum ordinatur ad baptismi collationem, dummodo aliquid operetur, quo ad baptismum in causa perduci non potest filius, jam illicò vacat protestatio, seu votum; nulla igitur est objectio.

216. Quintò arguit ex ecclesiastica sepultura non concessa non baptizatis. Sed responsionem habes, lector, num.111. ultra ea quæ ad objectionem septimam refellendam insinuata sunt.

217. Sextò inquit, sacrilegii crimen videri, si quis contenderet haberi certitudinē salutis parvulorum ex orationibus parentum pro parvulis suis. Quis autem docuit talem certitudinem haberi; Ego quidem mox supra docui nullam esse veram certitudinem, sicuti est illa qua certi sumus parvulos baptizatos, & visibiliter per Sacramentalem ablutionem ablutos salvari. Fortasse dixit hoc Cajetanus;

tanus; Sed cur non attulit verba Cajetani? Vltra ergo progreditur, quam progredi oporteat.

218. Septimò, quia etiam posset subveniri extra periculum existentibus per eadem media. Hic iste Author supponit alio medio subveniri per nos infantibus nostris à baptismo, immemor quod votum baptismi essentialiter ordinatur ad baptismum, & consequenter non constituit aliud medium à baptismo. Solum igitur est discrimen applicationis, cum sit idem remedium, puta baptismus. Hanc verò applicationem protestativam, &c. nonnisi casibus necessitatis valere posse, ex conceptu baptismatis in voto clarè constat, de cujus ratione est, baptisma in re aliqua necessitate exclusum supponi. Perperam igitur author ex hoc capite objicit.

219. Octavò asserit, non potuisse Ecclesiam ignorare rem tam utilem, & necessariam si hæc nostra sententia esset vera, quam alii ante nos tetigerunt. Respondeo Ecclesiam juxta monitum Pauli prima ad Timo. 2. orare pro omnibus, & orandum esse præcipit. An autem oratione voto, &c. in casu necessitatis prosit ad salutem parvulis, dum baptismus conferri nequit; non ideo debuerit ab Ecclesia promulgari, si verum est theologicè arguitivè. Igitur primò vult Ecclesia nos orare pro parvulis etiam in utero periclitantibus, quoniam acceptum est coram Deo Salvatore nostro, qui vult omnes homines salvos fieri inquit Apostolus 1. ad Timot. 2. ergo objectio supponit aliquod falsum, scilicet Ecclesiam non hortari esse orandum pro omnibus, & singulis. 2. quod possint salvari, seù quod salventur positis voto protestatione fide, &c. in casu necessitatis, non ideo Ecclesia debet definire, quia à Theologis v.g. sic asseritur; nam veritas à me asserta non est ex certitudine fidei, sed solùm arguitiva Theologica; & advertendum est Ecclesiam non disputare, neque disputandi locum non concedere, aliter Summistæ evanescerent, qui tam

con-

contrariè concertant de rebus pertinentibus ad mores, & ſalutem. Plurimi Theologi morales docent homini morienti nullum ſignum doloris oſtendente caſu aliquo, non negandam fore abſolutionem Sacramentalem; ergo Eccleſia debuit definire abſolutionem non fore negandam, cùm ſit medium ſalutis pro illo pœnitente forſan interiùs, licet nullum ſignum exterius præbuerit. Item non ideo, quia Scotiſtæ aſſerunt Chriſtum in Altari adduci, ut ſalvetur tranſubſtantiatio; aut è contra, quia Thomiſtæ propugnant, Corpus Chriſti in altari debere reproduci ad ſalvandam trāſubſtantiationem, debuit Eccleſia id non ignorare, & conſequenter definire ſententiam Thomiſticam. Sic à pari; licet ego putem, non ſalvari voluntatem Dei antecedentem generalem ſalutis omnium, & ſingulorum tandē expreſſiùs definitā ab Inn.X. & Alex.VII. niſi dicatur baptiſmum in voto prodeſſe infantulis in utero morituris; non ideò Eccleſia id debuerit definire; aliter omnis locus diſputandi Theologis adimeretur. Taceo alia quæ poſſem dicere.

220. Arguit 9. hic Author ratione fortiſſima ut ait, nā nullus purus homo poteſt alteri mererì primā gratiam, aut primam juſtificationem. Hæc autem objectio legenti, quæ ſparſim in ſuperioribus à me dicta ſunt, quam futilis ſit clarè conſtabit; quæ repeterem, ut lectoris labori parcerem; niſi typi imminerent. Dico igitur breviter ſalutem obtineri, & gratiam à parvulo illo in vi baptiſmi voto parentis ſuſcepti, nonniſi ex inſtitutione Chriſti, non per modum meriti, ſed per modum miniſterii; nam parens miniſtrat Sacramentum eo modo quo poteſt, aut ſi velis vocare meritum, non ſequitur abſurdum, quod infert author iſte, ſcilicet poſset amens exiſtens in peccato mortali juſtificari ſine ulla ſua pœnitentia; & diſparitas eruitur ex dictis à me n.144. ad quem lectorem refero nè ſim nimius, & n.114. Cætera, quæ adducit de facili diſſolvi poſsunt.

Caput Vndecimum.

De salute adultorum per auxilia Gratiarum.

1. HActenùs ostensum est, verè Deum post lapsum velle omnium parvulorum salutem, non obstante baptismi necessitate; neque aliquid deesse ex parte Dei, quo eorum saluti sit provisum. Scrutandum superest, nec adultis deesse suis auxiliis: quoad hoc autem quisque videre potest authores, apud quos fusè patet, omnem hominem illuminare in hunc mundum venientem. De fidelibus jam constat, nam quis gratias, & adminicula numerat, quibus Ecclesia abundat? De infidelibus, & barbaris idem suo modo intelligendum est; nam quis dicet, Deum Conditorem aliquem latere. Est enim cuique impressa notio Dei, saltem vagè, & in confuso, ut Authoris, & Gubernatoris hujus mundi, ut malorum, & bonorum remuneratoris, &c. ergò nemo est, qui Deum glorificare, colere, invocare non possit; Et consequenter alias gratias accipere, quibus perveniat ad fidem Christianam, sine qua impossibile est placere Deo. Quomodo autem perveniretur ad fidem Christianam, nisi cognitio Dei esset omnibus indita, aut per instinctum naturæ, aut per discursum; loquendo de illis gentibus, quibus supernaturalia lucis spiracula non supponimus concessa; Et vide quoad hoc Maignanum prima par. phil. sac.

2. Non adstipulor tamen eis, quæ docet Sfondratus de prædest. pag.89. colum.1. scilicet, illos Barbaros, quos concedamus, Deum ignorasse invincibiliter, non peccasse, nam peccatum, ait, cum sit offensa Dei, sublata Dei cognitione, necessariò sequitur, nec peccatum, nec offen-

sam

sam esse,nec pœnam æternam. Si enim Deum non cognoscant invincibiliter, concedo, eum non offendere non amando, colendo, &c. At quomodo negari potest, peccare eos, dum ductum rationis naturalis non sequuntur. Aut in ductu rationis cognoscunt in confuso Deum, aut non cognoscunt; si non cognoscunt, quid proindè? Non deviant à regulis rationis, & naturæ, dum contra rationis principia operantur; ergo peccant formaliter, nam digni sunt vituperio, eò quia naturæ contradicant. Si cognoscunt, jàm Deum offendunt.

3. Quod si dicas in hypothesi, qua sint homines, ita rudes,ut ad veritatem Dei cognoscendam desit ingenium, licet habeant illa principia prima agendorum,seù morum; non per hoc tamen contradicunt Deo ignoto, ut supponitur, sed solùm rationi, seù propriæ cognitioni dictanti; ergo non peccant formaliter, prout ly peccare formaliter sumitur in ordine ad Deum legislatorem, cujus lex sit in cordibus scripta, sed dicitur peccare formaliter prout includit actum liberum circa objectum, aliter à ratione dictatum. Contra nam primò videtur impossibile, hominem in iisdem dictaminibus naturæ non cognoscere Deum,naturæ authorem, aut naturali instinctu, aut virtuali discursu. Secundo adhùc data ignorantia Dei, operans contra dictamen rationis naturalis, deviaret à regula; ergo peccaret, & quidem formaliter, quia liberè. Item esset vituperio dignus, & pœna; ergo non solùm peccaret formaliter, quia liberè, ut dictum est, sed offenderet in communi, & præcisivè; ergo, aut dicendum non posse ignorari Deum ignorantia invincibili, aut, data hypothesi, non est dicendum non peccare, si verum est peccare contra rationem; nam peccans contra rationem, peccat contra Deum, quia non intelligitur homo obligatus ad culpam,& pœnam,nisi ab aliquo superiore; ergo operans contra rationem,peccat contra Deum. Dum ergo Sfondratus permittit hypothe-

sim de ignorantia Dei, & negat eo tunc peccare, seù offendere Deum; aut concedit, posse malum morale operari, aut non. Hoc secundum dici non potest; ergo necessariò dicendum primum; quo posito, aut vocat peccatum, aut non. Quomodocumque dicatur, ne quæstio sit de nomine; si peccat homo contra rationem, peccat etiam contra Deum, nam ideò peccat contra rationem, quia obligatur à Superiori Numine ad sequendum ductum rationis; ergo neganda est hypothesis; aut, si concedatur, nego peccare contra rationem; ergo non solùm essent impeccabiles contra Deum, sed etiam contra naturam rationalem, nam, ut dicantur peccare formaliter, supponitur iis esse obligationem aliquam, impositam à Superiore præcipiente, quæ cessat, ignorato Deo.

4. Sed redeundo ad propositum, nulla est gens, quantumvis barbara, quæ auxilia ad salutem non habeat, aut remota, aut proxima; nam Christus, cum sit mortuus pro omnibus, quis dicet, non daturum omnia, sine quibus frustra mortuus esset, & licet nos lateat, quibus modis Deus etiam barbaris efferatis lucem suam infundat, certum est infundere, nec ab incertis dubitandum est de certis. Videantur D. Thomas, & alii Theologi, nam res est inconfesso apud omnes, ideò non immorandum.

Caput Duodecimum.

De libertatis secundæ conditionis vitæ defectu.

1. Libertatem hujus ordinis vitæ lapsæ, & per Christum reparatæ, nullatenus discrepare à libertate ante Adæ casum quoad vim se determinandi ab intrinseco, & quoad electionem ex indifferentia activa, clarum est

ex

ex Scriptura, Conciliis, & Eccleſiæ Patribus, quæ omnia legi poſſunt apud Scriptores. Defectus autem omnes, qui dici poſſunt convenire præſenti libertati, prout decidit à præſtantia primæ conditionis ad hoc reducuntur, quod ſatis apertè indicavit Paulus, dum ait ad Rom.7. *Si autem, quod nolo, illud facio, jam non ego operor, ſed, quod habitat in me peccatum*; ſcilicet plurima à nobis fieri nolentibus, ut fiant; ut ſunt motus concupiſcentiales, &c. Item ob luctam carnis contra ſpiritum, itaut non gaudeat tranquillitate libertas, ſed continuò vexetur, ſequitur, libertatem eſſe defectuoſam, ut non ſit in pleno, & tranquillo arbitrio, ſe determinare ad nutum. Tunc autem libertas ſua pace fruebatur, nec vexabatur in illo loco beatitudinis; quod volebat, faciebat pleniſſimo, & tranquilliſſimo ſui arbitrii uſu. Quæ omnia paucis perſtringo, tunc erat libertas phyſica, & moralis, nunc autem libertas phyſica, & non moralis. Tunc alacris libertas, tranquilla ordinatiſſima, nunc pigra, perturbata, & commota: Ratio autem electionis, in qua ſita eſt indifferentiæ libertas, ſeù libertas à neceſſitate eadem eſt in utroque ſtatu, quidquid dicant hæretici.

Caput Decimumtertium.

De aliis naturæ reparatæ præſidiis.

1. INnumeris modis Deus homines poſt lapſum adjuvat, ut ad finem perveniant: Pro parvulis baptiſmate: Pro adultis interioribus auxiliis, Sacramentis, &c. Mihi animus non eſt, nunc agere de Sacramentis, ſed ſolùm ea recenſere, in quibus elucet ratio medii ad ſalutem, atque hominis reparatio, qua de peccato ſurgat; Et primò de Sacramento Altaris. Secundò de Pœnitentia.

2 Chri-

2. Christus, humani generis reparator, transiturus ex hoc mundo ad Patrem, hoc Sacramentum instituit, suæ reparationis juge testimonium, & naturæ nostræ reparatæ solatium. Inquirere ergo satagam, quomodo inter cæteros innumeros reparatæ naturæ solatium sit Corpus Christi sub speciebus panis, & vini. Dico quoad resurgendum à peccatis, & obtinendam justificationem, quandoque prodesse Sacramentum Altaris. Et licet Sacramentum pœnitentiæ fuerit ad id per se institutum, adhùc Corpus Christi id facere potest, ut si aliqua de causa peccator per pœnitentiam Sacramentalem non fuerit justificatus, Corporis Christi sumptione justificationem obtinere posſit.

3. Probatur aſsignando casus: Si quis ad Eucharistiam accedens, nullam credit habere conscientiam peccati gravis, putatque, se esse in gratia invincibiliter, vel quia, facto diligenti examine, nullius peccati recordatur, vel, si recordatur, nullam habet copiam confeſsarii; habet autem actum putatum contritionis, re vera cum sit attritio. Iste cum tali dispositione dignè accedit, & sine obice; recipit ergo gratiam, cum Sacramenta non ponentibus obicem conferant gratiam ex Concil. Triden. seſſ. 7. can. 7. Quod autem obicem non ponat, patet, nam, etsi ille in statu peccati habitualis sit, illud tamen cum attritione, & bona fide conjunctum non est obex, aut impedimentum gratiæ, ut constat in baptismo, & pœnitentia; ergo.

4. Discrimen verò inter hoc Sacramentum ex una; ac baptismum, & pœnitentiam ex altera parte, hoc est, quod, ut ad Sacramentum pœnitentiæ dignè accedat, sufficit attritio, etiam cognita, ut talis; ad Sacramentum autem Altaris sumendum, necessaria est contritio, saltem putata in prudenti existimatione; & ratio hujus disparitatis petitur ex eo, quod Eucharistia per se est Sacramentum vivorum; Baptismus, & pœnitentia sunt Sacramenta mortuorum.

5. Neque mirum videri debet evenire id posse, nam pœni-

pœnitentia quandoque non cauſat primam gratiam, ſed ſecundam, etſi ſit Sacramentum mortuorum, ut patet de contrito, accedente ad Sacramentum pœnitentiæ, aut de pœnitente, qui ſolùm venialia commiſit, quæque ſola confitetur.

6. Advertendum hic cum iſta quæſtione non confundi illam: An contritus teneatur confiteri, quandò occurrit communionis neceſſitas, aut voluntas, ne contritionis effectus pereat; & per conſequens iſta concluſio non contradicit eis, quæ dixi cap. 10. prop. 5. num. ſcilicet contritum teneri confiteri, dum occurrit communio Corporis Chriſti; Tunc dicebam verè contritum teneri confiteri; urgente præcepto communionis, articulo, aut gravi periculo mortis, ne præfidat in ſua contritione, nam ſic gratiam Dei amitteret, & indignè accederet. At in præſenti longè abſumus, nam in caſu expreſſo accederet putativè contritus ob inopiam confeſſarii; non autem quia contritus, deeſt confeſſarius, & confeſſarii quærendi ſollicitudo. In quo vides latum eſſe diſcrimen unam inter, & aliam propoſitionem.

7. Quæres, an idem dici poſſit de cæteris Sacramentis, puta de ordine, confirmatione, extrema unctione, matrimonio. Reſpondeo, de extrema unctione, confirmatione, & matrimonio, non eſſe cætera paria, & per conſequens intervenire obices, quos nunc aperiam; ergo iſta Sacramenta non conferunt gratiam in caſu ſimili. Obices, quos poni à ſuſcipientibus dixi, iſti ſunt, videlicet in matrimonio nulla intervenire poteſt neceſſitas, nec in extrema unctione, aut confirmatione, nec ſcandali periculum, quod differantur quantum differri oportet: nam, qui copiam habet presbyteri, oleo ſancto ungentis, hoc ipſo copiam habet confeſſarii; ergo ſi conſcius eſt peccati mortalis tenetur confiteri, antequam Sacramentum extremæ unctionis ſuſcipiat. Idem de contrahentibus matrimonium,

nium, nam, si copiam habent Parochi, cujus præsentia moralis, & non tantùm physica (ut eruditissimè demonstrat in suo libello Doctor in Archigymnasio Romano, & integerrimus in Romana Curia Advocatus Dominus Dominicus Vrsaya) ex Concilio Trid. necessaria est,hoc ipso copiam habent confessarii. Idem dicendum est de confirmandis, quatenus ad hoc Sacramentum, conferendum ab Episcopo, præcurrit edictum; ergo tempus suppetit cuique confirmando, conscio peccati gravis, accedendi ad confessarium. De ordinando autem facienda est exceptio, nam concurrit vitandum scandalum, & negatio dilationis. Dum v. g. ordinandus sacris indutus coram Episcopo,& ordinandorum multitudine recordatur alicujus peccati mortalis, certè, confessarium quærens, scandalum vitare non posset; aut saltem, non habens eo tunc copiam confessarii, cum contritione putata ordinem suscipiens, dignè, & sine obice susciperet, & ei per consequens conferretur gratia;ergo.

8. Secundò dicebam num. 1. me *disputaturum* de pœnitentia, altero humanæ naturæ præsidio, salutisque medio. Naturam, per Christum reparatam pro delendis actualibus peccatis, Sacramentali pœnitentia gaudere, certum est. Hic autem Casuistam agere non intendo, sed summatim attingere ea, quæ concernunt statum naturæ instauratæ.

9. Deperdito ergo statu illo felici innocentiæ,in quo, cum non esset, aut fuisset culpa, nec quoque indiguisset pœnitentia:deperdito itaque per peccatum, illicò de jure divino naturali emersit pœnitentia, quam primò subiit primus peccator Adam, tunc verò pœnitudo, sive dicam pœnitentia consistebat in actu,quo quis nollet fecisse peccatum, indeque erumpebat dolor, tristitia, &c. Hic actus necessarius duravit usque ad Christum, Deum nostrum Salvatorem,qui volens alleviare onus pœnitentis,instituit

Sacra-

Sacramentum pœnitentiæ, ſcilicet confeſſionis coram legitimo Sacerdote, abſolutionis, &c. quæ quidem pœnitentia eſt de jure divino poſitivo. Hæc verò inſtitutio non eſt cum excluſione priſtinæ pœnitentiæ priorum temporum, ſed partim addendo, partim demendo de neceſſitate. Prioribus ſæculis dolor perfectus, & motus contritionis delebat peccata; Chriſtus autem noviſſimè allevians onus pœnitentis, *inſtituit* Sacramentum, ut accedens attritus motivo ſupernaturali cum Sacramento abſolutionis juſtificetur. Hinc eſt, ut dicatur vulgo Sacramentum de attrito facere contritum, puta, quoad effectum; nam gratia, quæ prioribus temporibus obtinebatur motu contritionis, nunc ſola attritione, Sacramento conjuncta obtinetur.

10. Non nego nunc obtineri quoque gratiam contritione ante Sacramentum pœnitentiæ, ſed ad gratiam obtinendam non eſse neceſsariam; & in hoc ſitum eſt beneficium poſt Chriſti adventum, quod tantum onus fuerit ſublatum Sacramenti inſtitutione. Quid autem ſit contritio in ſuperioribus num. 20. dictum eſt apertiſſimè: Humana mens autem diſcreta eſse debet, nec Sacramentum negligere, ſi quandoque contritionis motu fruetur. Etſi enim gratia eo tunc non deſit, non tamen deeſt obligatio confitendi ob præceptum Chriſti. Etenim, ſicuti non contrito, ſed verè, & utiliter attrito prodeſt Chriſtus Sacramenti inſtitutione ad remiſſionem peccatorum, in quo conſiſtit oneris alleviatio; ita quoque non præſumendum ſuperbè, & ingratè non teneri, neque debere confiteri, dum quis contritus dignoſcatur.

11. Contritio verò, an attritio ſit valida diſpoſitio ad abſolutionis effectum conſequendum diſputant theologi, & ſummiſtæ diſſident. Ego cum probabiliori mihi perſuaſum habeo ſufficere attritionem, etiam notam; & ratio eſt, quia Sacramentum pœnitentiæ eſt Sacramentum mortuorum; ergo, ut pœnitens accedat dignè, & cum fructu, ſufficit,

ficit, quod sit attritus attritione bona supernaturali; nec est necesse, ut sit, aut putetur contritus. Item potiùs esset aggravatum, quàm alleviatum onus pœnitentis à Christo, si contritione putata opus esset; Ergo dicendum est sufficere attritionem notam, quæ tamen talis sit, ut cum absolutione faciat contritum quo ad effectum, scilicet, gratiæ susceptionem justificantis; Et hoc sensu intelligendi sunt, qui adstruunt necessitatem contritionis putatæ, quod recordor adnotasse Navarrum hìc in suo manuali confessariorum, &c.

12. Attritio, quæ sit sufficiens, & valida dispositio ad fructum absolutionis concipi debet ex stimulo, & motivo gehennæ, ut à Deo vindice infligendæ, aut ob gratiæ divinæ deperditionem, aut ob deformitatem peccati, ejusque turpitudinem, aut ob offensam Dei Redéptoris Jesu Christi; nam, si est ob metum gehennæ, ut malum naturæ non prodest. Dices hìc forsitàn si est ob offensam Dei, jam videtur accedere ad naturam contritionis. Sed respondeo, me addidisse *Redemptoris*, cujus additione subintrat gratitudo, & motivum gratitudinis; ad contritionem autem requiritur motivum amoris, charitatis, dilectionis; quapropter contritio dicitur æquivalenter dilectio, & dilectio virtualiter contritio. Si autem (quod notandum opto) gratitudo, & beneficia Dei assumuntur, ut medium, magis demonstrans Dei bonitatem diligibilem; tunc certè ascendit attritio ad naturam contritionis. At, quia nostra natura, aut ob corpus, aut ob cupiditates vilis est, & infimæ coitionis, non tàm facilè aurum charitatis emergit, sed alia virtutum infimiora metalla pullulant; Deus autem misericors in Christo iis quoque utitur ad remittendum peccata absolutionis Sacramentalis efficacia; nam quod optimum est non præcipitur.

13. Quisque autem consulendus esset, ut cum gratia Dei, nemini deficiente, conteri conetur; nam non tàm diffi-

difficilis est contritio, quanta pronunciatur. Siquidem duo sunt capita, quibus ego persuadeor, difficilem non esse, neque arduam. Primum est, non esse nos deterioris conditionis populo priori; hic contritione utebatur ad remittenda peccata; neque medium erat eis difficillimum, aliter difficillima via salutis; ergo neque nobis putanda est difficilis. Aut, si difficilis, ut dicitur (& est secundum caput) id provenit ex nostra cupiditate, quatenus sinimur moveri ab utili potiùs, quàm à bono honesto de se; ergo, si nostra libertas incumbit proprio conatu depellendis istis cupiditatibus, & assurgit paulò altiùs pro dignitate suæ conditionis mens nostra ad contemplanda nobiliora motiva, indè sequitur nobilior dolor; non est igitur difficilis secundum se, & humana natura spectata, sed spectata nostra negligentia, nostraque infirmitate ex actualibus peccatis, & ex desidia applicandi nostrum conatum, exercendique nostram intelligendi, & volendi dignitatem.

14. Hic nimirùm nobilis dolor talis est, ut quandoque ob sui excellentiam remittit non solùm culpam, sed etiam pœnæ reatum, etiam totum, ut adnotat Navarrus de Contrit. cap. 1. num. 40. in quo maximè elucet vis contritionis, ut efficiat, quod Sacramentum pœnitentiæ non confert: Hoc quidem remittit culpam, non autem totam relaxat pœnam. Cur quidem baptismus culpam, & pœnam condonet, non autem Sacramentum pœnitentiæ, facile esset causam assignare: At difficile videtur, non posse congruere Sacramento pœnitentiæ, quod competit perfectissimæ contritioni. Per baptismum, ut dicitur Rom. 6. commorimur Christo; ergo applicatur nobis ejus passiò plenè; ergo pœna tota deletur, quod non contingit per Sacramentum pœnitentiæ. De contritione autem, ut differenti quo ad dictum effectum à Sacramento pœnitentiæ, dicerem, id ex eo oriri valdè probabiliter, quia contritio perfectissima omnem pœnam, sibi injungendam, nempè

contrito subjicit; nec videtur contrito perfectissimè deberi, aut injungi aliquam pœnitentiã pro pœna tollenda; Qui enim cõteritur perfectè odio habet peccatum supra omne odibile, & revera mavult esse mortuum, & incurrisse quæcumque mala, & damna, quam peccatum, & includit velle pati hanc, illam mortem, hoc, illud malum; hinc est, ut possit extinguere omnẽ pœnæ reatum: Cum autem id non contingat in attrito cum Sacramento pœnitentiæ, sequitur, ut fuit dubitatum, sufficiens discriminis ratio. Et hæc sufficiant.

APPENDIX

Ad Caput Septimum.

1. Putavit aliquis loco citato, me haud sufficienter dixisse peccato gravi deberi pœnam æternam ob divinam legem promulgatam; qua inobedientes divinis mandatis, eorumque transgressores æternùm puniri indicit. Illi profectò, qui hanc legem evangelicam, seù statutum pœnale nesciunt in evangelio manifestum peccantes, adhùc in inferno in peccato obeuntes in æternum torquentur; Aut dicendum illos, qui hanc pœnæ promulgationem ignorant, non puniri ea pœna, qua Deus odio habet, & punit peccatores Christianos; quod, cum sit absurdum, sequitur peccato mortali deberi jure suo, & sua exigentia pœnam perpetuam; non autem ex divina lege, qua statuit, illud velle punire in æternum. Ad hujus dubitationis solutionem.

2. Præmitto hoc quæsitum: An dari possit ignorantia invincibilis de Deo. Si dicatur quandoque dari posse in quibusdam hominibus in extremis mundi partibus. Tunc

dico

dico illos non puniri in æternum , cum non offenderint Deum, nec peccaverint in Deum. Si autem dicatur, impoſſibilem eſſe ignorantiam invincibilem de Deo, quod quidem veriſſimum eſt;nam, ut ait D.Hieronymus epiſt.3. ad Nepotianum : *Totius Mundi una vox eſt Deus eſt*; Et Tertull.in Apologet. cap.17. *Summa eſt delicti nolentium agnoſcere, quem ignorare non poſſunt*. Tullius lib.1.de legibus:*Nulla gens eſt tàm immanſueta,quæ non,etiamſi ignoret, qualem Deum habere deceat, tamen habendum ſciat*; Si ergo dicatur,Deum ſub aliqua ſaltem confuſa ratione numinis, & ſupremi Mundi Moderatoris ignorari non poſſe, ſuboritur item aliud dubium: An tunc peccans cognoſcat per peccatum in Deum mereri pœnam æternam; etſi non cognoſcat; quomodo punietur in æternum? Non enim eſt eam amplexus in peccando;ergo ei non debetur;Si autem cognoſcit; ergo per legem naturæ intimatur peccato gravi deberi æternum cruciatum;ergo pœna perpetua reſpõdet jure ſuo peccato;& non per legem divinam poſitivam. Ut clariùs procedatur, ſigillatim omnes expendo partes.

3. Dico primò,ignorantiam invincibilem de Deo dari non poſſe. Pro quo notandum eſt à Theologis, ignorantiam invincibilem illam dici, quæ ſuperari non poteſt; itaut nullum ſpiraculum cognoſcendi ſuppetat. Ignorantia vincibilis eſt illa, quæ vinci poteſt, quatenus ſuppetit medium cognoſcendi. Iterùm ignorantia vincibilis dividitur in inculpabilem, & culpabilem. Vincibilis inculpabilis eſt illa,qua quis ignorat aliqua,quæ ſcire poteſt, ſed non tenetur ſcire, nec ſcire eum oportet. Vincibilis culpabilis eſt illa, qua quis ignorat ea, quæ ſcire debet. Vndè iſta ſubdividitur in ignorantiam craſſam, & ignorantiam affectatam, ut videri poteſt apud Morales, Navarrum, Toletum, &c.

4. Probatur nunc cõcluſio ex abſurdo, ut notat P.Palanco, quia ſequeretur hominem illum ignorantem exiſten-

stentiam Dei esse impeccabilem non solum contra Deum, sed etiam contra rationem, & conscientiam; nam ratio propria in tantum obligat, in quantum derivatur à superiore; ergo, si ille homo ignorans Deum, non posset peccare contra Deum, neque posset peccare contra rationem: Quod autem esset impeccabilis contra Deum, conceditur ab Arriaga; nam ignorans Deum, consequenter ignorat mala moralia esse contra Deum; ergo, stante ignorantia invincibili, Deus nunquam offenderetur ab illo homine, quidquid ageret, & homo ille nunquam peccaret, nec peccare posset; esset ergo impeccabilis contra Deum. Probatur, quod etiam esset consequenter impeccabilis absolutè, & simpliciter. Si dici posset peccare, aut peccare posse; ideò esset, quia posset agere contra rationem, & agere contra rationem semper est, ut inquit communis vox, malum morale; sed hoc, ut dicebam, si est impeccabilis in Deum, nil premit; ergo. Probatur minor obligatio, & debitum ad culpam, & pœnam, in agendo non potest nasci ex propria notitia, & proprio dictamine, ut suo; ergo, ut derivato, & cōmunicato ab aliquo alio superiore; ergo, si datur ignorātia invincibilis numinis, & legislatoris, quævis notitia, quodvis dictamen non erit lex, nec præceptum, quia præceptum, & lex nascitur à superiore, & non potest obligari, nisi à superiore ad culpam, & pœnam, ut dixi; ergo dicendum est, neminem esse posse ita rudem (dummodò sit rationis compos) ut ei desit ingenium ad cognoscendum in confuso aliquod Numen Supremum in ipsis dictaminibus naturæ rationalis. Quo posito.

5. Dico secundò: Quilibet homo discordans à ratione in operando, peccat contra Deum, & scit offendere Deum, non ignoratum, nec ignorabilem, ut suppono. Hoc est evidens, nam, cognito Deo, naturæ gubernatore, omnis actio discordans à dictamine rationis, est contra Deum, & per illam offenditur Deus.

6. Dico

6. Dico tertiò: Ille homo peccans cognoscit deberi pœnam suo peccato. Probatur, quia ipso lumine naturæ quilibet malè operans cognoscit,dignum se esse vituperio, pœna.

7. Dico 4.Non tamen cognoscit deberi pœnam æternam; nam, seclusa lege evangelica, homo per lumen naturale nequit cognoscere, & consequenter invincibiliter ignorat peccato gravi deberi æternum cruciatum. Etsi enim naturaliter videat culpam sociatam cum pœna, & pœnæ debito;non tamen scit,nec scire potest sociari æternitatem pœnæ, nam, licet quo major est culpa, eò major sit pœna, & hoc naturali lumine intellectivo fulgere potest, semper tamen citra infinitudinem, si culpa semper est finita.

8. Dico quintò; Ex lege naturæ scitur,hominem peccantem peccato gravi fieri dignum,& capacem pœna æterna, seù pœna maxima, quæ in implicito dicit æternitatem. Hæc conclusio non contradicit præcedenti:In illa locutus sum de debito; hìc loquor de capacitate;& probatur assertum; nam, si verum est naturali lumine cognosci culpæ deberi vituperium, supplicium, &c.& majori,atque scelestiori majorem pœnam. Aliundè, cum peccatum sit offensa Dei essentialiter, invincibiliter haud ignorabilis;sequitur,naturali lumine cognosci posse per peccatū fieri capacem ad suscipiendam in æternum pœnam, si Deus velit eam infligere, offensus per culpam.

9. Dico sexto. Per peccatum homo, licet evangelica lege non instructus, nec divinam comminationem sciens, æterna pœna punitur. Et ideò æterna pœna, quia contra lumen naturale, quo cognovit per culpam fieri capacem, ut æternum puniatur à Deo,si voluerit,liberè operatus est. Probatur ista conclusio per partes.

10. Primà liquet ex fide, Deum punire peccatores in æternum, nam licet Christianam religionem nesciant ex

hypo-

hypothesi, damnantur tamen ad inferos ex aliis culpis contra Deum, ut suppono non ignoratum, nec ignorabilem invincibiliter.

11. Secunda pars probatur, nam cap. 7. dixi, æternitatem pœnæ deberi peccato mortali ratione legis intimatæ comminatoriæ; qui autem legem evangelicam nescit, & peccat contra Deum; jam cognoscit per lumen naturale, culpam secum trahere pœnam; & ulteriùs cognoscit, se fieri capacem, ut possit semper puniri à Deo offenso, si sic voluerit. Cum autem, stante hac cognitione, voluerit agere contra rationem, & contra Deum, jam acceptavit æternam pœnam, seù jam contrahit debitum æterni cruciatus, & consequenter culpa secum trahit æternitatem supplicii. Quod probatur, nam si cognoscens se per peccatum fieri capacem, ut possit æternùm puniri, adhùc voluit peccare, consequenter voluntaria culpa, & quoque volũtaria est pœna, quoad infinitam durationem in implicito: Volens quippè fieri capacem, ut justè possit, si Deus voluerit puniri in æternum, est in implicito mereri pœnam æternam, quia est velle eam.

12. Advertendum igitur est, hominem per peccatum solummodò fieri capacem æterno supplicio, idest posse sic à Deo puniri, quatenus justè puniret, si sic punire vellet, posito peccato; & hoc antecedenter ad omnem comminationem sub tali, tantaque pœna, quia dicta capacitas nascitur ex peccato offensa Dei. Ut autem hæc capacitas transeat in debitum, seù sit simul debitum, ut peccator debeat persolvere Deo creditori; id quidem nascitur ex divina lege comminatoria violata, quatenus Deus potens punire, & volens æternum peccantes, offensus est cum tali cognitione, quod sit, sicuti potens, sic etiam volens punire æternùm transgressores suorum mandatorum: Vndè primò homo dicitur punibilis, quia, si Deus nollet punire, nollet exercere actum, quem posset exercere. In secundo

cundo caſu homo dicitur non ſolum punibilis, ſed puniendus, quia ſi Deus nollet punire, exerceret actum ſummæ miſericordiæ, nam actum, quem exercere deberet ex exigentia peccati, nollet exercere ex ſua pietate. v.g. ut hoc ipſum, quod dixi exemplificem: Intellectus humanus dicitur ſecundum ſe capax videndi intuitivè Deum, non tamen habet jus, aut quamdam exigentiam videndi Deum. Sic quoque peccatum eſt aptum puniri tanta pœna, non autem ei ineſt jus, ſeù exigentia tàm gravis ſupplicii antecedenter ad violationem legis divinæ comminatoriæ cognitæ, ſed oritur ex voluntate peccantis, quatenus, ſicuti culpa, ita tàm gravis pœna eſt peccanti voluntaria.

13. Dices: Ad rationem pœnæ non oportet, quod ſit voluntaria, ſed ſufficit eſſe voluntariam culpam; nam, poſita culpa, ſequitur pœna inſeparabiliter quoad debitum.

14. Reſpondeo, id verum eſſe, quoad pœnam, culpæ proportionatam, non autem quoad pœnam culpæ non proportionatam, ſed proportionabilem. Ego concedo culpæ gravi deberi pœnam de ſe, ſed nego deberi pœnæ æternitatem, cum ſit improportionata: At ultrò fateor proportionari poſſe, ſtante divina comminatione intimata, ex qua excipit proportionem; cum aliundè ſupponatur capacitas ad proportionem, nam ſupponitur capacitas ad divinam comminationem; Ex quibus nempè capacitate, & comminatione oritur ipſa proportio, quæ non oritur ex infinitate Majeſtatis læſæ, ſed ex lege prohibente ſub pœna infinita. Cum ergo conſtet peccanti transgreſſionem puniendam eſſe tali pœna, hoc ipſo, quod vult peccare, tantæ pœnæ conſentit, & indè naſcitur jus ad pœnam infinitam.

15. Dices: Peccanti, lege evangelica minimè inſtructo, non conſtat puniendum eſſe tanta pœna; ergo aut non punitur æternùm, aut falſum eſt, quod modò dixi.

16. Reſpondeo, conſtare punibilem eſſe tam gravi ſupplicio, & conſequenter implicitè non curaſſe pœnæ in-

finitudinem, dum peccato se subjecit. Siquidem, dum cognovit esse punibilem cruciatu tàm gravi, scilicet, æterno, violavit legem, adhùc, si foret puniendus, sicuti cognoscebat, se esse punibilem, & consequenter in implicito amplexatus est æternam punitionem; Igitur, seù fidelis, seù infidelis semper meretur æternam pœnam.

17. Objicies: Si pœna æterna, qua justus Deus punit peccatores, ideò est culpæ proportionata, quia in voluntario culpæ includitur volūtarium pœnæ æternæ; ergo oportet, quemlibet peccantem scire, inflictam esse in comminatione peccato æternam pœnam: Omnes peccatores minimè sciunt hanc pœnam esse statutam pro uno peccato mortali, nam invincibiliter ignorantes legem evangelicam, in qua reperitur talis pœnæ statutum, graviter peccant, & propter eorum peccata æternùm torquentur; ergo, aut falsum est æternùm torqueri, quod dicere nefas est, posita Dei cognitione; aut peccato ex sua ratione debetur pœna æterna; aut, si dicatur, peccatum esse ex sua ratione punibile tanta pœna, subsumo: Si peccatum de sua ratione est punibile, & cognoscitur esse de sua ratione punibile, non solùm quomodocumque, sed signanter æternitate; ergo, dum Deus decernit peccatores tali pœna punire, est juxta rationem propriam peccati; ergo pœna æterna respondet peccato gravi, seù, ut dicitur mortali; aut, si non respondet; ergo Deus non justè decernit, & non justè comminatur.

18. Respondeo in voluntario culpæ includi voluntarium pœnæ æternæ, ut pœna æterna debeatur peccato, atque concedo, quemlibet peccantem scire æternam pœnam esse impositam culpæ, aut explicitè, aut implicitè; quamobrem etiam ignorantes evangelici statuti pœnalis comminationem invincibiliter, ob peccatum in Deum æternùm torquentur; nego tamen peccato deberi ex sua ratione æternam pœnam; sed solùm concedo esse punibile.

Ad

Ad ſubſumptum dico, Deum, dum decernit, peccatores punire tanta pœna operari juxta rationem propriam peccati, ideſt juxta capacitatem, & punibilitatem, non autem juxta rationem propriam peccati, hoc eſt jus, & quaſi exigentiam; Cum hæc non detur antecedenter ad legem pœnalem cognitam; ergo pœna æterna reſpondet peccato, diſtinguo conſequens, reſpondet, tanquam exigita exigitivo, & quaſi dicam ad jus, nego conſequentiam; reſpondet, tanquam capaci ad differentiam incapacis, concedo conſequentiam. Vel aliter diſtinguendo, reſpondet in debito, nego conſequentiam, reſpondet in capacitate, in quantum cadit in ſubjectum capax ſic puniri, concedo conſequentiam, &, ſi hoc modo non reſponderet, Deus non juſtè puniret; Ideò ergo juſtè Deus peccatorem addicit æternæ pœnæ, quia in peccato habet fundamentum addicendi eum volens addicere tàm gravi mulctæ; ſed formaliter addici peccatorem ob peccatum ad perſolvendam tantam pœnam, non naſcitur ex peccato de ſe, ſed ex lege divina prohibente, præcipiente ſub pœna infinita; quam legem, adhùc ſub pœna, &c. præcipientem, prohibentem neglexit peccans, ſeù explicitè, & in claro, ut Chriſtianus ſciens dictam pœnam in Evangelio comminatam; aut in implicito, & conditionatè, ut infideles invincibiliter, ut ſuppono; nam cognoſcentes, poſſe ad arbitrium Dei puniri, & maxima pœna per peccatum; dum peccant, adhùc ſi maxima pœna forſan exiſtat à Deo decreta, legem Dei detrectant; ergo virtualiter idem eſt, ac ſi explicitè ſcirent Dei ſtatutum pœnale pœnæ infinitæ in duratione.

19. Dices: Si ergo peccatum de ſe eſt fundamentum pœnæ æternæ; ergo æternitas pœnæ eſt proportionata culpæ. Reſpondeo eſſe proportionatam fundamentaliter, non formaliter, antecedenter ad legem ſub iſta pœna præcipientem, prohibentem, &c. Aut dic, eſſe proportionabilem, non proportionatam fierique proportionatam cum funda-

mento simul sumpta voluntate divina, volente ita punire, cognita, aut explicitè, aut implicitè, aut absolutè, aut hypoteticè; Et, ut res exemplo illustretur allato: Intellectus, quoad visionem Dei intuitivam dicitur fundamentaliter proportionatus, & formaliter proportionabilis per lumen gloriæ, aut per speciem impressam divinæ essentiæ; sic peccatum de se non meretur pœnam æternam, nec pœna perpetua est proportionata culpæ; attamen est inter pœnam perpetuam, & peccatum possibilis proportio in actu, per divinam voluntatem manifestatam, nam hoc ipso offenditur Deus præcipiens sub tali pœna; & prout offenditur Deus fit capax peccator ad subeundam pœnā; prout offenditur Deus, ut præcipiens sub dicta pœna perpetua meretur formaliter, & in actu perpetuitatem pœnæ.

20. Dices: Illud ipsum, quod sufficit ad constituendum peccatum capax punitionis perpetuæ, sufficere videtur ad merendum perpetuam pœnam; ergo frustra fit hæc distinctio. Respondeo negando antecedens: Requiritur enim cōcursus divinæ voluntatis volentis punire juxta capacitatem, aliter sola capacitate posita, non ponitur jus.

21. Redices: Si jus non ponitur debiti ad tantam pœnam persolvendam; ergo etiam neque capacitas; sed conceditur poni capacitatem peccati positione in Deum; ergo concedendum est poni quoque jus, & meritum, &c.

22. Respondeo facta suppositione, nullum malum relinqui in hoc Mundo à Deo impunitum, sicuti nullum bonum irremuneratum, positione peccati in mea opinione, seclusa lege, illud prohibente sub pœna æterna, non esse æternùm puniendum, licet secum afferat punibilitatem. Plus ergo requiritur ad constituendum actum, quàm capacitatem proximam, sicuti plus ad capacitatem proximam, quàm remotam. Non mirùm igitur, si poni capacitatem concedatur positione peccati ad pœnam æternùm persolvendam, non autem jus, nam jus indicat

quam-

quamdam neceſſitatem punitionis æternæ.

23. Objicies: Peccatum mortale de ſe meretur mortem æternam antecedenter ad Dei legem poſitivam;ergo de ſe pœnam perpetuam.

24. Reſpondeo peccatum grave ideò dici peccatum mortale, quia privat animam eo qui dicit: Ego ſum vita, & quidem perpetuò; non tamen quia de ſe addicit animam æternæ pœnæ poſitivæ: Hoc enim modo eſt mortale ob divinam legem,ſtatuentem tantam pœnam,neglectam à peccante. Lex ergo proportionatur capacitati, & capacitati ſimul,& legi emanatæ proportionatur pœna: Seù peccato, ut contra Deum, & contra legem pœnæ ſtatutæ proportionatur pœna æterna, qua diſtinctione puto me explicuiſſe ſufficienter.

25. Dices: Capacitas ad pœnam infinitam in peccato oritur, ut dicebam, quia eſt offenſio Dei infiniti, ſummi, maximi;ergo ex eo oritur etiam mereri pœnam ſummam; probatur conſequentia: Ex una parte peccatum de ſe meretur pœnam;Ex alia capax eſt pœnæ infinitæ in duratione ex Dei offenſa; ergo, ſi peccato debetur pœna, ut nemo non concedit, debetur pœna æterna.

26. Reſpondeo concedendo ex Dei offenſa peccatorem reddi capacem ad æternitatem pœnæ ſuſtinendam, & cum jure ad pœnam;Nego tamen cum jure ad pœnæ perpetuitatem. Licet enim peccatum indiviſibiliter ſit offenſa Dei, ejusque juris violatio, duplex tamen reſpectus conſiderandus eſt in actu peccaminoſo,& ad conatum voluntatis, notitiamque intellectus, & etiam ad Deum læſum affectivè, ut dicitur. Certè primo reſpectu meretur pœnam, ſecundò ſit capax æternæ pœnæ. Primò menſuranda eſt pœna, & cum actus intellectus, ſicuti, & voluntatis conatus fuerit finitus, ſequitur, peccatum de ſe mereri pœnam,non tamen per hoc præciſè æternam. Secundo autem reſpectu peccator non ſit meritorius æterni cruci-

cia-

ciatus; sit verò capax sustinendi talem pœnam, quatenus volens Deus ita punire, non esset contra subjecti aptitudinem, & capacitatem. Advertendum autem me non loqui de capacitate, prout respicit Deum præcisè Dominum, sed, prout respicit Deum vindicem, & ultorem iniquitatum in republica rationali. Posita igitur lege manifestata constituitur peccator per peccatum merens æternam pœnam.

27. Quod autem ad sustinendam pœnam sit attendendus operantis conatus, non gravitas ex persona læsa, ex humanis patere potest, nam aliter puniuntur peccatum patrantes absque prævio consilio, aliter ex ira, &c. Pœna ergo peccati eidem debita, desumitur à conatu arbitrii, ita ut proportio pœnæ ad culpam nascatur ex quantitate culpæ. Debitum sustinendi æternam pœnam, non oritur ex culpa, neque, ut offensa Dei est, sed, ut offensa Dei præcipientis sub comminatione æternæ pœnæ; Antecedenter verò ad legem Dei præcipientis, in peccato non intelligitur sequi debitum sustinendi æternam mulctam; at solummodò constitui punibilitatem ad rationabile arbitrium Judicis, ut pluries dictum est.

28. Hujus cogitati manifestum exemplum habeo apud eos theologos, qui putant in peccatore per entitatem gratiæ nō fundari jus adæquatum, & expeditum ad gloriam, nisi intelligatur etiam culpæ desitio, seù exclusio; undè per entitatem gratiæ habitualis, & simul culpæ exclusionem acquiritur verum jus ad gloriæ consecutionem, quidquid sit (quod est alia quæstio determinanda) an peccatum mortale possit simul coexistere cum entitate gratiæ. Ita à simili dicendum puto, hominem v.g. per peccatum fieri capacem ad æternam pœnam antecedenter ad Dei volūtatem, promulgatam de puniendo peccatores æternùm. Attamen non cum jure vero ad dictam pœnam, nisi post legem, & legis promulgationem cognitam; Quo posito, peccator

ar-

arbitrium Judicis videtur contemnere, & conſequenter ſubjicitur pœnæ æternitati,& indè naſcitur in peccato jus ad ſuſtinendam perpetuam pœnam,ſeù eſt in peccato infinitas talis, cui ex debito reſpondet infinita duratione pœna, nam ob infinitudinem pœnæ comminatam peccatori neglectam, & contemptam,dum vult ſe peccato addicere, illicò peccatum induit infinitatem. Non enim negatur, peccatores æternum puniri à Deo.Ita teſtatur S.Scriptura, SS. Patres,&c. ſed quæſtio eſt, undè hæc pœnæ proportio ad culpam oriatur.Ego exiſtimo derivari ex lege divina, peccatum prohibente ſub æterna mulcta; nam, ut ſuo loco expenſum eſt, omnes alii modi videntur inſufficientes.

29. Aliqui putant tertium modum,allatum à me cap. 7. eſſe ſufficientem, nec validè impugnatum fuiſſe. At, ut ejus inſufficientia pateat, repeto illum modum. Explicandi modus ille hic eſt: Peccator in actu peccati,ita voluptate fruitur, & Deum creaturæ ſeù proprio commodo poſtponit, ut intelligatur interpretativè,& in affectu perpetuò peccare; hoc eſt clariùs: Si tota æternitas eſſet in illo momento incluſa, peccans pro illo momento, videtur interpretativè peccare in æternum.

30. Hic quippè dicendi modus poſſet utcumque verificari de peccatoribus improbis laſcivis.Dixi utcumque, nam iſti affectarent æternitatem voluptatis terrenæ, in quo eſt novum peccatum, puta unum laſcivia, alterum effrænis voluntas, iſtam perdurare. De iſto ultimo, peto quomodo meretur pœnam æternam. Univerſaliter ergo dico, iſtam loquendi formam non ſufficere. Etenim vel expreſsè affectaret æternitatem, vel interpretativè; non primum, quia eſſet novum peccatum mortale, de quo item redit quæſtio; non ſecundum, quia tunc poſſet dici peccantem peccare in æternum interpretativè, aut, ut vis affectivè, quando in actu peccati ex prævia cognitione æternæ pœnæ comminatæ peccantibus,adhùc vult peccare,

re, seù vult peccatum præferre; & sic evenire debitum sustinendi pœnã perpetuã, ultrò concedo. Omnis alius sensus est gratis confictus; nã nemo peccans, præsertim ex fragilitate intendit, neque interpretativè ita delectari in illo mométo peccandi, ut, si totũ tempus in eo esset inclusũ, vellet adhuc delectari; ergo. Probo antecedens: Tunc aliquis dicitur interpretativè velle aliquod, quando justè potest præsumi, quod velit illud, v.g., dum homo peccat interpretativè contemnit Deum, quia præsumitur parvipendere Deum præcipientem, dum ejus mandata non servat; sed, dum peccat homo, non potest præsumi velle eo momento voluptate terrena frui, adhuc si totum tempus eo fuerit inclusum; ergo neque interpretativè frui dici potest æternùm. Probatur minor: Hæc præsumptio argueretur ex peccato scilicet, quia homo vult transgredi mandatum Dei, & voluptatem amplexari; sed id malè arguitur ergo; probatur minor: velle hominem peccare in instanti B, & transgredi mandatum, se subiiciendo voluptati corporeæ, non fundat præsumptionem, quod velit peccare in instanti sequenti, &c. ergo neque præsumitur eo momento velle frui, adhuc, si tota æternitas in eo includeretur; nam si non præsumitur velle per temporis extensionem peccare; ergo neque, si tota extensio esset coarctata, nisi solùm pro uno instanti, quod reperitur in conficta coarctatione æternitatis, ergo, si resolvatur hic modus dicendi; & omnes animi fictiones secludantur, nil aliud indicat, quam peccatorem velle, per illud instans offendere Deum, non autem importat affectivè æternùm offendere. Adde, quod illa consideratio est chimerica, scilicet, si tota æternitas esset illo momento inclusa; est enim hypothesis inconceptibilis; nam est inconceptibile, quod instans sit annus, & quod annus unus sit sæculum; est quippè hypothesis sui ipsius destructiva; non ergo volens peccare pro uno instanti, est velle interpretativè peccare in æternum; sed si res

benè

benè perpendatur idem eſt, ac volens peccare pro uno inſtanti, pro eo vult offendere Deum; itaut ſit impoſſibile pro eo non peccare, poſito, quod velit, & ſuppoſito, quod homo determinavit peccare; certè, ſi illud inſtans eſſet annus, eſſet æternitas, præſumitur velle per annum, per æternitatem peccare. Sed hoc quid indicat, mi Lector, niſi neceſſitatem conſequentem peccandi, ſeù ex ſuppoſitione determinationis amplexandi rem illicitam; ſcilicet, ſicuti ex ſuppoſitione voluntatis per inſtans cogitur peccare per inſtans. Si annus inſumeretur in voluntate peccandi, cogeretur per annum peccare; itaut ſicuti ad actum illum peccaminoſum eliciendum ſufficit unius inſtantis inſumptio ad verificandam ſuppoſitionem actus; ſi non ſufficeret, ſed extenſius tempus per impoſſibile requireretur, adhuc per extenſius tempus diceretur peccare; & ſic præſumitur velle per dictum extenſius tempus operari ad verificandam, ut dixi, ſuppoſitionem exiſtentiæ actus peccaminoſi; ergo ſolùm ex illa locutione infertur neceſſitas peccandi, dum peccat, &, quod per annum v.g. peccaret, ſi annus inſumeretur, ut in rei veritate ſolum inſtans inſumitur in verificanda exiſtentia actus liberi peccaminoſi; ergo ſolum colligi poteſt, quod interpretativè dici poſſet peccare, ſi dici poſſet ad verificandam exiſtentiam peccati inſumi, aut inſumi poſſe annum; quod, cum falſum ſit, & ulteriùs chimericum, & impoſſibile concludendum eſt ex illa dicendi formula, non importare interpretativè peccare æternùm; ſed ſolùm, quod poſſet dici interpretativè peccare, ſeù poſſet peccare interpretativè, & affectivè, ſi dici poſſet, majus tempus, infinitum tempus requiri ad verificandam ſuppoſitionem termini, ſcilicet, actus. Cæterùm, cùm hoc ſit abſolutè impoſſibile, abſolutè dicendum eſt interpretativè non peccare æternùm, ſed ſolùm, dici poſſet, ſi, &c.

31. Ex his colligitur, non ſequi, hominem per pecca-

tum mereri pœnam æternam; sed, quod posset mereri, si dici posset interpretativè æternùm peccare; quod quidem dici posset, si infinitum tempus involveretur ad verificandam existentiam peccati. Tunc quippè concedo æternùm peccare, licet pro uno momento operetur, quando peccans actu reflexo, licet sciat, momento includi æternitatem esse quid fictum, & impossibile, ita voluptate, tentatione finit, se vinci, ut adhùc, si æternum tempus esset in instanti, vellet peccare; nam tunc volens peccare physicè per instans, vult peccare affectivè expresse per æternitatem.

32. Dices; ergo, secluso actu isto reflexo, peccabit æternùm affectivè interpretativè. Respondetur, deesse fũdamentum interpretationis. Assignetur; at assignari nequit, nisi per suprapositam formam loquendi, quæ sufficienter impugnata est; ergo consequentia perperàm illata.

33. Puto igitur probabilius esse asseverare, æternitatem pœnæ deberi peccato gravi, &, ut dicitur mortali, ob ipsam eamdem pœnæ æternitatem contemptam in violatione mandatorum Dei, expresse à fidelibus, & Christianis; implicitè, & conditionatè ab omnibus cujuscumque cultus gentibus, quod pluriès notatum est.

34. Demùm dicere possem, adhùc posita ignorantia pœnæ comminatæ à Deo, deberi peccato pœnam perpetuam, quia pœna est violenta non voluntaria; ergo non requiritur, quod fuerit acceptata, & consequenter præcognita. Semper tamen requiritur, quod lex pœnalis puniendi peccatores æternùm præexistat, & fuerit à Deo lata; nam, facta suppositione divinæ legis de pœna infligenda, sufficit ex parte hominis velle culpam, cui naturaliter debetur mulcta, vituperium, dedecus, pena, ut ei correspondeat æternitas supplicii, à qua nos summa liberet benignitas per merita Jesu Christi Salvatoris nostri, cui honor per sæcula, & hæc omnia subjecta judicio S. R. E. volo.

LAUS DEO VIRGINIQUE DEIPARÆ.

Pag.	lin.	Errata	Correcta
17	14	[illegible]	arguens
10	14	Adem	Adam
19	1	parebit	patebit
27	2	fufceptivum	fufceptivum
13	6	fruebatar	fruebatur.
20	4	deducatur. Confequentia	deducatur confequentia
67	28	fenfitiva	fenfitiva
111	29	vum	num.
129	30	fupernaturalè	fupernaturale
143	19	fuffragetur	fuffragetur
148	15	refponfio	refponfio
151	34	firmium	firmum
160	3	jus	ejus
167	32	abliti	obliti
188	3	quàm	quam
189	25	eogitur	cogitur
192	24	effe	efse
195	5	Chrifti	Chriftus
216	21	Jefnm	Jefum
217	3	bonitates	bonitatis
228	6	nequis	nè quis
241	23	debilitaffet	debilitafsent
245	32	fopponat	fupponat.
263	18	propterea	propter ea
272	14	probabilins	probabilius
272	26	licuet	licet
289	2	inclinari	inclinavi
368	17	Sacramentalis	Sacramentali
320	31	vifibilii	vifibili
361	14	peteft	poteft

TYPOGRAPHUS AD LECTOREM

CÆtera menda ficut & aliquas mendosè fuffectas interpunctiones emendabit humaniffimus Lector, quas vitare dum typi feftinanter inftabant non potui. Indicem Alphabeticum rerum ac verborum, quæ in hoc opère continentur non necefsarium exiftimavi, cùm abundè fufficiat index Capitum, &c. principio pofitus.